

MOSTOVI
DZTPS

MOSTOVI

DZTPS

www.mostovi.dztps.si

REVIJA ZA STROKOVNE, ZNANSTVENE
IN TEHNIŠKE PREVAJALCE

JOURNAL FOR PROFESSIONAL, SCIENTIFIC
AND TECHNICAL TRANSLATORS

Glavna urednica ● Editor

Mojca M. Hočevar

Uredniški odbor ● Editorial Board

**Miran Željko, Lidija Šega, Alan McConnell - Duff,
Alenka Vrbinc in Marjeta Vrbinc**

Uredniški svet ● Advisory Board

Boštjan Zupančič in Primož Jurko

Redaktorica ● Copy Editor

Anica Levin

Letnik 42, št. 1–2, leto 2009/10: str. 1–232

Volume 42, Nos. 1–2, Year 2009/10: pp. 1–232

DRUŠTVO ZNANSTVENIH IN TEHNIŠKIH
PREVAJALCEV SLOVENIJE

UDK 651.926 (05): 5/6, ISSN 0352-7808

Mostovi DZTPS 42, št. (Nos.) 1–2, 2009/10

© 2010 Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS)

www.mostovi.dztps.si

Revija za strokovne, znanstvene in tehniške prevajalce
Journal for Professional, Scientific and Technical Translators

Glavna urednica • Editor

Mojca M. Hočevar

Uredniški odbor • Editorial Board

Miran Željko, Lidija Šega, Alan McConnell - Duff, Alenka Vrbinc in Marjeta Vrbinc

Uredniški svet • Advisory Board

Boštjan Zupančič in Primož Jurko

Redaktorica • Copy Editor

Anica Levin

Lektor in prevajalec za angleški jezik • English Language Editor and Translator

Alan McConnell - Duff

Fotografija na naslovnici • Cover Photograph

Plečnikovo Tromostovje v Ljubljani • Plečnik's Three Bridges in Ljubljana

Nedžad Žujo

Oblikovanje in prelom • Typeset and Design by

Žaba Dizajn d.o.o.

Izdalo in založilo • Published by

Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS)

Predsednica društva • The Association President

Maja Merčun

Natisnila • Printed by

Tiskarna Hren, Ljubljana, 2010

Naklada • Circulation

700 izvodov • 700 copies

Cena izvoda 24 € • Price per copy 24 €

Izhaja enkrat letno kot dvojna številka.

• *Published as one double issue per year.*

Brez predhodnega pisnega dovoljenja DZTPS je prepovedano kakršnokoli reproduciranje, fotokopiranje, mehan-
sko ali elektronsko prepisovanje oziroma preslikavanje, shranitev v elektronski obliki, distribuiranje, javna priobči-
tev, predelava ali druga uporaba te publikacije oziroma njenih delov.

• No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by
any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise without prior written permission of
DZTPS.

Vse pravice pridržane. • All rights reserved.

O reviji

Mostovi DZTPS so revija Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije, namenjena strokovnim, znanstvenim in tehničkim prevajalcem. Obenem so tudi periodična znanstvena publikacija za prevajalska področja uporabnega jezikoslovja. Doslej je izšlo štirideset letnikov glasila oziroma revije, do največ po dve številki letno. Od 41. letnika dalje *Mostovi DZTPS* redno izhajajo kot dvojna številka v letniku.

V *Mostovih DZTPS* objavljamo strokovne članke in znanstvene razprave, predstavitve članov DZTPS in informativne prispevke o prevajanju ter recenzije in kritike strokovne literature, koristne pri prevajanju. Članke objavljamo večinoma v slovenskem in angleškem jeziku ter v vseh drugih modernih jezikih, ki zadevajo slovensko-tujejezično prevajanje strokovnih, znanstvenih in tehniških besedil.

About the Journal

Mostovi DZTPS is the official journal of the Association of Scientific and Technical Translators of Slovenia (*Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije*) which is intended for professional, scientific and technical translators. It is also a periodical scholarly publication for translation fields related to applied linguistics. Forty volumes of the journal have been published with a maximum of two annual issues. However, from the 41st volume on, *Mostovi DZTPS* is being regularly published as a double issue in a single volume.

The contents of *Mostovi DZTPS* include: professional articles and scientific discussions, presentations of members of DZTPS, informational contributions on translation, and also assessments and critical reviews of professional materials as aids in translating. Articles are published mainly in Slovene, English and all other modern languages relevant to the translation of professional, scientific and technical texts from or into Slovene and foreign languages.

Vsebina • Contents

JEZIK IN PREVAJANJE • LANGUAGE AND TRANSLATION

Tomaž LONGYKA

Je lahko angleščina globalni esperanto? • Can English Be Global Esperanto? • Ču la angla povas esti tutmonda Esperanto? 9

Alenka VRBINC

Kako lahko uporabnik najhitreje poišče slovnične podatke v enojezičnih slovarjih za tujejezične govorce? • How to Retrieve Grammatical Information in Monolingual Learner's Dictionaries as Quickly as Possible? 38

Gordana LALIĆ

Pravna redakcija • Legal Revision 49

TERMINOGLIJA • TERMINOLOGY

Breda NEGRO MARINIČ

Politično izrazje v angleščini • English Political Terms 55

RAČUNALNIŠKA ORODJA IN SPLETNI VIRI • COMPUTER TOOLS AND WEB RESOURCES

Miran ŽELJKO

Pomnilnik prevodov EU • EU Translation Memory 72

ČLANI DZTPS • MEMBERS OF DZTPS

Novi člani DZTPS • New Members of DZTPS 76

Maja Merčun

50-letnica DZTPS • 50th Anniversary of the DZTPS Association 77

Lidija ŠEGA

Predstavlja se vam Alan McConnell - Duff • Introducing Alan McConnell - Duff 79

DOSEŽKI IN PRIZNANJA • ACHIEVEMENTS AND AWARDS

Mojca M. HOČEVAR

Prof. Andrej Bekeš odlikovan z japonskim redom vzhajajočega sonca z zlatimi žarki in rozeto • Prof. Andrej Bekeš Awarded with the Japanese Order of the Rising Sun, Gold Rays with Rosette 88

V SPOMIN • IN MEMORIAM

Mojca M. HOČEVAR

Poslovil se je Janez Gradišnik – mož brez posebnosti • Farewell to Janez Gradišnik – The Man without Qualities 91

PREDSTAVITVE, OCENE IN STROKOVNI ZAPISI • PRESENTATIONS, REVIEWS AND PROFESSIONAL WRITING

Mojca ŠORLI in Katarina GRABNAR

Veliki angleško-slovenskega slovar OXFORD-DZS pod drobnogledom z vidika avtorjev • The Comprehensive English-Slovenian OXFORD-DZS Dictionary with a Closer Look from the Authors' Perspective 94

Dušan GABROVŠEK

About Dictionaries – English, English and Slovene, and a Handful of Others: the Good, the Better, and the Useful • O slovarjih – angleških, angleško-slovenskih ter o nekaterih drugih: kaj je dobro, boljše in koristno 110

Gregor PERKO

Francoski enojezični in dvojezični splošni slovarji • French Monolingual and Bilingual General Dictionaries 147

Ljudmila GABROVŠEK

Going Dutch: An Overview of Dutch Dictionaries • Po nizozemsko: predstavitev nizozemskih slovarjev 161

Rada LEČIČ

O *Vezljivostnem slovarju slovenskih glagolov* avtorice Andreje Žele • About *The Dictionary of Slovenian Transitive Verb*, written by Andreja Žele 193

KONFERENCE, POSVETI IN DELAVNICE • CONFERENCES AND WORKSHOPS

Mojca M. HOČEVAR

Euralexova mednarodna konferenca v Barceloni • Euralex International Congress in Barcelona 197

Marjeta VRBINC

Poročilo s petega mednarodnega leksikografskega kolokvija z naslovom *Stalne besedne zveze in leksikografija* • Report from the Fifth International Colloquium on Lexicography: Fixed Word Combinations and Lexicography 200

POSLOVNE ZADEVE • BUSINESS MATTERS

Nada PORENTA

Lik uspešnega prevajalca • The Successful Translator's Profile

Izvillečki	211
Abstracts	219
Navodila avtorjem prispevkov	228
Instructions for Contributors	230

Izjava o omejitvi odgovornosti

Izražena mnenja so stališča avtorjev in zanje ne odgovarjamo. Uredniški odbor si pridržuje pravico do ureditve oddanih besedil. Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS) in revija *Mostovi DZTPS* ne izražata mnenj v zvezi s točnostjo besedil v tej reviji ter nista pravno odgovorna za morebitne napake ali izpuste. Članki, objavljeni v *Mostovih DZTPS*, ne smejo biti ponovno objavljeni v drugih publikacijah ali medijih brez pisnega dovoljenja uredništva revije.

Disclaimer

Authors are solely responsible for the opinions stated in their articles. The Editorial Board reserves the right to edit all materials submitted. Neither the Association of Scientific and Technical Translators of Slovenia (DZTPS) nor the journal *Mostovi DZTPS* make any representation in respect of the accuracy of the materials in this journal and cannot accept any legal responsibility or liability for any errors or omissions that may be made. The articles printed in *Mostovi DZTPS* must not be published in other publications or media without the Editorial Board's written permission.

Tomaž Longyka

Je lahko angleščina globalni esperanto?

■ IZVLEČEK

V mednarodnem sporazumevanju smo priče dveh realnosti. **Prva:** Svet s svojimi neštetimi etničnimi jeziki se pogreza v komunikacijskem močvirju jezikovnega darvinizma, mrzlično išče oporo pred utonitvijo v eni ali drugi lingvi franki – ta trenutek v angleščini. Kar 95 % Zemljanov je komunikacijsko FRUSTRIRANIH. **Druga:** Znotraj tega sveta obstaja razpršena, a dobro povezana svetovna skupnost ljudi, ki se mednarodno sporazumevajo v posebej za ta namen ustvarjenem mednarodnem jeziku esperantu. Ti ljudje so komunikacijsko ZADOVOLJNI.

Zaradi globalizacije **je postalo vprašanje svetovnega sporazumevalnega jezika eno najpomembnejših vprašanj človeštva.** Naj bo ta nevtralni mednarodni jezik esperanto? Ali kak etnični jezik, recimo japonščina, slovenščina, angleščina? Pred politično odločitvijo je vsakega treba preskusiti. Posebna veja uporabnega jezikoslovja – interlingvistika – je definirala mednarodni jezik in lastnosti, ki jih ta mora imeti. V članku avtor predstavi lastnosti mednarodnega jezika in preveri, ali angleščina ustreza merilom za pridobitev statusa mednarodnega jezika.

Ključne besede: *angleščina, esperanto, etnični jeziki, interlingvistika, jezikovna skupnost, jezikovni darvinizem, konstruirani jeziki, oživiljeni jeziki, mednarodni jezik, nevtralni jezik, sporazumevalni jeziki (lingve franke)*

■ ABSTRACT

Can English Be Global Esperanto?

In international communication we are facing two realities. **First:** The world with its innumerable ethnic languages is sinking in the communication bog of linguistic Darwinism, feverishly searching for a prop against drowning in one of the *lingua francas* – this time in English. 95% of mankind are communicationally FRUSTRATED. **Second:** There exists within this world a dispersed, but closely connected, world community of people who communicate internationally in a language designed just for this purpose – the international language Esperanto. They are communicationally HAPPY.

Globalization made **the question of the world communication language one of the key questions of mankind.** Should this be the neutral international language Esperanto? Or any ethnic language, say Japanese, Slovenian, English? Each of them must be tested before political decision. A special branch of applied linguistics – interlinguistics – has defined the international language and the features it must have. In the article, the author presents the features of the international language, and verifies whether English complies with the criteria required for the status of international language.

KEY WORDS: *constructed languages, English (language), Esperanto, ethnic languages, interlinguistics, international language, language community, lingua francas, linguistic Darwinism, neutral language, revived languages*

■ RESUMO

Ĉu la angla povas esti tutmonda Esperanto?

En internacia komunikado ni alfrontas du realaĵojn. **Unua:** La mondo kun ĝiaj sennombraj etnaj lingvoj sinkas en la komunikada marĉo de lingva darvinismo, febrece serĉanta apogon kontraŭ drono en unu aŭ alia peranta lingvo – ĉifoje en la angla. 95 % da Teranoj estas komunike FRUSTRITAJ. **Dua:** Ekzistas ene de ĉi tiu mondo dispersita sed bone interligita tutmonda komunumo de homoj, kiuj kompreniĝas internacie per aparte tiucele kreita lingvo – internacia lingvo Esperanto. Ili estas komunike KONTENTAJ.

Tutmondiĝo estigis **la demandon de la tutmonda komunika lingvo unu el la ŝlosilaj demandoj de la homaro**. Ke tio estu la

neŭtrala internacia lingvo Esperanto? Aŭ iu etna lingvo, diru la japana, la slovena, la angla? Ĉiu lingva kandidato testendas antaŭ la politika decido. Speciala branĉo de aplikata lingvistiko – interlingvistiko – difinis la internacian lingvon kaj ties havendajn ecojn. En ĉi tiu artikolo la aŭtoro prezentas la ecojn de la internacia lingvo kaj testas, ĉu la angla lingvo kontentigas la kriteriojn postulatajn por la statuso de internacia lingvo.

ŜLOSILAJ VORTOJ: *Esperanto, etnaj lingvoj, interlingvistiko, internacia lingvo, la angla, lingva darvinismo, lingva komunumo, neŭtrala lingvo, perantaj lingvoj, planlingvoj, revivigitaj lingvoj*

1. UVOD

Glavna urednica našega vedno bolj ĉastivrednega glasila me je povabila, naj za Mostove napiŝem ĉlanek, ki bi respondovril na vpraŝanje: »Je laĥko angleŝĉina 'globalni esperanto'?« S tem je nehote dala ĉlanku naslov, ki sicer ni strokovno dognan, je pa vsebinsko jasan in zadeva ŝebljico na glavico – jedrnato pove, o ĉem bo tekla beseda.

Govorili bomo torej o mednarodnem jezikovnem sporazumevanju, o difinicii mednarodnega jezika, o lingvistiĉnih, ekonomskih, socioloŝkih, psiholoŝkih in ŝe kakŝnih kriterijih, ki jim mora ustrezati mednarodni jezik, ter konĉno o tem, ali angleŝĉina izpolnijuje pogoje, da bi postala pravi mednarodni jezik, »globalni esperanto«.

2. MEDNARODNO JEZIKOVNO SPORAZUMEVANJE

Ker ljuĉstva po svetu govoriĵo razliĉne jezike, se razliĉne jezikovne skupnosti med seboj teŝko sporazumevajo. Ĉloveŝtvo je ŝe zgodaj vpraŝanje reŝilo tako, da

je dopustilo prevlado t. i. **sporazumevalnih jezikov**¹. Vsi dosedanja sporazumevalni jeziki (npr. akadščina na Bližnjem vzhodu, sanskrit in hindi v Indiji, kitajščina na Daljnem vzhodu, svahili v Afriki, ruščina v Sovjetski zvezi, srbsščina v obeh nekdanjih Jugoslavijah, latinščina v rimskem cesarstvu in v srednjeveški Evropi, angleščina, francoščina, španščina, portugalsščina, nizozemščina, italijanščina itd. v raznih (de)koloniziranih delih sveta, nemščina v Srednji Evropi, ruščina v Sovjetski zvezi, latinščina v pravu, medicini in nekaterih prirodnoslovnih znanostih, francoščina v diplomaciji ter končno angleščina v današnjem svetu) so si pridobili to vlogo zaradi gospodarske, politične ali kulturne prevlade nekaterih narodov nad drugimi. Človeštvo se nikakor ne more otresti **jezikovnega darvinizma** (jezikovnega kdo-bo-koga), ki je še vedno značilen za planet Zemljo. Mnogi jezikovno podrejeni narodi (danes kar približno 95 % svetovnega prebivalstva: od Ajmarcev, Slovencev in Francozov do Etiopcev, Rusov in Kitajcev) svoj jezik uporabljajo doma, na mednarodni ravni pa se izključno ali pretežno sporazumevajo v enem od sporazumevalnih jezikov. V zadnjem času skuša to vlogo igrati izključno angleščina; kljub temu, da je domačih govorcev angleščine le približno 5 % človeštva in da se ta odstotek zaradi njihove manjše rodnosti zmanjšuje ...

Sporazumevalnim jezikom je skupno nekaj, kar bi lahko imenovali **omejen dommet**. Zmeraj so se uporabljali le v omejenih predelih sveta, za omejen namen ali za omejen čas. Dandanes pa smo priča pojavu, ko je en sam sporazumevalni jezik, angleščina, v mednarodnem sporazumevanju prevladal do te mere, da mnogi iskreno ali vsaj podzavestno pričakujejo, da bo nekoč ali celo kmalu postal edini sporazumevalni jezik za ves svet, torej pravi mednarodni jezik.

3. DEFINICIJA MEDNARODNEGA JEZIKA

Mednarodni jezik po merilih interlingvistike² ni vsakršen jezik, ki se uporablja na mednarodni ravni. **Mednarodni jezik je jezik, ki je nastal izključno zato, da bi služil za sporazumevanje med pripadniki različnih jezikovnih skupnosti v svetovnem merilu.** Ta definicija mednarodnega jezika vključuje naslednje bistvene sestavine:

¹ Običajno se zanje uporablja pojem lingva franca (prevladuje celo zapis: lingua franca). Ker sta obe inačici, latinska in poslovenjena, neznanstvo okorni za rabo v slovenščini (največja težava je sklanjanje), že nekaj časa v svojih objavljenih tekstih predlagam izraz *sporazumevalni jezik*.

² Interlingvistika kot posebna, specializirana veja jezikoslovja je veda, ki preučuje mednarodno in medkulturno jezikovno sporazumevanje ter konstruirane jezike. Glej tudi Barandovská - Frank (1995), Duličenko (2006 ali 2003), Barandovská - Frank (1995, San Marino), Sakaguchi (1998).

- 3.1** Z razliko od *etničnih jezikov*, ki so namenjeni za sporazumevanje **znotraj** posamezne jezikovne skupnosti, je *mednarodni jezik* namenjen izključno za sporazumevanje **med** različnimi jezikovnimi skupnostmi.
- 3.2** Z razliko od sporazumevalnega jezika (z omejenim dometom) ima mednarodni jezik **vesoljni domet**, saj je namenjen mednarodnemu sporazumevanju **v svetovnem merilu, na vseh področjih človeškega udejstvovanja in za nedolocen čas**.
- 3.3** Kot tak mora imeti **lastnosti, drugačne** od tistih, ki jih ima jezik, namenjen za sporazumevanje znotraj posamezne jezikovne skupnosti.
- 3.4** Ker ima mednarodni jezik vesoljni domet, je to **edini jezik, ki opravlja to funkcijo**. Če bi bila v uporabi dva taka jezika, bi bilo to v nasprotju z zdravim razumom: bilo bi podobno, kot če bi kdo zabijal žebelj z dvema kladivoma v eni roki.
- 3.5** Ker etnični jeziki niso namenjeni za sporazumevanje med različnimi jezikovnimi skupnostmi, že **po definiciji** ne morejo zadovoljivo opravljati funkcije mednarodnega jezika. To vlogo lahko uspešno igra zgolj ne-etničen jezik, torej jezik, ki ni lasten nobenemu narodu. V poštev prideta dve možnosti: **oživljen** (nekdanji, sedaj pa ne več, etnični) *jezik* ali **konstruiran jezik**. Primer morebitnega oživljenega jezika je, recimo *latinščina*, primer (v 120 letih rabe) dobro preskušene konstruiranega jezika pa *esperanto*.

Definicija z razlago v petih točkah pušča nejasnost v treh (3.1., 3.3. in 3.5.).

V točki 3.1. naletimo na dve temeljni resnici, ki sta na ravni *aksiomov*:

- a) **etnični jeziki so namenjeni za sporazumevanje znotraj dane jezikovne skupnosti in**
- b) **mednarodni jezik je namenjen izključno za sporazumevanje med različnimi jezikovnimi skupnostmi v svetovnem merilu.**

Ne vem za analizo, ki bi na dolgo in široko utemeljila ta dva aksioma, bila pa bi vsekakor zanimiva kot tema kake bodoče diplomske naloge. Vendar menim, da za naš namen, razlago definicije mednarodnega jezika, taka analiza ni potrebna, saj govorijo dejstva sama zase. Prvič: **dejstvo je**, da noben etnični jezik doslej ni nastal zato, da bi se v njem člani etnije sporazumevali s pripadniki kake druge jezikovne skupnosti; lahko se pozneje kdaj zgodi, da etnični jezik prevzame tudi vlogo sporazumevalnega jezika, ne more pa zadovoljivo funkcionirati kot mednarodni jezik (jezik z vesoljnim dometom). Vsaj za zdaj človeštvo take izkušnje še nima. S tem smo na

podlagi argumenta *a contrario* utemeljili prvi aksiom (a). In drugič: **dejstvo je**, da se za sporazumevanje med različnimi jezikovnimi skupnostmi v svetovnem merilu kontinuirano že 120 let na vseh področjih življenja (pri vsakovrstnih življenjskih opravilih, v politiki, znanosti, izobraževanju, turizmu, športu, kulturi – še posebej v književnosti in drugih umetnostnih zvrsteh, v mednarodni trgovini itd.) uspešno uporablja jezik, ki je bil od svojega nastanka namenjen izključno za sporazumevanje med različnimi jezikovnimi skupnostmi v svetovnem merilu, na vseh področjih človekovega delovanja in na dolgi rok. Ta jezik je **esperanto**. In predvsem na podlagi izkušenj z esperantom, ki po 120 letih žive rabe omogoča obstoj med seboj trdno povezane razpršene mednarodne skupnosti (v velikosti manjšega naroda) ljudi iz več kot 100 držav, je interlingvistika postavila definicijo mednarodnega jezika in določila njegove lastnosti. S tem smo na podlagi dejstva, da tak jezik ne obstaja le v teoriji ali zgolj kot projekt, temveč se polnovredno uporablja tukaj in zdaj pred našimi očmi in ušesi, utemeljili drugi aksiom (b)³. S tem je pojasnjena točka 3.1. razlage definicije.

³ Tu boste morda protestirali. Eni nekako takole: »Pritrjujem interlingvistiki glede definicije pojma mednarodni jezik, vendar pa esperanto ne more biti merilo, saj ga nikjer ni, saj ga ne uporablja noben meni znan človek in nisem še slišal za nobeno knjigo, časopis ali kako drugo publikacijo v esperantu.« Drugi pa: »Strinjam se z definicijo mednarodnega jezika, ki jo je postavila interlingvistika, vendar esperanto ne more biti merilo. Poznam sicer človeka, ki se iskreno in z navdušenjem zavzema za njegovo uveljavitev, ampak esperanto ima v svetu tako neznamen pomen, da ne more imeti nikakršnega vpliva na jezikovno politiko.« Prve in druge vprašam: »Ali veste, kaj pomeni beseda 'tagalog'?« Mnogi do zdajle nismo vedeli, da je to jezik tagaloščina, ki ga govori največ Filipincev (okoli 20 milijonov), da je to šesti jezik po številu govorcev v ZDA (en milijon na zahodni obali) in da je ta jezik podlaga filipinščini, uradnemu jeziku Filipinov. In Filipini so v svetovnem merilu pomembna država, kjer domuje 40-krat več ljudi kot v Sloveniji! Če bi bili v EU, bi bili za Nemčijo druga največja država! (Jaz sem, preden sem pogledal v Wikipedijo, vedel le, da je »tagalog« eden od jezikov na Filipinih, in tudi to sem zvedel šele pred tremi leti med študijem interlingvistike.) Vidimo torej, da je *nevednost človeška lastnost številka ena*. In prav ganljivo je, kako se zanesemo nanjo! (Na svojo egocentričnost namreč.) Po tem opozorilu naj v prvi osebi na kratko komentiram vašo dva protesta. Če tagaloga ne poznam, ne pomeni, da ga ni ali da je nepomemben. Prav tako, če jaz esperanta nikjer ne vidim, ne poznam nikogar, ki bi ga uporabljal, in nisem še slišal za nobeno esperantsko publikacijo, še ne pomeni, da esperanta in govorcev esperanta nikjer ni in da ne obstaja nobena esperantska literatura. (Mimogrede: lahko si pogledate samo obsejni seznam literature v esperantu, ki je bila uporabljena za izdelavo te študije.) In če ima po mojem mnenju esperanto v svetu sila neznamen pomen, še ne pomeni, da je ta v resnici neznamen. Če me zanimajo podatki o esperantu, mi je treba le klikniti na guglu besedo »esperanto« in ... si vzeti dopust – tam čaka na moje branje 40.000.000 spletnih strani! In na Wikipediji je 129.000 člankov v esperantu! Slovenskih člankov je recimo 87.000. Če pa mi je brskanje po internetu zoprno, lahko kot nestrokovnjak za esperanto – pač pa strokovnjak za, recimo angleščino, strojništvo, kemijo, primerjalno književnost, balet, elektrotehniko, slovenščino ali katerokoli drugo stroko – zaprosim za izčrpno informacijo kakšnega strokovnjaka za interlingvistiko ali pa kar govorca esperanta. Šele ko se bom podrobno pozanimal in vse preveril pri strokovnjakih (tako kot bi to storil pri kaki drugi stvari), bom usposobljen za presojanje utemeljenosti zgornjega drugega aksioma. Se strinjate?

V točki 3.3. razlage definicije ne izvemo, **katere so tiste konkretne lastnosti**, ki legitimirajo nek jezik, da lahko opravlja funkcijo mednarodnega jezika. Te lastnosti si bomo ogledali v naslednjem (4.) poglavju. Ob vsaki lastnosti bomo sproti preverili, ali jo angleščina ima ali ne. Čisto na koncu bomo strnili naša izvajanja v 5. poglavje: Zaključek.

4. LASTNOSTI MEDNARODNEGA JEZIKA IN LASTNOSTI ANGLEŠČINE

Interlingvisti si niso enotni glede vseh potrebnih lastnosti mednarodnega jezika in najbrž tudi ni možnosti, da kdaj bodo. Prikaz, ki bo sledil, je na eni strani povzete in nadgradnja podatkov ter stališč iz del mnogih avtorjev, med katerimi sem se najbolj oplajal s tistimi, ki so naštet v opombi.⁴ V veliki meri pa sem seveda črpal iz lastnih jezikovnih, jezikovnopoličnih, pravnih, pravнопoličnih in drugih izkušenj, pri čemer sem se nujno naslonil tudi na svojo svetovnonazorsko naravnost in svoje dožemanje sveta. Lastnosti bodo obravnavane v poljubnem, toda vendarle nekako logičnem zaporedju: najprej lingvistične lastnosti, nato še nelingvistične (politične, pedagoške, psihološke, sociološke, ekonomske, kulturne in druge).

Pri obravnavanju lastnosti mednarodnega jezika se predpostavlja, da je mednarodni jezik **za govorce praviloma tuji jezik**.

Med obravnavo lastnosti mednarodnega jezika bo koristno, če bomo neprenehoma imeli pred očmi cilj, ki ga želimo doseči z uvedbo mednarodnega jezika. Ta cilj je omogočiti **optimalno mednarodno sporazumevanje med vsemi jezikovnimi skupnostmi v skupnem, na svetovni ravni dogovorjenem mednarodnem jeziku**. Uporaba v ta namen izbranega jezika bi nam **neposredno** zagotovila:

- učinkovitejšo – to je množično, bolj kakovostno in cenejšo – mednarodno jezikovno in medkulturno komunikacijo,
- spoštovanje jezikovnih pravic vseh jezikovnih skupnosti in njihovih pripadnikov,
- demokratičen dialog med **vsemi** jezikovnimi skupnostmi v svetu,

⁴ Barandovská - Frank (1995), Blanke (1985), Campbell (1990), Carlevaro (1993), Frank (1993), Jansen (2008), Kalocsay & Waringhien (1980), Klemenčič (2008), Koutny, Brosch, Jaskot in Vogt (2008), Kopriva (2006), *La nova plena ilustrita vortaro de Esperanto*. Pariz: SAT (2002), Longyka (1997, 2001 in 2007), Makink (1990), Manifesto de Prago de 1996, Mattos (1987), Piron (1994 in 1997), Phillipson (2003), Sakaguchi (1998), Selten in Frank (2005), de Saussure (1985), *Splošna deklaracija o jezikovnih pravicah Barcelona* 1996, Toporišič (1984), Waringhien (1989), Wegge (1985), Wells (1989), Wennergren (2005), Werner (2004), Zamenhof (1962, 1987, 1992, 2006, 2006), Zhang (1993, 2001).

posredno pa omogočila:

- dejansko enakopravnost vseh etničnih jezikov,
- neoviran nadaljnji razvoj vseh obstoječih etničnih jezikov in s tem vseh etničnih kultur,
- bistven napredek pri spoštovanju najpomembnejših človekovih pravic: svobode izražanja, svobode združevanja in pravice do enakih možnosti,
- večje spoštovanje različnosti jezikov, kultur in ljudi,
- večje spoštovanje dostojanstva vseh ljudi,
- in s tem svoboden razvoj vsakega posameznika in vsake legitimne skupine ljudi v okviru človeštva.

Da študija ne bi bila preveč razvlečena, bom v isti sapi obravnaval tudi v naslovu postavljeno vprašanje, ali je angleščina primerna za vlogo mednarodnega jezika ali ne. Pri vsaki lastnosti mednarodnega jezika se bomo sproti vprašali, kako se v zvezi z njo obnaša angleščina. Pri ocenjevanju lastnosti angleščine kot morebitne kandidatke za funkcijo mednarodnega jezika sem si pomagal zlasti z literaturo, navedeno v spodnji opombi.⁵

4.1 Lingvistične lastnosti mednarodnega jezika

4.1.1 Splošne lingvistične lastnosti (splošna načela)

Pri načrtovanju, rabi, vzdrževanju in razvijanju mednarodnega jezika je treba vselej upoštevati pet splošnih načel:

- I. načelo jasnosti (JA)**, ki združuje točnost, enostavnost, morfološko in fonološko transparentnost, sistematičnost, stabilnost in podobno;
- II. načelo logičnosti (LO)**; lahko bi rekli tudi: načelo zdravega razuma;
- III. načelo brezizjemnosti (BR)**; nobeno jezikovno pravilo po možnosti nima izjem;
- IV. načelo potrebnosti ter zadostnosti (PZ)**; mednarodni jezik naj ne vsebuje ničesar, česar ne rabi, in naj ima zadosti vsega, kar potrebuje; gre torej za načelo, ki na eni strani zahteva sposobnost jezika, da izrazi vse vedenje in domišljijo človeštva, na drugi pa zaobjema tudi načelo jedrnatosti, načelo jezikovne gospodarnosti in načelo najmanjšega napora;
- V. načelo mednarodnosti (ME)**; obvladljivost in sprejemljivost jezika za pripadnike vseh jezikovnih skupnosti in kultur.

⁵ Campbell (1990), Davis & Klinar (1979), Eckersley (1970), Hornby (1974), Klinar (1977), Kunaver (1990), Longyka (1997, 2001 in 2007), Phillipson (2003), Piron (1994 in 1997), Scheurweghs (1959), *The Encyclopedia Americana* 1975, Toporišič (1984), Wells (1989), Zandvoort (1958).

4.1.2 Posebne lingvistične lastnosti

Zdaj si bomo po vrsti po številkah (vsaka posebna lingvistična lastnost ima svojo zaporedno številko od 1 navzgor, ki je zunaj sistema oštevilčenja v študiji) ogledali, v kolikšni meri ima angleščina posamezne posebne lingvistične lastnosti mednarodnega jezika. Kjer jih ima, bomo na koncu vsake zapisali: **ustreza**, kjer jih nima, pa: **ne ustreza**. Za navedbo **ne ustreza** bodo z okrajšavo navedena tudi tista splošna načela mednarodnega jezika, ki so pri posamezni lastnosti kršena.

4.1.2.1 Glasoslovje

Mednarodni jezik

1. Fonemi **morajo biti organizirani v relativno enostaven sistem** – fonemov **naj bo čim manj, vendar toliko, kot je potrebno** (priporoča se nekje **med 20 in 30**).
2. Zaradi lažje izgovarjave naj bo čim manj **fonemov, ki jih ne poznajo vsi živi jeziki** in ki bi povzročali težave pri izgovarjavi.
3. **Samoglasnikov** naj bo po možnosti pet, in sicer: a, e, i, o, u.
4. Velja pravilo: **en grafem, en fonem**.
5. **Prozodične lastnosti** samoglasnikov (**jakost, trajanje in ton**) naj bodo čim lažje obvladljive. Besedni **naglas** naj bo povsod na istem zlogu, najbolje predzadnjem.

Angleščina

1. Angleščina ima 48 fonemov. Zato **ne ustreza**. (JA, LO, –, PZ, ME).
2. Angleščina ima **preveč za tuje govorce težko izgovorljivih glasov**, ki jih ne poznajo vsi živi jeziki. **Ne ustreza**. (JA, LO, –, PZ, ME).
3. Angleščina ima **20 samoglasniških fonemov**. Zato **ne ustreza**. (JA, LO, –, PZ, ME).
4. Angleška fonetika **je pravo nasprotje načela: en grafem, en fonem**. Za 48 fonemov je na voljo le 26 grafemov oziroma točneje: 26 črk. Zato eno črko izgovarjamo na več načinov – v povprečju se vsaka črka oziroma črkovna kombinacija izgovarja na pet različnih načinov. (Na primer različni izgovori črke -e v besedah: let, athlete, bear, her, mere, shrewd, teens, remit, cruel, novel, hear, neither itd. ali črkovne kombinacije -ough: bough, cough, rough, thorough, through). Na prvi pogled je jasno, da v tej točki angleščina **ne ustreza**. (JA, LO, BR, PZ, ME).
5. **Prozodične lastnosti** samoglasnikov niso lahko obvladljive. **Besedni naglas** je v angleščini raznolik in nepredvidljiv. Angleščina **ne ustreza**. (JA, LO, BR, PZ, ME).

4.1.2.2 Pravopis

Mednarodni jezik

6. **Pisava** naj bo črkovna in čim bolj enostavna, po možnosti latinska.
7. **Črke** naj vsebujejo čim manj ločevalnih znamenj.
8. Velja pravilo: **en fonem, en grafem**.

Angleščina

6. **Pisava** je črkovna in latinska. Zato *ustreza*.
7. **Ločevalnih znamenj** ni. *Ustreza*.
8. Angleščina je pravo nasprotje pravila »**en fonem, en grafem**«. Če na primer želimo zapisati glas »š«, smo pred hudo težavo, saj imamo vsaj 15 možnosti: *shoe*, *sugar*, *issue*, *mansion*, *mission*, *nation*, *suspicion*, *ocean*, *conscious*, *chaperon*, *schist*, *fuchsia*, *pshaw*, *fashion*, *crucifixion*. **Zapis jezika** je skrajno **etimološki**. (Med domačimi govorniki angleščine je več disleksije kot med domačimi govorniki jezikov z laže obvladljivim pravopisom). *Ne ustreza*. (JA, LO, –, PZ, ME).

4.1.2.3 Oblikoslovje in skladnja

Mednarodni jezik

9. **Besedne vrste** naj bodo v tekstu ali govoru **takoj prepoznavne**, tako da na prvi pogled ločimo, ali gre za samostalnik, pridevnik, prislov ali glagol – zato naj ima vsaka besedna vrsta svojo **značilno končnico**.
10. Tudi **skladenjska funkcija** (sklon in število samostalnika, pridevnika in zaimka, pri glagolu pa nedoločnik, tvorni in trpni deležnik, čas, naklon, način, vid in direktna prehodnost) **besednih vrst kot stavčnih členov v povedi** mora biti **prepoznavna na prvi pogled** – vsako tako funkcijo naj označuje **značilna končnica**. **Skladenjska pravila** morajo biti **enostavna** – zapletenost je upravičena le, če pomaga bolje določiti pomen ali doseči kak drug priznan učinek.

Angleščina

9. in 10. **Prepoznavnost besednih vrst in njihovih skladenjskih funkcij na prvi pogled** bomo najučinkoviteje preizkusili na konkretnem primeru. Vzemimo običajen, ne pretežek stavek v angleščini, ki sem ga prepisal iz *Ameriške enciklopedije* in ga za primerjavo prevedel v mednarodni jezik esperanto, kot zanimivost pa tudi

v slovenščino. Zanima nas odgovor na vprašanje, kolikšna je pri teh treh jezikih omenjena razpoznavnost na prvi pogled za človeka, čigar materin oz. lastni jezik ni eden od omenjenih treh jezikov, in ki se je naučil omenjene tri jezike toliko, da dobro pozna glasoslovje, pravopis, oblikoslovje, besedotvorje in temeljno besedišče posameznega jezika, njegovo obvladovanje nadaljnjega besedišča, skladnje, frazeologije, semantike ter mnogih jezikovnih fines pa je (zaradi kratkotrajnega dosedanjega aktivnega stika z jezikom) na recepcijski in na produkcijski ravni še vedno pomanjkljivo.⁶ Recimo, da je ta človek Finec po imenu Jukka.

- a) Angleški stavek: *English developed and changed with the passing of time, as do all living entities*. Na prvi pogled Jukka prepozna samo štiri besede, ki so del njemu znanega temeljnega besedišča: **and** je priredni veznik; **with** je predlog; **the** je nepregibni enotni določni člen; **of** je predlog. Vse druge besede bo oblikoslovno in skladenjsko prepoznal šele, ko jih bo potrpežljivo opazoval v njihovi medsebojni zvezi in/ali si pred tem oziroma sproti izboljšal znanje nadaljnjega besedišča, skladnje, frazeologije, semantike in jezikovnih fines. Poglejmo, kako mu bo šlo! Za besedo **English** Jukka na prvi pogled ne ve, ali je samostalni v ednini ali množini ali je pridevnik ali pa celo glagol v nedoločniku oziroma v katerikoli osebi sedanjika, razen v tretji osebi ednine; **developed** in **changed** sta lahko glagola v katerikoli osebi enostavnega preteklika in ni jasno, ali sta prehodna ali neprehodna, lahko sta opisna deležnika sestavljenega preteklika v ednini ali množini in sicer prehodna ali neprehodna, lahko sta trpna deležnika v kateremkoli glagolskem času v ednini ali množini, lahko sta pridevniško rabljena trpna deležnika v ednini ali množini, sploh pa ni takoj jasno, ali gre pri vsem tem za dovršni ali nedovršni glagolski vid; **passing** je lahko deležje, pridevnik, načinovni prislov, glagolnik in seveda sedanji deležnik kot del kateregakoli glagolskega časa trajanja; **time** je lahko samostalni v ednini ali pridevnik, lahko je glagol v nedoločniku

⁶ Zavedam se, da bi bilo v življenju težko najti prav tak primer jezikovnega znalca. Vendar sem prepričan, da bomo kljub izmišljenosti primera prišli do ugotovitev, ki ne bodo le razširile in obogatile našega pogleda na mednarodni jezik, temveč bodo morda na stečaj odprle vrata nadaljnjim lingvističnim, psiholingvističnim, sociolingvističnim, jezikovnopedagoškimi, antropološkimi in še kakšnim raziskavam. Tu je treba opozoriti še na skoraj neverjetno razliko v času, ki je potreben za doseg omenjene ravni znanja v etničnem jeziku (angleščini ali slovenščini) in mednarodnem jeziku. V skladu z literaturo, po posvetovanju s kolegi iz jezikovnopedagoške stroke in po mojih lastnih izkušnjah je omenjeno raven znanja etničnega jezika iz indoevropske družine povprečnemu srednjemotiviranemu Evropejcu mogoče doseči po petih do sedmih letih šolanja (ali obiskovanja tečajev). Za doseg omenjene ravni znanja mednarodnega jezika esperanta pa po izkušnjah učiteljev esperanta potrebuje samo šest mesecev do enega leta.

ali v sedanjiku (v 1. ali 2. osebi ednine ali v katerikoli osebi množine); **as** je lahko primerjalni veznik, vzročni ali časovni podredni veznik, prislov, ozi-
ralni zaimек v kateremkoli sklonu in številu ter samostalnik v ednini; **do** je
lahko samostojen glagol v nedoločniku ali sedanjiku (razen v 3. osebi ednine)
ali pomožni poudarni oziroma pritrdilni glagol v sedanjiku (razen v 3. osebi
ednine) ali velelniku, ali pa samostalnik v ednini; **all** je lahko samostalniški
ali pridevniški zaimек v ednini ali množini, prislov ali samostalnik v ednini;
living (enako kot pri **passing**); **entities** je lahko samostalnik v množini ali pa
morda kak glagol v tretji osebi ednine. Od 14 besed je Jukka takoj prepoznal
štiri. Ali bi bil kaj na boljšem, če bi se lotil slovenskega besedila?

- b) Slovenski stavek: **Angleščina se je razvijala in spreminjala s časom, kot vsi živi organizmi**. Na prvi pogled Jukka prepozna samo pet besed, ki so del nje-
mu znanega temeljnega besedišča: samostalnik ženskega spola **angleščina** v
1. sklonu ednine, priredni veznik **in**, predlog **s**, količinski zaimек moškega
spola **vs** v 1. sklonu množine in samostalnik moškega spola **organizmi** v 1.
sklonu množine. Vse druge besede bo oblikoslovno prepoznal šele, ko jih bo
potrpežljivo opazoval v njihovi medsebojni zvezi in/ali si pred tem oziroma
sproti izboljšal znanje nadaljnega besedišča, skladnje, frazeologije, semantike
in jezikovnih fines. Povratni osebni zaimек **se** bi lahko bil v 2. ali 4. sklonu,
je lahko Jukka vidi kot pomožni glagol 'biti' v 3. osebi sedanjika ali pa kot 3.
osebo sedanjika glagola 'jesti'; **razvijala** in **spreminjala** sta lahko nedovršna
opisna deležnika v pretekliku, prihodnjiku, pogojniku ali želelniku in sicer v
dvojnini moškega spola, množini srednjega spola ali ednini ženskega spola),
sta pa lahko tudi samostalnika srednjega spola v 1. ali 4. sklonu množine; **ča-**
som je samostalnik moškega spola v 6. sklonu ednine ali v 3. sklonu množine;
kot je lahko samostalnik moškega spola v 1. ali 4. sklonu ednine, primerjalni
veznik ali pa samostalnik ženskega spola v 2. sklonu dvojine ali množine;
živi pa je lahko glagol v velelniku ednine ali v 3. osebi ednine v sedanjiku ali
pridevnik moškega spola v 1. sklonu množine ali pridevnik ženskega spola v
3. sklonu ednine, 1. ali 4. sklonu dvojine. Vidimo, da je Jukka pri slovenščini
od 12 besed prepoznal pet. In kako bi se po tem kriteriju obnesel zgledni
mednarodni jezik esperanto?
- c) Stavek v esperantu: **La angla lingvo evoluadis kaj ŝanĝiĝadis kun la tempo, kiel ĉiuj vivantaj organismoj**. Jukka bi na prvi pogled prepoznal nepregibni eno-
tni določni člen **la**; pridevnik **angla** v imenovalniku ednine (koren **angl-** plus
enotna pridevniška končnica **-a**); samostalnik **lingvo** v imenovalniku ednine

(koren *lingv-* plus enotna samostalniška končnica *-o*); nedovršna glagola *evoluadis* in *ŝanĝigadis* v preteklem času (korena *evolu-* oziroma *ŝanĝ-* plus enotna pripona za trpni glagolski način, ki se tvori s se, *-ig-* za korenom *ŝanĝ-* plus enotna pripona za nedovršnost *-ad-* plus enotna končnica za preteklik *-is*); veznik *kaj*; predlog *kun*; enotni določni člen *la*; samostalniki *tempo* v imenovalniku ednine (koren *temp-* plus enotna končnica *-o* za imenovalnik samostalnika), primerjalni veznik *kiel*, količinski zaimek *ĉiuj* v imenovalniku množine (korelativ *ĉiu* plus enotna množinska imenovalniška končnica *-j*), pridevniški aktivni sedanji deležnik *vivantaj* v imenovalniku množine (koren *viv-* plus enotna pripona za aktivni sedanji deležnik *-ant-* plus enotna končnica za pridevnik *-a* plus enotna končnica za imenovalnik množine *-j*) ter samostalniki *organismoj* v imenovalniku množine (koren *organism-* plus enotna končnica za samostalnik v imenovalniku *-o* plus enotna končnica za množino *-j*). Opazimo, da je mednarodni jezik oblikoslovno in skladenjsko skrajno jasen, saj je Jukka na prvi pogled v tekstu prepoznal prav vse besede in njihovo funkcijo v stavku.

Na prvi pogled smo pri mednarodnem jeziku esperantu takoj prepoznali 100 %, pri slovenščini 41 %, pri angleščini pa samo 28,6 % besed. Glede **prepoznavnosti besednih vrst in njihovih skladenjskih funkcij na prvi pogled** se angleščina kaže kot nepregleden in ohlapen jezik. *Ne ustreza.* (JA, LO, BR, PZ, ME).

Slovnični spol, sklanjatev, število in množina

Mednarodni jezik

11. **Slovničnega spola** mednarodni jezik ne pozna. Naravni spol se izraža s pripodami in predponami.
12. **Sklanjatev: Samostalnik, pridevnik, zaimek in števnik** naj imajo po možnosti **čim manj sklonov**, vendar sta vsekakor smotrna dva: **imenovalnik in tožilnik**. Vsak on njiju naj ima posebno končnico, enotno za vse besedne vrste. Razmerje med osebkom in predmetom je urejeno večinoma s pomočjo predlogov, ki se vežejo z imenovalnikom; kadar pa se po predmetu vprašamo »koga ali kaj«, tedaj se uporabi tožilnik. Pošiljatelju in prejemniku jezikovnega sporočila je s tem povsem jasno, kdo ali kaj je v stavku osebek in kdo ali kaj (neposredni) predmet, na katerega deluje osebek. Taka ureditev v mednarodnem jeziku zagotavlja sicer nepredstavljivo **prožnost besednega reda**, saj uporabnik jezika lahko postavlja osebek in predmet prav tja, kamor želi v konkretnem primeru, da bi dosegel želeni sporočilni učinek. S tem dobi tudi večjo svobodo pri razmeščanju drugih stavčnih členov.

13. **Število pri samostalnkih, pridevniki in zaimkih:** zadoščata ednina in množina.
14. **Množina** naj bo enostavna, z enotno množinsko končnico za samostalnike, pridevnike, zaimke in števnik.

Angleščina

11. Tudi angleščina ne pozna **slovničnega spola**. Naravni spol se izraža s predponami in priponami. Zato **ustreza**.
12. Angleški samostalnik, pridevnik in števnik **se ne sklanjajo**, vendar pa **manjka formalni tožilnik** v vlogi direktnega predmeta. Zato v tej točki **ne ustreza**. (JA, LO, –, PZ, ME).
13. **Število:** Tudi angleščina ima zgolj ednino in množino. Zato **ustreza**.
14. **Množina:** Pri angleških samostalnkih, zaimkih in števnikih je množina neenotna, preveč je tudi izjem v pisavi in izgovarjavi. **Ne ustreza**. (JA, LO, BR, PZ, ME).

Ujemanje samostalnika in pridevnika ter stopnjevanje pridevnika

Mednarodni jezik

15. Pridevnik **se** s samostalnikom **ujema v sklonu in številu**.
16. **Stopnjevanje** pridevnika naj bo enotno. Pred ali za pridevnik se postavljajo posebni členki, prislovi ali predlogi, ki pomenijo »bolj, najbolj, manj, najmanj, kot (kakor), od, izmed«. Pridevnik sam se pri tem obliko(slo)vno ne spreminja.

Angleščina

15. **Ujemanje s samostalnikom v sklonu in številu:** Ker pridevnik nima niti množine niti sklanjatve, izostaja ujemanje s samostalnikom. **Ne ustreza**. (JA, LO, –, PZ, ME)
16. **Stopnjevanje** pridevnika: Ni enotno urejeno. **Ne ustreza**. (JA, LO, BR, PZ, ME)

Glagol

Mednarodni jezik

17. **Trpnik** naj bo sestavljen iz pomožnega glagola, ki pomeni »biti«, in iz trpnega deležnika. Tvorba naj bo enotna.

18. **Preddobnost, istodobnost in zadobnost** naj se izražajo po čim bolj naravni poti, brez posebnih pravil o sosledju časov. Pri tem si pomagamo z istodobnim, preddobnim in zadobnim deležnikom.
19. **Glagolski vid:** Glede vida so glagoli praviloma nevtralni. Razne oblike **dovršnosti** lahko po potrebi posebej izrazimo s **predponami (oziroma predlogi)**, ki pomenijo *pre-, pod-, pred-, po-, pri-, na-, nad-, raz-, za-* ipd., tako da jih spredaj obesimo na osnovni glagol. Tudi **nedovršnost** označujemo le po potrebi, in sicer na dva načina: **dejanje ali stanje, ki se ponavlja**, ponazorimo s posebno pripono ali predpono, ki jo dodamo glagolskemu korenu, **stanje ali dejanje, ki nepretrgano traja**, pa z glagolom »biti« in istodobnim tvornim ali trpnim deležnikom.
20. Glagolu samemu ni treba označevati **osebe** in **števila**, ker ju nakazuje osebek, ki mora biti zato v stavku praviloma vedno prisoten. Zato **ni spregatve**.
21. Mednarodni jezik **ne pozna nepravilnih glagolov**.

Angleščina

17. **Trpnik** (glagol »biti« + pretekli deležnik): Angleščina v tem **ustreza**.
18. **Preddobnost, istodobnost in zadobnost:** Angleščina ima posebna pravila o sosledju časov pri dvo- ali večstavčnih povedih, za druge primere izražanja sosledja časov pa nima primerne instrumentarije. Zato **ne ustreza**. (JA, LO, BR, PZ)
19. **Glagolski vid:** V angleščini glagoli sami po sebi niso niti dovršni niti nedovršni. Dovršnost lahko posebej izrazimo s predponami, členki in predlogi, ki jih spredaj obesimo na osnovni glagol ali jih postavimo za glagol. Za izražanje **nedovršnosti v smislu trajanja** uporabljamo glagol »biti« in sedanji deležnik, kot je predvideno za mednarodni jezik. Za izražanje **nedovršnosti v smislu ponavljanja** pa angleščina nima posebne pripone h glagolskemu korenu, pomaga si po potrebi na druge, bolj okorne načine (npr. z *would* in *used to* za preteklost, z rabo časovnih prislovov, s pomočjo konteksta itd.). Tujim govorcem, ki v svojem lastnem jeziku formalno razlikujejo trajajočo dovršnost od ponavljalne nedovršnosti (slovanski narodi), ta pomanjkljivost angleščine pogosto povzroča težave pri izražanju, zlasti pri prevajanju iz angleščine in v angleščino. Vidimo torej, da angleščina ta kriterij izpolnjuje nekako na pol, kar seveda pomeni, da **ne ustreza**. (JA, LO, -, PZ, ME)
20. **Spregatev:** Mednarodni jezik je nima. Angleščina jo ima, čeprav zelo okrnjeno. Zato **ne ustreza**. (JA, LO, BR, PZ, ME)
21. Angleščina ima prek 250 **nepravilnih glagolov** in to ravno tistih, ki se največ uporabljajo. Zato **ne ustreza**. (JA, LO, BR, PZ, ME)

Zaimek, prislov in predlog

Mednarodni jezik

22. **Sklanjatev in število pri zaimkih** naj bosta kot pri samostalniku (vsi samostalniško rabljeni zaimki) oziroma kot pri pridevniku (vsi pridevniško rabljeni zaimki). Vsi pridevniško rabljeni zaimki **se** morajo (kakor pridevniki) **ujemati s samostalnikom v sklonu in številu**.
23. **Sistem zaimkov** mora ustrezati splošnim načelom mednarodnega jezika, zlasti ga mora odlikovati optimalna enotnost.
24. **Prislovi**: Za njihovo **stopnjevanje** velja enako kot pri pridevniku. Za njihovo tvorbo iz pridevnikov naj se uporablja enotna pripona ali predpona. V vseh drugih lastnostih morajo biti prislovi v skladu s splošnimi načeli mednarodnega jezika.
25. Vsi **predlogi se vežejo** z imenovalnikom samostalnika, pridevnika, zaimka in števnik.
26. Sistem **predlogov** mora ustrezati splošnim načelom mednarodnega jezika.

Angleščina

22. **Sklanjatev in število pri zaimkih**: V angleščini imajo **osebni zaimki** (razen *you*) in **vprašalni oz. oziralni zaimek** *who* poleg imenovalnika še t.i. predmetni sklon, ki se uporablja v dveh funkcijah, kot tožilnik ali kot sklon, s katerim se vežejo predlogi. V tem pogledu se malce približa ureditvi v mednarodnem jeziku, vendar ureditev na ravni besedne vrste in ureditev na ravni vseh besednih vrst ostajata še vedno neenotni. **Svojiilni zaimek** pa ne ustreza iz več razlogov: nima tožilnika (niti predmetnega sklona), niti nima števila, da bi se lahko kot pridevniki ujemal s samostalnikom. Kadar je rabljen predikativno (kot del povedka), se pa celo večinoma obliko(slo)vno spremeni (*my* > *mine*, *your* > *yours*, *his* = *his*, *her* > *hers*, *its* = *its*, *our* > *ours*, *their* > *theirs*). Ureditev **ne ustreza**. (JA, LO, –, PZ, ME)
23. Vrste zaimkov (osebni, svojiilni, vprašalni, oziralni, nedoločni, kazalni in povratni) imajo med seboj le malo skupnega, prav tako imajo pri večini zaimkovnih vrst posamezni zaimki znotraj zaimkovne vrste premalo podobnosti med seboj. Neenotnost (raznolikost) ni le korenska, temveč tudi oblikoslovna. Tudi raba zaimkov je pogosto arbitrarna in zato težko naučljiva. **Sistem angleških zaimkov** ni v skladu s splošnimi načeli mednarodnega jezika. Zato **ne ustreza**. (JA, LO, BR, PZ, ME)
24. V angleščini ni enotnosti pri stopnjevanju **prislovov**. Posebnosti so pri tvorbi primernika in presežnika. Za tvorbo prislovov iz pridevnikov se ne uporablja enotna pripona (*-ly*, *-ways*, *-wards*, *-wise*), izjemoma pa tvorimo prislove tudi iz samostalnikov (*daily*, *weekly*, *monthly*, *bodily*, *ashore* in drugi). V drugih pogledih

angleški prislovi niso v skladu z nobenim od splošnih načel mednarodnega jezika: precej prislovov – in to ravno tistih, ki se največ uporabljajo – je popolnoma enakih, kot so ustrezni pridevniki (*far, straight, fast, hard, long, early* in drugi); mnogi imajo obe obliki, prislovno s pripono *-ly* in pridevniško, pri čemer je včasih pomen obeh inč enak, včasih pa ne (*bright/brightly, high/highly, late/lately, pretty/prettily, fair/fairly, slow/slowly* in mnogi drugi); obstajajo celo (ohlapna in precej arbitrarna) pravila o tem, na katerem mestu v stavku naj stoji kak prislov (spredaj, v sredini ali na koncu); raba nekaterih prislovov na začetku stavka lahko celo potegne za seboj obrnjen besedni red osebka in glagola (*Here is the book you wanted. Near the church was a cottage.*); pravilna raba nekaterih prislovov je za tujega govorca še posebno težko obvladljiva (*already, yet, still; but, only*). Zato angleščina glede prislovov **ne ustreza**. (JA, LO, BR, PZ, ME)

25. Angleški **predlogi se vežejo** z brezsklonskim samostalnikom, pridevnikom in števnikom ter z zaimkom v predmetnem sklonu. V praksi je to skoraj enakovredno vezanosti predlogov dvosklonskega mednarodnega jezika z imenovalnikom. Zato angleščina v tem pogledu **ustreza**. (BR)
26. Angleški **predlogi** so trd oreh za tujega govorca. Zlasti pri tistih, ki se najbolj uporabljajo (*about, at, by, for, in, of, with...*), je raba zelo raznolika, velikokrat nelogična in zato presenetljiva ter za tujega govorca težko obvladljiva. Angleški sistem predlogov ni v skladu s splošnimi načeli mednarodnega jezika, zato **ne ustreza**. (JA, LO, BR, PZ, ME)

Števniki, člen, vezniške besede, medmeti in členki

Mednarodni jezik

27. **Števniki** temeljijo na **desetiškem sistemu**.
28. **Vrstilni, množilni in delilni števniki** se tvorijo z značilnimi in enotnimi pripodami ter končnicami, ki jih obešamo na korene glavnih števnikov.
29. Mednarodni jezik naj **nima člena**. Če ga pa ima, naj bo to samo **določni člen**. In ta naj bo brezspolen, nesklonljiv in enak za ednino in množino.
30. **Vezniške besede, medmeti in členki** morajo biti v skladu s **splošnimi načeli** mednarodnega jezika.

Angleščina

27. Tudi angleški **števniki** temelji na desetiškem sistemu. Zato **ustreza**.
28. V angleščini se vrstilni in delilni števniki ne tvorijo dosledno iz korenov glavnih števnikov. **Ne ustreza**. (JA, LO, –, PZ, ME)

29. Angleščina ima z razliko od mednarodnega jezika oba člena, **določnega in nedoločnega**. Pravila o rabi člena ter o izpuščanju člena pa so tako zapletena, da jih tuji govorec lahko obvlada le s skrajnim naporom ali posebnim talentom. **Ne ustreza.** (JA, LO, BR, PZ, ME).
30. **Vezniške besede, medmeti in členki:** angleščina v tem pogledu **ustreza**.

Besedni red

Mednarodni jezik

31. Oblikoslovje in skladnja morata biti taka, da omogočata karseda prožen besedni red.

Angleščina

31. V angleščini besedni red predvsem zaradi odsotnosti tožilnika pri samostalniku in pridevniku **ni prožen**. Zaradi razumljivosti se je treba pri rabi jezika toga držati sheme SPO (subjekt>predikat>objekt), kar v veliki meri zmanjšuje gibčnost jezika. Zlasti je to pomanjkljivost občutiti pri prevajanju iz indoevropskih in drugih fleksijskih jezikov v angleški jezik. Zato **ne ustreza**. (JA, LO, –, PZ, ME).

Oblikoslovje in besedotvorje

Mednarodni jezik

32. **Oblikoslovje in besedotvorje** mednarodnega jezika naj bosta **aglutinacijskega tipa**.⁷ Besede oblikujemo z lepljenjem morfemov enega na drugega, ne da bi se ti pri tem kaj spremenili. V ta namen morajo obstajati jasna in lahko obvladljiva pravila. Vzemimo primer v mednarodnem jeziku esperantu. Če želimo nespremenljivi korenski morfem *tag-* (= dan) **oblikovati** v 4. sklonu množine (»dneve«), nanj pripnemo po vrsti enotno končnico za samostalnik *-o* in smo tako dobili samostalnik *tago* (= dan), dodamo enotno končnico za množino *-j*, da dobimo *tagoj* (= dnevi), in nazadnje enotno končnico za tožilnik *-n*, da dobimo

⁷ Med tremi tipi jezikov (izolacijski, fleksijski in aglutinacijski) je aglutinacijskih največ. Princip aglutinacije jeziku omogoča, da na najbolj ekonomičen in psihološko optimalen način polnovredno funkcionira v vseh življenjskih položajih. Podani so pojmovni koreni, pripone, predpone in medpone ter slovnična obrazila (praviloma končnice). In seveda pravila, po katerih korene, pone in obrazila lepimo enega na drugega. Po načelu potrebnosti in zadostnosti je korenov, pon in obrazil v mednarodnem jeziku le toliko, da zadoščajo potrebam uporabnikov jezika.

tagojn (= dneve). Oblikoslovni postopek ponazorimo takole: *tag-o-j-n*. Enako velja za **besedotvorje** – izpeljava, zlaganje, sestavljanje in drugo tvorjenje novih besed mora potekati po jasnih in lahko obvladljivih pravilih z dodajanjem korenov, pripon in predpon, ki se pri tem ne spreminjajo. Oglejmo si primer tvorjenja zloženke v esperantu. Naredili bomo besedo, ki pomeni *kažipot*.

Postopek je takle:

- a) ideja je: »nekaj, kar kaže pot«;
- b) »nekaj, kar kaže« + »pot«;
- c) vmes moramo narediti še izpeljanko za pojem »nekaj, kar kaže«: korenski morfem za »kazati« je *montr*, pripona za označitev sredstva, pripomočka je *-il-*, dobimo torej: *montril*;
- č) zdaj bomo zložili korenski besedi *montril* (= nekaj, kar kaže) in *voj* (korenski morfem za idejo »pot«). Ker je nosilna beseda *montril*, jo bomo postavili na konec, torej: *vojmontril*.
- d) Dodamo še končnico za samostalniki –o in dobimo: *vojmontrilo* (*voj-montr-il-o*). Ker je pravilo za tvorbo zloženkov in izpeljank preprosto in enotno, lahko zloženke, kot je naša, sproti med rabo jezika *p r a v i l n o* tvori vsak povprečno izobražen človek, ki govori esperanto. Seveda je poskrbljeno tudi za bolj jezikovno spretno, saj možnosti za ustvarjanje besed v mednarodnem jeziku nikoli ne zmanjka. (Kot zanimivost naj povem, da sem pojem *kažipot* uporabil (naredil) v esperantu prvič prav za to priliko, ne da bi poznal besedo *vojmontrilo*, ki je seveda med govorci esperanta z daljšim stažem in v esperantski literaturi že od nekdaj v rabi in sem jo potem našel tudi v esperantskih slovarjih.)

Angleščina

32. **Oblikoslovje in besedotvorje: Aglutinacijsko načelo** angleščina sicer precej uporablja (npr. pri splošnem pravilu tvorbe množine z obrazilom -s npr. *books*; pri izpeljankah z različnimi priponami in predponami npr. *shameless*, *selfish*, *eastward*, *fortify*, *misconduct*, *antedate*, *subway*; pri tvorbi zloženkov npr. *nickname*, *twofold*, *late-comer*, *pickpocket*), vendar se ta prevečkrat meša s **fleksijskim načelom**, ki predpostavlja tudi **premno** v korenski podstavi ali v priponi oziroma predponi (npr. pri tvorbi množine samostalnika */hero-heroes, country-countries/*, pridevnikovega primernika in presežnika */easy-easier, fat-fattest/*, mnogih glagolskih oblik /pri pravilnih, pomožnih in nepravilnih glagolih: *fly-flies-flied; may-might, do-does-did-done; bear-bore-born-borne/*; pri izpeljankah npr. *begin-beginner, capable-capability, disaster-disastrous, legal-illegal* namesto *inlegal* ipd.). Tudi pravila oblikovanja in tvorjenja besed niso enostavna, preveč je posebnosti in izjem. Zato **ne ustreza**. (JA, LO, BR, PZ, ME).

4.1.2.4 Semantika

Mednarodni jezik

33. **Semantična struktura mednarodnega jezika** mora biti taka, da čim bolj onemogoča **dvoumnosti**. Zlasti **ne sme biti** veliko **polisemije** (homonimov, homografov in homofonov) in **sinonimije**. Na tem področju je treba poudarjeno upoštevati splošna lingvistična načela mednarodnega jezika.

Angleščina

33. Angleščina ima ogromno **homonimov**. Da se prepričamo o tem, zadošča pogled v angleški slovar. Primeri: *right* (ima čez 25 pomenov, recimo: *desna (smer)*, *desni*; *pravilen*; *pravi*; *pravica* itd.); *left*: (*leva /smer/*; *levi*; *odpotoval*; še itd.). Preveč ima tudi **homofonov** in sicer med besedami, ki se zelo pogosto uporabljajo, npr. *brake:break*; *four:for:fore*; *here:hear*; *write:right:rite*; *eight:ate* in **homografov**, kot na primer **content/content** ali **refuse/refuse**. Veliko je tudi **sinonimov**, tako da za govorce predstavljajo nepotrebno breme. Primeri: *annual:yearly*; *join:connect*; *liberty:freedom*, *fortify:strengthen*, itd. V **semantičnem pogledu** je angleščina zato zelo pogosto **dvoumna, nejasna**. Zato **ne ustreza**. (JA, LO, –, PZ, ME).

4.1.2.5 Besedišče

Mednarodni jezik

34. **Besedišče** mednarodnega jezika mora temeljiti na besediščih iz etničnih jezikov, in nikakor ne sme biti izmišljeno. Mora biti razmeroma majhno, da ne preobremenjuje spomina. Imeti pa mora dovolj **bogat sistem pripon, predpon in obrazil** in poleg tega **neomejene možnosti ustvarjanja novih besed in razvijanja terminologij**. Tu najbolj prideta do izraza splošno načelo potrebnosti in zadostnosti (PZ) in načelo mednarodnosti (ME). Slovar takega jezika zato ne vsebuje, recimo, 100.000 ali več slovarskih gesel, ampak le kakih 20.000 korenskih gesel (zraven pa še recimo 35.000 eksemplaričnih podgesel ter celo vrsto primerov rabe ob posameznih geslih). Zato pa lahko vsak povprečno izobraženi uporabnik slovarja, po enostavnih in jasnih pravilih brez izjem, iz teh 20.000 gesel sam sproti p r a v i l n o tvori najmanj desetkrat toliko besed. Tako postane zavesten in navdušen soustvarjalec jezika. Kmalu dobi občutek, da jezik res obvladuje. In v resnici ga v mnogih pogledih lahko obvladuje celo bolje od svojega lastnega (etničnega) jezika.

Angleščina

34. **Besedišče** angleškega jezika šteje nad pol milijona besed (največ med vsemi jeziki). Slovar *Merriam Webster Third New International Dictionary* jih navaja okoli 470.000. Za tujega govorca, pa tudi za večino domačih govorcev to utegne biti preveliko breme in težko premostljiva težava. **Ne ustreza.** (JA, LO, –, PZ, ME).

Povzemimo zgornje ugotovitve. V oklepajih na koncu vsake posebne lingvistične lastnosti je navedena številčna oznaka, pod katero je zgoraj opisana ta lastnost.

Od zahtevanih posebnih lingvističnih lastnosti jih **ima** angleščina **osem**: **črkovna in latinska pisava** (6), **ni ločevalnih znamenj** (7), **nima slovnicega spola** (11), **ima samo ednino in množino** (13), **ustrezajo: trpnik** (17), **vezava predloga z brezsklonskim samostalnikom, pridevnikom in števnikom** (25), **desetiški sistem števnikov** (27) in **vezniške besede, medmeti in členki** (30).

Bistveno več (26) ima angleščina takih lastnosti, ki **ne ustrezajo** merilom za mednarodni jezik: **ima preveč fonemov** (1); **ima preveč za tuje govorce težko izgovorljivih glasov** (2); **ima preveč samoglasniških fonemov** (3); **je v hudem nasprotju z načelom en grafem, en fonem** (4); **nepredvidljiv naglas** (5); **hudo je kršeno načelo en fonem, en grafem** (skrajno etimološki pravopis) (8); **besedne vrste in skladenjske funkcije stavčnih členov so neprepoznavne na prvi pogled, ker nimajo značilnih končnic** (9, 10); **ni sklanjatve, vendar manjka tožilnik v vlogi direktnega predmeta** (12); **preveč nepravilnosti pri množini samostalnikov, zaimkov in števnikov** (14); **pridevnik se ne ujema s samostalnikom v sklopu in številu** (15); **neenotno stopnjevanje** (16); **sosledje časov izraža nenaravno in pomanjkljivo** (18); **glagolski vid: za izražanje ponavljalne nedovršnosti ni posebne pripone ali drugega enotnega sredstva** (19); **ima spregatev, čeprav le okrnjeno** (20); **ima preko 250 nepravilnih glagolov** (21); **zaimki nimajo posebej tožilnika, imajo pa t. i. predmetni sklon, ki se uporablja kot tožilnik in kot sklon, na katerega se vežejo predlogi** (22); **vrste zaimkov imajo med seboj premalo skupnega – zaimkovni sistem ni v skladu s splošnimi lingvističnimi načeli mednarodnega jezika** (23); **neenotno stopnjevanje prislovov, neenotna tvorba prislovov iz pridevnikov, tudi v drugih pogledih prislovi niso v skladu s splošnimi lingvističnimi načeli mednarodnega jezika** (24); **pravilna raba angleških predlogov je za tujega govorca težko obvladljiva, angleški sistem predlogov ni v skladu s splošnimi lingvističnimi načeli mednarodnega jezika** (26); **vrstilni in delilni števniki se ne tvorijo dosledno iz korenov glavnih števnikov** (28); **obstoj nedoločnega in določnega člena; pravila o rabi določnega in nedoločnega člena so preveč komplicirana** (29); **besedni red je tog** (31); **pri oblikoslovju in**

besedotvorju se aglutinacijskemu načelu prevečkrat pridruži fleksijsko načelo in povzroča premene morfemov (32); zaradi preveč homonimov, homofonov, homografov in sinonimov prihaja pogosto do nejasnosti (33); besedišče je preobilno (34).

Iz oklepajev na koncu podrobnega opisa vsake neustrezne posebne lastnosti je razvidno, katera **splošna lingvistična načela** mednarodnega jezika so bila kršena v posameznem primeru. V 25 od 26 primerov neustreznosti so bila kršena kar štiri načela: **načelo jasnosti, načelo logičnosti, načelo potrebnosti in zadostnosti ter načelo mednarodnosti**. Četrto (**načelo brezizjemnosti**), ki se manjkrat uporablja, pa je bilo kršeno v 14 primerih.

Ker smo v prikazu izhajali iz lastnosti mednarodnega jezika, čigar struktura je neprimerno manj obsežna in zapletena, niso mogle priti na dan mnoge lastnosti angleščine, ki nasprotujejo zgolj splošnim lingvističnim načelom mednarodnega jezika, saj si pri mednarodnem jeziku tovrstnih posebnih lastnosti sploh ni moč zamisliti: **neizčrpna idiomatika** (zlasti so številne »predpisane« **stalne skladenjske zveze glagola z drugimi besednimi vrstami** ⁸, ki jih res obvladajo le zelo, zelo redki tuji govorniki; »predpisane« **stalne zveze pridevnika s predlogom** npr. *characteristic of* (ne recimo: *for*); številne govorne in pisane **skrajšane oblike tipa** *they'd*; ogromno t. i. **fraznih glagolov** (sintagme glagol + predlog, ki imajo popolnoma drugačen pomen od glagola samega); malikovalsko učenje **razlik med t. i. britansko in ameriško angleščino**; »predpisana« **kreпка in šibka izgovarjava enozložnic**: *at* > *æt* ali *ət*; *will* > *wl* ali *wəl*; težko obvladljiva **pravila za rabo glagolskih časov**; in še mnogo drugega.

Če strnemo vse, kar je bilo povedano v tem podpoglavju, moramo ugotoviti, da **angleščini manjkajo malodane vse najpomembnejše lingvistične lastnosti, ki bi jih morala imeti, če bi hotela biti pravi mednarodni jezik.**

4.2 Nelingvistične lastnosti mednarodnega jezika (MJ) in (ne)primernost angleščine

Razen na dela interlingvistov, navedenih na začetku prikaza lastnosti MJ, se ta zadnji del članka naslanja tudi na številna druga, med katerimi naj omenim le nekaj najpomembnejših: Phillipson (2003), Duličenko (2003 in 2006), Longyka (1997 in 2001), Barandovská - Frank (1995) in Jan Werner (2004).

⁸ Glej v Hornby 1974, str. XXIX.

4.2.1 Politična sprejemljivost

- a) Izbira mednarodnega jezika ne sme povzročiti, da bi kaka jezikovna skupnost zaradi njega imela kakršnekoli (sociološke, politične, psihološke, ekonomske, kulturne ali druge) **prednosti pred drugimi**. Zato mora biti MJ **nevtralen jezik**, za katerim ne stoji nobena politična, ekonomska ali demografska moč.
- b) Še več: MJ mora biti **garant in simbol enakopravnosti vseh jezikov**.
- c) In ne nazadnje: mednarodni jezik mora biti tak, da ga bodo ljudje povsod po svetu lahko vzljubili oziroma vzeli za svojega, vendar ne iz nevednosti ali iz strahu pred revščino oziroma izgubo ugleda ali česa drugega (**avtonomen jezik**).

In angleščina?

- a) Domači govorci (5 % svetovnega prebivalstva) pridobljeni čas (ni se jim treba učiti MJ) kako drugače koristno uporabijo; tuji govorci so dosmrtni učenci, domači pa stalni učitelji jezika; na račun vseh drugih kultur se favorizira angloameriška kultura; angleščina ni nevtralen jezik. Svet počasi izgubi svojo kulturno raznolikost. **Ne ustreza.**
- b) Nasprotno je res. **Ne ustreza.**
- c) Angleščina tujim govorcem ni avtonomen jezik. **Ne ustreza.**

4.2.2 Pedagoška ustreznost

- č) Mednarodni jezik mora biti lahko in hitro naučljiv.
- d) Ne sme biti pretežavno v kratkem času usposobiti dovolj učiteljev MJ.
- e) Znanje MJ naj bi znatno spodbujalo in olajševalo učenje drugih jezikov, tudi maternega.
- f) Po možnosti naj bo na razpolago čimveč književnosti v mednarodnem jeziku.

In angleščina?

- č) Po izkušnjah je za odlično aktivno in pasivno znanje angleščine potrebno najmanj 10.000 ur učenja in prakse. Za pridobitev enakega znanja mednarodnega jezika esperanta na primer potrebujemo največ 1500 ur. **Ne ustreza.**
- d) Za usposobitev učitelja MJ esperanta je potrebno eno leto. Za učitelja angleščine pet let. **Ne ustreza.**
- e) Mnogi eksperimenti kažejo, da učenje in znanje MJ esperanta bistveno spodbudi in v povprečju za 30 % skrajša čas učenja drugih jezikov. Kakšen je vpliv učenja oz. znanja angleščine v tem pogledu, **nimam podatkov**.
- f) Angleščina tej zahtevi v celoti **ustreza**.

4.2.3 Ekonomska uresničljivost

- g) Stroški uvajanja in učenja mednarodnega jezika kot drugega človekovega jezika (učbeniki, slovarji, literatura, priročniki, usposabljanje učiteljev MJ in drugo) ne smejo biti previsoki.

In angleščina?

- g) Stroški uvajanja in učenja angleščine so najmanj petkrat višji od stroškov uvajanja in učenja mednarodnega jezika esperanta. **Ne ustreza.**

4.2.4 Primernost za pisanje pragmatičnih, neumetnostnih besedil

- h) Mednarodni jezik mora imeti zgoraj opisane lingvistične lastnosti.

In angleščina?

- h) Kot smo videli, jih ima samo peščico. **Ne ustreza.**

4.2.5 Primernost za pisanje umetnostnih in drugih literarnih besedil

- i) Mednarodni jezik naj bi bil primeren tudi za pisanje literature. Omogočati bi moral risanje, besedne igre in podobno.

In angleščina?

- i) V tem pogledu angleščina brez dvoma **ustreza.**

4.2.6 Primernost za tvorbo strokovnih izrazov

- j) Jezik mora biti tak, da omogoča spoštovanje pglavitnih terminoloških načel po ISO 704. To so **točnost**, **jedrnatost** /jezikovna ekonomija/, **enopomenskost** in **produktivnost** /da omogoča tvorbo izpeljank in zloženk/. Sčasoma pomen in definicija strokovnih izrazov v mednarodnem jeziku postaneta standard za strokovne izraze v etničnih jezikih.

In angleščina?

- j) V angleščini prevečkrat ni možno spoštovanje načela **točnosti** in **enopomenskosti**, včasih pa tudi načela **jedrnatosti**. **Ne ustreza.**

4.2.7 Primernost za računalniško in drugo tehnično obdelavo

- k) Mednarodni jezik mora biti **primeren za kodiranje**.
- l) Slovnica mora biti brezizjemna, logična in jasna, omogočati mora **računalniške analize brez dodatnih programov**.

In angleščina?

- k) Angleščina ni primerna za kodiranje. To ugotovimo že, če pogledamo rezultate našega preizkusa prepoznavnosti besednih vrst in skladenjskih funkcij stavčnih členov na prvi pogled. **Ne ustreza**.
- l) Zaradi nešteti neregularnosti, izjem in nelogičnosti v slovnici angleščina ne omogoča računalniške analize brez dodatnih programov. **Ne ustreza**.

4.2.8 Estetska sprejemljivost

- m) **Zapis** in zlasti **zven** mednarodnega jezika naj bi bila **čim prijetnejša**, da bi ljudje jezik imeli radi tudi po tej plati.

In angleščina?

- m) O prijetnosti zvena in zapisa angleščine je **nemogoče objektivno soditi**, saj je preveč odvisno od osebnih izkušenj, mode in podobnega.

4.2.9 Primernost za **posredno**⁹ mednarodno sporazumevanje in izmenjavo informacij

- n) Zaradi svoje pravilne strukture in drugih lingvističnih lastnosti je mednarodni jezik a priori primernejši za – klasično in strojno – prevajanje kot etnični jeziki.
- o) Primeren je za prevajanje pragmatičnih besedil. Ker je kulturno nezaznamovan in nevtralen, ima v vlogi premostitvenega jezika prednost pred vsemi etničnimi jeziki.

⁹ Mednarodni jezik se za mednarodno sporazumevanje in izmenjavo informacij med vsemi jezikovnimi skupnostmi in kulturami sveta, poenostavljeno rečeno, uporablja na dva načina:

- s **posredno** (ustno in pisno) izmenjavo (vsakršnih) informacij med različnimi jezikovnimi skupnostmi prek mednarodnega jezika kot **premostitvenega** oziroma **posredovalnega jezika** (izmenjava informacij se odvija s pomočjo prevajanja in tolmačenja);
- z **neposrednim** (pisnim in ustnim) sporazumevanjem v mednarodnem jeziku (v neposrednem mednarodnem jezikovnem stiku vsi v komunikaciji udeleženi ljudje govorijo in pišejo v mednarodnem jeziku).

- p) Omogoča upoštevanje poglobitnih terminoloških načel po ISO 704. Mora biti primeren, da ga lahko v terminologiji uporabljamo kot sklicni jezik.
- r) Izrazno mora biti mednarodni jezik tako sposoben, da je možno vanj in iz njega prevesti vsakršno umetnostno ali drugo literarno besedilo vsake jezikovne skupnosti na svetu. Pripadniki drugih jezikovnih skupnosti bodo tako literarno delo brali v mednarodnem jeziku ali pa ga bodo prevedli v svoj jezik. Zato mora biti MJ sposoben podati kulturne značilnosti izvirnega besedila tako, da jih bo mogoče ne le razumeti v mednarodnem jeziku, temveč jih tudi enakovredno prenesti prek premostitvenega besedila v mednarodnem jeziku v jezik zainteresirane jezikovne skupnosti.

In angleščina?

- n) Angleščina ima izrazito nepravilno strukturo in zato **ne ustreza**.
- o) Ker ni primerna za pisanje pragmatičnih besedil, je še manj primerna za prevajanje takih besedil. Kot premostitveni jezik angleščina ne more nastopati tudi zato, ker je kulturno zaznamovana in ni nevtralna. **Ne ustreza**.
- p) Kot smo ugotovili v točki 4.2.6., ne omogoča upoštevanja terminoloških načel, zato **ne ustreza**.
- r) Ker je kulturno zaznamovana, ne more kot premostitveni jezik enakovredno prenesti kulturnih značilnosti izvirnega literarnega besedila v jezik druge jezikovne skupnosti. **Ne ustreza**.

4.2.10 Primernost za **neposredno** mednarodno sporazumevanje in izmenjavo informacij

- s) Če hoče biti primeren za neposredno sporazumevanje med člani različnih jezikovnih skupnosti, mora mednarodni jezik imeti lingvistične lastnosti, opisane v podpoglavju 4.1.

In angleščina?

- s) Kot smo videli, angleščina teh lastnosti skorajda nima. Torej **ne ustreza**.

Tudi v tem podpoglavju smo primerjavo angleščine z mednarodnim jezikom naredili sproti. Pokazalo se je, da lastnosti angleščine ustrezajo le na enem področju od desetih (**4.2.5. Primernost za pisanje umetnostnih in drugih literarnih besedil**). Na enem področju ni možna objektivna presoja o ustreznosti (**4.2.8. Estetska sprejemljivost**), na preostalih osmih področjih (**4.2.1. Politična sprejemljivost; 4.2.2. Pedagoška ustreznost; 4.2.3. Ekonomska uresničljivost; 4.2.4. Primernost za**

pisanje pragmatičnih, neumetnostnih besedil; 4.2.6. Primernost za tvorbo strokovnih izrazov; 4.2.7. Primernost za računalniško in drugo tehnično obdelavo; 4.2.9. Primernost za *posredno* mednarodno sporazumevanje in izmenjavo informacij; in 4.2.10. Primernost za *neposredno* mednarodno sporazumevanje in izmenjavo informacij) pa angleščina kot kandidatka za mednarodni jezik popolnoma odpove. Če natančneje pogledamo vseh devetnajst nelingvističnih lastnosti mednarodnega jezika, ki so v prikazu označene s črkami od a) do s), ugotovimo, da glede dveh lastnosti ni podatkov /točka e)/ oziroma ni možna objektivna presoja o ustreznosti /točka m)/; glede dveh lastnosti /točki f) in i)/ angleščina ustreza, glede preostalih petnajstih lastnosti pa angleščina ne ustreza nelingvističnim merilom mednarodnega jezika.

5. ZAKLJUČEK

Preden lahko odgovorimo na naslovno vprašanje, smo morali najprej skozi postopek preverjanja. Najprej smo si ogledali, kako dandanes poteka mednarodno sporazumevanje, kateri jeziki se uporabljajo pri tem. Opazovali smo lahko podobi dveh realnosti.

Prva realnost: ves svet s svojimi neštetimi etničnimi jeziki se pogreza v komunikacijskem močvirju jezikovnega darvinizma, mrzlično iščeč oporo pred utonitvijo v eni ali drugi lingvi franki – ta trenutek v angleščini. Kar 95 % Zemljanov je **komunikacijsko frustriranih**.

Druga realnost: znotraj sveta iz prve realnosti že 120 let v kakih 120 državah sveta obstajajo večje ali manjše skupine ljudi vseh družbenih slojev (vseh skupaj je za kake pol Slovenije), ki se mednarodno sporazumevajo ne v katerikoli lingvi franki, temveč v posebej za mednarodno sporazumevanje ustvarjenem mednarodnem jeziku esperantu. Člani te razpršene, vendar dobro povezane, svetovne skupnosti so **komunikacijsko zadovoljni**. Esperanto se poučuje na mnogih univerzah po svetu. Sčasoma se je razvila posebna veja uporabnega jezikoslovja, ki preučuje mednarodno komunikacijo in mednarodni jezik – interlingvistika. Ta veda je definirala mednarodni jezik in opredelila lastnosti, ki jih mora imeti jezik, da bi lahko opravljal funkcijo mednarodnega jezika.

Ker je človeštvo doseglo razvojno stopnjo, na kateri lahko vsakdo v vsakem trenutku komunicira z vsakim drugim človekom kjerkoli na zemeljski obli, **je postalo vprašanje svetovnega sporazumevalnega jezika eno najpomembnejših vprašanj človeštva**. Zdaj si ne moremo več pomagati s kako lingvo franko, ker je njen domet časovno, prostorsko ali kako drugače omejen, zdaj smo pred odločitvijo, kateri jezik

izbrati kot mednarodni jezik, ki mora imeti na področju mednarodnega sporazumevanja vesoljni domet. Trenutno se za to vlogo ponuja angleščina. Pred odločitvijo je treba dobro preveriti, ali je sposobna opravljati to funkcijo.

Vprašanje smo preverili tako, da smo precej natančno prikazali potrebne lastnosti mednarodnega jezika, nato pa na to kopito napeli angleščino. Pokazalo se je, da **angleščina na kvalifikacijskem izpitu za pridobitev statusa mednarodnega jezika pade na vsej črti**. Podrobnejši izidi preskusa so tile: 1. Etnični jezik, kar angleščina je, ne more delovati kot mednarodni jezik, ker ni namenjena izključno za sporazumevanje med različnimi jezikovnimi skupnostmi (2. aksiom iz definicije mednarodnega jezika). 2. Angleščini manjkajo malodane vse najpomembnejše lingvistične lastnosti mednarodnega jezika. 3. Angleščina ustreza samo dvema od devetnajstih nelingvističnih meril za pridobitev statusa mednarodnega jezika.

6. VIRI

- Barandovská - Frank, V. 1995. *La latina kiel interlingvo. Latein als internationale Sprache*. Akademia Libroservo – KAVA-PECH.
- Barandovská - Frank, V. 1995. *Enkonduka lernolibro de Interlingvistiko*. San Marino: Akademio Internacia de la Sciencoj.
- Blanke, D. 1985. *Internationale Plansprachen*. Berlin: Akademie-Verlag, str. 90–122.
- Campbell, G. L. 1990. *Compendium of the World's Languages*. London, New York: Routledge.
- Carlevaro, T. 1993. *Per construire una lingua*. Bellinzona: Dubois, str. 12–18 in 25–33.
- Davis, M. & Klinar, S. 1979. *English Derivation*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, PZE za germanske jezike in književnosti.
- Duličenko, A. 2003. *V poiskah vsemirnoga jazyka, ili interlingvistika dla vseh*. Tartu.
- Duličenko, A. 2006. *En la serĉado de la mondlingvo aŭ interlingvistiko por ĉiuj*. Serio Scio, Volumo 7. Kaliningrad: Sezonoj.
- Eckersley, C. E. & Eckersley, J. M. 1970. *A Comprehensive English Grammar for Foreign Students*. London: Longman Group Limited.
- Frank, H. 1993. Die Überwindbarkeit der innereuropäischen Sprachbarrieren. V *Kybernetische Pädagogik/Klerigikibernetiko*, zvezek 6., ed. Barandovská V., Bratislava: Esprima, str. 543–561.
- Hornby, A. S. 1974. *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Oxford: Oxford University Press. VI–XLI.
- Jansen, W. 2008. *Naturaj vortordoj en Esperanto*. Rotterdam: Universala Esperanto Asocio. Kalocsay, K. & Waringhien, G. 1980. *Plena analiza gramatiko de Esperanto*. Rotterdam: Universala Esperanto Asocio.
- Klemenčič, S. 2008. Novi Babilon. Revija *Življenje in tehnika* 3/2008, str. 36–41.
- Klinar, S. 1977. *Aspects of English Word-Formation*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, PZE za germanske jezike in književnosti.
- Kopriva, S. 2006. *Latinska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- Koutny, I., Brosch, C., Jaskot, M., in Vogt, H. 2008. *Germana-Esperanta-Pola etvortaro pri Lingvo kaj Komunikado*. Poznań: PRODRUK.

- Kunaver, D. 1990. *Sedem stebrov angleščine na miselnih vzorcih*. Ljubljana: samozaložba.
- La nova plena ilustrita vortaro de Esperanto. Pariz: Sennacieca Asocio Tutmonda, 2002.
- Longyka, T. 1997. *Translating into English as a lingua franca*. Ljubljana: predavanje v okviru konference *Translation into Non-Mother Tongues* ob zaključku projekta TEMPUS JEP-07740-94.
- Longyka, T. 2001. *Slovensko-angleški pravni slovar*. Ljubljana: samozaložba. 7–24 (Uvod).
- Longyka, T. 2007. Jezikovnopolitične stiske (10 zaporednih člankov). *DELO*, tedenska priloga *Književni listi*, tedensko od 14. 02. 2007 do 18. 04. 2007.
- Makkink, G. F. 1990. *Nia Fundamento sub lupeo*. Antwerpen: Flandra Esperanto-Ligo. Manifesto de Prago de 1996. Rotterdam: Universala Esperanto Asocio, 2000.
- Mattos, G. 1987. *La deveno de Esperanto*. Chapecó: Fonto.
- Phillipson, R. 2003. *English-Only Europe? Challenging Language Policy*. London: Routledge.
- Piron, C. 1994. *Le défi des langues*. Paris: L'Harmattan.
- Piron, C. 1997. *La bona lingvo*. Dunaj: IEM.
- Sakaguchi, A. 1998. INTERLINGUISTIK, Gegenstand, Ziele, Aufgaben, Methoden. Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH.
- Saussure, R. de. 1985. *La vortstrukturo en Esperanto*. Brasília: Laborgrupo ANTAŬEN. Scheurweghs, G. 1959. *Present-Day English Syntax*. London: Longman Group Limited.
- Selten, R. & Frank, H. G. 2005. *Por dulingveco en Eŭropo, Für Zweisprachigkeit in Europa*. Paderborn: IFB Verlag Akademie Libroservo.
- Splošna deklaracija o jezikovnih pravicah Barcelona 1996*. Ljubljana: Slovenski PEN, 1999.
- The Encyclopedia Americana 1975, članka: *English Language in Languages of the World*
- Toporišič, J. 1984. *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja Maribor.
- Waringhien, G. 1989. *Lingvo kaj vivo*. Rotterdam: Universala Esperanto-Asocio.
- Wegge, D. 1985. Kvalitkriterioj kaj komparimensioj de planlingvoj. V *Interlingvistiko en lingvokibernetika kaj lingvopolitika perspektivo*. Berlin: IFK.
- Wells, J. 1989. *Lingvistikaj aspektoj de Esperanto*. Rotterdam: Universala Esperanto-Asocio.
- Wennergren, B. 2005. *Plena manlibro de Esperanta gramatiko*. El Cerrito: Esperanto-Ligo por Norda Ameriko.
- Werner, J. 2004. *Terminologiaj konsideroj*. Praga: KAVA-PECH.
- Zamenhof, L. L. 1962. *Lingvaj respondoj, konsiloj kaj opinioj pri Esperanto*. Uredil G. Waringhien. Marmande: ESPERANTAJ FRANCAJ ELDONJOJ.
- Zamenhof, L. L. 1987. *Fundamento de Esperanto*. Varšava: Pola Esperanto-Asocio, Eldon-kleriga Centro.
- Zamenhof, L. L. 1992. *Fundamenta krestomatio*. (Članki o esperantu: 228–297).
- Zamenhof, L. L. 2006. Dr. Esperanto's International Language, Introduction & Complete Grammar, (Por Angloj, Angleška izdaja – prevedel R.H. Geoghegan 1889. Verzija HTML z ažuriranim predgovorom). Berwick: Gene Keyes. <http://www.genekeyes.com/>. (28.07.2008)
- Zamenhof, L. L. 2006. *Dua libro de l'lingvo Internacia*. Verzija HTML <http://www.DavidGSimpson.com/>. (28.07.2008).
- Zandvoort, R. W. 1958. *A Handbook of English Grammar*. London-New York-Toronto: Longmans, Green & Co. Ltd.
- Zhang, Q. 1993. *Studio pri Esperanto*. Peking: Ĉina Esperanto-Eldonejo.
- Zhang, Q. 2001. *Ĉina lingvo*. Peking: Ĉina Esperanto-Eldonejo.

Tomaž Longyka, po izobrazbi absolvent prava, dipl. ekonomist in študent interlingvistike, po poklicu pa za pravo specializirani strokovni prevajalec, terminolog, leksikograf, stalni sodni tolmač in publicist, je predvsem aktiven bорец za jezikovno enakopravnost, in sicer strokovno in politično. Je avtor *Slovensko-angleškega pravnega slovarja* in glavni avtor slovarske trilogije *Hrvaško-slovenski, hrvaško-angleški in slovensko-hrvaški pravni slovar*. Odkar je v pokoju, je tudi založnik – njegovo podjetje Komunikado izdaja knjige v okviru zbirke Komunikacija.

Tomaž Longyka finished the study of law (without diploma), graduated in economics, and is now studying interlinguistics. By profession, he is a technical translator specialized in law, terminologist and lexicographer, permanent court translator, and columnist. Now, he primarily fights, as expert and as activist, for linguistic equality. Author of the Slovene-English Dictionary of Law and chief author of the dictionary trilogy Croatian-Slovene, Croatian-English and Slovene-Croatian Dictionaries of Law. Since retirement he is also a publisher – his firm Komunikado publishes books within the collection Komunikacija.

Tomaž Longyka finis la studon de juro (sen diplomo), diplomigis en ekonomiko kaj nun studas interlingvistikon. Profesie, li estas faka tradukisto specialiĝinta je juro, terminologo, vortaristo, daŭra juĝeja tradukisto kaj publicisto. Lastatempe li unuavice batalas, kiel spertulo kaj aktivulo, por lingva egalrajteco. Li estas aŭtoro de la *Slovena-angla jura vortaro* kaj la ĉefa aŭtoro de la vortara trilogio *Kroata-slovena, kroata-angla kaj slovena-kroata jura vortaro*. Post emeritiĝo li estas ankaŭ eldonisto – lia firmao Komunikado eldonas librojn ene de la kolekto Komunikacija.

E: tomaz.longyka@gmail.com

Alenka Vrbinc

Kako lahko uporabnik najhitreje poišče slovnicihne podatke v enojezičnih slovarjih za tujejezične govorce?

■ IZVLEČEK

Vključevanje slovnicihnih podatkov sodi med pomembnejše elemente v enojezičnih slovarjih za tujejezične govorce in že od vsega začetka je slovnica vključena v to vrsto slovarjev tako na neposredni kot tudi na posredni način. V članku je podan pregled vključevanja slovnicihnih podatkov v pet vodilnih britanskih enojezičnih slovarjev za tujejezične govorce. Pomembno je poudariti tudi, da bi morali uporabnike usposobiti za učinkovito rabo slovarjev, kajti le tako bodo sposobni poiskati številne podatke, ki jim bodo pomagali pri pravilni rabi posamezne besede ali zveze.

KLJUČNE BESEDE: *slovnicihni podatki, vključevanje in iskanje slovnicihnih podatkov, enojezični slovarji za tujejezične govorce*

■ ABSTRACT

How to Retrieve Grammatical Information in Monolingual Learner's Dictionaries as Quickly as Possible?

One of the most important elements of monolingual learner's dictionaries is the inclusion of grammatical information. These dictionaries have included grammar either in the direct or indirect way since the very beginning. The article discusses the inclusion of grammatical information in five leading British monolingual learner's dictionaries. It is also important to stress the fact that users should be taught how to use dictionaries effectively, otherwise they cannot find the numerous data about the entry which may help them to use a word or phrase correctly.

KEY WORDS: *grammatical information, inclusion and retrieval of grammatical information, monolingual learner's dictionaries*

1. UVOD

V enojezičnih slovarjih, ki so namenjeni tujejezičnim govorcem, najdemo številne koristne podatke. Iz izsledkov raziskav o rabi slovarjev (Barnhart 1962, Quirk 1973, Béjoint 1981, Tomaszczyk 1979) je razvidno, da uporabniki najpogosteje uporabljajo slovarje, kadar ne vedo, kaj določena beseda pomeni. Poleg pomena oz. pomenov iztočnice slovarji vključujejo še druge podatke, kot so podatki o

pravopisu in izgovarjavi iztočnice, kolokacije, v katerih je iztočnica rabljena, frazemi, v katerih se iztočnica pojavlja, vendar pa uporabniki te podatke iščejo redkeje kot pomen.

Brez dvoma lahko štejemo vključevanje slovničnih podatkov med pomembnejše elemente v enojezičnih slovarjih za tujejezične govorce (McCorduck 1993). Že od vsega začetka je bila slovnica vključena v to vrsto slovarjev (Cowie 1999), vendar pa se je število slovničnih podatkov sčasoma močno povečalo (Béjoint 2000: 29). Ti slovarji uporabljajo različne metode vključevanja slovničnih podatkov o posameznih iztočnicah (McCorduck 1993: 13–26), in sicer:

- a) neposredni način (npr. v obliki opomb o rabi, krajšav, kodiranih simbolov ali kratkih pojasnil)
- b) posredni način (npr. definicije, zgledi rabe).

Vsi enojezični slovarji za tujejezične govorce navajajo oznako besedne vrste, ki je že prvi slovnični podatek o iztočnici, hkrati pa pove tudi, kako se iztočnica sintaktično uporablja v sobesedilu oz. v kakšnih kombinacijah lahko nastopa. Drugi slovnični podatki se nanašajo na različne slovnične značilnosti posameznih besednih vrst, kot so števnost pri samostalnikih, glagolski vzorci, atributivna, postpozitivna in predikativna raba pridevnikov, stopnjevanje pridevnikov in prislovov (Herbst 1989, Jackson 2002, Landau 2001, Cowie 1999).

Različni avtorji so že veliko pisali o tem, katere slovnične podatke bi bilo potrebno vključevati in na kakšen način (Jackson 1985, Lemmens in Wekker 1986, Sinclair 1987), le malo pa je bilo rečenega o uporabnosti in koristnosti številnih metod vključevanja tovrstnih podatkov v enojezične slovarje (Bogaards in van der Kloot 2001: 97). Prav tako moramo vedeti, ali uporabniki slovarje dejansko uporabljajo za iskanje slovničnih podatkov in v kakšni meri si znajo z njimi pomagati. Iz raziskave, ki smo jo izvedli (Vrbinc in Vrbinc 2007: 145–158), da bi ugotovili sposobnost slovenskih uporabnikov za iskanje in pravilno rabo slovničnih podatkov, je razvidno, da v nekaterih primerih uporabniki določeno nalogo rešijo pravilno, čeprav si ne pomagajo s slovarjem, v drugih primerih pa naloge ne rešijo zadovoljivo, čeprav so skušali poiskati odgovor v slovarju. Na podlagi tega lahko sklepamo, da bi morali uporabnike usposobiti za učinkovito rabo enojezičnih slovarjev, predvsem tistih, ki so namenjeni tujejezičnim govorcem, kajti gre za zelo kompleksen vir podatkov, ki so vključeni na specifični način (Vrbinc 2008: 373–386).

V nadaljevanju sledi pregled vključevanja slovničnih podatkov v pet vodilnih britanskih enojezičnih slovarjev za tujejezične govorce.

2. VKLJUČEVANJE SLOVNIČNIH PODATKOV V ENOJEZIČNE SLOVARJE ZA TUJEJEZIČNE GOVORCE

2.1 Oxford Advanced Learner's Dictionary, 7. izdaja (v nadaljevanju OALD7)

Prvi, ki so ugotovili, da tujejezični govorci potrebujejo posebno vrsto angleških slovarjev, so bili britanski učitelji angleščine, ki so delovali na Japonskem (prim. Landau 2001: 74ff, Cowie 1999). Prvi tovrstni slovarji so začeli nastajati v 30. letih 20. stoletja na podlagi raziskav besedišča, ki so jih naredili britanski jezikoslovci Harold E. Palmer, Michael West in A.S. Hornby ter ameriški jezikoslovec Edward L. Thorndike. Leta 1942 je izšel Hornbyjev *Idiomatic and Syntactic English Dictionary*, ki je bil leta 1948 natisnjen pod naslovom *A Learner's Dictionary of Current English*, leta 1952 pa kot *The Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Od tretje izdaje leta 1974 naprej se slovar imenuje *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, tako da je že iz naslova razvidno, katera založba ga izdaja. Več let je bilo Hornbyjevo ime sopomenka za slovarje, namenjene tujejezičnim govorcem. Vsaka naslednja izdaja tega slovarja je bila obsežnejša in vse do leta 1978, ko se je na tržišču pojavil slovar *Longman Dictionary of Contemporary English*, je bil *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* tudi brez tekmecev.

Vključevanje slovnicih podatkov v OALD7:

- 1) Oznaka besedne vrste
- 2) **Glagoli:** nepravilne oblike glagolov; predlogi, prislovi in strukture, ki jih lahko uporabljamo z glagolom; kode za glagolske vzorce (slovnicih kode in zgledi uporabniku povedo, kako se posamezni glagoli uporabljajo v posameznem pomenu – glagolski vzorci so razloženi v uvodnem delu slovarja)

Sestavljeni glagoli: sestavljeni glagoli so lahko prehodni ali neprehodni ali pa so rabljeni kot prehodni in kot neprehodni glagoli. Za *neprehodnimi sestavljenimi glagoli* v slovarju ni zapisana beseda **sb** (= somebody) ali **sth** (= something), kar pomeni, da za njimi ne stoji predmet (npr. **eat out:** *Shall we eat out tonight?*). Če želimo pravilno uporabljati *prehodni sestavljeni glagol*, moramo vedeti, kje stoji predmet. V primeru, da gre za *ločljivo sestavljeni glagol*, bo to v slovarju zapisano na naslednji način: **call sth** ↔ **off**. Dvojna puščica med oznako za predmet in členkom pomeni, da lahko predmet stoji pred členkom ali za njim (npr. *They called the deal off.* ali *They called off the deal.*). *Neločljivo sestavljeni glagoli* pa so zapisani na naslednji način: **run into sb**. Če je za obema sestavnima deloma sestavljenega glagola zapisana beseda **sb** ali **sth**, v zapisu pa ni dvojne puščice,

to pomeni, da med glagol in členek ni mogoče vrniti predmeta (npr. *I ran into John yesterday*. NE PA *I ran John into yesterday*.). Obstaja pa nekaj sestavljenih glagolov, kjer med glagolom in členkom obvezno stoji predmet; zapisani so tako, da med glagolom in členkom stoji beseda **sb** ali **sth**: **mess sb around** (npr. *They changed the plans and messed everyone around*. NE PA *They changed the plans and messed around everyone*.).

Samostalniki: nepravilne množine samostalnikov; nekateri samostalniki (še posebej poimenovanja živali in ptic) imajo lahko dve obliki za množino, ki morata biti navedeni (npr. **zebra** ali **zebras**); podatki o različnih vrstah samostalnikov (npr. števni ali neštevni samostalniki, množinski samostalniki, npr. **glasses**, **jeans**, edninski samostalniki, npr. **follow-on**, samostalniki, ki jim lahko sledi glagol v ednini ali v množini, npr. **committee**); vzorci s samostalniki (samostalniki, za katerimi stoji določen predlog, prislov, ali kakšen drug vzorec).

Pridevniki: navedene so vse oblike primernika in presežnika, razen tistih, ki se tvorijo s pomočjo **more** in **most**. Če se enozložni pridevnik ne uporablja v primerniku ali presežniku, te oblike seveda niso navedene. Navedeni so tudi podatki o rabi pridevnikov (npr. **only before noun**; **usually before noun**).

- 3) Razdelek z naslovom *Grammar Point* – razdelek je namenjen pojasnjevanju tistih slovničnih vprašanj, ki jih tujejezični govorci velikokrat postavljajo oz. ki jim niso popolnoma jasna (npr. v geselskem članku naklonskega glagola **can** je razložena razlika med **can**, **could**, **be able to** in **manage**).

2.2 Longman Dictionary of Contemporary English, 4. izdaja (v nadaljevanju LDOCE4)

The Longman Dictionary of Contemporary English je prinesel številne izboljšave in novosti (prim. Jackson 2002: 130–131). Ena od pomembnejših je raba omejenega števila besed, ki jih sestavljavci slovarja lahko uporabljajo za definiranje besed (za definiranje posameznih pomenov uporabljajo samo 2000 najpogostejših angleških besed). V LDOCE so uvedli kode, ki so bile poenotene za glagole, pridevnike in samostalnike, sestavljene pa so bile iz črke in številke (npr. 'T' = 'transitive', 'I' = 'intransitive', '1' = 'noun (phrase) or pronoun', '6' = 'that-clause' itd.). Ta sistem je bil veliko preprostejši od Hornbyjevih glagolskih vzorcev v OALD, ki jih je bilo treba stalno preverjati na straneh, kjer so bili razloženi, saj si jih je bilo zaradi velikega števila praktično nemogoče zapomniti (teh vzorcev je bilo petindvajset, skupaj s podvzorci pa več kot petdeset).

Vključevanje slovničnih podatkov v LDOCE4:

- Iztočnici najprej sledi navedba besedne vrste, nato pa podatki o tem, ali je samostalnik števen ali nešteven, ali je glagol prehoden ali neprehoden.
- Običajni slovnični vzorci so navedeni pred zgledi rabe, ki uporabniku povedo, kako se iztočnica pravilno uporablja v sobesedilu.
- Prav tako so pred zgledi rabe navedeni pogosti predlogi.
- Nepravilne oblike glagolov, samostalnikov in pridevnikov so zapisane na začetku geselskega članka.
- Slovnične kode in vzorci so razloženi na začetku slovarja.
- Sestavljeni glagoli so vključeni na enak način kot v OALD7.

2.3 Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary, 5. izdaja (v nadaljevanju COBUILD5)

Leta 1987 se je na trgu pojavil tretji enojezični slovar za tujejezične govorce, tj. *Collins COBUILD English Dictionary*, za katerega so značilne številne pomembne novosti (prim. Jackson 2002: 131–132). Gre za prvi slovar, ki je bil sestavljen na podlagi korpusa. Definicije so zapisane v obliki povedi, vsi zgledi rabe pa izvirajo iz korpusa, pri čemer so le nekateri rahlo prilagojeni ali okrajšani. Slovnični podatki niso vključeni v geselski članek, ampak jih najdemo v posebnem stolpcu (Extra Column) desno od glavnega stolpca z geselskimi članki. V istem stolpcu najdemo tudi podatke o sopomenkah in protipomenkah. Enakozvočnice so obravnavane v okviru enega geselskega članka, pomeni pa si sledijo glede na pogostnost rabe. Navedene so vse oblike, tako pravilne kot tudi nepravilne. Vsak pomen je naveden kot nov odstavek, pri skoraj vseh pomenih pa je vključen tudi po vsaj en zgled rabe.

Vključevanje slovničnih podatkov v COBUILD5:

Oblike z različnimi končnicami so navedene v oklepaju takoj za iztočnico.

V posebnem stolpcu (Extra Column) so navedeni slovnični podatki za vsako rabo posamezne iztočnice v slovarju. Slovnični podatki niso navedeni le pri zelo redkih besedah, kot so krajšave, krajše oblike in nekatere besede tujega izvora, kajti gre za besede, ki jim ni mogoče določiti besedne vrste, ali pa so rabljene tako prosto, da bi jim lahko v vsakem zgledu rabe, v katerem so rabljene, določili različno besedno vrsto.

Slovnični podatki so treh vrst:

1. besedna vrsta iztočnice;
2. omejitve ali širša raba v primerjavi z drugimi besedami te besedne vrste, npr. **usu passive**, **usu sing**;

3. vzorci, v katerih se beseda najpogosteje pojavlja, npr. **V n** (iztočnica je glagol, ki mu v sobesedilu sledi samostalniček ali samostalniška zveza), **N of n** (iztočnica je samostalniček, ki mu v sobesedilu sledi predlog **of** in samostalniček ali samostalniška zveza).

Pri vseh iztočnicah z izjemo glagolov so vzorci navedeni takoj za navedbo besedne vrste oz. za navedbo omejitev ali širše rabe. Pri glagolih so vzorci zapisani poleg zgledov rabe in v enakem vrstnem redu kot zgledi rabe, tako da jih uporabnik takoj opazi in hkrati tudi lažje razume.

Besedna vrsta besede, ki je razložena, je zapisana z velikimi tiskanimi črkami. Posamezni elementi v vzorcu si sledijo v zaporedju, v kakršnem se običajno pojavljajo v povedi. Besede, natisnjene ležeče, so besede (ne besedne vrste), ki se pojavljajo v vzorcu.

Seznam z naslovom *List of Grammatical Notations* vključuje besedne vrste in besede ter krajšave, uporabljene v vzorcih, ki so tudi razložene, natisnjen pa je v uvodnem delu slovarja.

2.4 Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2. izdaja (v nadaljevanju CALD2)

Leta 1995 je prišel na trg četrti enojezični slovar za tujejezične govorce *Cambridge International Dictionary of English* (prim. Jackson 2002: 132). Za ta slovar je značilno, da je vsak pomembnejši pomen iztočnice obravnavan v okviru samostojnega gesla. Če je potrebno, pomenu sledi kratek opis pomena, ki uporabniku pomaga pri iskanju pravega pomena. Tako ima, na primer, samostalniček 'job' šest geselskih člankov z naslednjimi kratkimi opisi pomena:

job employment
job piece of work
job duty
job problem
job example
job crime.

Vsakemu slovničnemu vzorcu sledi zgled rabe, ki uporabniku pokaže, kako se iztočnica v določenem pomenu pravilno uporablja v sobesedilu, v zgledih rabe pa v številnih primerih najdemo značilne kolokacije, v katerih se iztočnica pojavlja.

Vključevanje slovnicih podatkov v CALD2:

- Navedba besedne vrste.
- Slovnične oznake, ki so rabljene v slovarju, so razložene na notranji strani sprednje platnice. Slovnični podatki so zapisani v obliki oznak v oglatem oklepaju. Če je slovnični podatek napisan že pred zaporednimi številkami pomenov, se nanaša na vse pomen iztočnice. Če pa je napisan za zaporedno številko posameznega pomena, se nanaša samo na konkretni pomen.
Oblike za množino, glagolske oblike in oblike primernika in presežnika so navedene le v primeru, da so nepravilne. Na CD-ju, ki je priložen knjižni izdaji slovarja, najdemo vse glagolske končnice, če kliknemo na gumb z napisom *Verb Endings*. Če se iztočnica ali določeni pomen iztočnice uporablja vedno v določenem slovnicih vzorcu, je to navedeno že pred samo definicijo iztočnice oz. pomena iztočnice (npr. **pillar** *noun* ... 2. **pillar of sth** ...). Običajni slovnični vzorci so navedeni poleg zgledov rabe, katerih namen je pokazati uporabniku, kako se iztočnica oz. določen pomen iztočnice obnaša v sobesedilu (npr. **reach** *verb* ... 1 ... ○ *He reached his hand out for the money.* ○ [**I + two objects**] UK *Can you reach me (down) that book? ...*).
- Sestavljeni glagoli: neprehodni sestavljeni glagoli so zapisani na enak način kot v OALD7 (tj. brez **sb** ali **sth** za sestavljenim glagolom). Prehodni sestavljeni glagoli so zapisani s **sb** ali **sth** (npr. **run sth up**). Če je sestavljeni glagol lahko prehodni in neprehodni, je to razvidno tudi iz zapisa: **light (sth) up**. Beseda **sth** je zapisana v oklepaju, kar pomeni, da lahko tako zapisani sestavljeni glagol beremo na naslednja dva načina: *something can 'light up'* (neprehodni) ali *it can 'light something up'* (prehodni). Če je sestavljeni glagol prehodni, moramo vedeti, ali lahko med glagol in členek vrinemo predmet (ločljivi glagoli). V tem slovarju oznaka [M] za sestavljenim glagolom pomeni, da se sestavljeni glagol uporablja s predmetom, vendar pa predmet lahko stoji med glagolom in členkom ali pa za členkom.

2.5 Macmillan English Dictionary for Advanced Learners, 2. izdaja (v nadaljevanju MED2)

Prva izdaja zadnjega enojezičnega slovarja za tujejezične govorce na britanskem trgu *Macmillan English Dictionary* je bila natisnjena leta 2002. Tudi v tem slovarju najdemo številne novosti:

- a) meniji: najdemo jih takoj za iztočnico in še pred definicijami pomenov, če ima iztočnica pet ali več različnih pomenov. Za zaporedno številko, ki se ujema z zaporedno številko definicije, sledi kratek opis pomena. Uporabniku pomagajo, da čim hitreje najde pravi pomen iztočnice.

- b) okvirčki s kolokacijami: tu so navedene besede, ki se pogosto pojavljajo skupaj.
- c) okvirčki z metaforami: gre za razlago idej, ki povezujejo dobesedni in metaforični pomen skupin besed in zvez.
- d) članki, ki so jih napisali priznani strokovnjaki, najdemo pa jih na posebnih straneh v sredini slovarja (str. LA2–23) pod skupnim naslovom **Language Awareness**. Naslovi posameznih člankov so: *Understanding idioms; Metaphor; Discourse; Pragmatics; Lexical priming; Word formation; Frequency and the dictionary; New technology; Cultural values; Differences between American and British English*.

V MED2 je že na prvi pogled razvidno, katere besede sodijo k pogosto rabljenemu osnovnemu besedišču (natisnjene so v rdeči barvi), katere pa so manj pogoste (natisnjene so v črni barvi).

Vključevanje slovničnih podatkov v MED2:

- Navedba besedne vrste.
- Slovnične kode so razložene na notranji strani zavihka sprednje platnice.
- Geselski članki samostalnikov vključujejo kodo, ki označuje, ali je samostalničen števen (C) oziroma nešteven (U), ali pa tako števen kot tudi nešteven (C/U). Navedene so nepravilne oblike za množino.
- Navedeni so vzorci, v katerih se pojavlja iztočnica, ki je lahko glagol, samostalničen ali pridevnik. Podatke o vzorcih najdemo za definicijo in pred zgledi rabe.
- Na CD-ju, ki je priložen natisnjeni izdaji slovarja, so navedene vse končnice, ki se lahko rabijo z iztočnico, klikniti pa moramo na znak i (= *inflections*), ki sledi oznaki besedne vrste in slovničnim kodam.
- Okvirčki z naslovom 'Get it right': v slovarju najdemo pri različnih geselskih člankih prek 100 okvirčkov s tem naslovom. V teh okvirčkih obravnavajo številna vprašanja, ki povzročajo težave tujejezičnim govorcem angleščine. V približno 40 okvirčkih dobimo napotke o pravilni rabi dopolnil. Na primer:

Get it right: avoid

Avoid is never used with an infinitive. It is followed by a verb in the **-ing** form:

- ✗ **Avoid to use** long quotations unless really necessary.
- ✓ **Avoid using** long quotations unless really necessary.
- ✗ A survey has found that most smokers would **avoid to eat out** if smoking were banned.
- ✓ A survey has found that most smokers would **avoid eating out** if smoking were banned.

V drugih okvirčkih razlagajo vprašanja, povezana s števnostjo. Na primer:

Get it right: ability

When **ability** means 'the fact of being able to do something', it is followed by an infinitive. It is never used in the pattern 'the ability of doing something':

- ✗ Imagination is the **ability of making** up pictures in your mind.
- ✓ Imagination is the **ability to make up** pictures in your mind.
- ✗ The **ability of speaking** English has become extremely important.
- ✓ The **ability to speak** English has become extremely important.

In this meaning, **ability** is not used in the plural:

- ✗ It is good that we have **abilities to dream** and imagine.
- ✓ It is good that we have the **ability to dream** and imagine.

The plural form **abilities**, which is much less frequent, is used to refer to someone's 'skills' or 'talents', and is never followed by an infinitive:

Men and women have different needs, interests and **abilities**.

Na CD-ju pa najdemo še okvirčke z naslovom '*Exercise*', ki so namenjeni preverjanju pravilne rabe iztočnice. Tako, na primer, v nalogi pri glagolu **agree** testirajo, ali zna uporabnik za glagolom **agree** pravilno uporabljati predloga **with** in **on** oziroma členek **to**.

3. ZAKLJUČEK

Na začetku učenja tujega jezika se uporabniki zatekajo k dvojezičnim slovarjem, kajti zanima jih predvsem pomen posamezne besede. Ko v procesu učenja postopoma dosežejo višjo stopnjo, dvojezični slovarji velikokrat ne zadostujejo več, kajti v njih ne najdejo vseh potrebnih podatkov. Na tej stopnji morajo poseči po enojezičnem slovarju (v prvi vrsti po enojezičnem slovarju za tujejezične govorce), kjer dobijo podatke ne le o pomenu oz. pomenih angleških besed, ampak tudi o pravilni rabi angleških besed. To še toliko bolj velja pri uvezovanju (tj. pri ustvarjanju besedila v angleščini ali pri prevajanju iz materinščine v tuji jezik), ko uporabniki potrebujejo obširen in zanesljiv vir podatkov. Prav zaradi tega bi bilo smiselno uvajati poučevanje rabe slovarjev že v šole, kajti pomembno je, da se uporabnik že zelo zgodaj seznani z dejstvom, da je slovar nepogrešljiv priročnik, ki pa zahteva tudi določeno znanje, da v njem dejansko najdemo številne podatke, ki nam pomagajo pri pravilni rabi posamezne besede ali zveze.

4. VIRI

Slovarji

- Rundell, M., ur. 2007. *Macmillan English Dictionary for Advanced Learners*. (Druga izdaja.) Oxford: Macmillan Publishers.
- Sinclair, J., Sinclair Knight, L. in Clari, M., ur. 2006. *Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary*. (Peta izdaja.) Glasgow: HarperCollins Publishers.
- Summers, D., ur. 2003. *Longman Dictionary of Contemporary English*. (Četrta izdaja.) Harlow, Essex: Pearson Education Limited.
- Wehmeier, S., ur. 2005. *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. (Sedma izdaja.) Oxford: Oxford University Press.
- Woodford, K. in Jackson, G., ur. 2003. *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. (Druga izdaja.) Cambridge: Cambridge University Press.

Drugi viri

- Barnhart, C. 1962. Problems in editing commercial monolingual dictionaries. V F. Householder in S. Saporta, ur., *Problems in Lexicography. International Journal of American Linguistics*, 28 (2) (April), Bloomington, Indiana: Indiana University Research Center in Anthropology, Folklore, and Linguistics, str. 161–181.
- Béjoint, H. 1981. The Foreign Student's Use of Monolingual English Dictionaries: A Study of Language Needs and Reference Skills. *Applied Linguistics*, 2 (3), str. 207–222.
- Béjoint, H. 2000. *Modern Lexicography: An Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Bogaards, P., in van der Kloot, W. 2001. The Use of Grammatical Information in Learners' Dictionaries. *International Journal of Lexicography* 14, str. 97–121.
- Cowie, A. 1999. *English Dictionaries for Foreign Learners. A History*. Oxford: Oxford University Press.
- Herbst, T. 1989. Grammar in dictionaries. V M. L. Tickoo, ur., *Learners' Dictionaries: State of the Art*. (Anthology Series 23.) Singapore: SEAMEO Regional Language Centre, str. 94–111.
- Jackson, H. 1985. Grammar in the dictionary. V R. Ilson, ur., *Dictionaries, Lexicography and Language Learning*. Oxford: Pergamon Press, str. 53–59.
- Jackson, H. 2002. *Lexicography: An Introduction*. London, New York: Routledge.
- Landau, S. I. 2001. *Dictionaries: The Art and Craft of Lexicography*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lemmens, M., in Wekker, H. 1986. *Grammar in English Learners' Dictionaries*. (Lexicographica Series Maior 16.) Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- McCorduck, E. S. 1993. *Grammatical Information in ESL Dictionaries*. (Lexicographica Series Maior 48.) Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Quirk, R. 1973. The Social Impact of Dictionaries in the U.K. V R. I. McDavid in A. R. Duckert, ur., *Lexicography in English*. New York: Annals of the New York Academy of Sciences, str. 76–88.
- Sinclair, J. M. 1987. Grammar in the dictionary. V J. M. Sinclair, ur., *Looking up: An Account of the COBUILD Project in Lexical Computing and the Development of the Collins COBUILD English Language Dictionary*. London, Glasgow: Collins, str. 104–115.

- Tomaszczyk, J. 1979. Dictionaries: Users and Uses. *Glottodidactica* 12, str. 103–119.
- Vrbinc, A. 2008. Does teaching dictionary skills improve dictionary use among translators?. *Germanistische Linguistik* 195–196, str. 373–386.
- Vrbinc, A., in Vrbinc, M. 2007. EFL students' use of grammatical information in five leading British learners' dictionaries. *Linguistica* 47, str. 145–158.

Alenka Vrbinc je docentka za angleški jezik na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani. Na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je magistrirala in doktorirala iz dvojezičnega slovaropisja, s katerim se ukvarja praktično in teoretično. Skupaj s sestro Marjeto sta avtorici *Angleško-slovenskega slovarja* (2009). Poleg tega prevaja strokovna besedila s področja medicine, farmacije, športa, umetnostne zgodovine.

Alenka Vrbinc is Assistant Professor in English language at the Faculty of Economics, University of Ljubljana. She obtained her MA at the Faculty of Arts in Ljubljana, and also gained her doctorate in lexicography, a field in which she is both practically and theoretically involved. Together with her sister Marjeta, she is the author of the *English-Slovene Dictionary* (2009). In addition, she translates professional texts from the fields of medicine, pharmacy, sport, and art history.

E: alenka.vrbinc@ef.uni-lj.si

Gordana Lalić

Pravna redakcija

■ IZVLEČEK

Cilj in namen vsakega pravno zavezujočega besedila sta jasnost in razumljivost za vse, na katere je naslovljeno. Temeljna značilnost pravnih predpisov je njihova obveznost, dolžnost ravnanja njihovih naslovljencev na način, kot ga predpis določa. Naloga pravne redakcije je odpraviti vse tiste lastnosti in dejavnike osnutka pravnega predpisa, ki bi lahko bili z navedenim v nasprotju. Namen tega članka je prikazati, da pravna redakcija ni neko nepomembno opravilo.

KLJUČNE BESEDE: *pravna redakcija, osnutki, pravni predpisi, obveznost, jasnost, razumljivost*

■ ABSTRACT

Legal Revision

The aim and objective of each legal act is clearness and comprehensibility for all its addressees. Legislation should be coherent and clear, easy to understand, and hence ensure legal certainty. The main feature of legal acts is their obligatory nature, and the duty to act in accordance with them. The task of legal revision is to eliminate all those features of a legislative draft that tend to contravene the aforementioned. Hence, the purpose of this article is to demonstrate that legal revision is not some insignificant job.

KEY WORDS: *legal revision, drafts, legal acts, obligatory nature, clearness, comprehensibility*

1. UVOD

Jasno, zakonodaja je potrebna. Trgi morajo delovati in pogodbe se morajo izvrševati. Trajnostni razvoj je odvisen od ustreznega varstva našega okolja, delavcev in pravic državljanov. Vendar ne s trdo roko. Odkriti moramo bolj domiselne načine za doseganje naših ciljev, uporabljajoč druge instrumente, ki nam jih ponuja politika, in se upreti temu, da bi zgolj proizvajali nova in nova pravila. Če ne moremo biti jasni pri pravilih, če je preveč pravil, če so si med seboj nasprotujoča, če so predraga glede njihovega upoštevanja oziroma ravnanja skladno z njimi in če ne morejo biti dosledno spoštovana in uveljavljena, potem imajo vlade in družbe problem. Tovrstne težave lahko sčasoma ljudi odtujijo od njihovih javnih institucij in demokratičnega procesa. Torej moramo biti previdni, da predpisi ne oslabijo naklonjenosti državljanov do zakonodaje pri njihovem vsakodnevem ravnanju.

Na kratko bi lahko pravno redakcijo poimenovali spreminjanje literarnih besedil v pravno zavezujoča besedila. Cilj in namen vsakega pravno zavezujočega besedila pa

sta jasnost in razumljivost za vse, na katere je naslovljeno. Temeljna značilnost pravnih predpisov je njihova obveznost, dolžnost ravnanja njihovih naslovljencev na način, kot ga predpis določa, kar pa je moč doseči le, če so predpisi jasni in razumljivi, to pa je moč doseči s skladnim in smiselnim pravnim in strokovnim izrazoslovjem.

2. NALOGE PRAVNE REDAKCIJE

Skladno s 3.a členom Ustave Republike Slovenije je Republika Slovenija z mednarodno pogodbo, ki jo je ratificiral državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev, prenesla izvrševanje dela suverenih pravic na Evropsko unijo (ki naj bi, sledeč besedilu ustave, predstavljala »mednarodno organizacijo, ki temelji na spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, demokracije in načel pravne države«). Pravni akti in odločitve, sprejeti v okviru Evropske unije, se tako zdaj v Sloveniji uporabljajo v skladu s pravno ureditvijo Evropske unije. Naloga pravnika redaktorja se je tako s pristopom k Evropski uniji bistveno razširila, saj zdaj ne gleda zgolj nacionalne zakonodaje, ampak mora upoštevati tudi zakonodajo Evropske unije. To s seboj potegne načine sklicevanja, navajanja, prenosa vsebine v nacionalni predpis ter zagotavljanje koherentnosti in kohezije med dvema ločenima sistemoma, ki sobivata.

Pravniki so navadno v samo pripravo in oblikovanje predpisov vključeni že od samega začetka, a zgodi se tudi, da je vsebina tako strokovna, da pravnik redaktor svoje delo opravi šele, ko je ta določena. En ali več pravnikov ne smeta bistveno vplivati na pravno sporočilo akta, ki mora vedno ostati enako. Ob siceršnjem vse večjem poskusu vplivanja na pravno terminologijo je pomembno ohraniti bistvo pravnega jezika in njegove posebnosti. Včasih je zaradi pomanjkanja pravne redakcije sporočilo predpisa zaradi njegove slabe priprave in neobstoječe pravne redakcije (pri nacionalnem predpisu) ali zaradi slabo opravljenega prevoda izvirnika oziroma napačno razumljenih določb izvirnika, sprejetega na taki podlagi, tako napačno ali zavajajoče, da je nujno treba sprejeti nov predpis.

Pravnika redaktorja pri njegovem delu zanima predvsem:

- ali ima predpis, ki ga želimo izdati, pravno podlago;
- ali izdaja predpis tisti, ki je za to pooblaščen;
- ali ima predpis obliko, kakršna je predvidena za posamezen pravni akt;
- so sklicevanja in odkazovanja pravilna;
- je uporabljena terminologija ustrezna in se dosledno uporablja skozi ves predpis;
- je predpis izvršljiv;
- prehodne in končne določbe.

Bistveno za dobro opravljeno pravno redakcijo je uporaba terminologije, ki se uporablja v nacionalni zakonodaji, vključno z uradnimi naslovi predpisov, četudi se z njimi morda ne strinjamo. Naslov predpisa ni normativni del predpisa. Je ime predpisa, pod katerim ga poiščemo in v pravu uporabljamo. Naslov mora odražati bistvo vsebine predpisa. Poleg same oznake zakona je pogosto pomemben tudi za razlago vsebine predpisa. Tako na primer sam naslov »Zakon o materialni dolžnosti« ne pove veliko o vsebini zakona in šele 1. člen nam razodene, kaj ta zakon ureja – »Ta zakon določa vrste sredstev in opreme ter nepremičnin, za katere se lahko naloži materialno dolžnost za potrebe obrambe, varnosti, zaščite, reševanja in pomoči (v nadaljnjem besedilu: sredstva iz popisa), vodenje evidence, postopek razporejanja in prevzema sredstev iz popisa, način določanja nadomestila za uporabo ter način ugotavljanja škode in izplačevanja odškodnin na sredstvih iz popisa.«

Upoštevanje glosarjev (področni – strokovna redakcija prevod osmisli, pravni slovar) in terminologije (Evroterm – večjezična terminološka baza izrazov Evropske unije, Multiterm, Evrovoc, Navodila za prevajanje in lektoriranje prevodov pravnih aktov Evropskih skupnosti) zagotovi enotnost rabe v primeru prevajanj in redakcije pravnih aktov Evropske unije. Tako pri izvirnem pisanju kakor tudi pri prevajanju predpisov pa se je treba izogibati nejasnemu izrazoslovju, kot sta npr. besedi »primerni« (»primerni prostori«) in »ustrezni« (»ustrezna oprema«). Prav tako je npr. napačno zapisati, da določen predpis »stopi v veljavo« (kar bi bil ponesrečen prevod angleškega *enter into force*), ampak je treba uporabiti »začne veljati«.

Zakon o delovnih razmerjih uporablja izraza »delavec« oziroma »zaposleni«, nemalokateri jezikoslovec pa bi ju najraje nadomestil z besedo »zaposlenec« (sledeč Slovarju slovenskega knjižnega jezika bi to bil, »kdor je zaposlen«), a v kontekstu obstoječe zakonodaje je to napačno in bi uporaba tega izraza povzročila zmedo.

Pravni jezik je knjižni jezik, a imajo besede in izrazi v predpisih poseben pomen. Vsebuje strokovne izraze s področja prava (in drugih področij), gre za ekonomičnost rabe jezika (normativnost, ne narativnost) in uporabo standardnih izrazov, standardov (opredelitve), ki se ne opisujejo niti razlagajo, ampak v sebi nosijo vsem znan pomen (npr. »dober gospodar« / »dober gospodarstvenik«, »fizična oseba«, »kontradiktorni postopek«).

Posebnosti pravnega jezika so naslednje:

1. raba časa – uporablja se sedanjik, ki ponazarja pomensko brezčasnost norme;
2. brezosebna oblika [(namen predpisov je abstraktna in splošna ureditev, pri tem uporaba enega ali drugega spola ne ustvarja nikakršne pravne ali vsebinske razlike (oseba, posameznik, stranka, minister, ...)];
3. uporaba trpnika (npr. »Pritožba se vloži ...«);

4. izogibanje tujkam → dopustna, kadar ni moč najti ustreznega izraza v slovenščini;
5. določanje obveznosti: tako za pravne subjekte kot za fizične osebe → raba sedanjika;
6. določanje izjem: izjema (ureja/ določa drugače kot splošno pravilo) vključuje tudi sklicevanje na določbo, v razmerju do katere je izjema določena (»Ne glede na določbo prejšnjega člena ...«).

Vse pogostejše se uporablja »feminizacija« pravnega jezika (raba ženskega poleg moškega spola za označevanje oseb v predpisih). To je uradno uvedel Poslovnik Državnega zbora, ki v 115. členu določa, da se morata v besedilu členov smiselno uporabiti ženski in moški spol v tistih prvih členih oziroma poglavjih predloga zakona, ki določajo temeljne subjekte predloga zakona, z navedbo, da se v nadaljnjem besedilu uporabi naslavljanje v moškem spolu. Ta določba se ne uporablja, kadar se predlagajo spremembe ali dopolnitve zakona. Tako Stvarnopравни zakonik v 5. členu določa:

»Imetnica oziroma imetnik (v nadaljnjem besedilu: imetnik) stvarne pravice lahko uveljavlja svojo pravico proti vsakomur.«

Obremenjevanje pravnega jezika pa je očitno v Zakonu o enakih možnostih žensk in moških, tako npr. 40. člen:

»40. člen

(določitev koordinatic oziroma koordinatorjev)

Ministrice oziroma ministri določijo uradnice oziroma uradnike, ki opravljajo naloge koordinatic oziroma koordinatorjev iz 13. člena tega zakona, in o tem obvestijo urad v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona.«

Pri sklicevanjih (znotraj predpisa) oziroma odkazovanjih (na drug predpis) se je pravilno sklicevati na določbo kot tako (npr. »v skladu s 15. členom tega pravilnika« / »v skladu s 15. členom Zakona o varstvu osebnih podatkov«) in se ne zatekati k opisnemu sklicevanju, torej k vsebini posameznega člena (npr. »v skladu s tretjim odstavkom 34. člena Zakona o biocidnih proizvodih (Uradni list RS, št. 61/06) pristojni organ izda začasno dovoljenje največ za obdobje treh let«).

Kar se tiče doslednosti, sta potrebni tako formalna doslednost kakor tudi vsebinska doslednost. Če v začetnem delu besedila opredelimo in določimo krajši izraz, je treba ta izraz nujno uporabljati v celotnem besedilu. Tako Zakon o biocidnih proizvodih opredeli aktivno snov kot »snov ali mikroorganizem, tudi virus ali glivo, s splošnim ali posebnim delovanjem na škodljive organizme ali proti njim« in potem skozi celotno besedilo zakona (pravilno) uporablja besedno zvezo »aktivna snov«.

Prehodne in končne določbe vsakega predpisa morajo biti napisane še posebej natančno in z največjo možno skrbnostjo. Začetek veljavnosti predpisa mora biti tak, da omogoča dovolj časa za prilagoditve novi ureditvi, določiti mora tudi, kaj se zgodi s postopki, ki so morebiti potekali po določbah dotedanje zakonodaje, kakor tudi, kolikor je to potrebno, ločiti veljavo od uporabe. Določene določbe predpisa ali predpis lahko preneha veljati s tem novim predpisom, a ostane v uporabi do sprejetja novih, ki bodo to področje uredili, in/ali se uporablja, kolikor ni v nasprotju z določbami tega novega predpisa.

Začetek veljavnosti je lahko določen kot točno določen datum (»Ta ... začne veljati 1. januarja 2006.«), ki ne sme biti v preteklosti¹ in mora vsekakor biti po datumu začetka veljavnosti predpisa, ki je podlaga za izdajo tega predpisa.

Običajni, z ustavo določeni začetek veljavnosti predpisov (t. i. *vacatio legis*), je petnajst dni po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, vendar je lahko tudi krajši (naslednji dan po objavi, osmi dan po objavi), če na primer zapolnjuje pravno praznino ali je to nujno iz kateregakoli drugega utemeljenega razloga.

Lahko je določeno tudi, kdaj določen predpis preneha veljati. Pri tem navajamo točen datum (»Ta ... velja do 1. januarja 2006.«) ali pa določimo neko dejanje v prihodnosti, ki mora biti določljivo, ko bo predpis prenehal veljati (npr. do sprejetja predpisov na podlagi tega zakona).

Predpisi so tista osnova pravne države, s katero je določen njen pravni red, regularno delovanje državnih organov, ravnanja pravnih subjektov in njihovi medsebojni pravni odnosi. Vsebinsko primerni, pravno pravilni in nomotehnično urejeni, so le eden od številnih in nepogrešljivih pogojev za učinkovitost prava in dobro delovanje države kot pravne države. Predpisi se sprejemajo in izdajajo zaradi njihove pravno obvezujoče normativne vsebine, vsebina pa mora biti razumljiva, nedvoumna in izvršljiva. Pri uporabi predpisov v praksi slabo pripravljen predpis povzroča vrsto težav in problemov pri razlagi in izvedbi, v vsakem primeru pa zmanjšuje pravno varnost in zaupanje v pravo.

Boljše zakonodajno urejanje (»better regulation«) je politika, katere namen je zagotoviti (v obstoječi kakor tudi v prihodnji) zakonodaji, da bo natančna in jasna glede tega, kar dovoljuje, sorazmerno nezahtevna ob upoštevanju varstva različnih javnih interesov, ki so vpleteni, kakor tudi glede obveznosti, ki jih nalaga državljanom in pravnim osebam, na katere je naslovljena.

¹ 155. člen ustave ureja prepoved povratne veljave pravnih aktov (t. i. retroaktivnost), vendar v drugem odstavku določa, da samo zakon lahko določi, da imajo posamezne njegove določbe učinek za nazaj, če to zahteva javna korist in če se s tem ne posega v pridobljene pravice.

3. ZAKLJUČEK

Pravna redakcija, kakor je razvidno iz zgoraj zapisanega, ni neko nepomembno opravilo, ki je samo sebi namen. Pravnika vodi skrbnost, ki temelji (naj bi...) na znanju, sposobnostih in tudi zadostni meri radovednosti, ki mu omogočajo slediti temeljnemu cilju predpisa – pravni varnosti za vse. Pri tem pazi na jezik, četudi mu je pogosto očitano ravno nasprotno, predvsem pa na jasno sporočilnost, tako pri pisanju kakor tudi zgolj pri redakciji prevoda, kajti velja spomniti, da je posameznikom dovoljeno vse, kar ni izrecno prepovedano, država pa sme le tisto, kar ji je izrecno dovoljeno.

Gordana Lalić je univerzitetna diplomirana pravnica z magisterijem iz primerjalnega ustavnega prava. Kot sekretarka je že dvanajst let zaposlena v Službi Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, kjer je bila času pristopanja Republike Slovenije k Evropski uniji odgovorna za pravno redakcijo primarne in sekundarne zakonodaje prava Evropske unije.

Gordana Lalić is a graduated jurisconsult with LL.M. in Comparative Constitutional Law. As a Secretary she has worked at the Government's Office for Legislation since 1998. During the pre-accession time she was responsible for the legal revision of the primary and secondary legislation of the European Union.

E: gordana.lalic@gov.si

Breda Negro Marinič

Politično izrazje v angleščini

■ IZVLEČEK

V članku so predstavljeni angleško politično izrazje in slovenske ustreznice. Avtorica je poskušala izbrati večpomenke s tega področja, ki pri prevajanju v slovenščino povzročajo največ težav, saj je prevod povsem odvisen od sobesedila. Zato je večina angleških izrazov uporabljena v stavkih. V drugem sklopu so izrazi s področja politične ureditve Slovenije, Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske ter Združenih držav Amerike, s posebnim poudarkom na nazivih in imenih organov. Tretji sklop pa vsebuje volilno izrazje vseh treh držav s slovenskimi prevodnimi ustreznici.

KLJUČNE BESEDE: *angleško politično izrazje, večpomenke, sobesedilo, politična ureditev, volilno izrazje*

■ ABSTRACT

English Political Terms

The article deals with English political terms and their Slovene equivalents. The author has tried to select words from this domain having several meanings and causing difficulties when being translated into Slovene; their translation largely depends on the context. Therefore, most of the English terms are used in sentences. The second cluster contains terminology relating to the political systems of Slovenia, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the United States of America, focusing particularly on titles and names of individual bodies. The third group of terms comprises election terminology of the three countries and its Slovene equivalents.

KEY WORDS: *English political terms, multiple-meaning words, context, political system, election terminology*

1. UVOD

Zamisel za poglobljeno proučitev nekaterih angleških izrazov s političnega področja se mi je porodila iz dveh razlogov. Prvič, ker se s temi izrazi srečujem pri svojem vsakdanjem delu – prevajanju na zunanjem ministrstvu in drugič, ker sem pri svojem pedagoškem delu opazila, da imajo študenti prevajalske smeri velike težave pri prevajanju nekaterih angleških izrazov v slovenščino. Angleščina je jezik, za katerega je značilna velika pomenska raznolikost posameznega izraza. Ker sem želela študentom olajšati prevajanje in jih opozoriti na različne pomene istega izraza v različnih kontekstih, sem začela načrtno zbirati izraze, na katere sem naletela med

pripravljanjem gradiva za predavanja in še posebej med popravljanjem seminarskih nalog in testov študentov prevajalstva iz prevajanja angleških političnih besedil. Tako sem si težavne izraze dosledno izpisovala skupaj s stavki, v katerih so se pojavili, in sčasoma je nastal glosar, ki v tem članku predstavlja prvi sklop. Ta vsebuje večpomenke, ki povzročajo težave pri prevajanju iz angleščine v slovenščino, in še zdaleč ni izčrpen.

Drugi sklop vključuje izrazje s področja državne ureditve in delitve oblasti s posebnim poudarkom na Sloveniji, Združenem kraljestvu Velike Britanije in Severne Irske ter Združenih državah Amerike. Tu se mi je zdelo smiselno sistematično urediti tovrstno izrazje, ker se politična ureditev teh treh držav precej razlikuje in vsebuje posebnosti, značilne le za eno državo. Te razlike so še zlasti opazne pri nazivih in imenih organov, kar pogosto privede do napačnega prevoda in zmede.

Tretji sklop pa sestavljajo izrazi v zvezi z volitvami. Tudi tu so pomembne razlike v volilnih sistemih omenjenih treh držav, saj ima Slovenija proporcionalni volilni sistem, Združeno kraljestvo pa enokrožni večinski volilni sistem. V Združenih državah Amerike so posebnost predsedniške volitve, ki niso neposredne, ampak potekajo na podlagi elektorskih glasov.

Pri vseh treh sklopih sem pri izrazih, ki se veliko uporabljajo v besednih zvezah, navedla tudi najpogostejše besedne zveze.

2. POLITIČNO IZRAZJE V ANGLEŠČINI

2.1 Večpomenke, ki povzročajo težave pri prevajanju iz angleščine v slovenščino

act – dejanje

There can be no justification whatsoever for terrorist acts.

act – zakon (potem, ko ga že sprejme parlament)

The National Assembly of the Republic of Slovenia has passed the Ecological Protection Zone and Continental Shelf Act.

administrative act – upravni akt

act of God – višja sila, naravna nesreča

The President described the disaster as an act of God.

to act as – opravljati funkcijo

He acted as Deputy Prime Minister and Minister of Foreign Affairs.

acting – vršilec dolžnosti

He was appointed acting Director General.

bill – predlog zakona

The bill was approved by a large majority.

action – ukrep

to take action – ukrepati

The Security Council has set out priorities for global action against terrorism.

military action – vojaško posredovanje, boj

Leaders in America have generally supported military action if it proves necessary.

13 soldiers were killed and 10 wounded in action.

activity – dejavnost, delovanje

President Drnovšek is engaged in intense political activity.

At present, the development of new approaches to OSCE activity has become especially relevant.

to address – nasloviti

The Prime Minister's letter was addressed to his Swedish counterpart.

to address – nagovoriti

The OSCE Chairman-in-Office will address the Ministerial Council.

to address – nazvati, nasloviti

The queen should be addressed as Her Majesty.

to address a problem or task – posvetiti se, ukvarjati se, lotiti se (reševanja)

The comprehensive security concept of the OSCE cannot be regarded in purely politico-military terms, but has to address anti-terrorism, police matters and border security as well.

authority – oblast, vpliv

Local police chiefs should re-emerge as figures of authority in their areas.

authority – pooblastilo

The Ministry's representative taking part in the conference had the authority to negotiate.

authorities – oblasti, organi

This provided a pretext for the authorities to cancel the elections.

local authorities – lokalne oblasti

customs authorities – carinski organi

to be an authority on sth = expert – biti strokovnjak na nekem področju

He is recognised as an authority on Russian affairs.

to authorize – pooblastiti

He was duly authorized to sign the treaty.

authorization – pooblastilo

He was given the authorization to sign the papers.

authorization – dovoljenje

The United Nations will approve his request for authorization to use military force.

application – prošnja, vloga

Turkey's application for membership of the organisation was granted.

His application for residence permit was incomplete.

application – uporaba

They learned the practical application of the theory.

application – uporaba, veljavnost (zakona/določbe)

application of a provision

campaign – kampanja

During his election campaign Clinton promised to put the economy back on its feet.

campaign – vojaška operacija/akcija, napad

The allies are intensifying the air campaign.

capability – zmogljivost

NATO Heads of State and Government launched a Defence Capabilities Initiative.

capacity – sposobnost, zmožnost, zmogljivost

The Council of Europe has the capacity to conclude contracts, to acquire and dispose of movable and immovable property and to institute legal proceedings.

The US seeks to develop the OSCE's capacity to combat trafficking in persons by promoting legislative reform.

The African Union has already requested assistance from NATO and the EU to help boost its strength and capacity.

capacity-building – usposabljanje

OSCE Missions are involved in capacity-building at the local and municipal level.

(in a) capacity – položaj, vloga

Foreign Minister Rupel visited Central Asia in his capacity as Chairman-in-Office of the OSCE.

comprehensive – celovit

NATO has a comprehensive approach to security.

councillor – svetnik

A councillor is a member of the Municipal Council.

counsellor – svetovalec

He has been Counsellor at the British Embassy in Ljubljana for three years.

counsel – odvetnik

The defendant's counsel announced after the trial that he would appeal.

defence counsel – zagovornik

The defence counsel warned that the judge should stop the trial.

domestic – domač, notranji

The new product was not sold on the domestic market.

Given the influence of the Jewish Community in American domestic politics, no changes in US policy can be expected.

domestic – hišni, gospodinjski

They made a plan for sharing domestic chores.

domestic – družinski

Domestic violence is a great problem nowadays.

effective – učinkovit

The government has taken effective measures to prevent illegal migration

effective(ly) – dejanski/dejansko

In recent years the control of the senate by the opposition parties has effectively meant that the government must either drop or radically alter its more controversial legislation if it wishes to see it implemented.

illegal – nezakonit, ilegalen

He has been charged with membership of an illegal organisation.

illicit – nezakonit, prepovedan, nedovoljen

The Government has taken measures to combat illicit drug trafficking.

unlawful – nezakonit, protipraven

The opposition asserted that the government action in imposing the restrictions was unlawful.

to invite – povabiti

Austrian Foreign Minister Plassnik was invited to pay an official visit to the Republic of Slovenia.

to invite – pozvati

The UN Security Council invites the Counter-Terrorism Committee to step up its efforts to facilitate the provision of technical and other assistance to Member States.

mandate – pooblastilo, mandat

The Prime Minister is almost certain to read this vote as a mandate for continued economic reform.

The President has announced his intention to leave politics ones his mandate ends.

migration – migracija, selitev, preseljevanje

The government has taken action to prevent illegal migration.

emigration – izseljevanje

In the 70's there was a huge emigration of workers to the West.

immigration – priseljevanje

The government has decided to tighten its immigration policy.

motion – predlog (za razpravo ali glasovanje), predlog zakona

to adopt a motion – sprejeti predlog

Turkish parliament adopted a government motion on sending troops to Iraq.

to contest a motion – nasprotovati predlogu

to propose an amendment to the motion – predlagati spremembo/dopolnilo k predlogu

to reject a motion – zavrniti predlog

to table a motion – podati predlog

They've tabled a motion criticising the Government for doing nothing about the problem.

to vote on the motion – glasovati o predlogu

to withdraw a motion – umakniti predlog

motion of censure (no-confidence motion) – predlog nezaupnice

Opposition parties are likely to bring a no-confidence motion against the government.

nation – narod, država

Every nation has the right to self-determination.

The Arab nations agreed to meet in Baghdad.

office – urad, kabinet, položaj, funkcija

The Office for European Affairs has moved to Gregorčičeva ulica.

He has worked in the Minister's Office for five years.

According to the Slovene Constitution, the president shall hold office for five years.

to hold office in a government – zasedati položaj v vladi

to run for office – potegovati se za položaj

term of office = tenure – mandat

President Kučan's term of office expired in 2002.

good offices – vsa podpora

She sought the good offices of the President for the smooth passage of the Bill.

policy – politika, usmeritev, strategija

Slovenia has defined its foreign policy priorities.

The Company's policy is to conserve and enhance the natural environment of its land and water areas and to preserve historic buildings.

politics – politika (actions or activities concerned with achieving and using power in a country)

The key question in British politics was how long the prime minister could survive.

power n-uncount – oblast

The party has been in power since independence in 1991.

to come into power – priti na oblast

In 1964 Labour came into power.

to assume power – prevzeti oblast

He first assumed power in 1970.

legislative power – zakonodajna oblast

executive power – izvršilna oblast

judiciary power – sodna oblast

separation of powers – delitev oblasti

division of powers – delitev oblasti

power(s) – pooblastilo/a

The police have the power of arrest.

to confer powers on a person – podeliti pooblastila

to exceed one's powers – prekoračiti pooblastila

to exercise powers – izvajati pooblastila

furnish sb. with full powers – dati komu vsa pooblastila

power of attorney – pooblastilo

full power(s) – pooblastilo (zlasti v diplomatski praksi)

powers – pristojnosti

This is beyond the powers of the Ministry of Foreign Affairs.

purpose – namen, cilj

Nuclear energy should not be used for military purposes.

The UN Charter defines the purposes and principles of the Organisation.

refer to – sklicevati se na, predložiti

In his speech, the opposition leader referred to the Constitution.

States and individuals may refer alleged violations of the rights guaranteed in the Convention to the European Court of Human Rights.

relevant – pomemben, ustrezen, pristojen

We have passed all relevant information to the police.

Any alleged criminal offence will be referred to the police or other relevant authorities.

request – prošnja

Vietnam made an official request that the conference be postponed.

request – zahteva

The evacuation is being organised at the request of the United Nations Secretary General.

request – zaprosilo

request for legal assistance - zaprosilo za pravno pomoč

substantial – znaten, precejšen

That is a very substantial improvement in the present situation.

substantive – vsebinski, materialen

The Committee will discuss substantive issues.

2.2 Izrazje s področja državne ureditve in delitve oblasti s posebnim poudarkom na Sloveniji, Združenem kraljestvu Velike Britanije in Severne Irske ter Združenih državah Amerike

parliamentary democracy – parlamentarna demokracija

Slovenia is a parliamentary democracy and a state governed by the rule of law.

National Assembly – državni zbor

The legislative body in the Republic of Slovenia is the National Assembly.

President of the National Assembly – predsednik državnega zbora

The President of the National Assembly is elected by a majority vote of all deputies.

legislative procedure – zakonodajni postopek

The National Assembly shall pass laws in a multiphase procedure unless otherwise provided by its rules of procedure.

legislative referendum – zakonodajni referendum

The National Assembly may call a referendum on its own initiative, however it must call such referendum if so required by at least one third of the deputies, by the National Council or by forty thousand voters.

state of emergency – izredno stanje

A state of emergency shall be declared whenever a great and general danger threatens the existence of the state.

National Council – državni svet

The National Council is the representative body for social, economic, professional and local interests.

President of the Republic – predsednik republike

The President of the Republic represents the Republic of Slovenia and is commander-in-chief of its defence forces.

Prime Minister – predsednik vlade

The Prime Minister is responsible for ensuring the unity of the political and administrative direction of the Government and coordinates the work of ministers.

oath of office – zaprisega

Upon election and appointment respectively, the Prime Minister and ministers shall swear before the National Assembly the oath of office.

Minister of Foreign Affairs – minister za zunanje zadeve**Minister of the Interior** – minister za notranje zadeve**state administration** – državna uprava

Employment in the state administration is possible only on the basis of open competition, except in cases provided by law.

The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland – Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska

hereditary monarchy – dedna monarhija

The United Kingdom is a hereditary monarchy.

House of Commons – spodnji dom (parlamenta)**Speaker** – predsednik spodnjega doma

House of Lords – zgornji dom, lordska zbornica, hkrati tudi najvišja sodna instanca v Združenem kraljestvu

Lord Chancellor – lord kancler, varuh velikega pečata

Lords Spiritual – nadškofa in škofi, cerkveni dostojanstveniki, člani zgornjega doma

Lords Temporal – hereditary peers and life peers – posvetno plemstvo (dedno in doživljenjsko plemstvo)

members of parliament (MPs) – poslanci, člani parlamenta

The Cabinet – vlada (skupina najpomembnejših ministrov) (UK)

The announcement came after a three-hour Cabinet meeting in Downing Street.

government departments – ministries – ministrstva

exchequer – treasury – državna blagajna

chancellor – finančni minister v Združenem kraljestvu

The Chancellor of the Exchequer is the minister in the British government who makes decisions about finance and taxes.

chancellor – kancler

Chancellor is the title of the head of government in Germany and Austria.

The new German Chancellor Merkel has finally managed to form the government.

junior minister – Parliamentary Under-Secretary of State (UK) – parlamentarni državni sekretar – politični predstavnik ministra v parlamentu (član vlade)

Permanent Under-Secretary (UK) – stalni državni sekretar (funkcija je strokovna, ne politična)

Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs – Foreign Secretary (UK) – minister za zunanje zadeve in zadeve Commonwealtha (Britanske skupnosti narodov)

Secretary of State for Home Department – Home Secretary (UK) – minister za notranje zadeve

Secretary of State for Defence (UK) – minister za obrambo

Principal Private Secretary – šef kabineta ministra

Her Majesty – Njeno veličanstvo (za kraljico)

His Royal Highness – Njegova kraljeva visokost (za prince)

the sovereign – the monarch – vladar (the king or queen)

shadow cabinet – vlada v senci

A British MP who is a member of the shadow cabinet belongs to the main opposition party.

to summon Parliament – sklicati parlament

to dissolve Parliament – razpustiti parlament

The Queen summons and dissolves Parliament.

whip – član stranke, ki skliče ostale člane za glasovanje in skrbi za strankarsko disciplino

backbencher – poslanec/poslanka brez funkcij

The Whips pass on the opinions of backbenchers to the party leaders.

division – glasovanje v britanskem parlamentu z razdelitvijo v dve skupini

A division is a vote in the British Parliament, where the MPs go into separate rooms in order to record their vote.

ayes – glasovi za

noes – glasovi proti

MPs vote for or against the proposal by walking through one of two division lobbies, one for those in favour (the Ayes) and one for those against (the Noes).

to abstain – vzdržati se

Three Conservative MPs abstained in the vote on the second reading of the Railways Bill.

Labour Party – laburistična stranka

A Labour politician is a member of a Labour Party.

Conservative Party – konservativna stranka

In 1951 the Conservative Party returned to power.

royal assent – uradna kraljeva potrditev novega zakona

The Queen gives royal assent to new laws.

devolution – prenos pristojnosti

Through the process of devolution certain powers formally vested in the U.K. Parliament have been transferred to new legislative bodies located in Scotland, Northern Ireland and Wales.

presidential system – predsedniški sistem

The United States is a federal state with the presidential system of government.

the Senate – senat

The Senate is the upper and less numerous branch of the US legislative body (the Congress) composed of two senators from each state.

the House of Representatives – predstavniški dom

The House of Representatives approved a new budget plan.

impeachment – (ustavna) obtožba zoper visokega državnega uradnika (v ZDA)
– a formal document charging a public official with misconduct in office
– Impeachment is the process by which a legislative body formally levels charges against a high official of government. Impeachment does not necessarily mean removal from office; it comprises only a formal statement of charges, akin to an indictment in criminal law, and thus is only the first step towards possible removal. Once an individual is impeached, he or she must then face the possibility of conviction via legislative vote, which then entails the removal of the individual from office.

bill of impeachment – interpelacija

State Department – zunanje ministrstvo (ZDA)

State Department is the government department that is concerned with foreign affairs.

Secretary of State – zunanji minister (zvezni) (ZDA), v zveznih državah notranji minister

Secretary of the Interior – notranji minister (zvezni) (ZDA)

Secretary of Labour – minister za delo (zvezni) (ZDA)

Secretary of the Treasury – finančni minister (zvezni) (ZDA)

Under-Secretary – državni sekretar (ZDA)

civil service – državna uprava (UK, US)

The civil service of a country consists of all the government departments and all the people who work in them.

civil servant – državni uradnik

minister without portfolio – minister brez resorja

His Excellency, okr. H.E. – Njegova ekscelenca (za veleposlanike, zunanje ministre, predsednike vlad in predsednike države)

Heads of State and Government – voditelji držav in predsedniki vlad

Diplomatski nazivi:

ambassador – veleposlanik

chargé d'affaires – odpravnik poslov

chargé d'affaires ad interim – začasni odpravnik poslov

counsellor – svetovalec

secretary – sekretar

attaché – ataše

consul-general – generalni konzul

consul – konzul

honorary consul – častni konzul

diplomatic missions and consulates – diplomatska predstavništva in konzulati

embassy – veleposlaništvo

consulate – konzulat

permanent representation – stalno predstavništvo (predstavništvo države pri mednarodnih organizacijah)

office – položaj, funkcija

to hold office – imeti, zasedati položaj, funkcijo

to assume an office – prevzeti položaj

to discharge an office – opravljati funkcijo

to run for an office – kandidirati, potegovati se za položaj

to resign from office – odstopiti s položaja

term of office, term in office – **mandate** – mandat

position or post (formal) in a company or organisation – **job** – položaj, delovno mesto

He has applied for the post of Secretary-General.

to take up a post – nastopiti delo

to take up duties – prevzeti dolžnost, nastopiti službo

The newly appointed minister took up his duties on Monday.

to nominate for a position – predlagati kandidata, kandidirati

In Slovenia, the President of the Republic nominates a candidate for the position of Prime Minister.

nomination – predlaganje za kandidata

Clinton emerged as the overwhelming favourite to win the Democratic presidential nomination.

nominee – kandidat

The nominee for vice president was elected only after a second ballot.

candidacy for a position – **candidature** – kandidatura

Today he is formally announcing his candidacy for President.

candidate – kandidat

He is a candidate for the office of Governor.

to appoint – imenovati

He was appointed Ambassador to the United Kingdom.

to resign from a position – odstopiti s položaja

He resigned for medical reasons.

to be relieved of one's duties or one's post – razrešiti dolžnosti

The party leader has been relieved of his post.

to dismiss – odpustiti

The military commander has been dismissed.

official – uradnik

senior official – visoki uradnik, funkcionar

A senior UN official hopes to visit Baghdad this month.

officer – uslužbenec, častnik, policist

He has consulted a local authority education officer.

He is retired British army officer.

public officer – javni uslužbenec

functionary – uradnik, funkcionar

relations – odnosi

diplomatic relations – diplomatski odnosi

international relations – mednarodni odnosi

to establish diplomatic relations – vzpostaviti diplomatske odnose

to enhance/to deepen relations – poglobljati odnose

to improve relations – izboljšati odnose

to maintain relations – ohranjati odnose

to promote relations – spodbujati odnose

to strengthen relations – krepiti odnose

2.3 Izrazje v zvezi z volitvami

to vote – voliti, glasovati

Two-thirds of the national electorate had the chance to vote in these elections.

The deputies voted in favour of the proposal.

casting of votes – glasovanje

casting vote – odločilni glas

The chairman has the casting vote.

a vote of confidence – zaupnica

In 2000 the Slovenian Primer Minister, Dr Janez Drnovšek, lost the vote of confidence.

a vote of no confidence – nezaupnica

The opposition has called for a vote of no confidence in the government.

to abstain – vzdržati se

direct secret ballot – neposredno tajno glasovanje

The list of candidates must by law be determined by secret ballot.

ballot box – volilna skrinjica

ballot paper – glasovnica

A ballot box is the box into which ballot papers are put after people have voted.

by-election – nadomestne volitve

constituency – volilna enota, volilno okrožje

If an MP resigns or dies there is a by-election in that constituency.

caucus – sestanek frakcije stranke, delovne skupine politične stranke za določitev kandidatov

Caucuses work by selecting delegates through a number of stages.

convention – shod, zbor, konvencija

Delegates at the party's national convention make the final selection.

contender – kandidat

He is a serious contender for Republican nomination.

election campaign – volilna kampanja

During his election campaign he promised to put the economy back on its feet.

elector – volivec, elektor (ZDA)

Greek electors go to the polls on Sunday.

electoral college – elektorski zbor

Each state has a different number of electoral college members.

electoral district – volilno okrožje

electorate – volivci

He has the backing of almost a quarter of the electorate.

president-elect – novoizvoljeni predsednik, ki še ni prevzel dolžnosti

governor-elect

electoral register/roll – volilni imenik

Many students are not on the electoral register.

general elections – splošne volitve

The electoral system used for UK general elections is commonly known as first past the post.

parliamentary elections – parlamentarne volitve

municipal election – občinske volitve

Municipal election will be held next year.

presidential election – predsedniške volitve

During the last presidential election in the US, President Bush won his second term of office.

majority – večina

The President of the National Assembly is elected by a majority vote of all deputies.

absolute majority – absolutna/navadna večina

simple majority – navadna večina

qualified majority – kvalificirana večina (več kot dvotretjinska)

voting right – volilna pravica

In Slovenia every citizen who has reached the age of 18, can exercise the voting right.

universal suffrage – splošna volilna pravica

He was an advocate of universal suffrage as a basis for social equality.

electoral system – volilni sistem

proportional system – proporcionalni sistem

Italy has an electoral system of proportional representation.

majoritarian system – večinski sistem

first-past-the-post – enokrožni večinski volilni sistem v Veliki Britaniji

The electoral system used for UK general elections is commonly known as first past the post.

threshold for entry to the National Assembly – prag za vstop v državni zbor

A four-percent threshold is required for election to the National Assembly.

to call a new general election – razpisati nove splošne volitve

The President of the Republic calls elections to the National Assembly.

polling day – dan volitev

Polling day is the day on which people vote in an election.

polling station, poll – volišče

Queues formed even before polling stations (polls) opened.

primary – predhodne volitve v am. zveznih državah, na katerih izberejo kandidate

New York holds its primary on Tuesday.

running mate – kandidat za podpredsednika

Clinton selected Al Gore as his running mate.

3. VIRI

Literatura

Collins Cobuild English Dictionary, 1998. London: HarperCollins Publishers.

Veliki angleško slovenski slovar Oxford, 2005–2006. Ljubljana: DZS.

Šega, L. *Veliki moderni poslovni slovar*, 1997. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Constitution of the Republic of Slovenia, 2001. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

Dietl/Lorenz, 1992. *Dictionary of Legal, Commercial and Political Terms*, English-German. München: Verlag C.H. Beck.

Feltham, R. G. 1998: *Diplomatic Handbook*, London and New York: Longman.

Viri na spletu

Slovar slovenskega knjižnega jezika: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>

<http://www.google.com>

<http://www.gov.si/evroterm>

<http://www.un.org>

<http://www.nato.int>

<http://www.usa.gov>

<http://www.number10.gov.uk>

Breda Negro Marinič je prevajalka in stalna sodna tolmačka za angleški in francoski jezik. Zaposlena je na Ministrstvu za zunanje zadeve kot vodja Prevajalskega oddelka, od leta 1999 pa honorarno poučuje kot lektorica na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete v Ljubljani. Specializirala se je predvsem za prevajanje političnih in pravnih besedil. S tega področja je imela že več strokovnih seminarjev za prevajalce.

Breda Negro Marinič is a translator and permanent court interpreter for the English and French languages. She works at the Ministry of Foreign Affairs as Head of Translation Section and has been a part time lecturer at the University of Ljubljana, Faculty of Arts, Department of Translation since 1999. Her specialties include the translation of political and legal texts. Furthermore, she has held a number of seminars for translators on these two topics.

E: breda.negro-marinic@gov.si

Miran Željko

Pomnilnik prevodov EU

■ IZVLEČEK

EU je dala na voljo del pomnilnika prevodov, ki je nastal do leta 2004. Prispevek opisuje dve možnosti uporabe teh prosto dostopnih podatkov: kot zbirka podatkov, ki jo prevajalec uporablja s programom za prevajanje s pomnilnikom prevodov, in kot večjezični korpus na spletu.

KLJUČNE BESEDE: *pomnilnik prevodov, večjezični korpus, EU, Generalni direktorat za prevajanje Evropske komisije (DGT)*

■ ABSTRACT

EU Translation Memory

The EU has made freely available part of its translation memory that was produced till 2004. The paper describes two possible uses of these data: a database for translation memory software and a multilingual corpus on the Web.

KEY WORDS: *translation memory, multilingual corpus, EU, Directorate-General for Translation (DGT)*

1. UVOD

Januarja 2008 me je finska terminologinja Riita Brelih opozorila na spletni strani <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/60&format=HTML&aged=0&language=SL&guiLanguage=en> in <http://langtech.jrc.it/DGT-TM.html> in ob tem napisala, da bom morda tam našel kaj zanimivega.

JRC (Joint Research Centre) je pred leti že poravnal nekaj prevodov iz EU, vendar so bile vse poravnave narejene samodejno, zato je bilo ogromno stavkov poravnanih povsem napačno – posledično je bila zadeva skoraj neuporabna za prevajalce. Tokrat so se zadeve lotili na pravi način: podatki, ki so v EU shranjeni v sistemu Euramis, so že poravnani in zato je nesmiselno, da bi jih poskušali ponovno poravnati – namesto tega je precej bolje, da jih preprosto izvozimo iz zbirke. Žal so se odločili, da ne bodo izvozili vseh podatkov (s pojasnilom, da so nekateri prevodi zaupni in da za nekatere prevode ni pooblaščen DGT, temveč druge ustanove, čeprav se mi to kot davkoplačevalcu zdi nenavadno, saj se vse ustanove napajajo iz iste blagajne ...) – skratka, dobili smo del prevodov predpisov, ki so jih prevajalci v ustanovah EU prevedli do leta 2004. Uporabljeni so uradni jeziki držav, ki so bile članice EU v letu 2007, skupaj 22 jezikov.

Zadeva je v nekem čudnem stanju – gotovo na precej začetnih stopnjah prevoda, saj so v prevodih napake – celo v stavku, ki naj bi bil vzorčni prevod v več jezikih (http://langtech.jrc.it/Documents/0801_DGT-TM_Sample-translation-unit_all-languages.doc), je kar nekaj nedoslednosti (v angleščini: »... 5 to 7 ...«, v slovenščini »... 5 in 7 ...«, v švedščini »... 5 7 ...«; Črt Škodlar je v forumu prevajalcev opozoril na še več napak v drugih jezikih. Zadeve torej ne smemo uporabljati brez zdrave mere dvoma – kljub temu pa vsebuje veliko koristnih podatkov, zato jo priporočam vsakemu prevajalcu. Še več: če še ne uporabljate programa za delo s pomnilnikom prevodov, je ta zbirka zadosten razlog, da začnete uporabljati enega od tovrstnih programov. Na zgoraj omenjeni spletni strani je navedeno tudi število prevodnih enot v posameznih jezikih – slovenskih je nekaj čez milijon, kar je ogromno. Tisti, ki boste začeli prevajati s takšnim pomnilnikom, si ne boste mogli predstavljati, kako je bilo pred desetimi leti, ko smo začeli iz nič, ko se je število segmentov povečevalo po sto na dan in ko si sploh ni bilo mogoče zamisliti, da bi človek v enem življenju prevedel milijon prevodnih enot ...

Najprej je treba pozorno prebrati spletno stran <http://langtech.jrc.it/DGT-TM.html>. Branje sicer vzame nekaj časa, vendar je boljše zadevo v miru prebrati, kakor delati na pamet. Poleg tega med branjem izvemo veliko o izvoru podatkov, o name-nu in postopku uporabe. Spletna stran omenja precej eksotične možnosti (učenje programov za strojno prevajanje, izdelava pregledovalnikov slovnice, črkovalnikov, internetnih slovarjev, sistemov za razvrščanje večjezičnih besedil ipd.), vendar je zadeva uporabna tudi za precej manj visokoteleče – pa toliko uporabnejše – cilje. Tu si bomo ogledali dve možnosti uporabe podatkov:

- v pomnilniku prevodov,
- za izdelavo večjezičnega korpusa.

2. UPORABA PODATKOV V POMNILNIKU PREVODOV

Najprej je treba s spletne strani <http://langtech.jrc.it/DGT-TM.html#Download> na računalnik skopirati naslednje datoteke:

- 12 datotek s pomnilniki prevodov (imena datotek so od *Volume_1.zip* do *Volume_12.zip*) – ni nujno prenesti vseh, čeprav (kljub precejšnji velikosti datotek) ni razloga, zakaj ne bi skopirali vseh. Če je povezava megabitna, prenos traja nekaj več kakor eno uro;
- program za obdelavo datotek (*TMXtract.exe*);
- knjižnico za delovanje programa (*swt-win32-3218.dll*).

Ko so vse datoteke na računalniku (vse datoteke morajo biti v eni mapi!), je treba zagnati program *TMXtract*. V njem določimo štiri podatke:

- jezik izvirnika,
- ciljni jezik,
- podatkovne datoteke (najbolje kar vseh 12 zipanih datotek),
- lokacijo in ime datoteke, kamor se bodo shranili obdelani podatki (to bo pomnilnik prevodov v jezikovni kombinaciji po naši želji).

Nato se izdelata datoteka v zapisu *TMX*, ki jo uporabimo za uvoz v pomnilnik prevodov. Ker je količina podatkov ogromna, jih računalnik obdeluje kar nekaj časa. Na srečo vmes izpisuje, kaj počne, tako da lahko spremljamo, koliko podatkov je že obdelanih. Če imamo na voljo več računalnikov, je vsekakor bolje izbrati najhitrejšega, saj je razlika v hitrosti zelo opazna.

EU je s tem naredila več za popularizacijo programov za delo s pomnilniki prevodov kakor vse reklame podjetij iz te branže.

3. UPORABA PODATKOV ZA IZDELAVO VEČJEZIČNEGA VZPOREDNEGA KORPUSA

Če pogledamo katerokoli od dvanajstih datotek s podatki, vidimo, da je zapis podatkov zelo preprost: tak kakor pri dvojezičnem zapisu *TMX*, s to razliko, da je v enem segmentu lahko več jezikov. Zapis je v taki obliki torej praktično idealen za izdelavo večjezičnega vzporednega korpusa. Na spletu je tak korpus dostopen na naslovu <http://evrokorpus.gov.si/k2>, delovno ime zanj pa je Termikor (terminologija in korpus), ker v enem programu združuje iskanje po terminologiji in korpusu.

Uporabnik lahko izbere en jezik izvirnika in poljubno število ciljnih jezikov, program pa izpiše tiste podatke, ki obstajajo v zbirki. Išče lahko samo v terminološki zbirki, samo v korpusu ali v obeh zbirkah. Za različne jezike je različno število podatkov tako v terminološki zbirki kakor v korpusu, hkrati pa se jeziki v terminološki zbirki ne skladajo povsem z jeziki v korpusu – program pač skuša prikazati največ, kar je mogoče. Če je skupaj do pet jezikov, je korpusni izpis vzporeden (v tem primeru je lažje poiskati ustreznice v različnih jezikih), sicer je zaporeden (iskanje ustreznice je v tem primeru težje, vendar bi bil vzporedni izpis pri večjem številu jezikov zelo težko berljiv). Izboljšave glede na ločeni različici Evroterma in Evrokorpusa so:

- Obstoječa verzija Evroterma je večjezična, v Evrokorpusu pa je pet dvojezičnih vzporednih korpusov, pri katerih je eden od jezikov vedno slovenščina. Prava vzporednica večjezični terminološki zbirki je seveda večjezični korpus.

- Ob uporabi Evroterma in Evrokorpusa sem ugotovil, da bi namesto ločene obravnave terminologije in korpusa lahko imeli en uporabniški vmesnik za obe podatkovni zbirki – in Termikor je narejen na ta način.
- Z izkušnjami ugotovimo, da zaradi sklanjanih besed izgubimo precejšnje število zadetkov v korpusu, zato je v Termikor vgrajenih nekaj pravil za sklanjanje samostalnikov v slovenščini, spreminjanje končnic v angleščini in pridevnikov v nemščini in je zato število zadetkov večje.

Pomanjkljivosti Termikorja so:

- Količina podatkov v zbirki je bistveno večja kakor prej, zato je tudi čas iskanja daljši – program bo treba izpopolniti tako, da bo odziv hitrejši.
- Program sicer pozna nekaj pravil za iskanje sklanjanjih besed, dolgoročno pa bi bilo treba to iskanje spremeniti tako, da bi program našel večje število pregibnih oblik tudi pri drugih besednih vrstah (npr. pri glagolih, kjer pregibnih oblik ne prepoznata niti stara niti nova različica korpusa).
- Trenutno je v korpusnih zbirkah 5 dvojezičnih vzporednih korpusov in en 22-jezični. Prava stvar bi bil seveda en večjezični korpus, ki bi obsegal vse obstoječe korpuske. V tem trenutku je težava (ob predpostavki, da bi program deloval dovolj hitro) predvsem ta, kako odpraviti večkratno ponavljanje enakih segmentov (saj vsako premetavanje korpusnih podatkov traja zelo dolgo), dolgoročno pa bo vse-kakor treba preiti na en večjezični korpus.

Miran Željko je zaposlen v Sektorju za prevajanje Generalnega sekretariata Vlade RS. Tu razvija nove (in izboljšuje obstoječe) računalniške pripomočke za prevajalce in terminologe ter pomaga prevajalcem pri težavah s Tradosovimi programi.

Miran Željko is employed in Translation division of the Secretariat-General of the Government of the Republic of Slovenia. He develops new (and improves existing) computer tools for translators and terminologists, and helps translators when they have problems with SDL Trados software.

E: miran.zeljko@gmail.com

Novi člani DZTPS • New Members of DZTPS

FAHREDIN BEQIRI, albanski jezik • Albanian

SARAH COOPER, angleški jezik • English

GREGOR FAJDIGA, angleški jezik • English

META FRANK, ruski jezik • Russian

VESNA GRŽANČIĆ, italijanski in španski jezik • Italian and Spanish

DEANA GVOZDIĆ, hrvaški jezik • Croatian

DARJA KASTELEC, angleški jezik • English

MARTIN KASTELIC, italijanski in francoski jezik • Italian and French

FRANCI KOPAČ, angleški in nemški jezik • English and German

ŽIGA KOVAČ, nemški jezik • German

HELENCA KRAŠOVEC, angleški in nemški jezik • English and German

LUČKA LUČOVNIK, angleški in nemški jezik • English and German

BLAŽ MEDVEDŠEK, španski jezik • Spanish

MARJANCA MIHELIC, madžarski jezik • Hungarian

LILI ANAMARIJA NO, angleški jezik • English

DEJAN NOVAK, nemški in angleški jezik • German and English

MATEJA PATE, angleški jezik • English

JULIJA POTRČ, angleški in finski jezik • English and Finnish

DARJA PRETNAR, angleški jezik • English

MARIJA TAŠKOV ÅHLANDER, švedski jezik • Swedish

HELENA ZVER, madžarski jezik • Hungarian

SILVIA JOSEPHINE ŽELE, angleški jezik • English

Iskalnik po članih društva najdete na društveni spletni strani www.dztps.si.

Members of DZTPS can be contacted online at Association's website www.dztps.si.

Maja Merčun

50-letnica DZTPS

■ IZVLEČEK

Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS) praznuje letos 50-letnico delovanja. Članek obravnava temeljna vprašanja prevajalstva, povezana z zagotavljanjem kakovosti, z izobraževanjem, usposobljenostjo za prevajanje posameznih strokovnih področij, s statusom prevajalca, z informiranjem in povezovanjem članov. Okrogla miza z naslovno temo *Perspektive strokovnega prevajanja* bo organizirana 1. decembra 2010 v hotelu Grand Hotel Union Executive, Miklošičeva cesta 1, 1000 Ljubljana.

KLJUČNE BESEDE: 50-letnica DZTPS, temeljna vprašanja prevajalstva, status strokovnega prevajalca, strokovno usposabljanje, okrogla miza

■ ABSTRACT

50th Anniversary of the DZTPS Association

This year, the Association of Scientific and Technical Translators of Slovenia (DZTPS) is celebrating its 50th anniversary. In this article the author deals with the fundamental issues of translating – with translation quality assurance, education, professional training in special fields, the translator's status, providing information and maintaining links. The round table *Perspectives of Professional Translating* will take place on December 1, 2010 at the Grand Hotel Union Executive, Miklošičeva cesta 1, 1000 Ljubljana.

KEYWORDS: 50th Anniversary of the DZTPS Association, fundamental issues of professional translating, professional translator's status, professional training, round table

Letos praznujemo 50-letnico delovanja Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS). V 50-ih letih delovanja je društvo kot edino združenje strokovnih prevajalcev in polnopravni član Mednarodnega združenja prevajalcev (FIT) odigralo pomembno vlogo in prispevalo k razvoju strokovnega prevajanja v Sloveniji. Članstvo v društvu je vedno imelo določen pomen, ki ga kljub številnim novo ustanovljenim agencijam še vedno ima.

Društvo se je vseh 50 let ukvarjalo s temeljnimi vprašanji prevajalstva – z zagotavljanjem kakovosti prevoda, izobraževanjem, usposobljenostjo za prevajanje določenih strokovnih področij, informiranjem in povezovanjem članov. Razvojne smernice društvenih dejavnosti in zgodovina strokovnega prevajalstva so resnično tesno povezane.

Zadnje desetletje smo si po najboljših močeh prizadevali za ureditev statusa prevajalca in sprejem ustreznega zakona o prevajalskih storitvah, vendar žal brez uspeha, čeprav je bilo vloženega veliko truda in dela. To obdobje so zaznamovale precejšnje uspešno izvedene organizacijske in kadrovske spremembe v DZTPS. Zaznamovala pa ga je tudi ostrejša konkurenca na prevajalskem trgu, ki bo zahtevala nadaljnje prilagajanje in določene ukrepe, da bi društvo lahko uspešno poslovalo tudi v prihodnje.

Odločitev Upravnega odbora društva o izdajanju licenc DZTPS je treba torej razumeti kot ukrep, s katerim poskušamo po vzoru drugih prevajalskih društev v svetu urediti razmere na področju strokovnega prevajalstva. Glavni namen podeljevanja licenc vsem prevajalcem, in ne zgolj članom društva prevajalcev, je ureditev položaja strokovnih prevajalcev. Ti naj bi z licencami pridobili dodatno dokazilo o strokovnosti.

Skrajni čas je že, da začnemo vsi skupaj upoštevati prevajanje kot nujno dejavnost in prevajalstvo kot poklic, ki je pomemben za naše soustvarjalno in enakopravnejše vključevanje v Evropo in svet. Zavedati se moramo, da bomo prevajalci ohranili narodno prepoznavnost predvsem z negovanjem jezika, jezikovno kulturo, strokovnostjo in izobraževanjem. V naši družbi je treba še veliko storiti, da bo poklic strokovni prevajalec/strokovna prevajalka dobil primerno družbeno veljavo in vrednost, da bo interes za ta pomemben poklic med mladimi večji.

Prevajalstvo se mora uveljaviti kot poklic. Nerazumljivo je, da kljub Oddelku za prevajalstvo, ki na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani deluje vse od ustanovitve leta 2000, in kljub generacijam diplomantov prevajalstva poklic prevajalca v Sloveniji še vedno ni reguliran.

Ob 50. obletnici ustanovitve društva izrekamo priznanje vsem dosedanjim aktivnim članom, strokovnim prevajalcem in ekipi društvene pisarne, ki so poskrbeli za učinkovitejše poslovanje in prispevek k ponovnemu pridobivanju zunanjega ugleda te edine stanovske organizacije strokovnih, znanstvenih in tehniških prevajalcev v Sloveniji.

Ob tej priložnosti vas vabimo, da se udeležite okrogle mize, ki jo dne 1. decembra 2010 organizira Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije v Srebrnem Salonu Grand Hotela Union, Miklošičeva cesta 1, 1000 Ljubljana. Naslovna tema Perspektive strokovnega prevajanja izpostavlja problematiko strokovnega prevajanja v Sloveniji, saj je to zaradi vse večjega števila samooklicanih prevajalcev in ustanavljanja agencij, posledično pa nizkih cen in neakovostnih prevodov vse manj cenjeno in tako že razvrednoteno.

Maja Merčun je diplomirala iz angleškega in francoskega jezika s književnostjo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in je zaprisežena sodna tolmačka za angleški in francoski jezik. Ima dolgoletne prevajalske izkušnje. Od leta 2002 je predsednica Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije.

Maja Merčun graduated in English and French language and literature at the Faculty of Arts, University of Ljubljana and is a sworn court interpreter for English and French. She has long-standing experience in translation. Since 2002 she has been President of the Association of Scientific and Technical Translators of Slovenia.

E: maja.mercun@cyber.si

Lidija Šega

Predstavlja se vam Alan McConnell - Duff

Introducing Alan McConnell - Duff

■ IZVLEČEK

Alan McConnell - Duff je eden najboljših prevajalcev v angleščino ter obenem lektor in avtor odmevnih strokovnih priročnikov o prevajanju in rabi angleščine. Rojen je v Portadownu na Severnem Irskem in po zgodnjem mladostnem obdobju v Južni Afriki ter študiju in diplomu na Univerzi v Cambridgeu (Anglija) je postal sodelavec Britanskega sveta. Služboval je na Finskem, Kitajskem, v Indiji, Franciji in Vojvodini, Srbija. Nazadnje je svoj dom našel v Ljubljani. Je tudi avtor kratkih zgodb in prevajalec leposlovja. Že dolga leta dejavno deluje v našem društvu in uredniškem odboru *Mostov DZTPS*.

KLJUČNE BESEDE: *intervju, prevajalec, lektor, avtor, pisatelj, angleški jezik, prevajanje, Duke of Edinburgh Award, Trubarjeva nagrada*

■ ABSTRACT

Alan McConnell - Duff is one of the best translators into English, and at the same time he is also a language editor and author of renowned professional handbooks about translation and usage of English. He was born in Portadown, Northern Ireland, and after spending his early youth in South Africa, and graduating from Cambridge (England), he worked for the British Council in Finland, China, India, France and Vojvodina (Serbia). Finally, he found his home in Ljubljana (Slovenia). He is also writing short-stories and translating literature. For many years he has been an active member of DZTPS and of the editorial board of *Mostovi DZTPS*.

KEY WORDS: *interview, translator, language editor, author, writer, English language, translating, Duke of Edinburgh Award, Trubar Award*

Alan McConnell - Duff

Tvoja življenjska zgodba in poklicna pot sta tako pestri in vsestranski, da ju je vredno predstaviti. Poznamo te kot dolgoletnega in dejavnega člana društva, ki se, kot praviš, v Sloveniji počuti kot doma, pa vendar ... do ustalitve v Sloveniji te je pot vodila skozi veliko postaj. Tvoje ime izdaja irsko poreklo, mamó imaš v Južni Afriki, študiral si v Angliji, delal in živel (tudi kot sodelavec Britanskega sveta) si na raznih koncih sveta (Finska, Kitajska, Indija, Francija) in k nam prišel iz Novega Sada. Nam lahko kaj več poveš o tem, kod vse in zakaj te je vodila pot?

Yes, I do say that I feel “at home” in Slovenia – and that’s not a convenient cliché. Later, I’ll explain properly what I mean by those words. But first, I have to go back to 1942, when I was born in Northern Ireland. I was not yet six years old when my father died in 1947. Life in Belfast was still grim then and my mother decided to emigrate to South Africa. So I ended up in a country which was to be my home until the age of 19. There, I was sent – for reasons of necessity – to boarding school in Johannesburg, while my mother set out to make a living in this new land. Inevitably, we changed “homes” many times – boarding homes, small hotels, rented rooms ... – but I saw little of them, for the most of the time I was “interned” in the “internat”, as you call it. Then, when I was about 10, my mother moved to Southern Rhodesia (today Zimbabwe): home was now 1,500 km away, so I had to spend the shorter school holidays at school (with about 5 other boys who also could not afford the luxury of going home). Then, briefly, we kept on moving: first to the outskirts of Durban (“only” 600 km from school), then to other parts of beautiful Natal province – which I loved, especially because of the grand Indian Ocean and the majestic hills.

I mention all this because it strongly shaped my later life and the (some would say “fiercely independent”) person I was to become. The crucial moment came when I was only 19 and had just completed my first university degree (with double-first pass in English and Philosophy). One evening, I was just walking along “my” beach with my big dog, when I suddenly heard a cry from someone trapped in a rock-pool about 80m from the sea. The tide was coming in fast, it was growing dark, and there was nobody else around. I ran across the rocks – which I knew well – and managed to reach him when the water was already up to his neck. I managed to pull him out, just in time. At his recommendation, I later applied to study at Cambridge.

In December 1962, I set out by plane (a 4-day journey at the time), leaving behind the steamy heat of South African summer to land in smoggy, foggy, freezing London. I came to England on a “colonial” passport, issued in Durban, which made me feel like a “second-class” citizen. However, I arrived in Cambridge to sit the entrance exams. The room I was staying in was so cold that my toothpaste froze in its tube. The next day I warmed my hands, grabbed the pen – and passed the exams. On leaving the tutor’s room, I was politely told: “Well done. Now go away and learn French and Italian. Come back in September.”

Kar tako torej se je začelo tvoje učenje številnih jezikov, ki jih govoriš poleg angleščine in afrikanščine (Afrikaans), ki si ju prinesel s seboj že iz Južne Afrike. In prav jeziki so očitno najbolj zaznamovali tvojo poklicno pot ...

Yes. I shall be ever grateful to my tutor for challenging me to “go away and learn” – without telling me where or how. As a result, I became – naturally – self-taught. I went first to Perugia, knowing not a word of Italian, picked up Pinocchio, worked through it with a dictionary, and – by the time I was half way through – suddenly realised that this simple, “children’s” book was revealing to me almost all the workings of Italian grammar, in a much more enjoyable way than any formal textbook. Three months later, I was able to read Dante in the original.

From Perugia to Geneva, to learn French. I had dutifully enrolled at the university for a course in French for Foreigners. Inevitably, however, I ran out of money and, instead of “studying”, had to work as a plongeur (dishwasher) in the students’ canteen. To my right was a Spaniard, to my left a Moroccan, and together – in between scraping the dishes – we spoke some kind of French. What it was like, did not matter – at least we could understand. For me, however, there was one subject about which I could not freely speak and that was in answer to the seemingly innocent question: “Qu’est-ce que tu fais ici, Alain. D’où viens-tu?” At that time, in 1962, to admit that you came from South Africa was, to say the least, not advisable. The South African government had already entrenched the notorious Apartheid Act into the constitution, and any white South African – how ever well intentioned – was immediately suspect. For safety’s sake, I would try saying that I was “from Ireland”. But the answer – “From Northern Ireland... Belfast” – was not much better, since already the “troubles” were beginning in the country of my birth. In Geneva, I often preferred to listen than to speak.

Doštudiral si angleščino v Cambridgeu in postal jezikoslovec in učitelj angleškega jezika. Toda zelo poseben učitelj, ki se je za to poslanstvo očitno moral učiti tudi jezika svojih učencev.

Yes, I finished my studies and then, with no money, I had urgently to find work. Since I had no home in England, and nowhere to go, on a rainy day I applied with Berlitz for a job in Finland – and the next day I was off to Tampere. (And again I had to learn some Finnish, some Swedish and some German if I wanted to teach the Finns English.)

Actually I never intended to be a teacher, for I am by nature a writer, translator and editor. I always felt that I had nothing to teach (that is not “false modesty”), but that I could help by learning other languages, in order to assist others in transferring/translating their own language into English. Initially, however, I did have to depend on teaching to earn a living: one (memorably pleasant) year in Finland, followed by 4 years at the University of Novi Sad, after which (in 1970) I decided to take the risk of becoming fully a freelance writer and translator. This is what I have ever since remained, apart from two years with the British Council in Paris.

Kot svobodnjak si začel pisati knjige. Kako in zakaj? Kolikor vem, so tvoje knjige svetovno uveljavljeni učni pripomočki za učitelje angleščine kot tujega jezika na podlagi poezije, literature, dramskih besedil ...

In Paris, I had the almost ideal job, working as Assistant English language Officer under the stimulating guidance of Alan Maley, with whom I wrote about 10 books in as many years. Although these works (e.g. *Sounds Interesting*, *The Mind's Eye*, *Variations on a Theme*, *Drama Techniques in Language Learning*, *The Inward Ear*, *Literature and Translation*) were intended for language teachers – and not only for teachers of English – they were mainly resource books of useful ideas, rather than textbooks.

*To je bil torej čas tvojega tesnega sodelovanja z Alanom Maleyjem (kar 13 naslovov skupnega avtorstva sem zasledila). Danes delata in živita na različnih koncih sveta, pa vendar očitno še vedno enako tesno sodelujeta in prijateljujeta, kar dokazujeta dva zadnja izida knjig iz te serije: *Drama Techniques* (Cambridge University Press, 2005) in *Literature* (Oxford University Press, 2007).*

True, on most of these reference books I was working together with Alan Maley. Over the years we had developed the valuable skill of working independently “at a distance” – he was mainly in Asia and the Far East, while I was gradually putting down firmer roots in Slovenia.

*Michael Swan pa je še eno tako ime, ki ga anglisti v Sloveniji zelo dobro poznamo (po knjigi *Practical English Usage*) in ki tudi sodi v krog tvojih sodelavcev in prijateljev ...*

During the years in Paris (1974–1980), while I was enjoyably immersed in writing books together with Alan Maley, I also came into close contact with Michael Swan, who was then working on his – now famous – *Practical English Usage*. Our approaches were very similar; we were both trying to answer the question: How do you explain the commonest errors in spoken and written English?

*Še koristnejše se mi zdijo druge knjige iz tvojega opusa, ki so nam kot prevajalcem v angleščino kot tuji jezik kar nekako »pisane na kožo«. Vsaj tri med njimi poznam in jih skrbno čuvam v svoji knjižnici. To so: *The Third Language: Recurrent Problems of Translating Into English* (1981), *Translation* (1989) in *Into English* (2000). Ko*

sem malo pobrskala po internetu, sem komentarje k tem knjigam in citate iz njih našla na vseh koncih sveta in tudi v jezikih, ki jih niti prepoznati ne znam. Citirane so v neštetih strokovnih člankih in knjigah ali pa med priporočenim študijskih gradivom univerz od Avstralije do Brazilije in še kje. Z njimi si se v svetu uveljavil kot priznani strokovnjak, ki odlično združuje teoretična jezikoslovna spoznanja s ponazoritvami iz vsakdanje prevajalske prakse. Prav izraz »the third language« je postal pojem za bolj ali manj posrečene poskuse tujerodcev, ki se trudimo prevajati v angleščino.

Yes, the book on which I was then working was *The Third Language*, a book on recurrent problems of translation into English. The book may be out of print, but I think it is still not out-of-date. But at the same time (1978), I still had to find time to write the other books, and to care for the family. My wife Marta had to return to Novi Sad with the children, Zoltan and Zita, aged 6 and 4; and I had to make the impossible decision: whether to stay on in Paris, where I could freely work as a writer/translator – I was also working for Radio UNESCO – or to return to Novi Sad with my family? Once again in my life, I could not decide where “home” was.

Za knjigi Translation in Literature si prejel nagrado Duke of Edinburgh Award, v Sloveniji pa Trubarjevo nagrado za literarni prevod – ali morda še kakšno? – Kaj ti nagrade pomenijo?

The Duke of Edinburgh Awards (for *Translation*, 1989, and *Literature*, 1990) are, indeed welcome as recognition.

I should perhaps also mention that in 1980 I received a prize from the Society of Authors – the Tom Gallon Award, for the best already published short story submitted. This gave me the confidence to continue with my own creative writing and later to produce two series of radio dramas for BBC/OUP, *Tiger's Eye* and *A Twist in the Tail*, both set in India – although the latter was actually written in Ljubljana when I first arrived in Slovenia.

Pri izdajah svojih knjig si poleg drugih najpogosteje sodeloval z obema največjima britanskima založbama strokovne literature, Oxford University Press in Cambridge University Press. Knjiga Into English pa je leta 2000 izšla pri slovenski založbi DZS. Kako je sodelovati s temi velikimi založbami?

Working both for Oxford and for Cambridge University Press was indeed a great privilege, but also a real challenge. The professional standards were high, and the deadlines hard to meet – mainly because I also had to earn a living (mostly by

translating) at the same time. Fortunately, on most of the titles I was working together with Alan Maley.

The one book which I have published in Slovenia, *Into English* (DZS), was deliberately published here because it deals with examples of translation drawn exclusively from Slovene as a source language. This work is, in a sense, the synthesis of several decades of experience and also a “younger brother” of my first book in this field – *The Third Language*.

Slovenski prevajalci in učitelji angleščine so te spoznali na strokovnih srečanjih, saj si predaval v Novem Sadu, Splitu, Zagrebu, Skopju ... in če prav vem, že davnega leta 1987 prvič tudi v Ljubljani! Gotovo smo imeli posebno srečo, da se nam vsega tvoje- ga znanja ni bilo treba učiti samo iz knjig. Saj smo te imeli vendar tu, »pri roki«, in to smo kar pridno izkoriščali, na seminarjih in drugače.

Those are kind words, though I should add that I never felt that I was being made use of – I merely wanted to help (mainly translators) as best I could. And this was a further reason for trying to improve my Slovene, for I needed a sound understanding of the language to be able to dare to hold seminars on translation.

Indeed, the invitation by Neli Česen to hold seminars at the Ekonomska fakulteta made a great change in my life. I was given such an encouraging welcome in Ljubljana that I decided to stay, learn Slovene, and carry on the work. The seminars continued, organised by DZTPS and OST.

Zanimanje za tvoje seminarje je bilo zelo veliko (s po 40 in več udeleženci) in kar več kot 20 bi jih lahko naštel. S tem si gotovo bistveno prispeval k našemu boljšemu prevajanju v angleščino, in to že takrat, ko drugih možnosti še ni bilo toliko, kot jih je danes. Pa vendar, ali so po tvojem mnenju seminarji še vedno dobra oblika »do- datnega izobraževanja«?

When I said earlier that I'm not by nature a teacher, this also implies that I'm not able to judge – objectively – how useful or beneficial translation seminars are. Subjectively, however, I feel that they fulfil a natural need for professionals to get together and freely discuss, as equals, what most matters to them – note, I'm avoiding the word problems! – under the guidance of a lecturer with whom they can interact and to whom they can respond. Seminars will always be needed, even if we do not know how effective they are. After all, people still go to plays and concerts, even though they may already “know” the words or music they are to hear – and when they leave, they know it better.

Odločil si se živeti v Ljubljani kot svobodni ustvarjalec med predavanji, prevajanjem in pisanjem knjig – in se vedno bolj ukvarjal tudi z lektoriranjem in prevajalskim svetovanjem. To, da si se ob tem kar tako mimogrede naučil še slovenščine, se nam je itak zdelo kar samoumevno.

Kaj te je – nemirnega svetovljana – priklenilo na naše kraje in ali se po tolikih letih zdaj tu res počutiš doma?

Actually, I'm not a "restless cosmopolitan", I'm just an ordinary Irish boy who happened to be taken off to South Africa after the war and then – out of necessity – studied in England, but had nowhere to settle down. It's not that I was restless, but that I had nowhere to rest. When I came to Slovenia, I was in my late 40s and exhausted since the previous 5 years had involved lengthy lecturing visits to China, India, South Africa ...

I was beginning to suffer not only from mental fatigue (3 books were published in those 5 years, 1985–1990), but also longed to stop moving. I found the refuge and peace I dearly needed and I still feel I want to stay, not to move on. By now, I have lived longer in Slovenia than in any other country, including South Africa. I shall always, I know, be regarded as something of a foreigner – or, as Tone Omerza suggested, a "McJanez" – but I do still feel "at home", if home is a place where you are glad to be. And I am.

Takoj po prihodu v Ljubljano si se dejavno vključil v delo DZTPS in v uredniški odbor Mostov. To naše glasilo si bogatil s svojimi strokovnimi članki ali poročili z mednarodnih posvetovanj. Mislim, da je od leta 1991 dalje ni bilo številke Mostov brez tvojega prispevka! Tako na hitro sem naštel kakih 15 naslovov. Še vedno pa si tudi redni član britanskega jezikoslovnega inštituta The Chartered Institute of Linguists in britanskega združenja pisateljev The Society of Authors. In strokovne članke objavljaš tudi v britanskih strokovnih revijah.

I must admit that when I was invited (or persuaded?) to join DZTPS, I was at first rather hesitant about the T (tehniških) in the title. I had almost no experience of technical translating, though plenty in other fields (e.g. 3 years for UNESCO, and 5 years for Sterijino pozorje in Novi Sad). However, I did join DZTPS and remain grateful that I did. – But of course I don't ever want to lose touch with my native tongue, and journals such as *The Linguist* require me to meet high standards.

Že kmalu po prihodu v Slovenijo si kot svobodnjak pridobil tudi status samostojnega kulturnega delavca, kar po vseh oblikah svoje dejavnosti prav gotovo si. V Sloveniji pa

tudi tesno sodeluješ s Slovenskim centrom PEN in Društvom slovenskih pisateljev, pa Društvom književnih prevajalcev ... Srečujemo te v Vilenici ... na kongresih PEN ... Pomembno vlogo za slovenski kulturni prostor imaš prav gotovo kot prevajalec leposlovja, kjer se mi zdi, da spletaš s slovenskimi avtorji, ki jih nosiš v svet, tudi tesna osebna znanstva in prijateljevanja.

Yes, ever since the attack on – or war for – Slovenia, I have been closely associated both with Slovenski PEN. and with *Nova revija*. Through Boris A. Novak and the late Barbara Šubert at the Društvo (slovenskih pisateljev), I was brought into contact with Slovene writers, some of whom I was later to translate – e.g. Boris A. Novak (*Mala in velika luna* – the translation of which won an award from Trubarjev sklad), Ivo Svetina, Evald Flisar, Drago Jančar, Jopis Osti, Svetlana Makarovič, and others. I was also invited – around 1995 – to act as English language editor for various anthologies of Slovenian poetry, drama and prose in English translations. Somewhat later, I also began doing language editing for the annual Vilenica International Literary Festival.

Pa tudi pri »strokovnih besedilih« se mi zdi, da si si našel prav posebno in izredno zahtevno »prevajalsko nišo« kot prevajalec slovenske zgodovine in kulturne dediščine (The Land Between, Ura evropske resnice za Slovenijo, Stiški rokopisi, sodelovanje z muzeji v Celju in Ljubljani, s SAZU, prevedel si Slovensko glasbo v evropskem okviru, tvoja področja so tudi fotografija in umetnost, sodobna slovenska drama ...)

After many years of pressure upon me to constantly produce, I gradually realised that I was working against my own nature: the jobs were (perhaps) not badly done – but I could do much better in the fields which were close to me. I was, indeed, slowly and carefully, “rescued” by ZRC SAZU and by museums and galleries throughout Slovenia. I now enjoy my work and I am fortunate to be offered so much interesting material.

Ne nazadnje pa še vedno ostajaš tudi neumorni lektor in ne vem, če sploh znaš kdaj komu odreči pomoč v svojem »prevajalskem servisu 24/7/365«. Ta tvoj dragoceni prispevek slovenskemu prevajalstvu navadno ni nikjer zabeležen, pa vendar sem na Cobissu (kjer sem, tako mimogrede, našla 117 zadetkov na tvoje ime), tudi v izrazju zasledila nekakšen razvoj tega tvojega dela od lektorja in korektorja do jezikovnega svetovalca (language consultant).

All texts need to be reviewed professionally by a “second eye”. It’s precisely because of my own experience as a writer/translator that I feel able, competent and willing to work on other writers’ texts, provided that they lie within my field(s) of knowledge. To some people, being a mere “lektor” – language editor/adviser/consultant, or whatever you may call it – may not seem to be a real “profession”. But it is. When I do editorial work, I have foremost in mind this thought: What the writer most wants is neither praise nor criticism, but rather useful advice. That’s what I try to give.

Alan McConnell - Duff je član britanskega jezikoslovnega inštituta The Chartered Institute of Linguists in društva pisateljev The Society of Authors. Prevaja v angleščino, piše in lektorira. Objavil je več del o prevajanju in za knjigo *Translation* prejel nagrado Duke of Edinburgh Award. Je avtor pomembnega priročnika za prevajalce v angleščino *Into English*. Njegove kratke zgodbe so prevedene v slovenščino in druge jezike. Njegova najnovejša knjiga *Literature* je izšla pri založbi Oxford University Press.

Alan McConnell - Duff is a member of the Chartered Institute of Linguists and the Society of Authors, UK. He is a freelance writer, translator and editor. For his book *Translation* he received the Duke of Edinburgh Award. He has also written a useful handbook for translators – *Into English*. His short stories have been translated into Slovene and several other languages. His latest book *Literature* was published by OUP.

A: Breg 6, SI-1000, Ljubljana, Slovenia.

Lidija Šega je profesorica angleščine in nemščine ter predvsem prevajalka, od leta 1969 tudi stalna sodna tolmačka. Ima naziv prevajalke specialistke. Je avtorica *Velikega modernega angleško-slovenskega poslovnega slovarja* in različnega seminarskega gradiva za prevajalce. Kot lektorica sodeluje na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Lidija Šega, teacher of English and German, is above all a translator: since 1969 she has also been a permanent court interpreter. She holds the title of specialist translator. Furthermore, she is the author of *Veliki moderni angleško-slovenski poslovni slovar* (A Comprehensive Modern Business English-Slovene Dictionary), Cankarjeva založba Publishing, and also of numerous seminar materials for translators. She also lectures at the Translation Department of the Faculty of Arts, Ljubljana University.

E: lidija.sega@siol.net

Mojca M. Hočevar

Prof. Andrej Bekeš odlikovan z japonskim redom vzhajajočega sonca z zlatimi žarki in rozeto

■ IZVLEČEK

Japonska vlada je decembra 2008 odlikovala z redom vzhajajočega sonca z zlatimi žarki in rozeto prof. dr. Andreja Bekeša, in sicer za prispevek k napredku izobraževanja na področju japonskega jezika in kulturne izmenjave ter za krepitev prijateljstva in medsebojnega razumevanja med Japonsko in Slovenijo. Prof. Bekeš, ustanovitelj Katedre za japonologijo pri Oddelku za azijske in afriške študije Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, je prvi slovenski državljani, ki mu je bilo podeljeno to priznanje.

KLJUČNE BESEDE: *japonščina, japonologija, Japonska, Slovenija, kulturna izmenjava, red vzhajajočega sonca, zlati žarki z rozeto*

■ ABSTRACT

Prof. Andrej Bekeš Awarded with the Japanese Order of the Rising Sun, Gold Rays with Rosette

Prof. Andrej Bekeš was awarded with the prestigious Japanese Order of the Rising Sun, Gold Rays with Rosette, for his contribution to the development of education in the fields of the Japanese language and cultural exchange, and for strengthening friendship and mutual understanding between Japan and Slovenia. Prof. Bekeš, the founder of the Chair of Japanology in the Department of Asian and African Studies at the Faculty of Arts, University of Ljubljana, is the first Slovenian citizen who was honoured with this order.

KEY WORDS: *Japanese, Japanology, Japan, Slovenia, cultural exchange, Order of the Rising Sun, Gold Rays with Rosette*

Japonsko veleposlaništvo v Sloveniji je 1. decembra 2008 na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani slovesno podelilo visoko priznanje japonske vlade red. prof. dr. **Andreju Bekešu**, soustanovitelju Oddelka za azijske in afriške študije na ljubljanski Filozofski fakulteti in ustanovitelju Katedre za japonologijo. Prof. Bekeš je tako postal prvi slovenski državljani, ki je prejel odlikovanje z redom vzhajajočega sonca z zlatimi žarki in rozeto, podeljeno pa mu je bilo za prispevek k napredku izobraževanja na področju japonskega jezika in kulturne izmenjave ter za krepitev prijateljstva in medsebojnega razumevanja med Japonsko in Slovenijo.

Prof. Bekeš je ob prejetju tega elitnega priznanja (japonska vlada jih zaslužnim državljanom letno podeli okoli dvajset) poudaril, da je to odlikovanje ne le priznanje

Foto: Matjaž Rebolj/UL FF

Prof. dr. Andrej Bekeš odlikovan
na slovesni podelitvi odlikovanja

za njegovo delo, temveč za celotno Katedro za japonologijo, kjer si zelo prizadevajo obogatiti poznavanje japonskega jezika, družbe in kulture. Dr. Bekeš je kot ustanovitelj katedre zasnoval študijski program japonskih študij na podlagi bogatih izkušenj z več japonskih univerz, ki jih je obiskoval med svojim podiplomskim študijem in delom na Japonskem; študij japonščine na Filozofski fakulteti v Ljubljani poteka v sodelovanju z redno gostujočimi profesorji in izmenjujočimi se lektorji.

Japonolog dr. Andrej Bekeš, sicer brat slovenskega diplomata Petra Bekeša, je rojen v Celju, svoja zgodnja mladostna leta je preživel v Kopru, kjer je obiskoval gimnazijo, maturiral pa je na Gimnaziji Jurija Vege v Idriji. Zanimivo je, da je svoj študij začel na matematiki, saj ga je pot šele po magisteriju zanesla na področje japonskega jezikoslovja.

Japonščina je Andreja Bekeša pritegnila na podiplomskem študiju matematike na Japonskem, kjer je kot štipendist japonske vlade magistriral z nalogo o eliptičnih parcialnih diferencialnih enačbah na Univerzi v Osaki. Sočasno je na osaki univerzi za tuje jezike obiskoval predavanja svojega bodočega mentorja, enega vodilnih jezikoslovcev japonskega jezika v tedanjem času, profesorja Hidea Teramure. Po končanem magisteriju iz matematike se je vpisal na podiplomsko šolo Univerze za tuje jezike v Osaki, kjer je magistriral z nalogo *Tema v japonščini in slovenščini* (1981). Pozneje je na elitni Univerzi v Tsukubi pri Tokiu tudi doktoriral iz splošnega in uporabnega jezikoslovja, in sicer z disertacijo *Tekst in sintaksa – eksperimentalni študij kohezije v japonščini* (1986). Sodeloval je pri sestavljanju slovarja japonskih stavčnih vzorcev, na raziskovalnem področju pa se v zadnjem času vse bolj posveča besedilni pragmatiki, kontrastivnim analizam besedilnih členkov v japonščini in slovenščini ter vprašanjem signaliziranja meje med jezikovnimi enotami.

Prof. Bekeš pri svojem jezikoslovnem delu proučuje lingvistične probleme z uporabo matematičnih metod analiziranja informacij, s povezovanjem komunikacijskih znanosti in teorije jezika. Ob naslovih njegovih jezikoslovnih člankov sem se počutila podobno zbegana, kot je bila igralka Scarlett Johansson v filmu *Lost in Translation* (2003), medtem ko je obupano zrla v japonsko napisani jedilni list ... Japonščina me je spomnila na kolegice in kolege z Japonske, ki sem jih srečala v Angliji; pomislila sem na skromnost in vljudnost, ki jo občutimo v stikih z Japonci, saj se zdi, kot bi se nam že vnaprej želeli za kaj opravičiti, na kulturo pitja čaja, na kimono in češnjeve

cvetove, na gejše in samuraje, japonske risanke, na Puccinijevo *Madame Butterfly* in karaoke, na Pearl Harbor, Hirošimo in Nagasaki, pa na *Princa in dvorne gospe* pisateljice Murasaki Šikibu, ki je eden prvih svetovnih romanov, ter na *Ostanke dneva* (*The Remains of the Day*), roman enega največjih sodobnih britanskih pisateljev japonskega porekla Kazua Ishigura. Zanimivo bi bilo vedeti, na kaj pomislijo Japonci v stiku s Slovenci, slovensko družbo in kulturo ...

Kot je bilo v omenjenem filmu *Izgubljeno v prevodu* med drugim prikazano, s prevodi težko zajamemo vse, kar se odvija v stiku tako različnih jezikov in kultur, čeprav medčloveška odtujenost še daleč ni plod medkulturnih razlik. Morda kljub vsemu nekoliko preseneča dejstvo, da si Evropejci bolj redko lahko pomagamo z angleščino v nam daljni otoški deželi, pa čeprav so Japonci zaradi svoje tehnične dovršenosti v samem svetovnem vrhu sodobne elektronike, avtomobilizma in motociklizma. Kakor je v intervjuju »Mi japonsko, Japonci slovensko« z Alenko Zgonik za *Delo* (04. 12. 2008) povedal prof. Bekeš, » ... z angleščino na Japonskem ne pridemo daleč. Japonci se sicer vsi učijo angleško, vendar je njihov učni sistem pogosto tako neučinkovit, da od truda ne ostane veliko. Neznanje jezika povzroča komunikacijske težave, pa tudi kulturno okolje je zelo drugačno od vsega, česar smo vajeni v zahodni Evropi in Ameriki.« Morda ni naključje, da je prvi slovar angleškega jezika, namenjen učenju in poučevanju angleščine, sestavil prav učitelj angleščine na Japonskem, A. S. Hornby (1898–1978).

Visoko priznanje japonske vlade red. prof. dr. Andreju Bekešu gotovo pomeni, da so med Slovenijo in Japonsko vzpostavljene čvrste prijateljske vezi, h krepitvi stikov in medsebojnega razumevanja pa gotovo prispeva svoj delež že tudi skoraj sto diplomantov japonologov, med katerimi je precej strokovnih in znanstveno-tehniških, kakor tudi književnih prevajalcev. Dežela vzhajajočega sonca postaja slovenskim državljanom tako iz dneva v dan vse bližja, tudi s pomočjo japonsko-slovenskega slovarja (<http://nl.ijs.si/jaslo/>), ki nam ga sodelavci Katedre za japonologijo ponujajo na spletu.

Mojca M. Hočevar

Poslovil se je Janez Gradišnik – mož brez posebnosti

22. september 1917 – 5. marec 2009

■ IZVLEČEK

Prispevek je nekrolog ob slovesu Janeza Gradišnika, enega največjih slovenskih književnih prevajalcev. Prevajal je dela svetovnih klasikov, še zlasti iz angleščine, nemščine, francoščine, ruščine, srbsčine in hrvaščine v slovenščino. V javnih občilih je nenehno opozarjal na vprašanja, ki zadevajo splošno jezikovno rabo in slovenski pravopis, ter na terminologijo v znanosti. Kot slovarist je bodisi samostojno ali v soavtorstvu sestavil slovenski del *Slikovnega besednjaka*, različne izdaje *Nemško-slovenskega* in *Slovensko-nemškega slovarja* ter pojmovnik *Pomorska angleščina*.

KLJUČNE BESEDE: *nekrolog, slovo, književni prevajalec, slovarist, Prešernova nagrada*

■ ABSTRACT

Farewell to Janez Gradišnik – The Man without Qualities

This obituary is in tribute to Janez Gradišnik, one of the greatest Slovenian literary translators. He was a translator of the world classics, mainly from English, German, French, Russian, Serbian and Croatian into the Slovene language. In the media he was constantly reminding the public of issues regarding the general usage and spelling of the Slovene language, and the usage of terminology in science. Either by himself or together with other lexicographers he compiled the *Pictorial Dictionary*, various editions of the *German-Slovene* and the *Slovene-German Dictionary*, and the *Maritime English Glossary*.

KEY WORDS: *obituary, farewell, literary translator, lexicographer, Prešeren Award*

Eden največjih slovenskih književnih prevajalcev, publicist, slovarist, jezikovni razpravljavec in pripovednik Janez Gradišnik je – podobno kakor Janko Moder – dočakal visoko starost. Umrli je v 92. letu svojega življenja, za njim pa ostajajo ne le bogata literarna in kulturna zapuščina slovenskih prevodov najpomembnejših svetovnih klasikov, temveč tudi slovarska dela, jezikovni priročniki ter številni prispevki o slovenskem jeziku, v katerih je obravnaval najrazličnejše vidike jezikovne rabe. Prevajal je iz angleščine, nemščine, francoščine, ruščine, srbsčine in hrvaščine v slovenščino ter iz slovenščine v nemščino, angleščino in francoščino. Vseh prevodnih

naslovov je več kot tristo. Od 1988 je bil častni član Društva slovenskih književnih prevajalcev.

Prevajalec Janez Gradišnik se je rodil 22. septembra 1917 v Stražišču nad Rav-nami na Koroškem. Meščansko šolo je obiskoval v Slovenj Gradcu, nato je končal učiteljske v Mariboru ter l. 1940 diplomiral iz pedagogike na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Med drugo svetovno vojno je dve leti preživel v nemškem ujetništvu, za tem je bil v pregnanstvu v Bjelovarju na Hrvaškem, spomladi 1945 pa so ga zadržali tudi v ustaškem zaporu v Zagrebu. Po vojni je bil do leta 1948 sekretar na ministrstvu za Slovenijo v Beogradu. Sledila je služba pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani, kjer je bil sprva tajnik uredništva in do razrešitve l. 1952 referent za propagando. Preostali del svojega življenja je ustvarjalno deloval kot svobodni kulturni delavec.

Janez Gradišnik, ki je sicer tudi oče prevajalcev Branka in Bogdana Gradišnika, se je sprva posvečal pisateljevanju, v literaturi pa je nanj naredil najmočnejši vtis psihološki realizem. Pripadal je krogu katoliških izobražencev, ki so pozneje sodelovali pri medvojni krščanski reviji *Dejanje*, saj je bil svetovnonazorsko blizu krščanskim

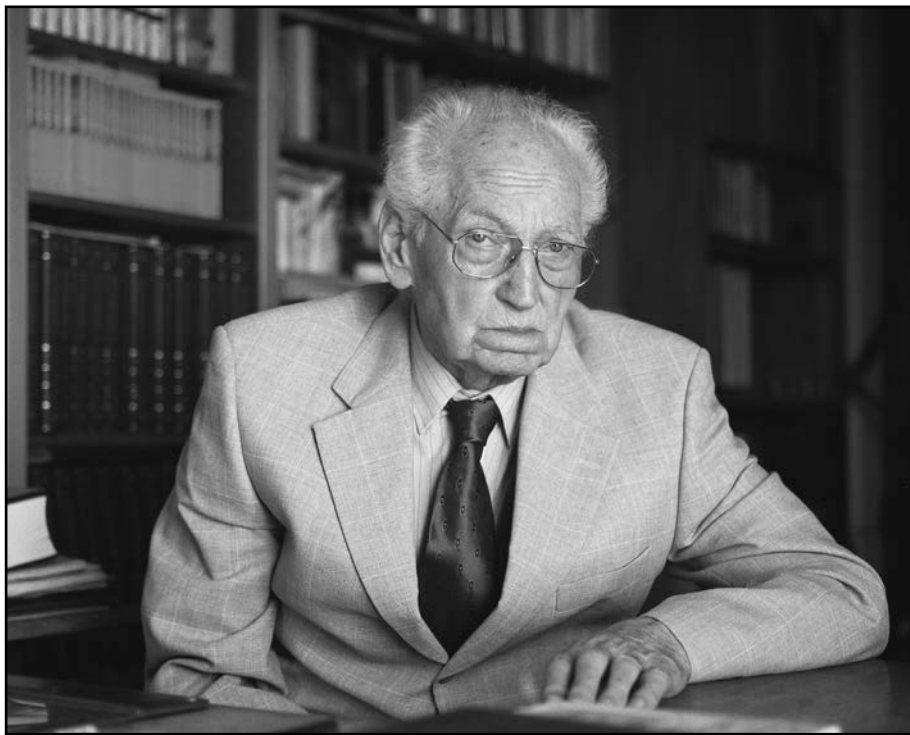

Foto: Matej DRUŽNIK / Delo

Prevajalec Janez Gradišnik za svojo pisalno mizo

socialistom in Edvardu Kocbeku. Leta 1949 je izdal več zbirk novel, v katerih obravnava moralna vprašanja in etične stiske iz medvojnega obdobja. Od leta 1969 je bil glavni urednik revije *Prostor in čas*, v kateri so do prisilne ukinitve leta 1974 objavljali tudi Anton Slodnjak, France Bučar, Jože Mahnič in drugi.

Z Gradišnikovimi prevodi smo se gotovo srečali že v rani mladosti, saj je prevedel npr. Twainove *Prigode Toma Sawyerja* in *Huckleberryja Finna*, *Skrivnostni otok* Julesa Verna ter (skupaj z Zimo Vrščaj) *Robina Hooda* Henryja Gilberta. Iz svetovne literarne zakladnice je poslovenil dela, kot so npr. *Komu zvoni* ter *Starec in morje* Ernesta Hemingwaya, *Ulikses* Jamesa Joycea, *Mož brez posebnosti* Roberta Musila ter *Čarobna gora* Thomasa Manna. Proslavil se je tudi z *Mojstrom* in *Margareto* Mihaila Bulgakova, s *Kafkovo Ameriko*, Hessejevim *Stepnim volkom* in Galsworthyjevo *Moderno komedijo* ter *Sago o Forsytih*. Med njegovimi prevodi najdemo med drugim še Sternovega *Tristrama Shandyja*, *Mlin na reki Floss* pisateljice George Eliot, Malrauxovo *Upanje*, Camusov *Mit o Sifizu*, *Ločitve* Dobrice Ćosića in dela drugih avtorjev, kot so Heinrich Böll, Rudyard Kipling, Graham Greene itd.

Gradišnik je kot strog jezikovni kritik vseskozi tudi javno razpravljal o jezikovnih vprašanjih, ki zadevajo splošno rabo in pravopis slovenskega jezika ter terminologijo v znanosti. O tem je objavil veliko člankov ter tudi nekaj knjižnih publikacij z naslovi *Slovenščina za Slovence*, *Slovenščina za vsakogar*, *Še znamo slovensko?*, *Naš jezik* in druge. V *Slikovnem besednjaku*, ki je izšel v srbohrvaškem in slovenskem jeziku ter v nemški, angleški, malo pozneje pa tudi v italijanski in francoski različici, je uredniško prispeval slovenske ustreznice. Avtorsko je sestavil tako *Slovensko-nemški slovar* kakor tudi *Nemško-slovenski slovar* (v različnih obsegih in knjižnih formatih), s soavtorji pa tudi pojmovnik *Pomorska slovenščina*.

Janez Gradišnik se nedvomno uvršča med najpomembnejše posredovalce tujih jezikovnih kultur in književnosti v slovenski jezik. Za svoje prevajalsko delo je tako prejel tudi več nagrad: dve Sovretovi nagradi (1963 in 1987 za življenjsko delo), nagrado Prešernovega sklada (1969), Kajuhovo nagrado (1981) in nazadnje tudi Prešernovo nagrado (2008) za življenjsko delo. V dokumentarnem filmu (2000) Helene Koder se nam je osebno predstavil kot »Mož brez posebnosti«, prav s televizijskim portretom pa se nam je tudi njegova človeška podoba trajno vtisnila v spomin.

Mojca Šorli in Katarina Grabnar

Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS pod drobnogledom z vidika avtorjev

■ IZVLEČEK

Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS (2005, 2006) (VASS) je bil zasnovan kot enosmerni dvojezični slovar, ki izčrpno opisuje angleški jezik za potrebe razumevanja ter prevajanja s stališča slovenskih uporabnikov. Kot pričakovano, je bil slovar deležen pohval, pa tudi bolj ali manj utemeljenih kritik. Prispevek se prične s splošnim razmislekom o slovarskih standardih in doseženi kakovosti, sledi razmislek o korpusu kot osnovnem pripomočku za izdelavo slovarja ter kot pglavitni prednosti VASS v primerjavi z drugimi angleško-slovenskimi slovarji, drugi del pa je namenjen nekaterim dilemam, ki so se med izdelavo ves čas pojavljale, in prednostim, zaradi katerih je novi slovar dragocen prevajalski pripomoček.

KLJUČNE BESEDE: *slovar, popolnost, napaka, deskriptivnost, korpus, leksikografske dileme, prevajalski pripomoček*

■ ABSTRACT

The Comprehensive English-Slovenian OXFORD-DZS Dictionary with a Closer Look from the Authors' Perspective

The Comprehensive English-Slovenian OXFORD-DZS Dictionary (2005, 2006) (VASS) was designed as a monodirectional bilingual dictionary. It provides Slovenian users with an exhaustive description of the English language for decoding purposes. As expected, the dictionary was on the whole received with acclaim, but also with some, more or less substantiated, critical response. The first section is a general reflection on the dictionary's standards and quality, followed by some general thoughts on an electronic corpus as an essential tool for the production of dictionaries and, above all, on the use of corpora as the primary advantage in the production of VASS. In the second section, some dilemmas are presented which repeatedly emerged during the compilation process, as well as some key points that translators should particularly benefit from in the new dictionary in comparison to other sources.

KEY WORDS: *dictionary, completeness, mistake, descriptiveness, corpus, lexicographical dilemmas, translation tool*

1. UVOD

Prvi del *Velikega angleško-slovenskega slovarja OXFORD-DZS* (VASS) je izšel februarja 2005, drugi del pa novembra 2006. Slovar¹ je plod zdaj že uveljavljene

¹ O slovarju je v *Mostovih* pisala že Mojca M. Hočevnar (2005: 115–117 in 2006: 180–187).

slovaropisne prakse, po kateri izdelava slovarja brez besedilnega korpusa² ni več mogoča in kjer je izhodišče vsakega slovarskega projekta izdelava slovarske baze podatkov, pri čemer je eden od rezultatov (lahko) tudi knjižna izdaja. Poglavitna prednost VASS je, da ni zgolj predelava ali nadgradnja katerega od že obstoječih predhodnikov, temveč je izdelan povsem na novo. Slovar je soavtorsko delo širše skupine strokovnjakov in strokovnjakinj z različnih področij, naš osnovni cilj pa je bil sestaviti visokokakovosten dvojezični slovar za najširši krog slovenskih uporabnikov angleščine. VASS je slovar za dekodiranje, torej enosmerni dvojezični vir, ki omogoča slovenskemu uporabniku pasivno rabo, tj. razumevanje pisne in govorjene angleščine, in ni obenem namenjen tudi angleškemu govorniku za potrebe enkodiranja, torej za aktivno rabo oz. tvorbo slovenskih besedil. Tak tip slovarja je zlasti v kontekstu sodobne evropske dvojezične leksikografije precejšen unikum, kakor je posebna tudi jezikovna situacija slovenskih govorcev in govork, saj gre za izrazito nesorazmerje med številom uporabnikov izhodiščnega in ciljnega jezika. Praviloma so namreč slovarji, ki obravnavajo pare večjih evropskih jezikov, namenjeni uporabnikom obeh jezikov, torej za dekodiranje in enkodiranje.

2. PRIČAKOVANJA IN REZULTAT

Od izida slovarja je preteklo že dovolj časa, da lahko tudi avtorice in avtorji pogledamo nanj z nekoliko večje razdalje, manj zadihani od zaključnih redaktorskih pregledov in pripravljeni na refleksijo o tem, ali smo dosegli postavljene cilje, pa nenazadnje tudi o tem, v kolikšni meri se nam je z izdelkom uspelo približati 'popolnemu' slovarju. Po več kot desetih letih intenzivnega timskega dela si upamo trditi, da je VASS največ, kar je v tem trenutku mogoče doseči na področju dvojezične leksikografske prakse v Sloveniji, še posebej to velja za jezikovni par angleščina-slovenščina. Slovaropiscem namreč angleščina predstavlja poseben izziv že zaradi obsežnosti besedišča, pa tudi zaradi svoje izjemne dinamičnosti, ki jo gre najbrž delno pripisati njenemu statusu trenutno globalnega jezika. Pri obdelavi angleščine smo uporabili vse najpomembnejše enojezične vire, tako tiste, namenjene domačim govornikom, kot one, namenjene tujcem (EFL), obenem pa tudi, kot že

² S projektom COBUILD se je raba elektronskih korpusov razširila na slovaropisje in od nastanka prvega pravega enojezičnega korpusnega slovarja COBUILD konec 80-ih let le malo večjih slovarjev nastaja brez rabe takšnega ali drugačnega elektronskega korpusa besedil. Pri VASS je bil korpus drugotnega pomena zgolj pri obdelavi starinskih izrazov in arhaizmov. Tu smo se bolj naslonili na enojezične angleške vire, na slovenski strani pa na SSKJ in njegov nabor potencialnih, zlasti stilno označenih ustreznih.

rečeno, reprezentativne korpuse za angleški jezik. Obsežno angleško splošno besedišče je tako obdelano izčrpno in v skladu s podatki iz sodobnih angleških virov. Geslovnik je sicer nastal na osnovi baze za angleško-francoski slovar *The Oxford Hachette French Dictionary* iz leta 1994 – v trenutku, ko je bil to povsem nov dvojezični slovar, zasnovan izključno na podatkih iz korpusov –, nato pa je bil ustrezno prirejen za potrebe slovenskih uporabnikov. Merila, predvsem zgornji prag za vključevanje pomenov posameznih iztočnic, so določali enojezični slovarji namizne velikosti, t. i. *desk-size* slovarji, spodnji prag pa manjši, enojezični slovarji za tujce (EFL slovarji).³ Vključeni in obdelani so tako vsi pomeni, praviloma s primeri rabe, ki jih vsebujejo EFL slovarji, vključno s frazeologijo in idiomatiko. Dejansko rabo in pomen smo preverjali v korpusu, od koder smo po potrebi dodajali aktualne primere rabe.⁴ Prevode terminološkega gradiva so v celoti pregledali področni strokovnjaki, slovensko besedilo pa je bilo sproti dosledno preverjano v slovenskem korpusu besedil, na koncu pa še (korpusno) pregledano s strani skupine slovenistov in slovenistk. Takšen postopek je zagotovil večjo kakovost desne strani v slovarju, ne le v prevodnem smislu, temveč smo tako dobili predvsem bolj svežo podobo slovenščine. Za naravno in idiomatsko rabo angleščine je poskrbela anglistična redakcija besedila.

Popoln v zvezi 'popoln slovar' je v navednicah zato, ker avtorji, najbrž pa tudi marsikateri slovarski uporabnik, verjamemo, da takšnega slovarja preprosto ni, ne glede na njegov obseg ali predanost slovarske ekipe, kar seveda ne pomeni, da je bilo dovoljeno pri sestavljanju in redigiranju gesel razmišljati o tem dejstvu na način, ki bi upravičeval kakršnokoli površnost ali prehitro zadovoljstvo z opravljenim delom. Kot menijo tudi nekateri sodobni leksikografi, je slovarska popolnost tako v smislu geslovnika kot geselskega članka pravzaprav mit.⁵ Popoln slovar je nemogoče izdelati ne le zato, ker ga delamo ljudje in ne računalniki, temveč zato, ker obstajajo različne vizije ter interpretacije takšne popolnosti, pa tudi zato, ker ni v celoti objektivno ugotovljivo, kaj in kako naj v slovarju sploh bo, četudi so potrebe njegovih ciljnih uporabnikov jasno definirane. Očitki kritikov gredo najpogosteje na račun 'manjkajočih

³ Po vrstem redu od pomembnejšega k manj pomembnim virom za splošni jezik: (EFL slovarji) OHFD (3), LDOCE (3), CCELD (2), CIDE; (slovarji za domače govorce) CED, NODE, Microsoft Encarta, CODCE, OERD, SOED, RHUD, OED, MWCD, W3 (za krajšave gl. bibliografijo).

⁴ VASS odstopa po bogastvu primerov rabe tudi od večine najuspešnejših evropskih dvojezičnih slovarjev, npr. *The Oxford-Hachette French Dictionary*, *The Unabridged Collins-Robert English-French Dictionary* ali *Oxford-Duden English-German Dictionary*.

⁵ Gl. Kilgariff, Adam (1994: 101-106). Za angleški jezik velja še danes kot najbolj 'popoln' slovarski izdelek *Oxford English Dictionary*.

besed' in 'nekonistentnosti' v obdelavi, vendar temeljijo na napačnih predpostavkah o tem, kaj bi slovar moral biti. Pogosto namreč za kritike, ki se navezujejo na zgoraj navedeni problematiki, ne najdemo potrditve v relevantnih, zlasti korpusnih virih. Vse to seveda ne pomeni, da slovaropisec popolnost in konsistentnost nista pomembni vodili, a obenem je jasno, da glede tega, kaj je pomembnejše ali ustrežnejše od nečesa drugega, ni vedno črno-belih pravil. Kajti osnova slovaropisnega procesa – tako pri enojezičnih kot dvojezičnih slovarjih –, je pravzaprav ugotavljanje, kaj je v jeziku dovolj pomembno, da mora priti v slovar, in česa naj v njem ne bi bilo, ker raba ni izpričana v korpusnih virih. Zanimivo pa je, da je iskanje t. i. napak priljubljena strategija vrednotenja ne le med splošnimi uporabniki, temveč tudi med zahtevnejšimi, strokovno podkovanimi bralci.⁶ Po izkušnjah avtorjev VASS je običajna reakcija uporabnika, zlasti na nov slovar, ugotavljanje, česa v slovarju ni ali pa koliko je v njem podatkov, s katerimi se ne strinja. Pri dvojezičnih slovarjih sta najpogostejša laična kriterija za ugotavljanje splošne kakovosti prav izčrpnost geslovnika ter število t. i. napak, med katerimi se znajdejo hkrati dejanske pravopisne in slovnične napake⁷, pa tudi problematizirane prevodne rešitve (v smislu 'to bi morali prevesti takole in ne takole'), ki jih ne moremo kar povprek imenovati napake, saj je marsikatera končna rešitev – pod pogojem, seveda, da je osnovana na podatkih iz ustreznih virov – legitimna (subjektivna) izbira s strani slovaropisca ali slovaropiske. To bi moralo v manjši meri držati za strokovna oz. terminološka besedila, v večji pa najbrž za literarna oz. umetnostna besedila. Za uporabnike VASS je zato pomembno, da razumejo razliko med rešitvami v neposrednem prevodnem nizu, kjer je pričakovati univerzalne, najbolj 'slovarske' in najširše uporabne prevode, ter posamičnimi in enkratnimi prevodnimi izbirami v primerih dejanske jezikovne rabe, kjer je zato tudi več prostora za subjektivne, pa vendar optimalne izbire. Tisto, kar nas navaja na razmišljanje o 'popolnem' slovarju, so pravzaprav odzivi, ki kažejo, da so uporabniki izrazito kritični do nekaterih prej omenjenih vsebin – kar je dobro, zlasti če so pripombe utemeljene, saj lahko pripomorejo k izboljšavam v naslednjih izdajah. Kot nakazano na začetku, pa je znano tudi, da mnogi uporabniki pričakujejo, da bodo dobili v roke že po tradiciji in naravi nezmotljiv priročnik – kar je manj dobro, saj so v tem primeru premalo kritični do tistih rešitev, ki jim jih kot možne ponuja sodobni slovar tipa VASS, saj je bil zasnovan kot zanesljiv pripomoček pri delu z jezikom, a ne tudi kot podajalec dokončnih sodb o jeziku.

⁶ Npr. recenzija VASS Donalda F. Reindla in odgovor avtorjev na spletni strani *Slovene Studies* (gl. bibliografijo).

⁷ Odstopanje od jezikovne norme na posameznih ravneh slovarske obdelave, npr. v pisavi, izgovorjavi, skladnji ipd.

2.1 Korpusni pristop

Kot je pojasnjeno v uvodu slovarja, vidimo avtorji največjo prednost VASS prav v tem, da smo za oba jezika uporabljali korpusne vire, in sicer besedilna korpusa *Bank of English* ter *British National Corpus* za angleščino ter referenčni *Korpus slovenskega jezika FIDA* za slovensko stran. Že na začetku projekta je bilo namreč ugotovljeno, da v obstoječih virih ni mogoče dobiti povsem ustreznih podatkov za slovenščino, saj *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ) povzema stanje slovenskega jezika le do leta 1991 in to na podlagi listkovnega gradiva.⁸ Korpusni pristop naj bi tako zagotavljal učinkovit kontrastivni prikaz razmerja med jezikoma, s podobo sodobne (britanske in ameriške) angleščine na eni ter slovenščine na drugi strani. Z vidika tradicionalnejšega, glosarskega pojmovanja slovarja bi bile v idealnem dvojezičnem slovarju zabeležene vse besede, ki pripadajo kakemu jeziku (hkrati pa v njem ne bi bilo nobene besede, ki je v tem jeziku ni), prevedene v ustrezne besede na desni strani slovarja, torej v ciljnem jeziku. Ker pa je razvoj korpusnega jezikoslovja in jezikovnih tehnologij v zadnjih 20 letih omogočil vpogled v milijonske zbirke besedil, s tem pa tudi boljše in hitrejše prepoznavanje pogostih kolokacijskih in skladenjskih vzorcev, se je okrepilo spoznanje, da osnova slovarskega opisa ne morejo biti zgolj besede, temveč predvsem kombinatorika besednih sopojavitev – ta se odraža tako na ravni leksike kot slovnice –, ki seveda na najvišji ravni tvorijo besedilo. Sodobni slovarski viri so zato usmerjeni manj glosarsko, tj. besedno, in bolj besedilno. Beseda kot iztočnica je torej zlasti takrat, ko nima povsem enoznačnega prevoda v drug jezik, le izhodišče za prikaz vrste sobesedilno pogojenih realizacij v ciljnem jeziku, ki bi glede na izpričano pogostost v korpusu lahko koristile uporabniku pri njegovem delu z besedili v angleščini. Takšno prepričanje avtorjev VASS se odraža prav s prenosom težišča z neposrednih prevodov iztočnice na večinoma bogato kontekstualizirane primere rabe. Uporabnikom smo želeli ponuditi čim širši razpon možnih prevajalskih rešitev, zlasti s primeri, v katerih se iztočnica prevaja drugače, kot to nakazujejo neposredni (eno)besedni prevodi.

2.2 Slovar in korpus

Glede na to, da vseskozi poudarjamo vlogo korpusa, še nekaj besed o razmerju med slovarjem in korpusom. Pogojno in zgolj v ilustrativne namene bi lahko rekli,

⁸ Listkovno gradivo omogoča vpogled v bistveno manjši obseg gradiva kot korpus, obenem pa je zbiranje in pregledovanje takšnega gradiva neprimerno bolj zamudno.

da namen avtorjev VASS ni bil izdelati slovar kot glosar, temveč slovar kot korpus. Obenem pa je jasno, da (enojezičnega/dvojezičnega) slovarja še zdaleč ni mogoče enačiti z (enojezičnim/dvojezičnim) korpusom. Slovar je statični prikaz stanja v določenem jeziku – ki ima sicer svojo nesporno dinamiko –, ali v primeru dvojezičnega slovarja kontrastivnih razmerij med jezikoma, ki hkrati že vsebuje tudi interpretacijo jezikovne rabe ali pa jezikovno rabo celo predpisuje, na primer normativno zasnovani enojezični slovarji. Skupno tako normativnim kot deskriptivnim, tako enojezičnim kot dvojezičnim slovarjem pa je, da preko pomensko-slovnice obdelave izbranega gradiva neizogibno že dajejo sodbe o jeziku, česar o besedilnem korpusu ne moremo trditi. Korpusi so obsežne elektronske zbirke besedil, ki so zgrajene in obdelane po uveljavljenih korpusnojezikoslovnih standardih, tako da zagotavljajo čim vernejši odsev dejanske jezikovne rabe, vendar vsebujejo element naključnosti. Ali drugače, omogočajo stik uporabnika z živo rabo jezika, ki ni posredovana ali filtrirana s strani jezikovnega priročnika ali drugega nosilca jezikovne norme. Poleg očitnih razlik v predstavitvi in dostopu do želenega gradiva se korpus in slovar (tudi elektronski) pomembno razlikujeta še v tem, da so slovarji v celoti in temeljito pregledani s strani avtorjev in urednikov, kar naj bi zmanjšalo število napak in neoptimalnih rešitev na minimum, medtem ko so korpusi zbirke avtentičnih besedil, kjer je zato več odmikov od jezikovne norme in več dejanskih napak, ki jih zagrešijo posamezni pisci, na primer pravopisnih. Pomembna (tehnična) prednost korpusa pred slovarjem je v tem, da je mogoče korpus pogosteje osveževati, v nekaterih primerih se to dogaja celo sproti, medtem ko morajo zlasti tiskani slovarji na popravke in osveževanje podatkov čakati na naslednjo izdajo. Pri iskanju po korpusu pogosto naletimo tudi na t. i. korpusni šum, to je iz različnih razlogov nerelevantno gradivo, ki moti dostop do iskane informacije, vendar le, dokler ga ne zaznamo in odstranimo z zožitvijo iskalnih pogojev.⁹ Lahko bi rekli, da korpus zahteva jezikovno bolj osvežčenega in kritičnega uporabnika, saj mora dobljene podatke ovrednotiti sam, medtem ko to v slovarju zanj naredijo že avtorji in uredniki. Zaradi prednosti enega in drugega se v skladu z razmahom korpusnega jezikoslovja v slovaropisju vedno bolj uveljavlja kombinacija elektronskega slovarja in korpusa, tako da ima uporabnik možnost s klikom na ustrezno besedo v takšnem slovarju priti do podatkov o njeni dejanski rabi v korpusu.¹⁰

⁹ Primer takšnega šuma je beseda *kovač*, ki ima veliko pojavitev v korpusu samo zato, ker se pojavlja z veliko začetnico kot priimek.

¹⁰ Za angleški jezik je tak vir npr. elektronski *Longman Dictionary of Contemporary English* (4. izdaja).

3. PRIDOBITEV ZA PREVAJALCE?

Prevajalke in prevajalci so se v desetletjih, ko v Sloveniji nismo dobili novega velikega angleško-slovenskega slovarja, morali naučiti preživeti brez sodobnih dvojezičnih virov. Uporabljali so obstoječi *Veliki angleško-slovenski slovar* »cum grano salis«, se v večji meri naslonili na angleške enojezične slovarske vire in razvili različne gverilske strategije, kako priti do prevedkov. Izid VASS bi torej moral biti za slovenske prevajalce prav poseben dogodek. Avtorji se zavedamo, da je za marsikoga, ki se ukvarja z angleščino, slovar nedosegljiv zaradi dokaj visoke prodajne cene, čeprav smo si v letih dela na slovarju zamišljali in želeli prav to: da bi ga imela na polici vsaj vsak prevajalec in prevajalka ter da bi ga seveda tudi uporabljala. S tako zasnovanim in izdelanim sodobnim virom je mogoče prihraniti precej časa, ker je pot do prevedka ob premisleku, ki ga je opravil nekdo drug, ko je sestavljal geselski članek, precej krajša.

4. SLOVAROPISNI PROCES

Naj v nadaljevanju povemo nekaj o tem, kako smo avtorji zgoraj opisana slovaropisna načela uresničevali v praksi. Najbrž je odveč poudariti, da je bilo osnovno merilo za vključevanje posameznih prevodnih ustreznici v VASS predvsem njihov obstoj in pogostost v korpusu *FIDA*. Naj to ponazorimo na primeru t. i. tujk. Če se v slovarju kot prevodna ustreznica pojavlja beseda, ki je etimološko gledano neslovenskega izvora, je za to načeloma dober razlog v njeni pogostosti, pomenu ali vezljivosti, kot jih izkazuje korpus in, kot dodatni vir, slovenske internetne strani. VASS glede na korpusno, torej deskriptivno izhodišče ne dela apriornih razlik med t. i. domačimi ustreznici in t. i. tujkami v prid prvih zgolj zaradi etimoloških razlogov, če za to ni potrditve v korpusu. Tako sta na primer *leksikograf*¹¹ in *slovaropisec* v smislu slovenskosti povsem enakovredni ustreznici, prva ima v korpusnih virih izkazano celo izrazito pogostejšo rabo, zato je v slovarju navedena prva. Podobni razlogi – izpričana raba – stojijo v ozadju izbire na primer *slovaropisca* in *slovaropiske* namesto *slovarista* in *slovaristke*.

Proces izdelave VASS je bil kompleksen in je potekal v več fazah.¹² Vsak geselski članek kakor tudi posamezne segmente geselskih člankov smo avtorji skupaj z drugimi sodelavci nekajkrat v celoti obravnavali in večkrat pregledali z različnih perspektiv,

¹¹ Gl. npr. že navedeni članek Mojce M. Hočevar (2006: 180–187).

¹² Proces je imel tri večje faze: avtorsko, redaktorsko in fazo končne redakcije z vnosom popravkov z delnih redakcij, npr. terminološke.

vse z namenom, da bi bil končni rezultat kolikor le mogoče optimalen. Pot do tega rezultata je bila razmeroma dolgotrajna, toda glede na obseg VASS in glede na število leksikografov pri projektu bi ta čas le stežka bistveno skrajšali, še posebej, če vemo, da je sistem sestavljanja geselskih člankov nemogoče v celoti določiti vnaprej.¹³ To velja za vsak slovarski projekt – tudi v slovaropisnih okoljih s produkcijo, ki daleč prekaša slovensko –, kaj šele za slovarski projekt, ki je bil zastavljen povsem na novo, zaradi česar je bilo treba razrešiti marsikatero dilemo glede obdelave posameznih delov geselskih člankov. Čeprav je bilo z zasnovo slovarja in nizom sistemskih odločitev, ki smo jih sprejeli, še preden smo slovar začeli delati, marsikaj določeno in rešeno, je bilo potrebno neprestano odločanje o konkretnih rešitvah v posameznih geselskih člankih. Vsakokrat je bilo treba najti tako rešitev, ki bi zadovoljivo rešila čim več možnih situacij. Navodila za izdelavo gesel smo tako dopolnjevali med samim sestavljanjem geselskih člankov. Na začetku dela se je zdelo, da tipov geselskih člankov ne more biti prav veliko, potem pa se je vedno bolj kazalo, da je v resnici skorajda vsak geselski članek zgodba zase. Soočali smo se z dejstvom, da jezik pač ni shematičen in da je posledično naloga leksikografov lovljenje ravnotežja med nepredvidljivostjo jezika in shemami, ki jih zahteva forma slovarja.

4.1 Geselski članek: delitev na pomene

Avtorji slovarja smo morali slediti navodilom za izdelavo gesel in obenem upoštevati značilnosti posamezne iztočnice oziroma njene rabe. Vedno znova se je pojavljalo vprašanje, koliko pomenov naj posamezna iztočnica ima. V skladu z zasnovo slovarja je bilo temeljno vodilo pri delitvi na pomene, da o številu pomenov pri posamezni iztočnici odločajo prevedki; to je pomenilo, da so bili pomeni iztočnice z enakim prevedkom obdelani kot en sam pomen. Avtorji slovarja smo torej morali paziti, da nas pri semantični analizi iztočnice ni zavedla logika enojezičnih slovarjev, ki pomene drobi. Tako so štiri definicije pri iztočnici **night**¹⁴: 1 *the period of darkness each 24 hours between sunset and sunrise, as distinct from day*; 3 *the occurrence of this period considered as a unit*; 5 *the time between bedtime and morning*; 6 *the weather conditions of the night* dale en sam pomen s prevedkom *noč*. Informacije, v katerih pomenih in kontekstih se *noč* pojavlja, smo ponazorili s primeri rabe. Vendar pa združevanje in (manj pogosto) razdruževanje pomenov ni bilo v vseh primerih tako enoznačno in preprosto. Prav pri iztočnici **night** bi lahko kdo ugovarjal, zakaj slovar

¹³ Gl. npr. Atkins, Grundy (2006: 1097–1107).

¹⁴ Vse angleške enojezične definicije so iz elektronske izdaje *Collins English Dictionary*.

ob ostalih pomenih namesto enega pomena *noč* navaja dva pomena *noč* in *mrak*, *tema*, *noč*? Na prvi pogled je videti, kot da je temeljno vodilo za oblikovanje pomenov kršeno, ker se prvi prevedek v drugem nizu prevedkov ponovi. Če si pomena pobliže pogledamo, ugotovimo, da bi lahko imeli en sam pomen s prevedkom *noč*, ob pogoju, da bi zanemarili dodatna prevedka *mrak* in *tema* za pomen, ki ga enojezični slovarji definirajo kot *nightfall*. Po vsej verjetnosti bi se za to odločili v dvojezičnem slovarju manjšega obsega; vendar pa v slovarju obsega VASS, kjer naj bi bili prevodni nizi karseda izčrpn, to ni zaželeno. V podobnih primerih (eden sledi spodaj) je bila ena od možnosti obdelave prevodni niz s podpičjem (*noč; mrak, tema*), toda za to bi morala biti med prevedki precej velika prekrivnost v pomenu in rabi, kar pa za ta niz ne velja. Semantični odmik med *nočjo*, ki traja od sončnega zahoda do sončnega vzhoda, in *nočjo*, ki označuje čas tik po sončnem zahodu, in je sinonim za *mrak*, je v kombinaciji z možnimi prevedki prevelik, da bi iz tega naredili en sam prevodni niz.

Za primerjavo si pogledjmo iztočnico **nuclear**, pri kateri bi bilo kljub ožjemu terminološkemu pomenu v fiziki (1 *of, concerned with, or involving the nucleus of an atom*) in splošnima pomenoma, ki se nanašata na jedrsko energijo in jedrsko orožje (4 *of, concerned with, or operated by energy from fission or fusion of atomic nuclei*; 5 *involving, concerned with, or possessing nuclear weapons*), ločevanje na več pomenov neustrezno, in sicer zaradi tesnega semantičnega prepletanja na angleški strani in zaradi tega, ker se na slovenski strani možni prevedki v veliki večini primerov rabijo sinonimno. Pokazalo se je namreč, da bi lahko večino zvez z *nuclear* prevajali z *jedrski* ali *nuklearen* pa tudi z *atomski*, npr. *jedrsko orožje*, *atomsko orožje*, *nuklearno orožje*. Tako za vse tri navedene definicije zadošča en sam niz: *jedrski*, *nuklearen*; *atomski*, pri čemer je prevedek *atomski* na koncu niza za podpičjem, ker se *atomski* lahko uporablja v ožjem pomenu *atomskega jedra*, med drugim se pojavlja prav v zvezi *atomsko jedro*, in potemtakem ni povsem zamenljiv z ostalima dvema prevedkoma. Seveda bi tudi med *jedrski* in *nuklearen* našli razlike, ampak te ostajajo bolj na ravni kolokacij.

Poseben test temeljnega vodila pri delitvi pomenov so bili terminološki pomeni. Pogosto se je namreč zgodilo, da je bila prevodna ustreznica terminološkega pomena enaka prevodni ustreznici splošnega pomena, npr. pri pridevniku *negative* tako pomen s področja elektrike (npr. *negativni pol*) kot splošni pomen (npr. *negativni učinek*) prevajamo z *negativen*. Glede na vsakokratne okoliščine je bil terminološki pomen obdelan bodisi kot samostojen pomen bodisi kot primer z odkrito področno

nuclear /'nju:klɪə(r)/, AM. /'nu:-/ prid.
 1 ► **jedrski, nuklearen**; **atomski**
 nuclear energy jedrska energija | nuclear
 medicine nuklearna medicina | a nuclear
 bomb atomska bomba
 2 BIOL. ► **jedrn, nuklearen**

oznako pri splošnem pomenu. Pri iztočnici **normal** so splošni in terminološki pomeni obdelani ločeno, ker so ob prevedku *normalen* pri vseh pomenih mogoči še dodatni prevedki. Pri iztočnici **nucleus** pa se prevedka iz niza ponovita pri različnih terminoloških pomenih in pri splošnem pomenu (z izjemo jezikovnega pomena, ki je iz tega razloga obdelan posebej), zato so prevedki obdelani kot en pomen z več primeri.

normal /'nɔːml/**I** sam.

- 1 ► **normala**; povprečje, standard
 above normal nad povprečjem; nadpovprečen |
 to get back to normal vrniti se v normalni tir |
 bus services are back to normal again
 avtobusi spet normalno vozijo | the journey
 may take longer than normal za pot boste
 morda potrebovali več časa kot običajno
 2 MAT. ► **pravokotnica, normala**

II prid.

- 1 ► **normalen**; običajen; standarden
 in normal circumstances v normalnih
 okoliščinah | he seems quite normal to me
 meni se zdi povsem normalen | it is normal
 for trains to be late in winter običajno je, da
 imajo vlaki pozimi zamudo | as normal kot po
 navadi | in the normal course of events če gre
 vse, kot je treba
 2 MAT. ► **pravokoten, normalen**
 3 BIOL. ► **zdrav, normalen, kontrolen**
 4 KEM. ► **[o raztopini]** normalen;
[o molekuli ogljikovodika] nerazvejan

nucleus /'njuːklɪəs/, AM. /'nuː-/ sam.
(mn. **nuclei**)1 ► **jedro, nukleus**

- the atomic nucleus FIZ. atomsko jedro |
 the comet's nucleus ASTRON. jedro komete |
 the nucleus of the cell BIOL. celično jedro |
 their group formed the nucleus of the new
 party njihova skupina je predstavljala jedro
 nove stranke
 2 JEZ. ► **[v fonetiki]** jedro zloga; osrednji
 zlog; poudarek

O delitvi ali nedelitvi pomenov je lahko odločila že manjša razlika v pomenskem poudarku. Če bi obe iztočnici **notable** in **noted** zgolj preleteli, bi se najbrž začudili, zakaj se obdelava pridevnika pri *notable* in obdelava pridevniške iztočnice *noted* razlikujeta, glede na to, da je nabor prevedkov zelo podoben. Pri *notable* je poudarek na pomembnosti, zato se prevodni niz začne s *pomemben, omembe vreden*. Ker ta dva prevedka obenem pokrivata vse pomenske odtenke pridevnika, iz možnih prevedkov lahko naredimo en sam niz: *pomemben, omembe vreden; opazen, viden; znan, poznan*. Pri *noted* te

pomenske komponente, ki bi povezala vse ostale pomenske komponente, ni, zato sta niza *znan, poznan* in *opazen, viden* razdeljena na dva pomena. Dodaten dokaz, da 'popolnosti' in konsistentnosti ne moremo obravnavati zgolj formalistično.

notable /'nəʊtəbl/**I** sam.

- **pomembnež, uglednež, veljak**,
pomembna/znana osebnost
 local notables lokalni veljaki | she has
 become quite a notable since her book was
 published odkar so ji objavili knjigo, je postala
 pomembna osebnost

II prid.

- **pomemben, omembe vreden**;
opazen, viden; znan, poznan
 a notable achievement pomemben dosežek |
 one of the most notable writers ena
 najvidnejših avtoric | with a few notable
 exceptions z nekaj svetlimi/opaznimi
 izjemami | to be notable for sth biti znan po
 čem

noted /'nəʊtɪd/ prid.1 ► **znan, poznan**

- a noted writer znan pisatelj | he has never
 been noted for his tact nikoli ni bil ravno
 tenkočuten
 2 ► **opazen, viden**
 there was a noted drop in the outside
 temperature zunanja temperatura se je opazno
 spustila

4.2 Geslovník: zloženka ali ne

Ena izmed značilnosti VASS je, da so v njem iztočnice tudi večbesedni leksemi. Večinoma gre za dvobesedne lekseme, za katere se je pokazalo, da si zaslužijo status iztočnice, ker gre za zloženke, in ne zgolj za navadne kolokacije. Kot pri idiomih gre tudi tukaj za kategorijo, pri kateri je bila obdelava v angleških virih eden ključnih podatkov pri odločanju in pri kateri je prav tako veliko sivo polje. Pri pravih zloženkah, kjer gre za pomensko neprozorne zveze, katerih pomena ne moremo razbrati zgolj iz kombinacije pomena njenih sestavnih delov, odločitev glede statusa zveze ni bila težka, npr. *night owl* – pog. nočna ptica, nočni ptič, ponočnjak/-kinja; *nuclear family* – jedrna/nuklearna družina; *nuclear umbrella* – voj. jedrski dežnik. Zapletalo se je pri prozornih zvezah. Povsem prozorne zveze, npr. *nuclear bomb*, *nuclear energy*, so bile lahko vključene le kot primeri rabe pri ustreznem pomenu, če ni bilo kakšnih drugih okoliščin, zaradi katerih bi bilo smiselno, da je zveza samostojna iztočnica. Na angleški strani je bila taka posebna okoliščina močna leksikaliziranost pojma, npr. *national park*, na slovenski strani pa ne povsem predvidljiv prevedek: bodisi da se eden od delov zveze prevaja drugače ali z manj običajnim prevedkom, kot bi ga glede na osnovni pomen tega dela zveze pričakovali, npr. *nuclear waste* – radioaktivni/jedrski odpadki, bodisi da se zveza prevaja (tudi) z enobesednim prevedkom, npr. *nuclear power station* – jedrska/nuklearna elektrarna, nuklearka, ali pa ker ima zveza dva pomena, od katerih je eden prozoren in predvidljiv, drugi pa ne, npr. *nuclear power* – 1 jedrska/atomska energija; 2 (o državi) jedrska sila. Močan argument za podelitev statusa iztočnice je bilo seveda tudi to, da je zveza terminološka enota, npr. *nuclear force* – fiz. jedrska sila.

Delitev pomenov in obravnava stalnih besednih zvez sta bili le dve dilemi od mnogih, saj je bila obdelava iztočnic premišljena do potankosti v vseh njihovih delih. Na podoben način bi bilo mogoče razpravljati prav o vsakem elementu slovarja in geselskih člankov. Pri vseh odločitvah glede še tako obrobne slovarskega elementa je bilo pomembno doseči, da bi uporabniki kar najlažje našli želeno informacijo. V ta namen so bila vsa navodila zastavljena tako, da so dopuščala izjeme, kar smo videli pri obeh obravnavanih dilemah, še posebej pri zloženkah, pri katerih je med drugim veljalo, da je manjši spodrseljaj, če je kakšna zveza nehote bolj izpostavljena, kot bi si to zaslužila, kot pa da se nekaj, kar bi moralo biti izpostavljeno, izgubi v množici drugih informacij.

4.3 Prednosti

Razlika med dosedanjimi angleško-slovenskimi slovarji in VASS je očitna na prvi pogled. V slovarju je uporabljena cela vrsta grafičnih rešitev, zaradi katerih so

geselski članki pregledni, kar omogoča hiter dostop do zelenih informacij.¹⁵ Tako so iztočnice obarvane rdeče, da lažje in hitreje najdemo tisto, ki jo iščemo. Besedne vrste in pomeni so jasno ločeni, prve z rimskimi številkami, drugi z arabskimi številkami. Prevodni nizi so uvedeni s črnimi trikotniki. Frazeologija ima v geselskem članku svoj razdelek, pri čemer je dodatno razdeljena na posebne zveze, idiome in sestavljene glagole. Poleg tega so posebne zveze in idiomi uvedeni z značilno grafično označbo. Konec je z iskanjem ustreznega prevedka v enem samem neskončno dolgem prevodnem nizu ali ustrezne strukture oziroma fraze v nepregledni množici primerov.

nip /nɪp/**I sam.****1 ►uščip; (rahel) ugriz**

she got a nip on the finger uščipnila se je v prst | the dog gave him a nip on the ankle pes ga je rahlo zagrabil za gleženj

2 ►kozarček, šilce; požirek; košček
a nip of cognac kozarček konjaka | I felt much better after a nip of water po požirku vode sem se počutil precej bolje | a nip of fresh air malo svežega zraka

3 ►oster mráz

there's a nip in the air mráz je, da kar reže

4 ►pikantnost, oster okus

5 ZAST. ►pikra opazka, ostrica

II preh. glag. (SD P PD -pp-)**1 ►uščipniti; rahlo**

ugrizniti/zagrabit

he was nipped on the ankle by a crab rakovica ga je uščipnila v gleženj | she felt the frost nipping her cheeks čutila je, kako jo mráz ščipa v lica | the dog nipped him on the leg pes ga je rahlo ugriznil v nogo

2 ►priščipniti, uščipniti, pripreti
she nipped her finger in the door prst si je priščipnila med vrata

3 ►[o mrazu] (p)ožgati

the seedlings have all been nipped by the frost pozeba je požgala vse sadike

4 POG. AM. ►pljuniti, suniti,

izmakniti; pohopsati

III nepreh. glag. (SD P PD -pp-)**1 POG. BR. ►skočiti, na hitro iti**

to nip into a shop skočiti v trgovino | I'll just nip along to the car samo do avta skočim

2 ►uščipniti; rahlo

ugrizniti/zagrabit; [o ptici] kljuniti

the frost nipped at his fingers mráz ga je ščipal v prste | her dog is very likely to nip njen pes rad ugrizne | the fish nipped at his

legs ribe so ga grizljale v noge

3 ►srkati ga

they nipped from the bottle srkali so ga iz steklenice

IDIOMI:**● to be nip and tuck** POG. AM. biti

izenačen; iti za las

the race was nip and tuck all the way dirka je bila ves čas izenačena | I made it to the station, but it was nip and tuck uspelo mi je priti do postaje, ampak šlo je za las

● a nip and (a) tuck POG. AM. lepotna

operacija; manjše spremembe

you couldn't look like that at that age without a little nip and tuck pri tej starosti ne bi mogel tako zgledati, če ne bi šel pod nož |

a nip here and a tuck there in our budget would give us the extra money we need če bi v proračunu tu in tam priškrnili kakšen tolar,

bi prišli do dodatnega denarja, ki ga

potrebujemo

SESTAVLJENI GLAGOLI:**nip along**

nip along

►[npr. o vozilu] drveti, brzeti

nip in

nip in [sth], nip [sth] in

►zožati, vzeti noter

she nipped the skirt in at the waist krilo je zožala v pasu

nip off

nip off

1 ►popihati jo, pobrisati jo

the child had nipped off while my back was turned otrok jo je pobrisal, ko sem obrnila hrbet

2 ►skočiti, nahlitro iti

to nip off for a coffee skočiti na kavo

nip off [sth], nip [sth] off

►odščipniti

you should nip off the dead flower heads odmrle cvetove bi morali odščipniti

¹⁵ Za celostno podobo VASS je oblikovalec Tomato Košir leta 2005 na 21. knjižnem sejmu prejel nagrado Najlepša slovenska knjiga v kategoriji stvarna literatura.

S prevajalskega stališča je gotovo dobrodošlo, da gre za obsežen dvojezični vir, ki pokriva tako splošno angleško besedišče (npr. *night, nowhere*) kot terminologijo (npr. *nitration, nuclear umbrella*), pri čemer vključuje tudi redkeje rabljene besede (npr. *nigritude*). Poleg sodobnega besedišča vseh stilnih ravni, od nevtralnega jezika do knjižnega (npr. *nurturant*), pesniškega (npr. *noontide*) in pogovornega (npr. *nit-wit*) jezika ter slenga (npr. *nineteenth hole*), v slovarju najdemo starinske (npr. *nose-gay*) in zastarele (npr. *nowise*) iztočnice. Geslovník je delno enciklopedičen, saj vključuje še lastna imena (npr. *Nile, Niobe, Norway*) in okrajšave (npr. *NRC, Nov*) s koristnimi dodatnimi pojasnili.

VASS nima samo obsežnega geslovníka, ampak tudi izčrpno obdelane iztočnice. Če si malo pobliže pogledamo iztočnico **nip**, lahko vidimo, da nizi neposrednih prevedkov skorajda vedno ponujajo več možnih prevedkov (npr. pri drugem pomenu prehodnega glagola: *priščipniti, uščipniti, pripreti*). Neposredni prevedki so opremljeni z dodatnimi informacijami v obliki indikatorjev (npr. pri tretjem pomenu prehodnega glagola: *(o mrazu) (p)ožgati*) in v obliki stilnih, regionalnih ali področnih oznak (npr. pri prvem pomenu neprehodnega glagola izvemo, da gre za pogovorno ameriško rabo). Neposredne prevedke dopolnjujejo kontekstualni primeri rabe, ki pokažejo tipični kontekst (npr. *a nip of cognac*), tipično strukturo (npr. *the dog nipped him in the leg*) ali prevodni odmik od niza (npr. *she got a nip on the finger* – *uščipnila se je v prst*). Primeri rabe lahko tudi dodatno pojasnijo razlike med prevedki, npr. pri idiomu *to be nip and tuck* primera rabe ponazorita dva pomena idioma.

Poseben poudarek je bil na kontrastivno zanimivih rabah. V ta namen je, kot že omenjeno, posebej izpostavljena frazeologija. Novost je kategorija posebnih zvez. Gre za besedne zveze s stalno besedilno funkcijo, ki nastopajo kot predložne zveze, prislovi ali besedilni vezni elementi, npr. *not at all, not but what* in *not that* pri iztočnici **not**. Na ta način so zveze, ki niso idiomi, so pa vendarle neprozorne in lahko tujemu govorcu angleščine predstavlja jo težave, bolj izpostavljene.

Tisti elementi v geselskih člankih, ki niso imeli stalnega mesta, kot recimo besedne vrste, ki smo jih razvrščali po vnaprej določenem vrstnem redu, so razvrščeni po pogostosti. To velja še posebej za prevedke in pomena.

not /nɒt/ prisl.

1 ► **[kot nikalnica]** ne

she is not at home ni je doma | we won't need a car avta ne bova potrebovala | not without some reservations ne čisto brez zadržkov | not a sound was heard prav ničesar ni bilo slišati | I really like it – not! POG. všč mi – nil | not a little nemalo; mnogo | not even niti

2 ► **[kot elipsa]** ne

“is he angry?” – “I hope not” “ali je jezen?” – “upam, da ne” | whether it rains or not, I'm going če bo deževalo ali ne, jaz grem | I'm afraid not žal ne | why not? zakaj ne?

3 ► manj kot, niti

not three hours from here niti tri ure od tod | not five minutes ago pred manj kot petimi minutami

POSEBNE ZVEZE:

● **not at all**

► sploh ne; ZLASTI BR. **[kot odgovor]** ni za kaj; prosim

● **not but what** STAR. ➤ **not that**

● **not that**

► saj ne da; ne da

(it's) not that he hasn't been helpful saj ne da ne bi želel pomagati | if she refuses, not that she will... če odkloni, pa saj ne bo... | not that I know of ne da bi jaz vedel

Tako so najpogostejši prevedki oz. tisti, ki so uporabni v največ kontekstih, na prvih mestih. Enako so najpogostejši pomeni, torej tisti, ki jih bodo uporabniki največkrat iskali, na vrhu. Primeri rabe pa so prevedeni z najbolj tipičnimi prevedki. Poglejmo na primeru že obravnavane iztočnice **nuclear**, kaj to pomeni v praksi. Primere rabe, ki so tam navedeni, smo izbrali med najbolj pogostimi in tipičnimi rabami, tako da pokrijejo vse pomene in da z njimi ponazorimo vse tri prevedke iz niza: *nuclear energy* – *jedrska energija*, *nuclear medicine* – *nuklearna medicina*, a *nuclear bomb* – *atomska bomba*). Če preverimo zadetke za posamezno kolokacijo v korpusu FIDA, vidimo, da najdemo zadetke za vse tri ponujene prevedke (edina izjema je *nuklearna bomba*), da pa so kolokacije prevedene s prevedkom, ki ima v korpusu največ zadetkov.

	FIDA		
	jedrski	nuklearen	atomski
energija	345	11	111
medicina	1	40	2
bomba	125	0	776

Upoštevanje pogostosti je torej prijazno do uporabnika, obenem pa je tisto, kar je pogosto, tudi bolj tipično, kar je seveda tesno povezano s korpusnim pristopom.

5. ZAKLJUČEK

Namen prispevka je bil predstaviti, kako je bil VASS zasnovan, katerim slovaropisnim načelom smo sledili in kako je sestavljanje geselskih člankov potekalo v praksi. Izpostavili smo prednosti VASS, kot jih vidimo avtorice in avtorji, želimo pa si, da bi v prihodnosti slovar doživel tudi poglobljeno strokovno recenzijo.

6. LITERATURA

- Atkins, S., Grundy, V. 2006. Lexicographic Profiling: an Aid to Consistency in Dictionary Entry Design. *Proceedings of the 12th EURALEX (European Association for Lexicography) International Congress*, str. 1097–1107. Alessandria: Edizioni dell'Orso.
- Bajec, A. et al., ur. 1970–1991. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: DZS.
- British National Corpus*, OUP, Longman Group, W&R Chambers, the British Library, University of Oxford & Lancaster, 1994: <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>.
- Cowie, A. P. 1990. Language as Words: Lexicography. Collinge, N. E. ur., *An Encyclopedia of Language*. London & New York: Routledge.
- Hanks, P. 2004. Corpus Pattern Analysis. *Proceedings of the 11th EURALEX (European Association for Lexicography) International Congress*, str. 87–97. Lorient, Université de Bretagne Sud, France: EURALEX 2004. Ur. G. Williams in S. Vessier.
- Halliday, M. A. K. 2005. Jezik kot sistem in jezik kot primer: korpus kot teoretični konstrukt. Zbornik *Študije o korpusnem jezikoslovju*, str. 59–79. Ur. V. Gorjanc in S. Krek.

- Hočevar M. M. 2006. Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS dokončan. *Mostovi*, št. 1–2, letnik 40.
- Gorjanc, V. 2005. *Uvod v korpusno jezikoslovje*. Ljubljana: Izolit.
- Gorjanc, V., in Krek, S., ur. 2005. *Študije o korpusnem jezikoslovju*. Ljubljana: Krtina.
- Kilgariff, A. 1994. The Myth of Completeness and Some Problems with Consistency. (The Role of Frequency in Deciding What Goes in the Dictionary). *Proceedings of the 6th EURALEX (European Association for Lexicography) International Congress*, str. 101–106. Amsterdam: EURALEX 1994.
- Korpus slovenskega jezika Fida: www.fida.net.
- Krek, S. 2001. Elektronska zbirka besedil kot vir podatkov o jeziku. *Telekomunikacije 01 telecommunications: razkrij svojo digitalno substanco: zbornik predavanj*, str. 234–240. Ljubljana: Inštitut za telekomunikacije Ljubljana.
- Krek, S. 1999. Računalniški korpusi v slovaropisju. *Razgledi*, (Ljublj.), 23. jun. 1999, št. 13, str. 8–9.
- Krek, S. 2003. Sodobna dvojezična leksikografija. *Jezik in slovstvo* (Tiskana izdaja), jan.-feb. 2003, letnik 48, št. 1, str. 45–60.
- Landau, S. I. 2001. *Dictionaries: The Art and Craft of Lexicography* (2. izdaja). Cambridge in New York: Cambridge University Press.
- Reindl, D. F. 2005. Recenzija Simon Krek, ur., Veliki angleško-slovenski slovar Oxford', Vol. 1, A–K, Ljubljana: Državna založba Slovenije 2005. *Slovene Studies* (Journal of the Society for Slovene Studies) (Tiskana izdaja), Vol. 26, No. 1–2, 2004 (2005). Za odgovor avtorjev na recenzijo gl.: Response to Donald F. Reindl, review of Simon Krek, ed. Veliki angleško-slovenski slovar Oxford: <http://www.arts.uualberta.ca/~ljubljana/bookreviews/Krekresponse.pdf>.
- Roberts, R. P. 1992. Organization of information in a bilingual dictionary entry. Alvar Ezquerro, M. ur., *EURALEX '90 Proceedings*, p. 219–231. Barcelona: Biblograf.
- Slovenski pravopis 2001. Ljubljana: Založba ZRC.
- Svensén, B. 1993. *Practical Lexicography. Principles and Methods of Dictionary-making*. Translated from the Swedish by J. Sykes and K. Schofield. Oxford: Oxford University Press.
- Šorli, M., Grabnar, K., Krek, S., in Košir, T. 2006. The Oxford-DZS Comprehensive English-Slovenian Dictionary. *Proceedings of the 12th EURALEX (European Association for Lexicography) International Congress*, str. 631–637. Alessandria: Edizioni dell'Orso.
- Željko, M. 2006. Izboljšave elektronskih slovarjev. *Mostovi*, št. 1–2, letnik 40. Ur. Mojca M. Hočevar.
- Željko, M. 2006. Odgovor na članek D. Perovića o težavah pri uporabi Evroterma in Evrokorpora. *Mostovi*, št. 1–2, letnik 40. Ur. Mojca M. Hočevar.

Slovarji

- Brown, L., ur. 1993. *The New Shorter Oxford English Dictionary*. Oxford: Oxford University Press. (SOED)
- Butterfield, J., ur. 2003. *Collins English Dictionary* (6. izdaja). Glasgow: Collins. (CED)
- Corréard, M-H., in Grundy, V., ur. 1994/2004. *Oxford-Hachette French Dictionary* (1. in 3. izdaja). Oxford: Oxford University Press. (OHFD)
- Duval, A., in Back, M., ur. 1998. *The Unabridged Collins-Robert English-French Dictionary* (5. izdaja). Birmingham: HarperCollins. (CREFD)
- Gove, P. B., ur. 1993. *Webster's Third New International Dictionary*. Springfield, Massachusetts: Merriam Webster Inc. (W3)
- Grad, A., Škerlj, B., in Vitorovič, N., ur. 2004. *Veliki angleško-slovenski slovar* (1. izdaja 1978). Ljubljana: DZS.
- Krek, S., ur. 2005, 2006. *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford-DZS* (1. izdaja). Ljubljana: DZS. (VASS)
- Oxford English Dictionary* (2. izdaja) 1992. Oxford: Oxford University Press. (elektronska izdaja)
- Mish, F. C., ur. 1994. *Merriam Webster's Collegiate Dictionary* (10. izdaja). Springfield: Massachusetts: Merriam Webster Inc. (MWCD)

- Pearsall, J., in Trumble, B., ur. 1995. *Oxford Reference English Dictionary*. Oxford, New York: Oxford University Press. (ORED)
- Pearsall, J., ur. 1998. *The New Oxford Dictionary of English* (1. izdaja). Oxford: Oxford University Press. (NODE)
- Procter, P., ur. 1995. *Cambridge International Dictionary of English*. Cambridge: Cambridge University Press. (CIDE)
- Random House Unabridged Dictionary*, Random House, New York, 1999. (RHUD)
- Rooney, K., ur. 1999–2000. *Microsoft Encarta World English Dictionary*, Bloomsbury Publishing Plc.
- Sholze-Studenrecht, W., Clark, M., Sykes, J. B., in Thyen, O., ur. 1996. *Oxford-Duden English-German Dictionary* (2. izdaja). Oxford: Oxford University Press. (ODEGD)
- Sinclair, J., ur. 1995. *Collins COBUILD English Language Dictionary* (2. izdaja). London: HarperCollins. (CCELD)
- Summers, D., ur. 1995/2003. *Longman Dictionary of Contemporary English* (3. in 4. izdaja). Harlow: Longman. (LDOCE)
- Thompson, D., ur. 1995. *The Concise Oxford Dictionary of Current English* (9. izdaja). Oxford: Clarendon Press. (CODCE)

Mojca Šorli je diplomirala iz angleškega jezika, prevajalska smer, in italijanskega jezika in književnosti, potem pa še magistrirala iz modernega angleškega jezika na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Do leta 1996 je poučevala angleški in italijanski jezik na jezikovnih šolah, od takrat pa deluje kot samostojna leksikografka in prevajalka za angleški in italijanski jezik. V letih 1996–2006 je delala kot urednica in višja urednica pri *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford-DZS*.

Mojca Šorli graduated in English (translation studies) and Italian, and received her MA degree in Modern English Language from the Faculty of Arts, Ljubljana University. She taught English and Italian at various language schools until 1996, and since then has been a freelance lexicographer and translator for English and Italian. From 1996 to 2006, she worked as editor and senior editor of the *Oxford-DZS Comprehensive English-Slovenian Dictionary*.

E: mojca.sorli@trojina.si

Katarina Grabnar je diplomirala iz angleškega jezika, prevajalska smer, ter iz primerjalne književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Deluje kot samostojna leksikografka in prevajalka za angleški jezik. V letih 1995–2006 je delala kot urednica in višja urednica pri *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford-DZS*.

Katarina Grabnar graduated in English (translation studies) and comparative literature from the Faculty of Arts, Ljubljana University. She works as a freelance lexicographer and translator for English. From 1995 to 2006, she was editor and senior editor of the *Oxford-DZS Comprehensive English-Slovenian Dictionary*.

E: katja.grabnar@siol.net

■ Dušan Gabrovšek

About Dictionaries – English, English and Slovene, and a Handful of Others: the Good, the Better, and the Useful

■ ABSTRACT

The article is a broad survey of contemporary English dictionaries and related reference sources for the Slovenian translator working with English. It highlights major general-purpose titles available today in both monolingual and multilingual categories while also concentrating, in the monolingual (English) category, on selected specialized language resources. A range of print, CD-ROM/DVD-ROM, and online sources are considered and briefly evaluated. All the works mentioned, and then some more, are listed in the Bibliography, so that most of the reference works referred to are introduced, however briefly, both textually and bibliographically. A Webliography is added, providing an annotated selection of some 50 useful and interesting online sources.

KEY WORDS: *reference source, lexicography, metalexicography, general dictionary, specialized dictionary, monolingual dictionary, bilingual dictionary, print dictionary, electronic dictionary, online sources*

■ IZVLEČEK

O slovarjih – angleških, angleško-slovenskih ter o nekaterih drugih: kaj je dobro, boljše in koristno

Članek se osredotoča na sodobne slovarje angleščine in sorodne priročnike za tiste slovenske prevajalce, ki delajo z angleškim jezikom. Navaja glavna današnja dela v kategoriji splošnih in jezikovno specializiranih enojezičnih slovarjev in splošnih dvojezičnih slovarjev. Vsa v besedilu omenjena ali pa na kratko ocenjena dela so sistematsko navedena tudi v bibliografiji, vključujejo pa takó tiskana dela kot tudi zgoščenke/dvd-je in nekatere slovarje na spletu. V večini primerov so omenjena dela torej predstavljena sicer (zelo) na kratko, a takó besedilno kot bibliografsko. Zadnji del bibliografije navaja in na kratko opisuje izbor okoli 50 relevantnih spletnih virov.

KLJUČNE BESEDE: *priročnik, slovaropisje, metaleksikografija, splošni slovar, specializirani slovar, enojezični slovar, dvojezični slovar, tiskani slovar, elektronski slovar, spletni viri*

1. INTRODUCTION

If asked to do so, could you single out your favorite reference source(s), the one(s) you regard as your truly indispensable personal assistant(s) in doing professional language work? Probably you could, even if only tentatively, possibly adducing

a variety of criteria and/or reasons for your selections. Perhaps putting the translator in a prominent position of assessment might help one better interpret the rationale behind one's selections: Reliability, comprehensiveness, up-to-dateness, encyclopedicity, being part of a long tradition, corpus-based, experts' recommendations ... But – are they monolingual or bilingual? General or (also) specialized? Print, CD-ROM, or online? Designed for decoding or encoding tasks? After working with a great variety of dictionaries (English in particular) for over thirty years now, I think I can show the way, well, some of it at any rate, even if selectively.

So, this essay is an honest attempt at outlining the very best in the English-language-related reference sources available in early-to-mid 2009 to the Slovenian translator working with English as their L2, that is, their non-first language, whether in translating from English into Slovene (= decoding), or in translating from Slovene into English (= encoding). The titles mentioned are restricted to what is likely to be of interest to translators, which is why smaller, outdated, and large scholarly historical dictionaries have been left out; moreover, the works referred to are language dictionaries, meaning that subject-field dictionaries have been left out. Why? Because citing dozens or hundreds of dictionaries of chemistry, architecture, food, cooking, mythology, sports etc.etc. would clearly fall short of providing reference information of relevance to most – well, an appreciable number of – Slovene translators. On the other hand, I will also refer to a small selection of general-purpose bilingual reference sources that do not include Slovene, though English will invariably be one of the languages treated. These selections will obviously be of interest chiefly to those Slovene-speaking translators who, in addition to English, can use another foreign, or non-first, language, or indeed other such languages, for reference purposes.

Dictionaries, then – in all of their awesome variety.¹ The English dictionary has certainly come a long way since its beginnings. Not that it suffered from lack of time to develop: *Promptorium parvulorum, sive clericorum*, the earliest bilingual dictionary with English (specifically a Latin-English one), was compiled some time around 1440, possibly by an English Dominican monk known as Geoffrey the Grammarian, and first printed in 1499. As to the first English monolingual dictionary, it was to come out over a century later, in 1604; compiled by schoolmaster Robert Cawdrey, its title was *A Table Alphabeticall*. And then followed a veritable flood of dictionaries, with three giants on the way that are virtually always singled out for special mention:

¹ A dictionary is uncontroversially a reference tool listing words in some order (typically alphabetical) and providing information on them. However, it can be a lot more, turning into a kind of »hybrid«, adding elements of a technical glossary, thesaurus, encyclopedia, and more (cf. Hartmann 2005).

Samuel Johnson's *Dictionary of the English Language* (1755), James Murray et al.'s celebrated *Oxford English Dictionary* (1928/1933/1989), and Philip B. Gove's »unabridged« controversial Merriam Webster's *Third New International Dictionary of the English Language* (1961).

Well, to begin with, there are all sorts of dictionaries available, though only for certain languages, coming in all conceivable sizes: basically, they can be large, middle-sized, and small. In English, it is on the basis of size that dictionaries are often dubbed as being *concise*, *unabridged*, *desk(-size)*, *college*, yet others as *compact*, *student('s)*, *school*, *intermediate*, *essential*, *little*, *handy (learner's)*, *basic*, *elementary*, *mini*, *paperback*, (*vest*) *pocket* – and more. Moreover, they are either monolingual or bilingual, and occasionally multilingual; designed primarily for native speakers or for foreign learners; for either adults or children; general or specialized; with print works being made available in single-volume, two-volume, or multi-volume editions, usually hardbound but increasingly paperbound too; with or without CD-ROM and DVD-ROM versions, and these days often with an online interface, and now even made available via a PDA or mobile phone; designed chiefly for decoding (L2→L1) or also for encoding (L1→L2), or professedly both; (extensively) encyclopedic or not; illustrated or not, whether in color or only black-and-white; with special center sections and various appendices in the back matter or not. Also, some are corpus-based, increasingly so, even existing only in database form, while others still rely (in part) on traditional methods of compilation and are (still) (only) issued in print versions.

Given the all but incredible number of English dictionaries available today – British lexicographer Jonathon Green (1996: 29) estimated about a decade ago that there were then on offer perhaps 15,000 dictionaries »of various sizes and types dedicated to the English language alone« -, it stands to reason to assume that it must be a difficult job to try to find the best representatives of each dictionary (sub)genre for every imaginable reference need to be considered, whether in a monolingual, bilingual, or multilingual mode. Moreover, numerous online editions seem to have made paper dictionaries less and less popular (cf. Wood 2007), and diversified and rapid search facilities of CD-ROM and DVD-ROM versions and their other features added in recent years over and above what the print versions offer (such as more collocations, thesaurus features, culture-bound entries, many more examples of use including spoken ones, exercises) clearly make them stand out in terms of efficiency, quantity of relevant information, and overall ease of access, from the translators' viewpoint at any rate. For example, the DVD-ROM version of the latest *Longman* (Mayor ed. 2009) offers not only full contents of the print dictionary but also 147,000 collocations; 48,000 synonyms, antonyms and related words; 88,000 spoken examples;

Longman Vocabulary Trainer; Longman Writing Assistant; and Teacher's Lesson Plans. On the negative side, electronic versions tend to be rather impersonal, or at best bland, tools, like nameless faces just waiting to be made useful – and discarded, ignored, all but forgotten, almost instantly after being used, or sometimes even before. Well, that's technological progress for you.

In a nutshell, this paper surveys matters lexicographical by concentrating on the recent flagship editions of the best dictionaries of or featuring English available for efficient professional use in the early 21st century, especially in the framework of translation work,² while also providing key bibliographic references, taking a quick look at the cornerstones of the enormously expanding field of *metalexicography*, i.e. »the principles underlying lexicography as a process« (Hartmann 2001: 5), that is, writings about dictionaries and/or dictionary-making. Metalexicography is one topic subsumed under the heading of *dictionary research*, the part of lexicographic theory which also deals with dictionary history, dictionary criticism, dictionary structure, dictionary typology, and dictionary use (Hartmann 2001: 5-6). The paper is a selective guide to what I regard, overall, as the best contemporary English monolingual dictionaries and a selection of general bilingual dictionaries with English. The monolinguals include both general-purpose and language-specialized works, the latter term referring to those which concentrate on any out of a number of »language categories« such as idioms, collocations, phrasal verbs, slang, neologisms, spelling, abbreviations, usage, etc. (i.e. excluding subject-field dictionaries as a matter of principle). Thus there are also a number of recommendations for Slovene-speaking users of English in the bilingual field with English as one of the languages covered, the other language being not only Slovene but a handful of the most widely used languages in this country, notably German, French, Spanish, Italian, and Russian (but not Portuguese, Greek, and Chinese, for example). A special paper would also be needed to cover bilingual dictionaries of English combined with Croatian/Serbian too (cf. Bujas 1999a and 1999b and Benson 1998 for representative general works of this kind, plus a few relevant online sources listed in the Webliography). Finally, a good selection of ideas about the issues addressed by researchers of dictionaries today is recorded in two freely available online bibliographies, Hartmann (comp. 2007) and Rodríguez (comp. 2003).

² For this reason, a number of special-language subject categories such as etymology, rhymes, neology, clichés and catch phrases, allusions, euphemisms, foreign words and phrases, pronunciation, and spelling, or rather dictionaries recording them, have been left out: While being useful references in their respective categories, they are, as a matter of principle, of less interest to the translator.

2. DICTIONARY MAKING IN ENGLISH AND OF ENGLISH: GENERAL ASPECTS

Overall, the art and craft of lexicography has come of age. Standard textbooks and collections covering the field such as Landau (2001), Svensén (1993), Atkins and Rundell (2008), and Fontenelle (ed. 2008) aside, there exist not only encyclopedia-type surveys of the entire field, both print (say Ilson 2002 and Hanks 2006b) and online (such as the »Dictionary« article in the *Wikipedia*), but also a huge three-volume encyclopedia (Hausmann et al. eds. 1989-1991), to be supplemented in 2009 with yet another large volume, and a three-volume reprint collection of important writings on the subject (Hartmann ed. 2003). Moreover, there is now in existence also the two-volume Oxford history of English lexicography (Cowie ed. 2009). All this cannot fail to have a beneficial effect on practical dictionary-making, with professionalism in the field growing steadily, and huge corpora increasingly providing better – much more realistic as well as comprehensive and varied – information and hence description of the language than ever before, and at a pace unheard-of ever before in the long history of the dictionary. Also, dictionaries are now regularly compiled by entire teams of skilled professionals using sophisticated state-of-the-art technology, in stark contrast to the efforts made in former times almost single-handedly by incredibly industrious, dedicated, persistent, and learned individuals (cf. Collison 1982).

In this article, the term *English lexicography* covers American and British lexicography, though the two differ in several ways. In particular, English monolingual learners' lexicography, also known as English-as-a-foreign-language (= EFL) lexicography (see below), especially at the advanced level, has been largely a British affair (cf. Cowie 1999), whereas the American dictionary-making tradition has been typically associated for more than a century primarily with the fairly comprehensive, wide-ranging, and inexpensive one-volume native-speaker-oriented encyclopedic dictionary of the »college« or »desk« size³ such as the *Merriam-Webster* (Mish ed. 2003), the somewhat larger and British-based *New Oxford American* (McKean ed. 2005), the *American Heritage* (Pickett ed. 2007), and *Webster's New World* (Agnes ed. 1999) (for historical surveys of the two traditions, cf. Algeo 1990 and Sheidlower and Hanks 2006 for the USA, and Ilson 1990 and Hanks 2006a for Britain). The first major British work to follow in the footsteps of the American single-volume

³ This is emphatically not to say that Britain has no standard one-volume native-speaker-oriented productions, the best contemporary candidates being the *Concise Oxford* (Soanes and Stevenson eds. 2004), the larger-than-»college«-size *New Oxford* (Pearsall ed. 1998), the slightly smaller *Collins* (Butterfield ed. 2005), and the venerable *Chambers* (Higgleton and Thomson eds. 1998).

encyclopedic tradition, *The Oxford Encyclopedic* (Hawkins and Allen eds. 1991), came out only in 1991, and was later revised first (1995) as the *Oxford Reference Dictionary* and then for a second edition as the *Oxford English Reference Dictionary* (Pearsall and Trumble 2002). This work features some 15,000 encyclopedic entries (people, places, events, ideas), color maps, an illustrated factfinder section, Admittedly, a few scattered earlier (and largely unsuccessful) attempts aside, a high-quality reference first released over a decade before, in 1979, the British-made *Collins Dictionary of the English Language*, was encyclopedic, but it was in actual fact the brainchild of American lexicographer Laurence Urdang. It is still a major force in the field (Butterfield ed. 2005), together with another two standard British one-volume works of long standing, viz. the venerable *Concise Oxford* (Soanes and Stevenson eds. 2004) and another traditional mainstay, the *Chambers* (Brookes ed. 2006). The *Penguin* (Allen ed. 2007), another native-speaker-oriented work first issued in 2000, may slowly edge its way into that company.

In the mid-1990s the situation in the monolingual learners' field seemed to start changing perceptibly toward an increasing American contribution to the field (Landau 2001: 76-77). A few years later, however, this trend subsided, one of the major reasons being (Ilson 1999: 224) that most of the sales of British learners' dictionaries are likely to be overseas, whereas in the case of their American counterparts it must have been the home (= American) market that was much more significant. As far as the overall impact goes, British monolingual learners' lexicography clearly remains the leader, especially in the advanced learners' category. The developments since the late 1990s provide a lot of further support to this view. The first-ever original advanced learners' dictionary of English to be created by American lexicographers came out only in late 2008. Entitled *Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary* (Perrault ed. 2008), it is a substantial work totaling over 2,000 pages, almost 100,000 entries, and about 160,000 examples of use.⁴ While recognizing the usefulness of extensive exemplification, the dictionary differs from its British competitors in that its examples of use are largely made up rather than being corpus-based.

As to content, dictionaries of the English language tend to make a distinction (at least) between two major native varieties, British and American, usually by means of labeling (Norri 1996), though it is true that the home variety is often tacitly assumed to be THE variety, meaning that in most cases its own regional specificities are left unlabeled, as though they were part and parcel of Common English. Regionally speaking, there exist also (standard) monolingual dictionaries of Canadian, Australian, Irish, New Zealand, South African, Caribbean, Jamaican, Bahamian, etc. Englishes, not to

⁴ For details, cf. <http://www.merriam-webster.com/cgi-bin/book.pl?learners.htm&1>.

mention the smaller regions (such as Welsh and Scottish English, or, say, Newfoundland English or Prince Edward Island English – that's in Canada, OK?). All of these fall outside the scope of this essay (but the interested reader might take a look at two useful surveys, viz. Görlach 1990 and Hacken 2002, and perhaps even get access to the journal *English World-Wide*). Moreover, since the late 1990s onward, some of the leading college-size and larger single-volume English dictionaries (notably the *Collins* [Butterfield ed. 2005] and the new »international« *Encarta* [Rooney ed. 2004], first edition 1999) have substantially expanded their lexical coverage of World English, thus acknowledging the increasing importance of what some linguists refer to as international English. There are also newly published works that actually draw on older material, such as the *Penguin* (Allen ed. 2000), a solid reference based on original material – copyrighted 1986 – coming from two well-known publishers that used to cooperate in the creation of certain monolingual English dictionaries, namely Merriam-Webster (American) and Longman (British). Another major newcomer in the late 1990s, *The New Oxford* (Pearsall ed. 1998), a substantial one-volume production totaling some 2,200 pages, now – without *new* in its title – already in its third edition (Soanes and Stevenson eds. 2005), as well as its American offspring (McKean ed. 2005), has introduced a new type of semantic breakdown in its polysemous headwords: its entries are organized basically by clusters of similar meanings, with core senses of each headword followed each by related subsenses, rather than chronologically (= the oldest senses coming first) or in terms of commonness (= the most common senses coming first). On the other hand, some other recent dictionaries stick to the time-tested bastions of English monolingual lexicography, such as the lexically rich *Chambers* (Brookes ed. 2006), a perennial delight to Scrabble fans, brimming with the quaint, the literary, and the Scottish.

In recent decades, dictionaries have greatly expanded in scope and »improved out of all recognition,« Newmark (2005: 157) observes, and goes on to single out three areas of remarkable improvement:

- (a) contexts and examples have been added;
- (b) the encyclopedia has invaded the dictionary;
- (c) there are many new types and styles of dictionaries.

Furthermore, Newmark suggests (*ibid.*, pp. 157–58) that Reference Literature, or Lexicography, be divided under three heads:

- The world of LANGUAGE, the mind and the imagination – where the generic (superordinate) component is the dictionary. The specific (subordinate) components are mono-, bi- and multilingual dictionaries; corpora-based (*COBUILD*-type) dictionaries; glossaries; concordances; dictionaries of synonyms and antonyms; dictionaries of grouped and contrasted synonyms; thesauruses (*Roget* and its variations). The minimal units are morphemes and lower-case words.

- The world of REALITY and CULTURE – where the generic (superordinate) component is the encyclopedia. The specific subordinate components are pictorial (Duden-type) or illustrated dictionaries; gazetteers; atlases; town plans; road maps; biographical dictionaries; specialized dictionaries/encyclopedias. The minimal units are upper case or capitalized names and titles.
- The world of REALITY AND THE MIND COMBINED – where the generic component is the encyclopedic dictionary, which, says Newmark, originated in Patrick Hanks's pioneering [sic] *Encyclopedic World Dictionary* (Hamlyn 1971), and has multiplied ever since.⁵ The specific components are encyclopedic dictionaries, dictionaries of quotations, dictionaries of key words, technical or specialized dictionaries and terminologies and dictionaries of acronyms and abbreviations, the latter two now usually incorporated in other dictionaries. Terms and keywords are apt to begin with definitions and to be followed with cultural and historical descriptions.

3. ARRANGEMENT: ALPHABETICAL VS. THEMATIC ACCESS

For lexicographers and dictionary users alike, alphabetization clearly remains THE macrostructural entry arrangement to be routinely applied in reference works (McArthur 1986), though the thesaurus (Gabrovšek 1996) is just as clearly a force – if somewhat specialized and not nearly as widespread as the dictionary – in the field, and the non-alphabetical formats are felt to be sorely needed (Sierra 2000),⁶ not least in the field of learner lexicography (Burkhanov 2006). Moreover, with the advent of CD-ROM, DVD-ROM, and online dictionaries and a plethora of other reference

⁵ While I am the last person in the world to try to diminish Patrick Hanks's notable contributions to lexicography, in this particular case Peter Newmark has clearly overdone his role: As it happens, the *Hamlyn* was but a British adaptation of Clarence Barnhart's highly successful *American College Dictionary* (1947), the first in the line of high-quality one-volume American general dictionaries to be brought out by Random House, New York, in the period from the late 1940s through the late 1990s.

⁶ I surveyed the leading non-alphabetical English-language reference sources, and a few related bilingual works with English, in Gabrovšek (2006). Since then, four major new thesauruses / revised editions have appeared: the learner-oriented *Oxford Learner's Thesaurus*, edited by Diana Lea (Oxford: Oxford University Press, 2008), and newly revised versions of three established works: *Collins Thesaurus of the English Language*, 3rd edition, edited by Ian Brookes et al. (Glasgow: HarperCollins Publishers, 2008), the wide-ranging *Oxford American Writer's Thesaurus*, 2nd edition, edited by Christine A. Lindberg (New York: Oxford University Press, 2008), and the large *The Oxford Thesaurus*, 3rd edition, edited by Maurice Waite (Oxford: Oxford University Press, 2009). Thesaural features have also been made available in the CD-ROM versions of most of the leading English monolingual learners' dictionaries; moreover, reference publishers such as Chambers Harrap (British) and Merriam-Webster (American) offer a thesaurus as one out of two or more reference sources made freely available on their websites.

sources, where one either simply clicks on a word or types it in a search box, alphabetization may have started losing some (much?) of its earlier importance. However that may be, in general, decoding needs (i.e. »comprehension« or »reception«) clearly call first and foremost for alphabetization, whereas encoding (i.e. »production«) is associated also with thematic arrangement and the provision of more complex lexical information. Thematization has its problems, though, as there is no arranging of lexical items topically in a »universally logical« and unambiguous way that would please everyone and thus make the entries equally easy to access for everybody on universal intuitive-logical grounds.

4. GENERAL GUIDES TO DICTIONARIES AND OTHER REFERENCE SOURCES

The existing print guides to dictionaries of English are seriously outdated (Loughridge 1990), though sometimes of high quality as far as their assessments go (notably Kister 1992). The latest such guide I am aware of is a wide-ranging if somewhat superficial dictionary-style guide to dictionaries (Kabdebo and Armstrong 1997). Guides to English electronic dictionaries include Li (1998 and 2005), Nesi (1999), and especially the recent survey-type Nesi (2009)⁷ which focuses on monolingual and bilingual dictionaries designed for use by English speakers, whether natives or foreign learners. Dalby (1998) is excellent and covers an immense territory, which also means that it is unavoidably very selective, aside from the fact that it came out more than a decade ago.

The best general guides to reference works are quite comprehensive. Thus the standard British work, Lester ed. 2005—, is to comprise three volumes of some 800 pages each, while its single-volume American counterpart, Balay ed. 1996, now unavoidably somewhat dated, totals over 2,000 pages containing over 15,000 titles. Its successor, Kieft (2008), does exist, but only as an online-only resource.⁸ Overall, these works still remain quite selective and are mostly bland in approach, useful chiefly as sources of basic bibliographic and/or quantitative lexicographic information, typically for library-acquisition purposes, hardly ever going beyond publishers' claims and the blurbs printed on the works themselves. Finally, useful dictionary

⁷ In this context, *electronic dictionary* typically refers to reference sources in electronic form that are accessible via handheld mobile devices, laptop or desktop computers, and the Internet.

⁸ Edited by American academic librarian Robert H. Kieft, this is the first resource of its kind not to come out in print format but rather one published exclusively as an electronic version. It is a subscription database featuring over 16,000 essential print and web reference sources.

material and product details can now be also found on various publishers' and book-sellers' websites (cf. the bibliography section below).

5. A GLANCE AT METALEXICOGRAPHY

Among general language reference works with a strong lexicographical component, the *Oxford Companion to the English Language* (McArthur ed. 1992) remains a hands-down winner for its coverage and overall clarity in its treatment of lexicographical topics.

Most English-language textbooks on dictionaries and lexicography are monolingual in orientation, witness e.g. Landau (2001), Jackson (2002), and Béjoint (1994/2000) as well as Green (1996), which focuses on history. By contrast, Svensén (1993) and its much-expanded successor, Svensén (2009), are more balanced in this regard, while Piotrowski (1994), Adamska-Salaciak (2006), and Yong and Peng (2007) are entirely devoted to bilingual lexicography.

There are several fashionable topics underlying much of contemporary lexicography in English, such as care for the dictionary user (Atkins ed. 1998), combining encyclopedic and/or cultural features within the design of a learners' dictionary (Tono 2001; Stark 1999; Crowther ed. 1992 and Summers and Gadsby eds. 2005 being two good examples of such dictionaries), and the treatment of phraseology (Cowie ed. 1998). The use of computers and of corpora in lexicography is outlined for instance in the early survey article written by Knowles (1990) and in Landau (2001: 273-342), to be complemented by the more recent Krishnamurthy (2006).

6. KEY TOPICS, KEY WORKS

6.1 Monolingual and Bilingual

Monolingual dictionaries differ from bilingual ones in a number of respects, in terms of their creation and target audience as well as major features and aims – and, to be sure, their use (Landau 2001, Marr 2001). On closer inspection, it turns out that they are based on at least partly different assumptions and principles (Geeraerts 1989, Hanks 2006b; Kromann et al. 1991, Corréard 2006). Basically, the monolingual dictionary focuses on definitions (Landau 2001: 153-216), while the bilingual one concentrates on translation equivalents and the division of semantic space within its entries (Jarošová 2000).

6.2 General Monolingual English Dictionaries: The Two Subtypes

Aside from the standard native-speaker-oriented monolingual dictionary, for English in particular typically an encyclopedic and/or lexically rich one-volume affair, there exists an important distinction between the twin types of monolingual dictionaries of English, viz.

- (1) those designed chiefly for the native speaker, often issued in large standard single-volume editions (e.g. Soanes and Stevenson eds. 2004, Butterfield ed. 2005 [British], or Mish ed. 2003, Pickett ed. 2007 [American]). These are typically comprehensive encyclopedic references that strive to include many entries,⁹ on the order of 160,000 – 200,000, including a liberal selection of rare, archaic, dialectal, slang, neologistic, scientific and technical terms and treat them thoroughly first and foremost in terms of meaning, characteristically providing detailed semantic breakdown of each entry into a number of (sub)senses. This is quite logical, given that they are designed largely as aids in decoding tasks. Such works almost always also provide etymological information; they are usually part of a tradition that goes back at least several decades or even more¹⁰; in recent years, however, there have been at least two (partial) exceptions, namely a different, simpler and more modern *Chambers* (Robinson 1996/1999), and a fairly comprehensive *Penguin* (Allen 2000/2007).
- (2) those intended for the foreign learner, often with separate editions made available for the elementary, intermediate, and advanced learners, developed since the 1930s by a number of distinguished British applied linguists and language teachers (discussed e.g. by Battenburg 1991 and Cowie 1999). These focus on the core vocabulary items and present them in more detail, not only for decoding but also encoding needs, with many (close to 100,000 or even more) examples of use, highlighting phraseology and adding careful indication of stylistic and connotative values of their entries. Word frequency information is likewise provided in the more recent editions, while study pages provide additional thematic/pragmatic information. Proper names are not included as entries, at least

⁹ Note that an *entry* is any boldface item listed in a dictionary (thus e.g. *go*, *goes*, *going*, *went*, *gone* count as five entries, not one). *Defined* entries are known as *main entries* or *headwords/headphrases*. Unfortunately, in an attempt to inflate dictionary entry count, some dictionary blurbs confuse the issue by citing the number of “words, phrases, and meanings” or “references” included in the dictionaries.

¹⁰ Thus the current *Merriam-Webster's Collegiate*® (Mish ed. 2003) is the 11th edition; the first one in the series came out as early as 1898, and even that one was based on several earlier works going back another half-century or so.

in the print versions. Overall, the advanced learners' editions of English dictionaries published in the early 21st century can be expected to contain some 60,000 – 100,000 entries, or about one half of those included in their college-size native-speaker-oriented counterparts.

The latter type of reference, often labeled the **monolingual learners' dictionary**, aka the *pedagogical dictionary*, or indeed the *EFL dictionary*,¹¹ first came into existence in the mid-1930s. There are currently five established advanced-learner-type leaders in the field, all of British origin, plus a very recent American newcomer:

- *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, first published in Japan in 1942, now in its 8th edition (Turnbull ed. 2010), still known by some as the *Hornby* after the legendary British language teacher and lexicographer Albert Sidney Hornby (1898-1978), (co)editor of its first three editions, who famously introduced dictionary information on »verb patterns«. Overall, its chief special feature, which it shares with all of its competitors in the monolingual learners' field, is that it caters not only to decoding needs (by concentrating on selected vocabulary items only, leaving out proper names and many scientific, technical, rare, obsolete, slang, regional etc. vocabulary items, and employing an easy-to-understand restricted defining vocabulary of some 2,000–3,000 words) but also to encoding needs (by supplying copious but carefully selected examples of use and ample grammatical information, highlighting phraseology and collocation, and indicating stylistic and connotative meaning).
- *Longman Dictionary of Contemporary English* (Summers ed. 2003), newly updated in 2005, and also issued in a modified 2006 »key-to-exam-success« incarnation, Summers ed. 2006 [its 2001 version, actually an updated version of the 3rd edition of 1995, featured a back-matter essay on word making in English and a 50-page appendix of neologisms]; first published 1978. A new (5th) edition came out in 2009 (Mayor ed. 2009) that incorporates 165,000 corpus-based examples of use; its novel features include an Integrated Collocations Dictionary with some 65,000 collocations and an Integrated Thesaurus with 18,000 synonyms, antonyms, and related words.
- *Collins COBUILD* (Sinclair ed. 2006; first published 1987, a famous work that pioneered the use of an electronic corpus for lexicographical purposes, and originated the »extra column« language information and simple »folk definitions.« It

¹¹ Even though the monolingual learners' dictionary is currently at the forefront of recent advances in pedagogical lexicography (cf. Rundell 2006), typically highlighting non-native-speaker's DECODING and ENCODING reference needs, native speakers too often resort to dictionaries and widely regard them as authoritative and even indispensable lexical aids (cf. Wallraff 2004).

is no longer backed by a team of revising editors, which has started to show in its recent editions. A different and smaller version (Sinclair ed. 2002) may be of some interest too.¹²

- *Cambridge Advanced Learner's Dictionary* (Walter ed. 2008; first published in 1995 under a different name and a different chief editor), notable for its concise collocation boxes and its frequency-based division of senses into three types: E (= essential), I (= improver), and A (= advanced). It offers a substantial back-matter section listing word families, a selection of proper names, prefixes and suffixes, regular verb tenses, and a selection of symbols.
- *Macmillan English Dictionary for Advanced Learners* (Rundell ed. 2007; first published 2002), a very successful reference, recent winner of two prestigious awards, is a work introducing helpful »menus« to help users find the right meaning of polysemous items fast, collocation boxes, metaphor boxes, »get-it-right« boxes, full-page color illustrations, and a comprehensive, 100-odd-page Study Section.
- *Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary* (Perrault ed. 2008). A brand-new production published in late 2008, almost a decade in the making, featuring many examples of use, a number of back-matter appendices, and clear typography. This is the first-ever original advanced learners' dictionary to be made in the USA by an American team. Totalling over 2,000 pages, it appears to have been published only in print form, with both hardbound and paperbound editions being available.

All of the above works are professionally made advanced-learners' editions. For all the British works just listed, there exists, to be sure, also their (smaller) abundant (elementary or intermediate level, encyclopedic, Americanized, etc.) offspring.¹³ While these usually bring little new/original material of relevance to the practicing translator, there are a few notable exceptions that a lot more than being merely scaled-down editions of larger parent works, such as Landau and Heacock (2000),

¹² A new edition of the flagship *COBUILD*, entitled *Collins COBUILD Advanced Dictionary*, came out in the USA in late 2008 under the imprint of Heinle & Heinle / Heinle ELT publishers of Boston in association with CENGAGE Learning. The work seems to be an encyclopedic-cum-pedagogical incarnation of the 4th/5th edition of the *Collins COBUILD*, with entries remaining largely the same as before, but with newly added extra features such as picture dictionary boxes, word webs (topic-related vocabulary), and word links (information on roots and affixes). A new accompanying website, myCOBUILD.com, was likewise launched in late 2008.

¹³ In fact, not only learners' but also native-speaker dictionaries of English often exist in several editions, sometimes in graded series, being in essence spinoffs from parent versions often bearing, in their (sub)titles, designations such as *school*, *active*, *essential*, *learners'*, *pocket*, *intermediate*, (*English*) *student's*, (*active*) *study*, *little* dictionary.

Summers et al. (2000), Summers (2006), and Summers and Gadsby (2005). Moreover, there are also occasional and sporadic attempts – recorded especially in the 1990s – at creating new one-off learners' dictionaries from publishers such as Penguin Books (Hill 1991) and Chambers Harrap (Higgleton and Seaton 1995) in the UK, and Random House (Dalgish 1997) and Newbury House (Rideout 1996) in the USA, but so far they have all failed to join the six flagship productions just listed, whether in terms of quality or quantity of information. There is, let us not forget, a one-of-a-kind dictionary produced in Canada (Paikeday 2000) that provides a surprisingly large number of English collocations and examples of use.

Most of these works – *Collins COBUILD* was for a long time in fact the only exception¹⁴ – are these days also freely available online. The most recent survey article on such works is Rizo-Rodríguez (2004); an assessment of the CD-ROM versions of the five leaders, which as a rule contain a lot of useful material not available in the print editions and are for this reason always strongly recommended, is available too (Rizo-Rodríguez 2008). The *Macmillan English Dictionary* in particular boasts an excellent accompanying website («Macmillan English Dictionary Online») with many language-related features, frequent updates, and even a language journal, *MED Magazine*, that started publication in 2002 and has already passed the fiftieth issue mark.

The translator might be interested in good survey articles focusing on dictionary use in decoding («reception») and in encoding («production»); the latter type of task is clearly significant chiefly in learners' dictionaries. They can be found in Scholfield (1999) and Rundell (1999), respectively. There are also in existence a large number of competent discussions of the various aspects of EFL lexicography (e.g. Cowie 1999; Herbst and Popp eds. 1999; Rundell 2006). Substantial dictionary reviews likewise tend to favor the English monolingual learners' dictionary (Chan and Taylor 2001, Abu-Risha 2003), possibly because they are dynamic, frequently revised, a lot more innovative than their native-speaker-type counterparts, and – last but certainly not least – also due to their worldwide appeal and use. There exists, for the record, a very thorough online review of the 4th (2003) edition of the *Collins COBUILD English Dictionary* in three parts that really stands out: It not only examines separately the print and CD-ROM versions but also provides a comparative perspective on the new and the earlier editions.¹⁵ However, some of the major native-speaker productions do occasionally enjoy respectable coverage too (cf. e.g. Ilson 2000).

¹⁴ I learned only very recently of a version of the 4th edition (2003) of the *Collins COBUILD* that is freely available online at <http://dictionary.reverso.net/english-cobuild/>.

¹⁵ At <http://www.antimoon.com/how/cobuild-review.htm>, <http://www.antimoon.com/how/cobcd-review.htm>, and <http://www.antimoon.com/how/cobuild-review-whatsnew.htm>.

6.3 Specialized Monolingual I: Language

The existence of the many **specialized monolingual »language dictionaries«** is due chiefly to the fact that language, particularly its vocabulary, has become so vast and complicated (increasingly so, it would appear) that the general monolingual dictionary can only hope to provide selective, in many ways »essential-only,« coverage and information on its extremely diverse lexical items – so selective that users can easily find themselves in need of more (detailed) information on various aspects of language. For English at least, the variety of existing specialized reference works involved is truly immense, the language categories commonly recorded in today's specialized monolingual dictionaries of English, including: idioms, collocations, clichés, catch phrases, phrasal verbs, slang, proverbs and sayings, popular phrases, quotations, similes, allusions, metaphors, epigrams, pronunciation, spelling, etymology, synonyms and antonyms, usage, mottoes, slogans, euphemisms, foreign words and phrases, pseudonyms, neologisms, difficult words, a variety of proper names, nicknames, eponyms and toponyms, and abbreviations. Pictorial dictionaries¹⁶ too, such as the very comprehensive, 35,000-entry *Firefly Visual* (Corbeil and Archambault 2002), are typically regarded as a special category, and the same can be said of »reverse« dictionaries (e.g. Edmonds 2002), rather unconventional resources in that they attempt to complement standard dictionaries in the sense that they try to help one find words one cannot remember (the »target« words) by listing items under simple key words that users are expected to know and be able to look up with ease (the »cue« words), or less commonly under a range of subject areas, or even under definitions alphabetized by the first (lexical) word. Moreover, a reverse dictionary can be made more varied to also include, selectively to be sure, pictorial matter and topical lists of defined items, and even, as an appendix, a dictionary of difficult words (Kahn ed. 1989).

In general terms, these categories are clearly far from being of similar relevance to the translator. Overall, slang, idioms, collocations, phrasal verbs, proper names, and usage are likely to be the most significant specialized areas of language where translators may be in need of specialized reference sources supplementing the general ones. For slang and informal language, Kipfer and Chapman (2007) and Spears (2006) can be recommended for American English, while Green (2008) and Dalzell and Victor (2007) are good up-to-date choices especially for British English. Idioms and phrasal verbs are covered in a myriad of works, the best ones including Cowie and Mackin (1993), Cowie et al. (1993), and Rundell (2005) on the British side, and Heacock (2003) and Spears (1993) on the American side. For collocations, there is relatively little choice, the two recommended sources for several years now being the famous

¹⁶ These, to be sure, also exist in bilingual and plurilingual versions.

BBi Dictionary (Benson et al. 1997, newly revised by Ilson 2010) and the comprehensive *Oxford Collocations* production (Crowther et al. 2002). The latter is now available in a revised and expanded edition (McIntosh ed. 2009) which has drawn on the two-billion-word Oxford English Corpus; unlike its predecessor, it includes »information about American English on an equal footing with British English (p. iv).

A selection of proper names (cf. Möller 1995) are of course to be found in the general-purpose encyclopedic dictionaries of English such as the *Collins* (Butterfield 2005) and the *Merriam-Webster* (Mish 2003); a more thorough, systematic and in-depth treatment can be sought in specialized works such as *Brewer's Names* (Room 1992) and the *Penguin* (Payton 1991). Foreign words and phrases in English are recorded in a number of works too, Delahunty (2008) being both recent and quite comprehensive; it contains some 6,000 entries drawn from over 40 languages. Finally, usage issues are clearly significant too, and there are in existence many dictionaries of usage (e.g. Allen ed. 2008), both American (such as Garner 1998/2008) and British (say Manser 2007). From a translator's point of view, however, such works are much more likely to be used for browsing rather than for looking up specific items in the process of translating. Two among them in particular stand out for their recency, comprehensiveness and primary focus on the learner of English, namely the *COBUILD* tome (Sinclair 2004) and the widely used *Practical English Usage* (Swan 2005).

6.4 Specialized Monolingual II: Field Specialization

In the last half century or so, the increasing complexity of the lexical side of languages has led to a new awareness of the importance of and need for **field dictionaries** and a variety of subject-field **glossaries**, created as significant and frequently indispensable supplements to the more selective general-purpose descriptions of a language (cf. the survey-type Bowker 2003). Reference works of this kind are basically alphabetized subject-field or proper-name encyclopedias. Ranging in coverage from general science, mathematics, ecology, computer science, civil engineering, law, space exploration, famous battles, philosophy, linguistics, all the way to business, food and cooking, science fiction, imaginary people, popular culture, and card games, the list of subjects they chronicle is almost endless. Many of such works – especially English monolingual glossaries – are presently available online.¹⁷ However, they are outside the scope of the present survey. Nevertheless, for the sake of matters Slovenian, I do wish to single out

¹⁷ For a selection of the more comprehensive web listings, cf. e.g. <http://www.glossarist.com>, <http://home8.inet.tele.dk/p-spitz/>, <http://www.lai.com/lai/glossaries.html>, <http://stommel.tamu.edu/~baum/hyperref.html>, or <http://accurapid.com/journal/00glossaries.htm>.

a revised and augmented edition of an outstanding »historical dictionary of Slovenia« (Plut-Pregelj and Rogel 2007), a 600-odd-page affair brimming with lexical and encyclopedic information, and featuring a chronology (pp. xxi-xxix), maps (pp. xxxi-xxxvi-ii), a 16-page encyclopedia-article-type Introduction (pp. xxxix-liv), and an extensive bibliography (pp. 513-60).

6.5 General Bilingual

In the bilingual camp, the most widely used variety is likely to be the **general bilingual dictionary** (cf. Hannay 2003).¹⁸ The genre has expanded and diversified enormously, and started using corpora in the early-to-mid 1990s, not to mention all the other advantages of the electronic age. In a nutshell, these days the production of the larger general bilingual dictionaries is characterized first and foremost by an increasing amount of **professionalism**; furthermore, a lot of attention has been paid only recently to typical **user needs**, and to a careful observation of the users' **encoding** (= productive) vs. **decoding** (= receptive) tasks, together with the fulfillment of the demands imposed by the **unidirectional** vs. **bidirectional** and/or monofunctional vs. bifunctional nature of such works. Major college-size advanced-level editions of the general bilingual dictionaries typically come out every five years or so; the print versions usually run to anywhere between 1,200 and 2,500 pages, contain a total of some 200,000–300,000 entries (usually referred to in publishers' blurbs more vaguely as either *references* or *words and phrases*), and typically comprise between 300,000 and as many as 800,000 translations.

Overall, the best general-purpose bilingual dictionaries with English as one of the languages covered are to be sought among the productions of two large and well-known British publishing houses: Oxford University Press and Collins Publishers. This is especially true of English in combination with either French, German, Spanish, and Italian, whereas for combination of English with Russian, Oxford clearly prevails. Not surprisingly, for more than one reason, the best coverage is clearly to be found for the English/French pair that currently boasts as many as four different first-rate single-volume comprehensive »two-way« dictionaries: *The Collins Robert* (Back ed. 2006), *The Oxford Hachette* (Ormal-Grenon and Rollin eds. 2007), the

¹⁸ Competent and – above all – detailed reviews of bilingual dictionaries are not very frequent. One can look for them in journals such as *The Linguist* and *Modern Language Journal*. Relevant online sources too can occasionally be found, such as the comparative review of the *Collins German* (5th edition [2003]) and *Oxford-Duden* (3rd edition [2005]) general-purpose dictionaries of English and German, to be retrieved from <http://german.about.com/od/vocabulary/advancedict/htm>.

Larousse (Chabrier ed. 2003), and the *Harrap* (Pilard and Stevenson eds. 2006). Frequently revised and updated, with new features such as improved typography, cultural notes, boxed usage notes, and special encyclopedic sections, typically inserts on personal and social correspondence and other topics including e-mail and cell phone communication, being added from edition to edition, all of these are superb and moderately priced general-purpose **bilingual bidirectional** works, that is, each with an English-French as well as a French-English part (for a survey, cf. Béjoint 2004). The four one-volume works are large tomes comprising some 2,000–2,500 pages with dense print, but still easy on the eye. Not to be outdone, two of them (the biggest ones) are also available in larger two-volume editions: the *Collins Robert* (Back ed. 2008) and the latest revision (2007) of *Harrap's French Dictionary: Unabridged Edition, English-French, French-English*, the latter – just to give you a numerical idea of the contents – totaling over 3,000 pages, over 425,000 references and some 750,000 translations in its two volumes. Incidentally, both of these works are also available in thick but easy-to-handle one-volume editions, viz. the *Collins Robert* (Back ed. 2006), which for example advertises »over 820,000 entries and translations«, and *Harrap's Shorter* (Pilard and Stevenson eds. 2006). For most translation purposes, these one-volume editions are certainly recommended; the larger works are much more expensive but not really that bigger or so much more useful.

A smaller and clearly less influential fairly recent bilingual newcomer, well, a (sub)category, or a »minor sub-genre« of the bilingual dictionary enterprise perhaps, known especially since the 1980s onward, is that of the so-called **semi-bilingual, bilingualized** dictionary (Marello 1998, Nakamoto 1995), plus the related **bridge bilingual** (Baker and Kaplan 1994, Skoumalová 2000) dictionary. Both of these are basically practical and user-friendly wordbooks created in essence as special bilingualized adaptations of selected smaller editions of the established monolingual learners' dictionaries of English (notably smaller *Oxford*, *Longman*, *Collins COBUILD* editions), combining as they do features of the concise versions of monolingual learners' dictionaries and of bilingual dictionaries, the latter features typically including basic translation equivalents, translated definitions or L1 definitions followed by »basic« L2 translations, and/or translated examples of use. The Slovene language too is represented with a dictionary in each of the two bilingual-cum-monolingual-type categories, the »Password« (Madžarevič ed. 1992 being the first edition) and the »Bridge« (Štern ed. 2000). Perhaps more importantly in the years to come, the concept of the general **bilingual learner's dictionary**, first discussed tentatively already in the 1980s, has only started to be implemented – and only for English and French at that, plus so far chiefly for pre-intermediate learners of English – in the early 21st century (cf. Back 2005).

Bilingual lexicography of today typically makes an effort to present also the culture-bound aspects of vocabulary, often in the form of usage notes and/or extended explanations, and to systematically provide extensive corpus-based information, including a liberal selection of contemporary examples of use, highlighting either of the twin desiderata for effective dictionary use, viz. decoding (L2-to-L1-based language work) and encoding (L1-to-L2-based language work). Some try to cater to both, which is far from being easy – or likely to be really successful, for translators in particular. In general, it is the smaller bidirectional dictionaries that are more likely to be successful in fulfilling both types of dictionary needs, at least to some extent (Zaranšek ed. 2006 being particularly recommended as the only work of its kind to incorporate corpus-based information for Slovenian). By contrast, large bilingual dictionaries are more likely to zero in on one type of reference need as determined in a single type of audience, witness e.g. the two-volume English-Slovene dictionary (Krek ed. 2005-2006), designed as a comprehensive decoding dictionary for Slovenian-speaking advanced users of English. There are currently in existence another few English/Slovene bilingual decoding dictionaries that can be useful for a variety of general-reference purposes, but are, as a rule, decidedly too small for the wide-ranging needs of professional translators who are likely to look for works at least in the 50,000+ entry figure, and indeed much more than that, on the order of 100,000 and more for decoding tasks.

This survey is restricted to a selection of general bilingual dictionaries for a handful of languages that some of the Slovenian translators are likely to be able to be familiar with and to use profitably. Thus specialized works covering, say, Russian and English idioms (Lubensky 1995), or even language for special purposes in any of its many forms, for example English and French business terminology (Stevenson and Pilard 2003) or English and Spanish legal terminology (Kaplan 2008), will be invariably left out. Note, however, that such works may be impressive by any standards: For instance, the last-mentioned specialized legal dictionary contains as many as 100,000-plus entries and some 135,000 equivalents in its close to 1000 pages. Next in line, the bilingual idioms dictionary created by Lubensky (1995), over twelve years in the making, totals over 13,000 Russian idioms in close to 7,000 entries in its over 1000 pages; moreover, the two-volume bilingual idioms dictionary by Schemann (1996–1997), complete with a supplement, is even larger. Needless to say, certain language pairs boast works unlikely to be available for any other language pair; thus for Russian and English only, there exists a one-of-a-kind dictionary of verbal collocations (Benson and Benson 1993), and even a very detailed collocational dictionary of the human body that can be consulted online as well (Iordanskaja and Paperno 1996). Note, too, that major publishers (first and foremost Oxford University

Press) and booksellers (cf. Grant & Cutler in the Bibliography) offer a variety of dictionaries of different sizes for English in combination also with other languages as diverse as, say, Thai, Greek, Polish, Portuguese, and Albanian. These should be fairly easy to find in publishers' and booksellers' online or print catalogs. One would also do well to examine them regularly for the availability of new products, not least a variety of online reference services comprising a number of dictionaries.

6.6 English and Slovene

There is only a limited selection of sources available for professional purposes. The earlier works – all derivative and now woefully outdated – and a few smaller recent compilations aside, there exists at present, first, a serviceable smaller bidirectional dictionary designed for Slovene-speaking users, actually a conflation of two smaller works made independently, an earlier (2001) English-Slovene one and a Slovene-English one (Zaranšek ed. 2006). Most notably, I am happy to be able to say that for professional translation purposes there is now on the bilingual dictionary market also the comprehensive two-volume print-version-only¹⁹ English-Slovene dictionary (Krek ed. 2005-2006). More than a decade in the making and created by an excellent team of highly trained editors and subject-field consultants, it has been designed as a large decoding dictionary for Slovenian-speaking advanced users of English. When can we hope to welcome the publication of a comparable encoding work (Slovene-to-English)?

6.7 English and French

As already noted, this is the »most developed«²⁰ bilingual language pair illustrating a very long lexicographical tradition, which is why there are currently in existence as many as four excellent single-volume comprehensive »two-way« **bidirectional** dictionaries covering this language pair: *The Collins Robert* (Back ed. 2006; Back ed. 2008 being a larger two-volume version of it), *The Oxford Hachette* (Ormal-Grenon and Rollin eds. 2007), the *Larousse* (Chabrier ed. 2003), and the *Chambers*

¹⁹ However, an online version of the work, available only by subscription, is to be launched soon, possibly in May or June 2009.

²⁰ Small wonder really, considering the fact that the earliest dictionary of French and English, entitled *Lesclarcissement de la langue francoyse*, was published as early as 1530, thanks to the efforts of English grammarian/lexicographer John Palsgrave.

Harrap (Pilard and Stevenson eds. 2006). Frequently revised and updated, each of these – designed first and foremost as a reliable resource for a variety of translation tasks – incorporates an English-French as well as a French-English side.

6.8 English and Spanish

The two languages have enjoyed a strong lexicographical interest on both sides of the Atlantic, not least thanks to the efforts of American lexicographer Edwin B. Williams (1891-1975) in the 1950s and the 1960s. Not surprisingly, the two undisputed leaders – competitors – available today are the frequently revised flagship productions of the two British leaders, Oxford University Press and Collins Publishers, namely the *Oxford Spanish* (Rollin and Carvajal eds. 2008) with many grammar and usage notes and extensive exemplification, and the *Collins Spanish* (Butterfield et al. eds. 2005) that is well-known for its long, completely translated examples and cultural notes. In the early 21st century, Chambers Harrap (2003) too came into existence that boasted 400,000 translations.

6.9 English and German

Here, too, it is the *Oxford* (Clark and Thyen eds. 2005) and the *Collins* (Airlie and Littlejohn eds. 2007) flagship works that clearly hold sway; both frequently revised and updated, comprehensive, and translation-oriented, they are the translator's chief mainstays. Some famous and widely respected older bilingual works, such as the Langenscheidt's renowned Muret-Sanders series,²¹ or Cassell bilingual German/English dictionaries, especially the editions revised by H.T. Betteridge in the 1960s and the 1970s, can still be occasionally encountered, though they are, unavoidably, for the most part to be considered seriously outdated, or even spent forces, when it

²¹ Eduard Muret (1833-1904), a German lexicographer at the University of Geneva, collaborated with Daniel Sanders (1819-1897) in creating the monumental *Enzyklopädisches Wörterbuch der Englischen und Deutschen Sprache* (4 vols., 1891-1901). Its most extensive revision, entitled *Langenscheidt's Encyclopedic Dictionary of the English and German Languages*, almost 25 years in the making, was made by German-born American philologist Otto Springer (1905-1991), Professor of Germanic Languages and Literatures at the University of Pennsylvania, in two stages: the two-volume English-German part (1962-63) and the two-volume German-English part (1974-75). The Springer revision started in 1950 on a word-for-word basis, ending in virtually a new dictionary containing almost 4,000 pages and 180,000 headwords in English alone.

comes to fulfilling today's dynamic and multi-faceted translation needs, as they have not been thoroughly revised in several decades.

6.10 English and Italian

For this language pair, there currently exist two roughly comparable and widely used general-purpose works, again coming from the two British language reference leaders, both resulting from the cooperation of British and Italian publishers: the *Oxford Paravia* (Bareggi ed. 2006) and the *Collins Sansoni* (Aresca ed. 2003). Many linguists still use one of the many editions of the Ragazzini dictionary, first published in the late 1960s (Ragazzini 1967) and frequently revised since. Another fairly recent bidirectional work, Picchi (1999), is innovative in its provision and presentation of syntactic information.

6.11 English and Russian

English and Russian have enjoyed a fairly good bilingual dictionary attention, so to speak, and one coming from both Russia and the UK at that. There is first the old – but frequently updated – *Russian-English Dictionary* of Alexander I. Smirnitsky (13th edition, 1985, published in Moscow by Russky Jazyk and coedited by Smirnitsky and Olga S. Akhmanova) with some 55,000 headwords, and the much more recent, 70,000-odd-entry *Oxford Russian-English Dictionary* (Oxford: Clarendon Press, 1972) compiled by Marcus Wheeler (cf. now Wheeler et al. eds. 2007). The largest modern work in this category is the four-volume *Elsevier's Russian-English Dictionary* (Macura 2000) totaling over 3,200 pages). Another notable achievement is the three-volume, 250,000-entry Apresjan and Mednikova (1993), a revised and augmented version of the famous Gal'perin dictionary first issued in 1972, and in a two-volume second edition in 1977, with a supplement finally coming out in 1980.

6.12 Specialized Bilingual: Language

While this category does not form part of this essay, let us merely note, for illustrative purposes, that bilingual dictionaries of idioms exist for only a handful of language pairs, two of them standing out for their comprehensiveness and overall quality: Schemann (1996 and 1997) for English and German and Lubensky (1995)

for English and Russian. Next, let us only point out that bilingual collocation dictionaries do not yet exist for the languages in question. Perhaps one of the best-known type of specialized bilingual or multilingual dictionary is the *pictorial dictionary*, nowadays often referred to in English as the *visual dictionary*. A glance at the Webliography will show you that a few good ones are currently available online at no cost. Finally, translators – and language teachers, to be sure – are also familiar with a variety of bilingual (and occasionally multilingual) *dictionaries of false friends*, where again French and English, German and English, and Spanish and English language pairs reign supreme.

6.13 Going Online

Today, many facts and details of lexicographical interest are clearly easier to find on the Internet than in the traditional printed sources (cf. e.g. Hopkins, *passim*). Also, not only have more and more dictionaries become available on CD-ROM, often sold together with print versions, but also an increasing number of dictionaries, encyclopedias, almanacs, and other reference sources (not infrequently with several combined on a given website) are being made available on the Internet free of charge. However, as always, not everything is for the good: Online dictionaries are often made available without crucial information such as the copyright holder, publisher, publication date, editorial team, instructions for use, front-matter sections, etc. Sometimes even the titles are different than in the original, which is usually not related to the fact that dictionaries are often marketed in the USA and other selected territories under different titles than in Britain and Europe. Online dictionary user, beware! All that glitters is NOT gold, particularly in the way of online English dictionaries! It certainly makes sense to be careful; first make a spot-check of some of the entries you might need. Are they recent enough? Big enough? Do they show collocations and examples of use? Do they provide labeling for stylistic and connotative meanings?

I have tried very hard to select, in the Webliography section below, the very best freely available online sources for the practising translator, while keeping its size to a manageable, easy-to-handle-and-consult, 50-odd-item, level. I have handpicked all of the entries and double-checked every single one in March and April 2009. The selection, while being necessarily restricted, is fairly wide-ranging. Overall, it is a fact that learners' dictionaries of English, pictorial/visual dictionaries, slang, and reverse dictionary features, are (surprisingly) well represented on the web; by contrast, collocations in particular are not. Combining online resources with print editions and CD-ROMs

and DVD-ROMs still seems like a good combination, to meet head-on all the challenges posed by professional translation work. Note that there are currently on the net quite a few websites that offer some combination, well, a variety, of reference resources such as general mono- and bilingual dictionaries, encyclopedias, parts of *Wikipedia*, maps, specialized language dictionaries, dictionaries or glossaries of net lingo, medicine, slang terms, even of sign language, rhyming dictionaries, almanacs, WordNet, you name it. While they can be variously useful, they, generally speaking, not only tend to be rather superficial but typically also include some outdated works and only parts of others, so that they are, overall, difficult to use systematically and profitably for specific translation purposes. Accordingly, they have been mostly left out of this survey (but cf. e.g. Lexilogos, Online Dictionary, and Freebyte's Guide in the Webliography below).

The *print dictionary*, »the traditional dictionary in book form,« may well be losing the battle with the *electronic dictionary*, »a reference work that uses computer technology to present information« (Hartmann 2001: 177, 173). Extensive computerization has resulted in a stream of new and »new« editions, published in shorter and shorter intervals of time. For instance, the major editions of the *Collins English Dictionary* (Butterfield ed. 2005), a leading British desk- (or college-) size dictionary, were published as follows: 1st edn. 1979, 2nd edn. 1986, 3rd edn. 1991 (updated 1994), 4th edn. 1998, 5th edn. 2000, 6th edn. 2003, 7th edn. 2005, 8th edn. 2006, and finally 9th edn. 2007 issued under the newly shortened title of *Collins Dictionary*. Similarly, the last four major editions of the *Concise Oxford Dictionary* (originally published as early as 1911) appeared in 1990 (8th), 1995 (9th), 1999 (10th), and 2004 (11th), respectively, the latest edition having already been updated twice. I will, however, refrain from going into the actual amount of dictionary revision typically carried out from edition to edition, say in the last decade or so.²²

More specifically, recent technological advances in lexicography, while being swift, many-sided, impressive and far-reaching, may (still) be a lot faster than any comparable shifts in many users' reference needs and reference skills, and in the ways in which the needed information is to be accessed by dictionary users. Indeed, for a large number of users, much of what is nowadays available is not really needed, for most of their reference purposes/needs at any rate: What they really need is, first, what a given word or word combination means or how it is spelled, and second, what the most suitable equivalent of a given word or phrase is in another language. Nevertheless, the advances certainly are splendid, primarily perhaps for translators; even a brief comparative look at a few entries in a recent (2003 [2005] or 2009)

²² Overall, though, one must observe that it is not spectacular, certainly not these days.

revision of the *Longman Dictionary of Contemporary English*, a leading monolingual learners' dictionary, vs. its original edition (1978) or its first (1987) revision, speaks for itself. Moreover, even a mere demonstration of what a CD-ROM version of a recent learners' dictionary has to offer speaks volumes (cf. Krishnamurthy 2002).

Not surprisingly, then, all of today's leading advanced learners' dictionaries of English are also available in editions incorporating both print (whether hardbound or paperbound or both) and CD-ROM/DVD-ROM versions, the latter as a rule offering a lot more than the former, not merely in terms of access but of sheer quantity and kinds of pertinent information (they typically offer many more examples of use, many more collocations, a thesaurus, grammatical and usage information, extended cultural information, etymological facts, weblinks, a great variety of exercises, etc.).

In a more general vein too, current advances in technology are also very much in sight if you consider the fact that the celebrated multivolume historical *Oxford English Dictionary* (OED) in both of its print editions (published respectively in 1928/33 and 1989) is now easily dwarfed by the very thorough online revision and expansion currently underway for a giant third edition,²³ to be completed probably around 2018.

7. CONCLUSION

All in all, the preceding pages doubtless go a long way toward suggesting that there is a lot for the translator to pick out from in the field of English-language reference sources. The important thing is to have a realistic view of one's specific reference needs and to roughly familiarize oneself not only with the basic kinds of references sources available but also with what they can be expected to offer by way of lexical assistance, to locate the ones they need the most, and test them extensively. As always in the business, practice makes perfect.

8. REFERENCES

- Abu-Risha, M. Y. 2003. What Should a Learner's Dictionary Include? *TranslationDirectory.Com*.
At <http://www.translationdirectory.com/article1121.htm/>. [Originally published in *Zarka Journal for Studies and Research* 5, no. 1 (2003)]
- Adamska-Salaciak, A. 2006. *Meaning and the Bilingual Dictionary: The Case of English and Polish*.
Polish Studies in English Language and Literature, Vol. 18. Frankfurt am Main: Peter Lang.

²³ For the record, the OED went online in March 2000.

- Agnes, M., ed. 1999. *Webster's New World™ College Dictionary*. 4th edn. A Webster's New World™ Book. Foster City, CA: IDG Books Worldwide. [now published by John Wiley & Sons, New York]
- Airlie, M., and Littlejohn, J., eds. 2007. *Collins German Dictionary*. 7th edn. Glasgow: HarperCollins Publishers.
- Algeo, J. 1990. American Lexicography. In Hausmann et al. eds. 1989–1991 (3 vols.), Vol. 2, pp. 1987–2009.
- Allen, R. E. 2000. Size Matters. Review of Treffry ed. 1998, Pearsall ed. 1998, and Rooney ed. 1999. *English Today* 62 (Vol. 16, no. 2) (April), p. 57–61.
- Allen, R. E., ed. 2000/2007. *The Penguin English Dictionary*. 1st edn. / 3rd edn. London: Penguin Books. [First published 2000 in hardback as *The New Penguin English Dictionary*; 2nd edition released in 2003 as *The Penguin English Dictionary* and reissued 2004 in paperback as *The Penguin Dictionary*. The hardback was brought out again in 2006 as *The Penguin Complete English Dictionary*. Finally, the current – 3rd – edition of 2007 reverted to the original title.]
- Allen, R. E., ed. 2008. *Pocket Fowler's Modern English Usage*. 2nd edn. Oxford Paperback Reference. Oxford: Oxford University Press.
- Apresjan, J. D., and E.M. Mednikova, eds. 1993. *Novyi bol'shoi anglo-russkii slovar'*. 3 vols. Moscow: Russkii jazyk.
- Aresca, N., ed. 2003. *The Sansoni Dictionaries: English-Italian, Italian-English*. New [4th] edn. ed. by EDIGEO. Co-published by Rizzoli and Larousse. Reissued by HarperCollins Publishers (Edinburgh).
- Atkins, B. T. S., and Rundell, M. 2008. *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford: Oxford University Press.
- Atkins, B. T. S., ed. 1998. *Using Dictionaries: Studies of Dictionary Use by Language Learners and Translators*. Lexicographica, Series Maior 88. Tübingen: Max Niemeyer.
- Back, M. 2005. Bilingual Dictionaries for Learners *Kernerman Dictionary News* no. 13 (June). At <http://kdictionary.com/kdn/kdn1310.html/>.
- Back, M., ed. 2006. *The Collins Robert Unabridged French Dictionary*. 8th edn. Glasgow: HarperCollins Publishers / Paris: LeRobert.
- Back, M., ed. 2008. *Collins Robert Comprehensive French Dictionary / Le grand Collins Robert*. 2 vols. 3rd edn. Glasgow: HarperCollins Publishers / Paris: Le Robert. [now with two concise thesauruses, one in each volume, cross-referenced from the main dictionary text]
- Baker, M., and Kaplan, R. B. 1994. Translated! A New Breed of Bilingual Dictionaries. *Babel* 40, no. 1: 1–11.
- Balay, R., ed. 1996. *Guide to Reference Books*. 11th edn. Chicago: American Library Association. [Features close to 16,000 titles chosen by some fifty general-reference and subject-specialist librarians from major U.S. universities] [For the new – 12th – edition, cf. Kieft 2008]
- Bareggi, M. C., ed. 2006. *Oxford Paravia Italian Dictionary*. 2nd rev. edn. Oxford: Oxford University Press.
- Battenburg, J. D. 1991. *English Monolingual Learners' Dictionaries: A User-Oriented Study*. Lexicographica, Series Maior #39. Tübingen: Max Niemeyer.
- Béjoint, H. 2000. *Modern Lexicography: An Introduction*. Paperback edn. [First published in 1994 as *Tradition and Innovation in Modern English Dictionaries*] Oxford: Oxford University Press.
- Béjoint, H. 2004. Review of *Harrap French Dictionary, Unabridged Edition* (2 vols.) (2001 version). *International Journal of Lexicography* 17, no. 3 (September): 334–43.
- Benson, M. W. 1998. *Standard English-SerboCroatian, SerboCroatian-English Dictionary: A Dictionary of Bosnian, Croatian, and Serbian Standards*. New York and Cambridge: Cambridge University Press.
- Benson, M. W., and E. Benson. 1993. *Dictionary of Russian Verbal Collocations*.
- Benson, M. W., Benson, E. and Ilson, R. F. 1997, newly revised by Ilson 2010. *The BBI Dictionary of English Word Combinations*. Rev. edn. Amsterdam: John Benjamins Publishing.

- Bowker, L. 2003. Specialized Lexicography and Specialized Dictionaries. In van Sterkenburg ed. 2003, pp. 154–64.
- Brookes, I., ed. 2006. *The Chambers Dictionary*. 10th rev. edn. Edinburgh: Chambers Harrap Publishers. [11th edn. 2008]
- Brown, K., ed. 2006. *Encyclopedia of Language & Linguistics. Second Edition*. 14 vols. Kidlington, Oxford: Elsevier.
- Bujas, Ž. 1999a. *Veliki englesko-hrvatski rječnik / English-Croatian Dictionary*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Bujas, Ž. 1999b. *Veliki hrvatsko-engleski rječnik / Croatian-English Dictionary*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Burkhanov, I. 2006. Requirements for a Learner-Oriented Onomasiological Dictionary of the General Vocabulary. *Lexicographica* 21 (2005 [2006]): 122–30.
- Butterfield, J., ed. 2005. *Collins English Dictionary*. 7th edn. Glasgow: HarperCollins Publishers / Collins. [The 9th edition was published in 2007; it bears the title of *Collins Dictionary*, ed. by Sandra Anderson et al. Finally, September 2009 saw the arrival of the »30th anniversary edition,« to celebrate not the 30th edition but 30 years since the publication of the first edition.]
- [A 4th edition, also labeled on the dust cover and on the spine – but not on the title page – the »millennium« edition, was published in 1998 under the editorship of Diana Treffry]
- Butterfield, J., Solís, F. L., et al., eds. 2005. *Collins Spanish Dictionary: Complete & Unabridged*. 8th edn. [First edited in a pioneering and widely acclaimed edition by Colin Smith and published in 1971]
- Chabrier, M., ed. 2003. *Larousse French-English / English-French Dictionary*. Rev. edn. Paris: Larousse/VUEF. [Also known as *Larousse Advanced* and alternatively as *Larousse Chambers*] [New edn. 2007]
- Chambers Harrap eds. 2003. *Harrap's Spanish Dictionary: Spanish-English, Inglés-Español*. Edinburgh: Chambers Harrap Publishers.
- Chan, A. Y. W., and A. Taylor. 2001. Evaluating Learner Dictionaries: What the Reviews Say. *International Journal of Lexicography* 14, no. 3 (September): 163–80.
- Clark, M., and Thyen, O., eds. 2005. *Oxford [-Duden] German Dictionary: German-English / English-German*. 3rd edn. Oxford: Oxford University Press. [3rd edition reissued 2008 without the word *Duden* in its title]
- Collison, R. L. 1982. *A History of Foreign-Language Dictionaries*. The Language Library. London: André Deutsch.
- Corbeil, J.-C., and Archambault, A., eds. 2002. *The Firefly Visual Dictionary*. Toronto: Firefly Books.
- Corréard, M.-H. 2006. Bilingual Lexicography. In Brown ed. 2006, Vol. 1, pp. 787–96.
- Corréard, M.-H., and Grundy, V., eds. 1994. *Oxford Hachette French Dictionary: French-English, English-French*. Paris / Oxford: Hachette / Oxford University Press. [4th rev. edn. →Ormal-Grenon and Rollin eds. 2007]
- Cowie, A. P. 1998. Phraseological Dictionaries: Some East-West Comparisons. In *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications*, ed. by A. P. Cowie, pp. 209–28. Oxford Studies in Lexicography and Lexicology. Oxford: Clarendon Press.
- Cowie, A. P. 1999. *English Dictionaries for Foreign Learners: A History*. Oxford: Clarendon Press.
- Cowie, A. P., ed. 1998. *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications*. Oxford Studies in Lexicography and Lexicology. Oxford: Clarendon Press.
- Cowie, A. P., ed. 2009. *The Oxford History of English Lexicography*. 2 vols. Oxford: Clarendon Press.
- Cowie, A. P., and R. Mackin, eds. 1993. *Oxford Dictionary of Phrasal Verbs*. New edn. Oxford: Oxford University Press.
- Cowie, A. P., R. Mackin, and I. R. McCaig, eds. 1993. *Oxford Dictionary of English Idioms*. Oxford: Oxford University Press.
- Crowther, J., S. Dignen, and D. Lea, eds. 2002. *Oxford Collocations Dictionary for Students of English*. Oxford: Oxford University Press.

- Dalby, A. 1998. *A Guide to World Language Dictionaries*. London: Library Association Publishing.
- Dalgish, G. M., ed. 1997. *Random House Webster's Dictionary of American English*. New York: Random House.
- Dalzell, T., and T. Victor, eds. 2006. *The New Partridge Dictionary of Slang and Unconventional English*. 2 vols. London: Routledge. [There is in existence also a much cheaper, concise, smaller-format one-volume edition totaling 720 pages, *The Concise New Partridge Dictionary of Slang and Unconventional English* [2007] that presents all – over 60,000 – of the slang terms from the larger parent work, plus revisions, while leaving out the many citations found in the 2006 work.]
- Dalzell, T., ed. 2008. *The Routledge Dictionary of Modern American Slang and Unconventional English*. London: Routledge.
- Delahunty, A., ed. 2008. *From Bonbon to Cha-Cha: Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases*. 2nd edn. Oxford: Oxford University Press.
- Dictionary. At <http://en.wikipedia.org/wiki/Dictionary/>.
- Edmonds, D., comp. 2002. *The Oxford Reverse Dictionary*. Corrected paperback reissue. Oxford Paperback Reference. Oxford: Oxford University Press.
- Euralex Bibliography of Lexicography. At <http://euralex.pbwiki.com/>.
- Fontenelle, T., ed. 2008. *Practical Lexicography: A Reader*. Oxford: Oxford University Press.
- Gabrovšek, D. 1996 [1998]. The General Thesaurus: The What and the Who of It. *Suvremena lingvistika* (Zagreb, Croatia) 22, no. 1–2 (no. 41–42): 149–55.
- Gabrovšek, D. 2006. In a Phrase, the Non-Alphabetical Wordbooks. and Thesauruses Profiled. *Mostovi* 40, no. 1–2: 144–67, 168–79.
- Garner, B. A. 1998. *A Dictionary of Modern American Usage*. New York: Oxford University Press. [3rd revised edition 2008 entitled *Garner's Modern American Usage*]
- Geeraerts, D. 1989. Principles of Monolingual Lexicography. In Hausmann et al. eds. 1989–1991, Vol. 1, pp. 287–96.
- Görlach, M. 1990. The Dictionary of Transplanted Varieties of Languages: English. In Hausmann et al. eds. 1989–1991, Vol. 2, pp. 1475–99.
- Green, J. 1996. *Chasing the Sun: Dictionary-Makers and the Dictionaries They Made*. London: Jonathan Cape; London: Pimlico, 1997.
- Green, J. 2008. *Chambers Slang Dictionary*. Edinburgh: Chambers Harrap.
- Hacken, P. ten. 2002. Dictionaries of Non-British Varieties of English. In *Perspectives on English as a World Language*, ed. by D. J. Allerton, P. Skandera, and C. Tschichold, pp. 135–47. International Cooper Series in English Language and Literature, Vol. 6. Basel: Schwabe & Co.
- Hanks, P. 2006a. English Lexicography. In Brown ed. 2006, Vol. 4, pp. 184–94.
- Hanks, P. 2006b. Lexicography: Overview. In Brown ed. 2006, Vol. 7, pp. 113–28.
- Hannay, M. 2003. Types of Bilingual Dictionaries. In van Sterkenburg ed. 2003, pp. 145–53.
- Hartmann, R. R. K. 2001. *Teaching and Researching Lexicography*. Applied Linguistics in Action series. Harlow, Essex: Longman/Pearson Education.
- Hartmann, R. R. K. 2005. Pure or Hybrid? The Development of Mixed Dictionary Genres. *Facta Universitatis, Series: Linguistics and Literature* 3, no. 2: 193–208. Also at <http://facta.junis.ni.ac.yu/lal/lal2005/lal2005-06.pdf/>.
- Hartmann, R. R. K. 2006. Onomasiological Dictionaries in 20th-Century Europe. *Lexicographica* 21 (2005 [2006]): 6–19.
- Hartmann, R. R. K., comp. 2007. *Bibliography of Lexicography*. Updated to 1 July 2007. At <http://euralex.pbwiki.com/f/Hartmann+Bibliography+of+Lexicography.pdf/>. [29 pp.]

- Hartmann, R. R. K., ed. 1999. *Dictionaries in Language Learning*. Available at <http://www.fu-berlin.de/elc/tnp1/SP9dossier.pdf/>.
- Hartmann, R. R. K., ed. 2003. *Lexicography: Critical Concepts*. 3 vols. Critical Concepts in Linguistics Series. London: Routledge.
- Hausmann, F. J., O. Reichmann, H.E. Wiegand, and L. Zgusta, eds. 1989–1991. *Wörterbücher/Dictionaries/Dictionnaires. Ein internationales Handbuch zur Lexikographie / An International Encyclopedia of Lexicography / Encyclopédie internationale de lexicographie*. 3 vols. Handbooks of Linguistics and Communication Science, Vols. 5/1–3. Berlin: Walter de Gruyter. Berlin: Walter de Gruyter. [Supplementary Volume 5/4 forthcoming, entitled *Dictionaries. An International Encyclopedia of Lexicography. Recent Developments with Special Focus on Computational Lexicography*, ed. by Rufus H. Gouws et al.]
- Hawkins, J. M., and R. E. Allen, eds. 1991. *The Oxford Encyclopedic English Dictionary*. Oxford: Oxford University Press. [Itself never revised but superseded in 1995 by *Oxford Reference Dictionary* (for its 2nd edn. → Pearsall and Trumble eds. 2002)]
- Heacock, P., ed. 2003. *Cambridge Dictionary of American Idioms*. New York and Cambridge: Cambridge University Press.
- Herbst, T. R., and K. Popp, eds. 1999. *The Perfect Learners' Dictionary (?)*. Lexicographica, Series Maior 95. Tübingen: Max Niemeyer.
- Higgleton, E., and A. Seaton, eds. 1995. *Harrap's Essential English Dictionary*. Edinburgh: Chambers Harrap Publishers.
- Higgleton, E., and M. Thomson, eds. 1998. *The Chambers Dictionary*. Edinburgh: Chambers Harrap Publishers. [Latest, 10th, edition → Brookes ed. 2006]
- Hill, L.A., ed. 1991. *The Penguin English Student's Dictionary*. London: Penguin Books.
- Hopkins, M. 1998–2006. Hints for Successful Surfing; Successful Surfing for Linguists; Surfing for Linguists. *The Linguist* 37, no. 1: 26; *passim*. [About 50 annotated surveys {1998 through 2006} of non-trivial linguistically, translationally, and lexicographically interesting websites.]
- Ilson, R. F. 1990. Present-Day British Lexicography. In Hausmann et al. eds. 1989–1991, Vol. 2, pp. 1967–83.
- Ilson, R. F. 1999. Nine Learners' Dictionaries. [Review article] *International Journal of Lexicography*, 12, no. 3 (September): 223–37.
- Ilson, R. F. 2000. Review of *Encarta World English Dictionary* (1999). *International Journal of Lexicography* 13, no. 4 (December): 326–36.
- Ilson, R. F. 2002. Lexicography. In *The Linguistics Encyclopedia, Second Edition*, ed. by K. Malmkjaer, pp. 331–39. London: Routledge.
- Ilson, R. F., ed. 1985. *Dictionaries, Lexicography and Language Learning*. ELT Documents #120. Pergamon Institute of English. Oxford: Pergamon Press in association with The British Council, London.
- Iordanskaja, L. N., and S. Paperno. 1996. *A Russian-English Collocational Dictionary of the Human Body*. Columbus, OH: Slavica Publishers. Ithaca, NY: Lexicon Bridge Publishers [for CD-ROM version only]. Also at <http://russian.dml.cornell.edu/body/accented/index.htm/>.
- Jackson, H. 2002. *Lexicography: An Introduction*. London: Routledge.
- Jarošová, A. 2000. Problems of Semantic Subdivisions in Bilingual Dictionary Entries. *International Journal of Lexicography* 13, no. 1 (March): 12–28.
- Kabdebo, T., and Armstrong, N. 1997. *Dictionary of Dictionaries and Eminent Encyclopedias: Comprising Dictionaries, Encyclopedias, and Other Selected Wordbooks in English*. 2nd edn. London and Munich: Bowker-Saur. [Over 1,400 entries covering 8,500 sources. Includes language dictionaries, subject dictionaries, and electronic reference tools.]
- Kahn, J. E., ed. 1989. *Reader's Digest Reverse Dictionary*. London: Reader's Digest Association. Americanized and expanded edition ed. by Walter D. Glanze. Pleasantville, NY: Reader's Digest Association, 1990.

- Kaplan, S. M. 2008. *English/Spanish and Spanish/English Legal Dictionary*. 3rd edn. The Hague: Kluwer Law International.
- Kieft, R. H., ed. 2008. *Guide to Reference*. 12th edition [Revision of →Balay ed. 1996.] {This resource is now online only, available by subscription. Cf. its home page at <http://www.guidetoreference.org/HomePage.aspx>}
- Kipfer, B. A., and Chapman, R.L., eds. 2007. *Dictionary of American Slang*. 4th edn. New York: HarperCollins Publishers / Collins.
- Kister, K. F. 1992. *Kister's Best Dictionaries for Adults & Young People: A Comparative Guide*. Phoenix, AZ: Oryx Press.
- Klapicová, E. H. 2005. Composition of the Entry in a Bilingual Dictionary. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics* 2, no. 3: 57–74. Also at <http://www.skase.sk/>.
- Knowles, F.E. 1990. The Computer in Lexicography. In Hausmann et al. eds. 1989–1991, Vol. 2, pp. 1645–72.
- Krek, S., ed. 2005–2006. *Veliki angleško slovenski slovar Oxford*. 2 vols. [Vol. 1, A–K, 2005; Vol. 2, L–Z, 2006] Ljubljana: DZS.
- Krishnamurthy, R. 2002. The Corpus Revolution in EFL Dictionaries. *Kernerman Dictionary News* no. 10 (July). At <http://kdictionary.com/newsletter/kdn10-9.html/>.
- Krishnamurthy, R. 2006. Corpus Lexicography In Brown ed. 2006, Vol. 3, pp. 250–54.
- Kromann, H.-P., T. Riiber, and P. Rosbach. 1991. Principles of Bilingual Lexicography. In Hausmann et al. eds. 1989–1991, Vol. 3, pp. 2711–28.
- Landau, S. I. 2001. *Dictionaries: The Art and Craft of Lexicography*. 2nd edn. Cambridge and New York: Cambridge University Press.
- Landau, S. I., and P. Heacock, eds. 2000. *Cambridge Dictionary of American English*. New York and Cambridge: Cambridge University Press. [Based on – though considerably shorter than – the *Cambridge International Dictionary of English*, first edited by P. Procter (1995), the original edition of →Walter ed. 2008] [New 2nd edition 2007 edited by C.-J. Cassidy and P. Heacock]
- Lester, R., ed. 2005–[2009(?)]. *The New Walford: Guide to Reference Resources*. 3 vols. London: Facet Publishing.
[Vol. 1: *Science, Technology and Medicine*, 2005
Vol. 2: *The Social Sciences*, 2007
Vol. 3: *Arts, Humanities and General Reference*, forthcoming 2009]
- Li, L. 1998. Cyberdictionaries. *English Today*, no. 54 (Vol. 14, no. 2) (April): 21–24.
- Li, L. 2005. The Growing Prosperity of On-Line Dictionaries. *English Today*, no. 83 (Vol. 21, No. 3) (July), p. 16–21.
- Loughridge, B. 1990. *Which Dictionary? – A Consumer's Guide to Selected English-Language Dictionaries, Thesauri and Language Guides*. London: Library Association Publishing.
- Lubensky, S. 1995. *Random House Russian-English Dictionary of Idioms*. New York: Random House.
- Macmillan English Dictionary Online. [Dictionary companion website] At http://www.macmillandictionary.com/online/medo_index.asp. [A new launch at <http://www.macmillandictionary.com/> now features a fully integrated thesaurus and several other features, including an Open Dictionary with entries contributed by dictionary users.]
- Macura, P., ed. 2000. *Elsevier's Russian-English Dictionary*. 4 vols. Amsterdam: Elsevier.
- Madžarevič, B., ed. 1992. *Password: English Dictionary for Speakers of Slovenian*. Kernerman Semi-Bilingual Dictionaries. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Major, C., ed. 1994. *Juba to Jive: A Dictionary of African-American Slang*. New York: Penguin Books.
- Manser, M. H. 2007. *Good Word Guide*. 6th edn. London: A & C Black.
- Marello, C. 1998. Hornby's Bilingualized Dictionaries. *International Journal of Lexicography* 11, no. 4 (December), p. 292–314.

- Marr, V. 2001. Four Steps to Lexicographic Heaven. *The Linguist* 40, no. 1, p. 14–15.
- Mayor, M., ed. 2009. *Longman Dictionary of Contemporary English*. 5th edn. Harlow, Essex: Pearson Education / Longman.
- McArthur, T. 1986. *Worlds of Reference: Lexicography, Learning and Language from the Clay Tablet to the Computer*. Cambridge: Cambridge University Press.
- McArthur, T. 1998. *Living Words: Language, Lexicography, and the Knowledge Revolution*. Exeter Language and Lexicography. Exeter: University of Exeter Press.
- McArthur, T., ed. 1992. *The Oxford Companion to the English Language*. Oxford: Oxford University Press.
- McIntosh, C., ed. 2009. *Oxford Collocations Dictionary for Students of English*. 2nd edn. Oxford: Oxford University Press.
- McKean, E., ed. 2005. *The New Oxford American Dictionary*. 2nd edn. New York: Oxford University Press.
- Mish, F. C., ed. 2003. *Merriam-Webster's Collegiate® Dictionary. Eleventh Edition*. Springfield, MA: Merriam-Webster.
- Möller, L.A. 1995. Methods and Problems in Proper Name Lexicography. In *Namenforschung / Name Studies / Les noms propres: Ein internationales Handbuch zur Onomastik / An International Handbook of Onomastics / Manuel international d'onomastique* (2 vols.), ed. by E. Eichler, G. Hilty, H. Löffler, H. Steger, and L. Zgusta, pp. 324–28. *Handbooks of Linguistics and Communication Science*, Vol. 11/1-2 (1995–1996). Berlin: Walter de Gruyter.
- Nakamoto, K. 1995. Monolingual or Bilingual, That Is Not the Question: The 'Bilingualised' Dictionary. *Kernerman Dictionary News* no. 2 (January). Available at <http://kdictionary.com/newsletter/kdn2-2.html/>.
- Nesi, H. 1999. A User's Guide to Electronic Dictionaries for Language Learners. *International Journal of Lexicography* 12, no. 1 (March), p. 55–66.
- Nesi, H. 2009. Dictionaries in Electronic Form. In *The Oxford History of English Lexicography, Volume II: Specialized Dictionaries*, ed. by A.P. Cowie, Chapter 17, pp. 458–78. Oxford: Clarendon Press.
- Newmark, P. 2005. Translation Now – 35. *The Linguist* 44, no. 4 (August–September), p. 157–59.
- Norri, J. 1996. Regional Labels in Some British and American Dictionaries. *International Journal of Lexicography* 9, no. 1 (March), p. 1–29.
- Ormal-Grenon, J.-B., and N. Rollin, eds. 2007. *The Oxford Hachette French Dictionary: French-English, English-French*. 4th edn. Oxford: Oxford University Press.
- Paikeday, T. M., ed. 2000. *The User's™ Webster Dictionary*. Toronto: Lexicography, Inc.
- Payton, G. 1991. *The Penguin Dictionary of Proper Names*. Rev. by J. Paxton. London: Viking; London: Penguin Books, 1992.
- Pearsall, J., ed. 1998. *The New Oxford Dictionary of English*. Oxford: Clarendon Press. [Revised for a second [2003] and a third [2005] edition, both entitled *The Oxford Dictionary of English*, both under the editorship of Catherine Soanes and Angus Stevenson]
- Pearsall, J., and B. Trumble, eds. 2002. *Oxford English Reference Dictionary*. 2nd edn. Oxford: Oxford University Press.
- Perrault, S. J., ed. 2008. *Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary*. Springfield, MA: Merriam-Webster.
- Picchì, E., ed. 1999. *Grande Dizionario Inglese-Italiano Italiano-Inglese*. Milan: Hoepli.
- Pickett, J. P., ed. 2002/2007. *The American Heritage® College Dictionary. Fourth Edition*. Newly updated. Boston: Houghton Mifflin.
- Pilard, G., and A. Stevenson, eds. 2006. *Harrap's Shorter Dictionary: English-French, French-English*. 8th edn. Edinburgh: Chambers Harrap Publishers.

- Piotrowski, T. 1994. *Problems in Bilingual Lexicography*. Acta Universitatis Wratislaviensis, 1694. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego [183 pp.] Also at <http://www.tadeuszpiotrowski.neostrada.pl/billex.pdf>.
- Plut-Pregelj, L., and C. Rogel. 2007. *Historical Dictionary of Slovenia*. 2nd edn. Historical Dictionaries of Europe, No. 56. Lanham, MD and Plymouth: Scarecrow Press.
- Ragazzini, G., ed. 1967. *Dizionario inglese-italiano italiano-inglese*. Bologna: Zanichelli.
- Rideout, P. M., ed. 1996. *The Newbury House Dictionary of American English*. Boston: Heinle & Heinle Publishers.
- Rizo-Rodríguez, A. 2004. Current Lexicographical Tools in EFL: Monolingual Resources for the Advanced Learner. *Language Teaching* 37, no. 1 (January), p. 29–46.
- Rizo-Rodríguez, A. 2008. Review of Five English Learners' Dictionaries on CD-ROM. *Language Learning & Technology* 12, no. 1 (February), p. 23–42. Also at <http://llt.msu.edu/vol12num1/review1/default.html/>.
- Robinson, M., ed. 1996/1999. *Chambers 21st Century Dictionary*. Updated edition. Edinburgh: Chambers Harrap Publishers.
- Rodríguez, F. C., comp. 2003. *Bibliografía temática de la lexicografía*. Facultade de Filoloxía, Universidade da Coruña (Spain). Available at <http://www.udc.es/grupos/lexicografia/bibliografia.htm/>.
- Rollin, N., and C. S. Carvajal, eds. 2008. *The Oxford Spanish Dictionary: Spanish-English / English-Spanish*. 4th rev. edn. Oxford: Oxford University Press.
- Room, A. 1992. *Brewer's Dictionary of Names*. London: Cassell Publishers; Oxford: Helicon Publishing, 1993.
- Rooney, K., ed. 1999/2004. *Bloomsbury English Dictionary*. New [2nd] edn. London: Bloomsbury. [There exists a separate US edition, edited by Anne Soukhanov under the title of *Encarta Webster's Dictionary of the English Language: Second Edition*]
- Rundell, M. 1999. Dictionary Use in Production. *International Journal of Lexicography* 12, no. 1 (March): 35–53.
- Rundell, M. 2006. Learners' Dictionaries. In Brown ed. 2006, Vol. 6, pp. 739–43.
- Rundell, M., ed. 2005. *Macmillan Phrasal Verbs Plus*. Oxford: Macmillan Education.
- Rundell, M., ed. 2007. *Macmillan English Dictionary for Advanced Learners*. 2nd edn. Oxford: Macmillan Education.
- Schemann, H. 1996. *German/English Dictionary of Idioms*. London: Routledge. [Comprises 33,000 main entries in 1280 pp.]
- Schemann, H. 1997. *English/German Dictionary of Idioms: Supplement to the German/English Dictionary of Idioms*. London: Routledge. [Some 15,000 main entries in 560 pp.]
- Scholfield, P. J. 1999. Dictionary Use in Reception. *International Journal of Lexicography* 12, no. 1 (March): 13–34.
- Sheidlower, J., and P. Hanks. 2006. American Lexicography. In Brown ed. 2006, Vol. 1, pp. 184–93.
- Sierra, G. 2000. The Onomasiological Dictionary: A Gap in Lexicography. In *Proceedings of the Ninth EURALEX International Congress, EURALEX 2000, Stuttgart, Germany, August 8th – 12th, 2000*, 2 vols., ed. by Heid, U., S. Evert, E. Lehmann, and C. Rohrer, pp. 223–35. Stuttgart: Universität Stuttgart/Institut für Maschinelle Sprachverarbeitung.
- Sinclair, J. McH., ed. 2002. *Collins COBUILD New Student's Dictionary*. 2nd edn. Glasgow: HarperCollins Publishers. [With a 22-page illustrations section and a 222-page English Grammar Guide in a back-matter appendix]
- Sinclair, J. McH., ed. 2004. *Collins COBUILD English Usage for Learners*. 2nd edn. Glasgow: HarperCollins Publishers.

- Sinclair, J. McH., ed. 2006. *Collins COBUILD Advanced Learner's English Dictionary*. 5th edn. Glasgow: HarperCollins Publishers.
- Skoumalová, H. 2000. Bridge Dictionaries. In *Proceedings of the Ninth EURALEX International Congress, EURALEX 2000, Stuttgart, Germany, August 8th – 12th, 2000*, 2 vols., ed. by Heid, U.; Evert, S.; Lehmann, E., and C. Rohrer, pp. 799–804. Stuttgart: Universität Stuttgart / Institut für Maschinelle Sprachverarbeitung.
- Soanes, C., and A. Stevenson, eds. 2003/2005 → Pearsall ed. 1998.
- Soanes, C., and A. Stevenson, eds. 2004. *Concise Oxford English Dictionary*. 11th edn. [Newly revised and updated 2006 and 2008] Oxford: Oxford University Press.
- Spears, R. A. 1993. *NTC's Dictionary of Phrasal Verbs and Other Idiomatic Verbal Phrases*. Lincolnwood, IL: National Textbook Co. [Later reissued by McGraw-Hill Book Co. of New York]
- Spears, R. A. 2006. *American Slang Dictionary*. 4th edn. New York: McGraw-Hill. [Also published as *McGraw-Hill Dictionary of American Slang and Colloquial Expressions*]
- Stark, M. 1999. *Encyclopedic Learners' Dictionaries: A Study of Their Design Features from the User Perspective*. Lexicographica, Series Maior 92. Tübingen: Max Niemeyer.
- Štern, P., ed. 2000. *Angleško-slovenski slovar Bridge*. Slovarji DZS. Ljubljana: DZS.
- Stevenson, A., and G. Pilard. 2003. *Harrap's Business Dictionary English French – Dictionnaire Français Anglais*. Edinburgh: Chambers Harrap Publishers.
- Summers, D., K. Stern, and R. Urbom, eds. 2000. *Longman Advanced American Dictionary*. Harlow, Essex: Pearson Education / Longman. [New 2nd edition 2007]
- Summers, D., ed. 2003. *Longman Dictionary of Contemporary English*. New [4th] edn. Newly updated and with Writing Assistant, 2005. Harlow, Essex: Pearson Education / Longman. [Newly revised 5th edition, now incorporating the Longman Vocabulary Trainer and with a new DVD-ROM, was issued in early 2009 {→Mayor ed. 2009}]
- Summers, D., ed. 2006. *Longman Exams Dictionary*. Harlow, Essex: Pearson Education / Longman. [Created specifically to help advanced exam students]
- Summers, D., and A. Gadsby, eds. 2005. *Longman Dictionary of English Language and Culture*. 3rd edn. Harlow, Essex: Pearson Education / Longman. [First edn. 1992] [Focus on cultural references shown in an additional 15,000 encyclopedic entries covering aspects of British and American culture]
- Svensén, B. 1993. *Practical Lexicography: Principles and Methods of Dictionary-Making*. Trans. from the Swedish by J.B. Sykes and K. Schofield. Oxford: Oxford University Press.
- Svensén, B. 2009. *A Handbook of Lexicography: The Theory and Practice of Dictionary-Making*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Swan, M. 2005. *Practical English Usage*. 3rd edn. Oxford: Oxford University Press.
- Tono, Y. 2001. *Research on Dictionary Use in the Context of Foreign Language Learning: Focus on Reading Comprehension*. Lexicographica, Series Maior 106. Tübingen: Max Niemeyer.
- Treffry, D., ed. 1998 → Butterfield ed. 2005.
- Turnbull, J., ed. 2010. *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. 8th edn. Oxford: Oxford University Press.
- van Sterkenburg, P., ed. 2003. *A Practical Guide to Lexicography*. Terminology and Lexicography Research and Practice, Vol. 6. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Wallraff, B. 2004. *Your Own Words*. New York: Counterpoint.
- Walter, E., ed. 2008. *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. 3rd edn. Cambridge: Cambridge University Press.

- Wheeler, M., B. Unbegaun, P. S. Falla, and D. Thompson, eds. 2007. *The Oxford Russian Dictionary*. 4th edn. Oxford: Oxford University Press. [Edited by Della Thompson, *The Oxford Russian Dictionary* actually comprises two separate works, the *Oxford Russian-English Dictionary* (1972) edited by Marcus Wheeler and Boris Unbegaun, and *The Oxford English-Russian Dictionary* (1984) edited by Paul Falla]
- Wood, P. 2007. Death by Internet. *The Linguist* 46, no. 5 (October-November), p. 12–13.
- Yong, H., and J. Peng. 2007. *Bilingual Lexicography from a Communicative Perspective*. Terminology and Lexicography Research and Practice #9. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Zaranšek, P., ed. 2006. *Mali angleško-slovenski & slovensko-angleški slovar / English-Slovenian & Slovenian-English Pocket Dictionary*. Ljubljana: DZS.

English Dictionaries and Dictionary-Related Webliography: A Selection

- 1000dictionaries.com. At <http://www.1000dictionaries.com/> [links on all kinds of reference items and free dictionary downloads. As to the English references included, they are covered quite comprehensively if somewhat haphazardly at http://www.1000dictionaries.com/english_dictionaries_1.php]
- Abbreviations®.com. [Advertised as »the Web's largest acronyms & abbreviations directory.«] At <http://www.abbreviations.com/>.
- About.com: Education. [A rich site with a major Language category comprising seven diverse clickable headings: English as 2nd language, French, German, Italian, Japanese, Mandarin, and Spanish, each offering a lot of useful material, reference included] At <http://www.about.com/education/>.
- AllWords.com [mono- and bilingual dictionaries. With many links for word lovers]. At <http://www.allwords.com/>.
- The American Heritage® Dictionary of the English Language*. 4th edition (2000). At <http://www.bartleby.com/61/>. Some time in the first half of 2009, Bartleby took *the American Heritage Dictionary* completely offline. However, it was made newly available – together with other reference sources, on several other websites, notably on <http://dictionary.reference.com/help/ahd4.html>.
- American Idiomatic Expressions*. [One of the very few major online dictionaries of English idioms. This is a revised edition that defines over 8,000 idiomatic words and phrases of American English. Original title *A Dictionary of American Idioms*; edited by Adam Makkai, J. Edward Gates, and Maxine T. Boatner] At <http://www.sky-net-eye.com/eng/dictionary/english/idioms/american>
- Brians, Paul. 2007. *Common Errors in English*. [This wide-ranging resource includes non-errors believed by some to be errors. It also exists in book form.] At <http://wsu.edu/~brians/errors/errors.html>.
- Cambridge Dictionaries Online: *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. At <http://dictionary.cambridge.org/>.
- Chambers Reference Online. [dictionary, thesaurus, and biographical dictionary] At <http://www.chambersharrap.co.uk/chambers/features/chref/chref.py/main/>.
- The Collins COBUILD Student's Dictionary Online*. Formerly available at <http://www.linguistics.ruhr-uni-bochum.de/ccsd/>, but discontinued in 2004. The work is now apparently only available in book form (Sinclair ed. 2002).
- CollinsLanguage.Com. [dictionary, thesaurus, COBUILD dictionary, bilingual dictionaries] At <http://www.collinslanguage.com/>.
- Croatian-English, English-Croatian Dictionary. At <http://www.rjecnik.com/>.
- I'm Translator: Free Translation Service [Bilingual; some fifty language pairs offered to help with (rudimentary) translation, chiefly but not exclusively from and into English] At <http://www.dictionary.paralink.com/>.

- Dictionary.com [A variety of dictionaries and other reference sources. Features an English-to-another-language word search for thirty languages] At <http://dictionary.reference.com/languages/>.
- Encarta® Dictionary. [Free but not browsable alphabetically] At <http://encarta.msn.com/encnet/features/Dictionary/DictionaryHome.aspx/>.
- EUdict: European Dictionary [a collection of bilingual online dictionaries for languages spoken in the EU or in countries that will become members of the EU] At <http://www.eudict.com/>.
- Freebyte's Guide to . . . Free Dictionaries. [One of the many sites for the linguistically curious that at first sight seem to offer a lot, but much of it is available elsewhere] At <http://www.freebyte.com/dictionary/>.
- The Free Dictionary. [One out of a number of wide-ranging reference sites offering access to dictionaries, encyclopedias, and much more. This is said to be the world's most comprehensive online database of reference resources. Launched in 2003, the site has been accessed by more than one billion visitors.] At <http://www.TheFreeDictionary.com/>.
- Free Online Dictionaries for German. [English-German, German-English, German-only] At <http://german.about.com/od/vocabulary/a/onlinedict.htm/>.
- French Dictionaries and Word Lists. [Online French dictionaries, monolingual and bilingual, plus a selection of specialized dictionaries and encyclopedias] At http://french.about.com/od/dictionaries/French_Dictionaries_and_Word_Lists.htm/.
- Grant and Cutler Ltd. [The UK's largest foreign-language bookseller, stocking more than 55,000 books, DVDs, CDs, etc. in over 150 languages. Its online catalogs provide details of many mono- and bilingual dictionaries.] At <http://www.grantandcutler.com/>.
- Heinle's Newbury House Dictionary of American English. [A 40,000-odd-entry learners' dictionary of American English first published in book form in the mid-1990s (→Rideout 1996)] At <http://nhd.heinle.com/home.aspx/>.
- Infoplease®: All the Knowledge You Need [A rich website offering access to a number of English-language reference sources: *Random House Unabridged Dictionary* (1997 version), encyclopedia, thesaurus, atlas, almanacs etc.] At <http://www.infoplease.com/>.
- [Italian] Dictionaries [both Italian/English and all-Italian] At <http://italian.about.com/od/italiandictionaries/Dictionaries.htm/>.
- Internet Public Library, The. Multilingual Translation Dictionaries. [A variety of annotated multilingual translation dictionary links, both general and specialized. In all about 40 links supplied, some of them quite exotic.] At <http://www.ipl.org/div/subject/browse/ref28.86.00/>.
- Kernerman Dictionary News. At <http://kcdictionaries.com/newsletter.html/>.
- [A newsletter on lexicography, dictionaries, and dictionary reviews, with issues available here published annually 1994–2006]
- Language Dictionaries and Translators. [One out of a number of websites providing many links to online dictionaries in many languages] At <http://www.word2word.com/dic.html/>.
- LearnAid.com: The Dictionary Store. [Dictionary information coming from a California-based dictionary store based on what they offer for sale] At <http://www.learnaid.com/index.html/>.
- Lexilogos: Mots et merveilles d'ici et d'ailleurs. Dictionnaire anglais
- [*Lexilogos* is a rich language/information website in French that offers access to a variety of general and specialized resources, lexical, grammatical, and other, many of them of course also available elsewhere]. At http://www.lexilogos.com/anglais_langue_dictionnaires.htm/.
- The Longman Dictionary of Contemporary English* Online. [This resource is a free online version of the CD-ROM of the advanced learner's *Longman Dictionary of Contemporary English*, Updated Edition.] At <http://www.ldoceonline.com/>.

- LookWAYup. [Combines a multilingual dictionary, thesaurus, translation, and other tools including spell check. The built-in thesaurus gives synonyms, antonyms, and up to 25 types of related terms.] At <http://lookwayup.com/free/>.
- Macmillan English Dictionary Online. [A leading learners' dictionary] At http://online.macmillandictionary.com/mc_au2/macmil.htm/.
- Merriam-Webster's Learner's Dictionary. [Another free website; it features the online version of a newly {2008} created advanced-level American learners' dictionary, *Merriam-Webster's Advanced Learner's Dictionary* {Perrault ed. 2008}. Browsable too. A dedicated Web site, it also incorporates additional language-cum-reference features.] At <http://www.learnersdictionary.com/>.
- Merriam-Webster Online [A reference website featuring a fairly recent edition of the most popular American college dictionary, as well as a thesaurus, a medical dictionary, and a Spanish-English dictionary]. At <http://www.merriam-webster.com/>.
- Merriam-Webster's Visual Dictionary Online. [Pictorial dictionary comprising some 20,000 terms shown in 6,000 illustrations. Organized in 15 major themes that offer a variety of browsable topics. There is also an index search box] At <http://visual.merriam-webster.com/>.
- OneLook® Dictionary Search. [Established in 1996, this is basically a search engine for words and phrases, with monolingual English searches and translation facilities. Some 13.5 million words in over 1000 dictionaries indexed. Also includes a reverse dictionary] At <http://www.onelook.com/>.
- Online Dictionary. [An English monolingual dictionary and twenty bilingual ones, chiefly with English as one of the pair, offering a total of some 2 million references] At <http://www.online-dictionary.biz/>.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary. [The online version of the current {7th} edition {of 2005} of a leading learners' dictionary; there is a search box, so this version of the dictionary is to be used for looking up specific words in English only] At www.ef.com/englishdictionary/.
- Phrasal Verb Demon.com – Complete Guide to Phrasal Verbs. [Also provides about 5,000 examples of use. With menu-driven particles, list of verbs, grammar of phrasal verbs, and more, with each being clickable] At <http://www.phrasalverbdemon.com/dictionarya.htm/>.
- Reverso Dictionary [An excellent site offering recent editions of two monolingual English dictionaries, the native-speaker-oriented *Collins English Dictionary* (5th edn., 2000) and the learners' *Collins COBUILD* (4th edn., 2003), a *Collins A-Z Thesaurus* (1995), *Collins English French Electronic Dictionary* (2005) plus several English/French special-field dictionaries]. At <http://dictionary.reverso.net/english-definitions/>.
- Russian-English, English-Russian Dictionaries. [This site offers a number of general and specialized references and two useful links] At <http://www.angelfire.com/vt/kuzy//new.html/>.
- Serbian-English, English-Serbian Dictionary. At <http://www.recnik.com/>.
- SlavicNet.com: Serbian-English Dictionary. Alternatively at <http://www.slavicnet.com/> <http://slavicnet.com/home/dictionaries.html/>.
- Thinkmap Visual Thesaurus. [A rich and wide-ranging website featuring an original online thesaurus and a dictionary of some 150,000 words that can be explored using an interactive map. By subscription.] At <http://www.visualthesaurus.com/>.
- Urban Dictionary. [A very comprehensive, or better, huge, slang dictionary offering millions of user-submitted entries and their definitions, together with good and bad sides characterizing such works]. At <http://www.urbandictionary.com/>.
- The Visual Dictionary. [In English, Spanish, and French. Organized both alphabetically {click on »Lexicon«} and topically {click on »List of Topics«}. Includes a »Search Word« feature. Overall an excellent online resource.] At <http://www.infovisual.info/>.
- Visuwords™ Online Graphical Dictionary [Another original work, it enables the user to look up words to find their meanings as well as – in a thesaural fashion – associations with other words and concepts. Produces diagrams that are reminiscent of a neural net.] At <http://www.visuwords.com/>.

- Webster's Online Dictionary with Multilingual Thesaurus Translation. [An extensive and wide-ranging source created and maintained by Philip M. Parker of INSEAD, a leading business school]. At <http://www.websters-online-dictionary.org/>.
- WordNet: A Lexical Database for the English Language. [A large lexical database of English, with nouns, verbs, adjectives, and adverbs grouped in concept-based synonym sets.] At <http://wordnet.princeton.edu/>.
- WordReference.com: Online French, Italian and Spanish Dictionary. [Free online translation (bilingual) dictionaries, chiefly with English, also English monolingually, plus English in bidirectional bilingual combinations primarily with Spanish, French, Italian, German, and Russian] At <http://www.wordreference.com/>.
- Wordsmyth. Dictionary-Thesaurus. Explore – Discover – Create. [Includes access to the GlossaryMaker that allows one to generate a »mini dictionary«] At <http://www.wordsmyth.net/>.
- Wright, L. Glossary Mining – Part 7: Brush Up Your English. [This website lists a number of English-language resources to be used for translation purposes that are available on the Web] At <http://www.translationdirectory.com/articles/article1403.php/>.
- YourDictionary.com™ [A varied site offering mono- and bilingual dictionaries and an English thesaurus. Includes access to *Webster's New World College Dictionary* {2005; →Agnes ed. 1999}, for several decades a standard American college dictionary, and to *Webster's New World Roget's A-Z Thesaurus* {1999}]. At <http://www.yourdictionary.com/>, or more specifically at <http://www.yourdictionary.com/about/Websters-New-World-College-Dictionary.html/>.

Dušan Gabrovšek gained his doctorate in English Language Thesauruses from the University of Zagreb, Croatia, and is full Professor in the field of English language at the Faculty of Arts, Ljubljana University. In the book *Sidewalks and Pavements* (2003) he described the differences between British and American English, while his latest book *Words Galore* (2005) provides an introduction to lexicology and lexicography. He was also chief adviser on lexicography for the publication of the *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford-DZS* (The Oxford-DZS Comprehensive English-Slovenian Dictionary).

Dušan Gabrovšek je doktoriral iz tezavrov angleškega jezika na Univerzi v Zagrebu in je redni profesor za področje angleškega jezika na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. V knjigi *Sidewalks and Pavements* (2003) je opisal razlike med britansko in ameriško angleščino, njegova najnovejša knjiga *Words Galore* (2005) pa je uvod v leksikologijo in leksikografijo. Pri *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford-DZS* je bil glavni svetovalec za leksikografijo.

E: dgabrovsek@gmail.si

Gregor Perko

Francoski enojezični in dvojezični splošni slovarji

■ IZVLEČEK

Namen pričujočega članka je v prvem delu predstavitev najpomembnejših francoskih enojezičnih slovarjev, v drugem pa kratek oris izbora dvojezičnih slovarjev za francosko-slovenski, francosko-angleški in pa francosko-nemški jezikovni par. Omejili se bomo na splošne slovarje, kar pomeni, da nas ne bodo zanimali specializirani terminološki in drugi slovarji ter baze podatkov, kot tudi ne slovarji različnih geografskih oziroma socialnih zvrsti francoščine.

KLJUČNE BESEDE: *francoščina, splošni slovarji, enojezični slovarji, dvojezični slovarji*

■ ABSTRACT

French Monolingual and Bilingual General Dictionaries

The aim of the article is to give in the first part an overview of some of the most important French monolingual dictionaries. The second part brings a selection of bilingual dictionaries for the Slovene-French, French-English and French-German language pairs. Our survey will be restricted to the general dictionaries, leaving out specialized terminological and other dictionaries or databases as well as dictionaries of geographical and social varieties of the French language.

KEY WORDS: *French, general dictionaries, monolingual dictionaries, bilingual dictionaries*

1. SPLOŠNI ENOJEZIČNI SLOVARJI

Francosko enojezično slovaropisje je od svojih začetkov s *Thresor de la langue française* Jeana Nicota leta 1606 razvilo številne tipe slovarjev. Na prvi pogled uniformna in monolitna oznaka »splošni enojezični« slovar tako v resnici skriva izjemno tipološko raznolikost. Slovarji se razlikujejo po obsegu geslovnika, izboru geselskih besed, naravi in bogastvu podanih informacij, ciljni publiki, sestavljavcu, uredniku, izdajatelju, vrsti nosilca, tisku, vezavi, ceni, letu izida in še bi lahko naštevali.

1.1 Zaris nekaterih tipoloških posebnosti francoskih enojezičnih slovarjev

Uporabnik bi moral pri iskanju primerne slovarja seveda upoštevati vse našteje parametre, a vse pre pogosto odločilno vlogo poleg cene odigra zlasti »obseg« geslovnika.

1.1.1 Trg francoskih splošnih enojezičnih slovarjev obvladujeta založniški hiši Larousse in Dictionnaires le Robert¹. Pri Laroussu je osrednje uredniško ime nedvomno Jean Dubois, pomemben pa je tudi prispevek slovaropiscev-jezikoslovcev, kot so npr. Claude Dubois, René Lagane, Henri Meschonnic. Pri Robertu sta osrednji imeni Alain Rey in njegova pred nekaj leti umrla soproga Josette Rey-Debove. Delež drugih založb je na trgu manjši, čeprav nikakor ne nezanemljiv. Med njimi velja omeniti zlasti založbo Hachette.²

1.1.2 Francoska slovaropisna tradicija obseg slovarja najpogosteje meri s številom gesel (fr. *entrées*), ki mu izdajatelj v zadnjem času dodajo podatke o številu definicij oziroma pomenov (fr. *définitions* oziroma *sens*) in številu stalnih besednih zvez (fr. *locutions, expressions*). Število v slovarju dejansko obravnavanih besed je praviloma višje, saj nastopajo številne tvorjenke kot podgesla, stalne besedne zveze ali celo zgledi rabe.

Na francoskem trgu najdemo slovarje z nekaj tisoč gesli (»pedagoški slovarji« za nižje razrede osnovne šole) do slovarja s 100 000 gesli (*Trésor de la langue française*). Za izkušenega uporabnika, ki je v stiku z zahtevnejšimi besedili, se slovar z manj kot 40 000 gesli kmalu izkaže za nezadostnega, saj praviloma ne zajame »redkeje« rabljenega in specializiranega besedišča.³

¹ Obe hiši se naslanjata na dediščino dveh velikih imen francoskega slovaropisja: Pierra Laroussa (1917–1875) in Paula Roberta (1910–1980).

² Pred leti se je izdajanja enojezičnih splošnih slovarjev ponovno lotila tudi založba Flammarion, vendar je program, kot kaže, zamrl. Založb, ki izdajajo različne vrste specializiranih enojezičnih slovarjev (od pedagoških do terminoloških), je seveda več (Didier, Hatier, Bordas, Nathan, Fayard, Robert Laffont, belgijski Duculot).

³ Statistika pokaže za marsikoga presenetljivo podobo besedilnega delovanja besedišča. V 100-milijonskem elektronskem korpusu Frantext (sestavljenem iz 80 % literarnih in 20 % strokovnih in znanstvenih besedil) pokriva 907 najpogostejših besed (členi, vezniki, glagola *être, avoir* ...) kar 90 % celotnega korpusa, 5800 besed, ki se v korpusu ponovijo med 7000-krat in 500-krat, pokrivajo 8 % korpusa, preostalih 65 000 besed pa pokrije samo 2 % korpusa. Nujno je seveda dodati, da so prav te »najredkejš« besede sporočilno najbolj obvestilne in da so prav te besede tiste, pri katerih se po pomoč zatečemo k slovarju. V korpusu, sestavljenem iz izključno tehničnih in znanstvenih besedil, bi bila razmerja najbrž nekoliko drugačna.

Poleg obsega in sestave geslovnika je pomembno tudi, ali geslovník odraža sodobno rabo. Vse največje založbe skrbijo, da za najbolje prodajane slovarje vsako leto pripravijo novo, popravljeno in dopolnjeno izdajo.⁴ Tako so tudi jeseni 2008 (t. i. *rentrée*) trg preplavili *Petit Larousse 2008*, *Petit Robert 2008*, *Larousse Maxi poche 2008*, *Dictionnaire Hachette encyclopédique 2008* ...

1.1.3 Poleg slovarjev, ki merijo kar najširši krog uporabnikov, imamo na trgu številne ozko profilirane slovarje. Med najširše rabljenimi sta *Petit Larousse*, ki ostaja najbolje prodajani slovar na francoskem trgu, in *Petit Robert*. Oba slovarja lahko uporabljajo tudi izkušeni tujejezični govorci francoščine. Na drugi strani so na primer t. i. pedagoški slovarji (fr. *dictionnaires d'apprentissage*). Vse najpomembnejše francoske založbe ponujajo pahljačo takšnih slovarjev, ki so namenjeni francoskim učencem različnih stopenj, od »male šole« (4–6 let) do gimnazije. Ti slovarji so ozko namenjeni šolarjem določenega starostnega obdobja.⁵

1.1.4 Jezikovni slovar naj bi o geselski besedi podal vsaj definicijo pomena oziroma pomenov. Slovarjev s tako okrnjeno mikrostrukturno je danes izjemno malo.⁶ Mikrostruktura slovarskega članka danes vsebuje vsaj še slovnične oznake, različne kvalifikatorje, stalne besedne zveze, zglede rabe, posebnosti glede pregibnih oblik, praviloma pa tudi izgovor.⁷ Pogosta informacija je tudi etimologija, ki, če pustimo ob strani vprašanje o »praktični« vrednosti takšnega

⁴ Vsaka izdaja prinese nekaj sto novih besed, nekaj manj jih iz slovarja izgine. Manj opazne so spremembe na ravni mikrostrukture (novi pomeni, spremenjene definicije, nove stalne besedne zveze ...).

⁵ Poglejmo si primera dveh takšnih slovarjev založbe Larousse, ki sta namenjena učencem zadnjih razredov osnovne šole (med 11. in 15. letom) in obsegata približno 40 000 geselskih besed. *Larousse du Collège* je tipični primer hibrida med enciklopedijo, slovarjem in učbenikom. Pri sestavi geslovnika so avtorji sledili šolskemu programu, tako da slovar vsebuje izjemno velik delež besed s področja naravoslovja, matematike, zgodovine, umetnosti, književnosti, slovnice itd. Številni slovarski članki se končajo z enciklopedičnim dodatkom. Slovar prinaša tudi 6000 lastnih imen (zemljepisnih imen, imen oseb, naslovov umetniških del ...) in pa preglednice za dvanajst najpomembnejših šolskih predmetov. Slovar je tako za vse, ki ne hodijo v francoski »collège«, večinoma neprimeren. *Dictionnaire du français au collège* je prav tako namenjen učencem višjih letnikov osnovne šole, a je drugačen, saj je v prvi vrsti »jezikovni« slovar. S pridom ga lahko uporabijo tudi tujejezični govorci, ki se francoščino učijo na višjih stopnjah. Slovarski članek prinaša številne informacije, ki so pomembne za ustrezno rabo besed: socialna zvrst, izbira predlogov, glagolska vezljivost, stalne besedne zveze (kolokacije in druge idiomatske zveze), slovnične in pravopisne posebnosti, zglede rabe, sopomenke in protipomenke.

⁶ Največkrat so to brezplačni slovarji, ki jih najdemo na internetu, ali pa slovarji črkovalnikov.

⁷ Večina slovarjev navaja izgovor pri vseh geselskih besedah, nekateri, kot npr. *Petit Larousse*, pa le pri »problematičnih« besedah.

podatka, slovarju v očeh številnih francoskih uporabnikov zagotavlja njegovo »slovarskost«. V nekaterih, zlasti večzvezkovnih slovarjih bo uporabnik našel še izčrpne sinhrone in diahrono jezikoslovne podatke o geselski besedi. Slikovnega gradiva francoski slovarji z izjemo enciklopedičnih slovarjev tradicionalno ne vključujejo.

Koliko informacij in katere bomo potrebovali, je odvisno od naše jezikovne dejavnosti. Če slovar uporabljamo za dekodiranje (razvezovanje), torej za razumevanje sporočil v tujem jeziku ali prevajanje iz tujega jezika, slovarjev z razvito mikrostrukturo ne potrebujemo; pač pa nam v tem primeru bolj koristijo slovarji z obsežnejšo makrostrukturo, to je geslovníkom. Drugače je pri enkodiranju (uvezovanju), torej pri tvorjenju sporočil v tujem jeziku ali prevajanju v tuji jezik. Tu so informacije o slovnični vezljivosti (izbira ustreznih predlogov, podatki o možnih osebkih in dopolnilih) in leksikalni družljivosti (t. i. kolokacije) izjemno koristne. Prav tako koristi tudi navajanje sopomenk in protipomenk ter informacije o slovničnih in pravopisnih posebnostih, v primeru govornega sporočanja seveda tudi izgovor. Če primerjamo oba, v prejšnjem razdelku omenjena slovarja, potem lahko zelo poenostavljeno zapišemo, da je *Petit Larousse* bolj »dekodirni«, *Petit Robert* pa »enkodirni« slovar.

Večina sodobnih slovarjev v boju za kupce vključuje vedno večje število najrazličnejših dodatkov: pregledi slovnice, modeli pisem, priročniki za različne oblike komunikacije ...

- 1.1.5** Pri izbiri slovarja so pomembne tudi povsem »materialne« značilnosti slovarja. V zadnjih letih je najbrž najpomembnejše vprašanje, ali se bomo odločili za klasičen »papirni« slovar ali za elektronsko različico na CD/DVD-ROM-u ali internetu. Vsi najpomembnejši sodobni francoski slovarji poznajo namreč tudi elektronske različice (*Petit Larousse*, *Petit Robert*, *Grand Robert*, *Dictionnaire Hachette*, *Trésor de la langue française* ...). O prednostih in slabostih elektronskih slovarjev bo govor v nadaljevanju.

Če je pri elektronskih slovarjih potrebno paziti, ali ima naš računalnik zahtevano konfiguracijo, je pri knjižnih izdajah slovarjev koristno paziti na vezavo in tipografijo. Trdo vezani slovarji so priporočljivejši od mehko vezanih, saj so odpornejši, imajo pa tudi dobro lastnost, da se knjiga ne zapre takoj, ko jo spustimo, ampak ostane odprta na strani, na kateri želimo. V enozvezkovnih slovarjih so zaradi drobne in stisnjene tipografije slovarski članki pogosto komaj berljivi. V tem oziru je v preteklosti posebej »slovel« *Petit Robert*. V zadnjem času so vse založbe »lažji berljivosti« posvetile veliko pozornosti: tipografija člankov je bolj zračna, zaradi boljšega papirja je mogoča uporaba

bolj kontrastirane tipografije, poleg črne se uporabljajo tudi druge barve ... Tako *Petit Larousse* kot *Petit Robert* pa sta v zadnjih letih izdana tudi v večjem formatu (fr. *grand format*).

1.2 Pregled najpomembnejših francoskih splošnih slovarjev

V nadaljevanju bodo na kratko predstavljeni najpomembnejši francoski enojezični slovarji, ki jih lahko koristno uporabljajo izkušeni tujejezični govorniki.

1.2.1 Večzvezkovni slovarji

Pregled slovarjev bomo začeli z dvema slovarjema, ki sta zaradi svoje specifičnosti, še bolj pa zaradi slabše promocije in distribucije slabo poznana v širši javnosti. Gre za t. i. »institucionalna« slovarja, to je slovarja, ki sta ju izdala oziroma ju še izdajata dve »državni« instituciji. To sta *Dictionnaire de l'Académie française* in *Trésor de la langue française*.

Pri *Dictionnaire de l'Académie française* marsikateri Slovenec samodejno povleče varljivo vzporednico s *Slovarjem slovenskega knjižnega jezika*, pod katerim je podpisana Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Če je SSKJ osrednji (in edini) enojezični slovar v slovenskem prostoru, je položaj *Dictionnaire de l'Académie française* več kot marginalen. Razlogov za to je več. Zadnja popolna izdaja slovarja je izšla v letih 1932–1935. Nova, deveta izdaja napreduje le počasi: prvi zvezek je izšel leta 1994 (do *enzyme*), drugi (do *mappemonde*) leta 2000. Na internetni strani francoske akademije, kjer je novo nastajajoči slovar dostopen brezplačno, je na dan, ko pišem, geslovnik napredoval do besede *patte*. Ko bo slovar končan, naj bi obsegal približno 60 000 gesel. Slovar ni deskriptiven, temveč izrazito normativen, tako da uporabnik v njem nikakor ne bo našel posnetka dejanske rabe francoskega besedišča, temveč idealno podobo »pravilne in lepe rabe« jezike (t. i. *bon usage*). Slovar predstavlja tudi svojevrstni anahronizem, saj se način njegovega nastajanja od prve izdaje leta 1694 ni bistveno spremenil. Zaradi slabe distribucije in relativno visoke cene je bil slovar v preteklosti širšemu krogu uporabnikov neznan. V zadnjih nekaj letih se je položaj obrnil na boljše zahvaljujoč boljši distribuciji, cenejšim izdajam in dostopnosti prek svetovnega spleta (www.academie-francaise.fr).

Trésor de la langue française je do danes največji francoski slovaropisni projekt, ki je več kot trideset let zaposloval preko sto sodelavcev inštituta iz Nancya, ki se je sprva imenoval CRTLF, nato INaLF, danes pa ATILF in deluje v sklopu CNRS. Rezultat je monumentalni slovar v šestnajstih zvezkih (izhajali so od 1971 do 1994), ki jezikoslovno izčrpno in znanstveno sistematično opisuje francosko besedišče devetnajstega

in dvajsetega stoletja. Slovar vsebuje 100 000 geselskih besed, 270 000 definicij in blizu 500 000 navedkov. Nastajal je na osnovi sto osemdeset milijonskega elektronskega korpusa Frantext, v katerem prevladujejo literarna besedila omenjenih stoletij, z dvajsetimi odstotki pa so zastopana tudi strokovna in znanstvena (zlasti poljudnoznanstvena) besedila različnih področij. Poleg obširne makrostrukture se slovar odlikuje tudi z izjemno mikrostrukturno, saj je vsak slovarski članek neke vrsta jezikoslovno-filološka monografija o geselski besedi. V osrednjem delu članka so natančno analizirani pomeni in pomenski odtenki besede od osnovnih do specializiranih. Vsi pomeni so ilustrirani z obsežnimi navedki. Posebej koristni in izčrpni so podatki o paradigmatskih in sintagmatskih odnosih, v katere lahko vstopi geselska beseda (sopomenke/protipomenke, slovnične konstrukcije, kolokacije, stalne besedne zveze). Slovarski članek se zaključi z navedbo manj razširjenih izpeljank, etimologijo in datacijami, izgovorom in pravopisom, statističnimi podatki in bibliografijo.

Projekt *Trésor de la langue française* se na srečo ni zaključil z izdajo zadnjega zvezka, temveč se je nadaljeval z informatizacijo slovarja: pod strokovnim vodstvom Jacquesa Dendiena je postal slovar 2000 brezplačno dostopen preko spleta (<http://atilf.atilf.fr/tlf.htm>), štiri leta kasneje pa proti sorazmerno skromnemu plačilu tudi na CD-ROM-u. Nekaj več o elektronski različici bom povedal v nadaljevanju.

Večzvezkovna slovarja sta izdali tudi obe največji »zasebni« založbi, Larousse in Robert.

Grand Larousse de la langue française je izšel v sedmih zvezkih v letih 1971–1978. Slovar prinaša natančen opis približno 75 000 geselskih besed in je v slovaropisnem pogledu v času izida prinesel številne novosti. Slovar se odmika od v Franciji tedaj prevladujočega koncepta »literarnega« slovarja, namenjenega visoko kultiviranemu uporabniku. Guilbert, Lagane, Niobey in sodelavci so si za nalogo zadali objektivni opis aktualne rabe besedišča in se pri metodologiji opisa slovarskega pomena zgle- dovali pri sodobnih jezikoslovnih teorijah (t. i. distribucijska analiza). Slovar je danes že nekoliko zastaral in žal ni bil deležen nobene nove izdaje.⁸

Več sreče je imela s svojim večzvezkovnim slovarjem založba Le Robert, ki je leta 2001 pripravila že tretjo izdaja svojega *Grand Robert de la langue française*. Slovar, katerega geslovnik šteje 80 000 besed, je izšel v šestih knjigah in nadaljuje tradicijo »filološkega« slovarja, namenjenega literarno kultiviranemu uporabniku, ki jo je v

⁸ Založbi Larousse je v šestdesetih letih uspel izjemen enciklopedično slovarski podvig: *Grand Larousse encyclopédique* v desetih zvezkih, z dvema dopolnilnima zvezkoma leta 1968 in 1975. Slovar je svojo drugo, nekoliko spremenjeno izdajo doživel v letih 1982–1984 (10 zvezkov). Leta 1987 je sledil še petzvezkovni *Grand Larousse en cinq volumes*. Danes so vsa tovrstna Larousseova dela, vsako leto dopolnjena in popravljena, na voljo v elektronski različici (na DVD/CD-ROM-u ali preko interneta).

petdesetih letih 20. stoletja s prvo izdajo slovarja načrtal že Paul Robert. Slovar odlikujejo izjemno subtilna in hierarhično urejena analiza pomena, izčrpni podatki o sintagmاتيki, rubriki homonimov in protipomenk ter številni citati literarnih in novinarskih besedil. V prvo izdajo je Paul Robert vpeljal posebno rubriko, ki je postala z leti zaščitni znak vseh Robertovih slovarjev. Gre za rubriko analogij. Koncept analogije je jezikoslovno zelo težko opredeliti, saj pokriva besede in besedne zveze, ki so z geselsko besedo v neki pomenski (sinonimi, hipernimi, hiponimi, meronimi, holonimi, pripadnost istemu pomenskemu polju) ali morfološki (različne izpeljanke) zvezi. Kljub znanstveni nejasnosti je mreža analogij za izkušenega uporabnika zelo koristno orodje. Pri različnih pomenih geselske besede *dictionnaire* najdemo, npr. *lexicographie*, *lexicographique*, *dico*, *nomenclature*, *macrostructure*, *microstructure*, *lexique*, *vocabulaire*, *glossaire*, *letrine*, *trésor*, *code*, *répertoire*, *concordance*, *encyclopédie*. Zadnji dve izdaji sta izšli tudi na CD-ROM-u (3. izdaja je izšla leta 2005).

1.2.2 Enozvezkovni slovarji

Po mnenju številnih je francoski enozvezkovni jezikovni slovar *Petit Robert* najcelovitejši, če že ne najboljši. Slovar je pogosto predstavljen kot manjši in mlajši brat *Grand Roberta*. Primerjava ni daleč od resnice. *Petit Robert* vsebuje vse rubrike svojega »večjega brata«, vključno z analogijami, homonimi in protipomenkami, odlikuje ga enaka, subtilna in hierarhično urejena členitev pomena, bogata sintagmatika in številni, čeprav veliko krajši navedki. Brez pomišljanja lahko zapišemo, da po bogastvu jezikovnih informacij, podanih na ravni mikrostrukture, prekaša vse ostale enozvezkovne slovarje. Slovar obsega 60 000 gesel in kljub previdnosti pri sprejemanju novih besed zelo dobro pokriva vsa sodobna področja življenja in delovanja. Slovar v zadnjih izdajah vključuje vedno več besed, besednih zvez in pomenov drugih regionalnih različic francoščine.⁹

Dictionnaire de la langue française – Lexis, založbe Larousse je po svojem geslovniku najbrž najobsežnejši enozvezkovni slovar, saj pokriva kar 76 000 gesel, kar mu uspe zahvaljujoč tehniki »gnezdenja«: v sklopu slovarskega »nadčlanka« so obravnavane tudi tvorjenke. V članku geselske besede *continuer* so tako kot podgesla brez prehoda

⁹ Slovar v pogledu različnih regionalnih oblik francoščine seveda nikakor izčrpen. Tudi ni čisto jasno, kakšni so kriteriji, po katerih sta določena beseda ali pomen vključena v slovar. Med slovarji, ki se geografskih različic lotevajo bolj sistematično, velja omeniti *Dictionnaire universel francophone*, Hachette (1998) in pa preko interneta brezplačno dostopna *Base de données lexicographiques panfrancophones* (www.tlfq.ulaval.ca). Za francoščino v Kanadi priporočam »kontroverzni« *Dictionnaire québécois-français* Lionela Meneya, ki je izšel pri založbi Guérin iz Montréalala leta 1999 (²2003).

v novo vrstico obravnavane tudi: *se continuer, continu, continûment, continuation, continuer/-trice, continuité, continuer/-elle, continuellement, biscontinuer/-e, discontinuer, discontinu/-e, discontinuation, discontinuité* in *monoclinu*. Informacija o podgeslih je praviloma okrnjena, saj je pogosto navedena samo definicija, včasih pa tudi ta umanjka. Tehnika »gnezdenja«, ki omogoča pridobiti nekaj dragocenega slovarskega prostora, je do uporabnika, ki želi čim hitreje priti do informacije o natanko določeni besedi in slovarja ni varen, manj prijazna, saj informacije pogosto ne bo našel na pričakovanem mestu. Zaradi kršenja abecednega reda so namreč sestavljavci prisiljeni poskrbeti za razvejani, a pogosto slabo pregledni sistem kazalk, ki uporabnika od mesta v abecednem zaporedju, kjer naj bi bila iskana beseda obravnavana, usmerijo do ustreznega gesla (npr. od *discontinuer* do *continuer*). Slovar je pri izboru geslovnika zelo širok in pokriva poleg sodobnega besedišča številnih specializiranih področij tudi pomene iz klasičnega in ozko literarnega jezika. Zadnja izdaja slovarja je iz leta 2003.

Med srednjevelikimi enozvezkovnimi slovarji bi omenil *Nouveau dictionnaire de français* založbe Larousse in *Dictionnaire Hachette – langue française (Apprentissage et maîtrise de la langue)*. Oba slovarja prinašata kljub svojemu na prvi pogled »skromnemu« obsegu bogat slovarski opis približno 40 000 besed.

1.2.3 Enciklopedični slovarji

Kot poseben primer lahko obravnavamo t. i. »enciklopedične« slovarje, ki poleg občnih imen vključujejo lastna imena z različnih področij. Posebnost je sistematična raba slikovnega gradiva, ki ga v »čistih« jezikovnih slovarjih praviloma ni. Najboljša tovrstna slovarja sta nedvomno *Petit Larousse* in pa *Dictionnaire Hachette (encyclopédique)*. V izdaji za leto 2008 ponuja *Petit Larousse* 59 000 občnih in 28 000 lastnih imen, *Dictionnaire Hachette* pa 58 000 občnih in 25 000 lastnih imen. Enciklopedični značaj slovarjev in tradicija obeh založniških hiš se odražata tudi pri sestavi geslovníkov, ki vključujeta velik delež sodobnega izraza s področja tehnike in znanosti. Zaradi relativno skromnejše mikrostrukture sta slovarja manj primerna kot pripomočka pri enkodiranju (uvezovanju).

Založba Larousse izdaja tudi zanimiv enciklopedični slovar srednjega obsega *Maxi Poche*. Slovar obsega 40 000 občnih imen in 10 000 lastnih. Podobno kot ostali slovarji tega tipa prinaša manj leksikalnih in slovničnih informacij o posamičnih geselskih besedah, a je posebej koristen zlasti za razumevanje redkejših, specializiranih in novejših besed, saj geslovník vsebuje poleg »osnovnega« in najpogostejše rabljenega besedišča tudi pomemben delež terminov različnih strok. Vsako leto sestavljavci namenijo posebno pozornost vključevanju novih besed v novi izdaji.

1.2.4 Elektronski slovarji

Elektronski slovarji so se začeli na francoskem trgu izdajati ob koncu osemdesetih let. Danes je moč za vse najpomembnejše francoske slovarje dobiti tudi elektronsko različico na CD/DVD-ROM-u oziroma internetu.¹⁰ Naštejmo jih le nekaj: *Trésor de la langue française*, *Grand Robert*, *Petit Robert*, *Petit Larousse*, *Dictionnaire Hachette encyclopédique*. Elektronske različice posameznih slovarjev se med seboj seveda močno razlikujejo, tako po načinu namestitve, zahtevnosti uporabe, moči iskalnih orodij, integraciji v različne programe, izkoriščanju večpredstavnosti (npr. slikovno in zvočno gradivo) itd. V nadaljevanju nas bodo zanimala zlasti iskalna orodja.

Če je v klasičnem »papirnem« slovarju edini dostop do informacij preko makrostrukture, pa elektronski slovarji omogočajo poleg osnovne oblike iskanja (torej po geslih) vsaj še iskanje po celotnem tekstu, iskanje po posameznih rubrikah (npr. samo po definicijah, samo v zgledih rabe, samo po kvalifikatorjih ...) in iskanje s pomočjo t. i. boolovih operatorjev (*in/and/et, ali/or/ou* ...). Kako zmogljiva so lahko iskalna orodja, si na kratko oglejmo na primeru elektronskih različic *Petit Roberta* in *Trésor de la langue française*.

Petit Robert nudi dve osnovni možnosti iskanja: osnovno iskanje (z vnosom geselske besede ali preko seznama geselskih besed, preko pregibnih oblik ali stalnih besednih zvez) in napredno iskanje. Pri naprednem iskanju se lahko uporabnik odloči za iskanje po posameznih rubrikah z upoštevanjem več parametrov. Išče lahko po:

- geslih (po besednovrstni pripadnosti, po delih besede, z upoštevanjem odstopov od pravopisa, omogočeno je »anagramsko« iskanje ...)
- izgovoru (izgovor celotne besede ali samo poljubnega dela besede)
- etimologiji in datacijah
- navedkih (po avtorjih in/ali besedah v navedkih)
- celotnem besedilu (iskanje poljubne besede, besed ali besedne zveze znotraj celotnega članka, znotraj definicij, znotraj zgledov rabe in stalnih besednih zvez, po analogijah ... Mogoče je tako iskanje samo določene pregibne oblike /npr. *chantait/* ali pa iskanje vseh pregibnih oblik /tudi *chanter, chante,chantes, chantons, chanté* ... /).

Če je *Petit Robert* veljal za slabo pregleden slovar, tega ne moremo reči o elektronski različici: omogočeno je izbiranje velikosti tipografije, iskanje poljubnih besed

¹⁰ Če v primeru slovarjev knjižne in elektronske izdaje sobivajo, je drugače v primeru enciklopedij, ki so se danes »preselile« na CD/DVD-ROM-e oziroma internet. Med najpomembnejšimi francoskimi enciklopedijami, ki vsako leto na trg pošljejo novo izdajo (v več različicah), naštejmo: *Encyclopédie Hachette*, *Encyclopédie Universelle Larousse* in *Encyclopaedia Universalis*. Elektronskim enciklopedijam so pogosto dodani še različni eno- in večjezični slovarji in drugi dodatki.

ali besednih zvez znotraj člankov, izpis posameznih rubrik članka (npr. samo definicij, samo navedkov, samo stalnih besednih zvez, samo analogij ...). Uporabniku izredno prijazni so tudi hipertekst oziroma nadbesedilo (na katero koli besedo v slovarju kliknemo, nam program odpre ustrezen slovarski članek), izčrpne informacije o morfologiji geselskih besed, zvočni zapis izgovora številnih geselskih besed in še bi lahko naštevali.¹¹

Še zmogljivejša so iskalna orodja *Trésor de la langue française*.¹² Uporabnik lahko izbira med tremi načini iskanja: osnovno iskanje, podprto iskanje (*recherche assistée*) in kompleksno iskanje (*recherche complexe*). Osnovno iskanje omogoča iskanje po geselskih besedah (iz seznama, z vnosom besede, preko fonetičnega zapisa). Podprto iskanje omogoča iskanje določene besede (ali paradigme besed), skupine besed ali besednih zvez glede na več vrst parametrov in v različnih rubrikah slovarskega članka. S pravilno nastavitvijo parametrov in vsebin bomo na primer našli vse glagole, ki opisujejo, kaj vse lahko delamo z žogo pri nogometu, košarki, odbojki in rokometu. Še zmogljivejša je kompleksna možnost iskanja, ki pa je namenjena zlasti znanstvenemu raziskovanju (npr. kateri so glagoli germanskega izvora s področja vojskovanja, s slabšalnim pomenom, ki so se pojavljali v navedkih Flaubertovih del).

Če pustimo ob strani slovarje, ki jih je moč dobiti brezplačno prek interneta ali pa so del drugih programov (črkovalnikov, urejevalnikov besedil), se na trgu v zadnjem času pojavljajo tudi splošni slovarji, izdelani posebej za računalniško okolje. Ti »slovarji« se razlikujejo od zgoraj predstavljenih, saj težijo predvsem k hitri in kar se da preprosti uporabi. Takšen je na primer *Dictionnaire Hachette de la langue française*, ki deluje v programu *iFinger*.¹³ Elektronski slovar obsega 65 000 gesel, ima relativno skromnejšo mikrostrukturo, njegova glavna prednost pa je, da omogoča preprosto in hitro iskanje geselskih besed.

2. DVOJEZIČNI SPLOŠNI SLOVARJI

Zaradi prestižnega položaja francoščine so do prve svetovne vojne dvojezični slovarji, z izjemo klasičnih jezikov, nastajali večinoma v tujini. Razmere so danes seveda drugačne.

¹¹ Glede na iskalno orodje je *Petit Robert*a zmogljivejši in prijaznejši od *Grand Robert*a.

¹² Razlike med različicami na CD-ROM-u in internetu ne zadevajo iskalnih orodij, temveč poleg nekaterih manj pomembnih funkcij zlasti zmožnost integriranja v Word in Internet Explorer.

¹³ V programu *iFinger* so bili izdani tudi drugi enojezični in dvojezični slovarji. Za katere slovarje gre in podrobnejšo predstavitev, glej www.ifinger.com in www.mysoft.fr.

V nadaljevanju bomo poleg dvojezičnih slovarjev za slovensko-jezikovni par na kratko obravnavali tudi slovarje za angleško-francoski in nemško-francoski jezikovni par. Razlog za tako razširjeno obravnavo je poleg kakovosti slovarjev za zadnja navedena jezikovna para razširjenost obeh jezikov v slovenskem prostoru in boljša kakovost angleško-slovenskih in nemško-slovenskih slovarjev.

2.1 Slovensko-francoski jezikovni par

Želeli bi si, da bi bilo omenjeno poglavje lahko daljše in izčrpnije, a temu na žalost najbrž še dolgo ne bo tako. V zadnjem času so izšli izključno slovarji manjšega obsega, tako da edina slovarja večjega formata ostajata *Francosko-slovenski slovar* Antona Grada (1984) in *Slovensko-francoski slovar* Viktorja Jesenika in Narcisa Dembskega (1990), ki sta izšla pri DZS. Leta 2004 sta slovarja nespremenjena izšla tudi v elektronski različici, za katero je poskrbelo podjetje Amebis. Najbrž ni potrebno posebej razlagati, da sta slovarja danes na žalost že zastarala, in sicer tako glede jezikovnega gradiva kot slovaropisnih metod. Kljub spoštovanju do sestavljavcev moramo priznati, da izkušenemu tujejezičnemu govorcu danes lahko služita le še kot »izhod v sili« za primere, ko ima besedo na koncu jezika, a se je nikakor ne more spomniti.¹⁴

2.2 Angleško-francoski in nemško-francoski jezikovni par

V zadnjih letih se je na zahodu uveljavila tradicija dvodelnih in dvosmernih slovarjev, torej slovarjev, ki v eni knjigi ali enem kompletu (v primeru večzvezkovnih slovarjev) združujejo tako angleško-francoski (oziroma nemško-francoski) kot francosko-angleški (oziroma francosko-nemški) del in ki so namenjeni tako angleško (oziroma nemško) govorečim kot francosko govorečim. Isti dvodelni slovar služi obema skupinama tako kot pripomoček za dekodiranje (razvezovanje) in kot pripomoček za enkodiranje (uvezovanje). Dvosmernost seveda ni rešitev, ki bi bila optimalna s slovaropisnega stališča, ampak je razumljivo povezana z zmanjševanjem stroškov, saj je slovarju s tem odprt veliko večji trg. Namesto dveh dvodelnih enostranskih slovarjev, od katerih bi se eden tržil na primer v francosko govorečem prostoru, drugi pa v angleško govorečem, je na voljo en sam slovar za oba jezikovna prostora. S tem so seveda uporabniki nekoliko prikrajšani, saj bi pri dekodiranju pogosto potrebovali obširnejši geslovnik in večjo izbiro prevodnih ustreznice, medtem ko bi pri enkodiranju potrebovali zlasti čim popolnejšo informacijo o prevodni ustreznici in pogojih rabe le-te.

¹⁴ Bolj problematična je raba obeh slovarjev pri manj izkušenih uporabnikih. Za uporabnike s slabšim znanjem je dvojezični slovar seveda zelo »privlačen«, a iz lastne pedagoške prakse vem, v kako napačne »prevode« lahko vodi raba obeh slovarjev.

Sodobni slovarji za obravnavana jezikovna para so rezultat dela mešanih skupin slovaropiscev, kjer so zastopani rojeni govorniki obeh v slovarju opisanih jezikov, ki seveda zelo dobro obvladajo tudi drugi jezik (oziroma so dvojezični). V zadnjih desetletjih je za potrebe izdajanja dvojezičnih slovarjev prišlo do združevanja založb in dvojezične slovarje izdajajo *Robert – Collins*, *Hachette – Oxford*, *Hachette – Langenscheidt*, *Larousse – Chambers*¹⁵ itd.

Slovarji, primerni za prevajalce in druge izkušene uporabnike, naj bi v obeh delih vsebovali vsaj okoli 250 000 besed in besednih zvez in postregli vsaj s 350 000 prevodnimi ustreznici.

Vsi, v nadaljevanju omenjeni slovarji, so deležni nove, popravljene in dopolnjene izdaje vsakih nekaj let (od dveh do največ petih ali šestih let). Večino izmed njih je moč dobiti tudi v elektronski različici. Primerjalne analize navedenih slovarjev se žal v okviru pričujočega članka ne moremo lotiti, saj bi zaradi omejenega prostora informacija ne bila celovita. Dodajmo še, da so vsi slovarji obogateni z najrazličnejšimi dodatki (slovnične in kulturne vsebine, modeli pisem ...)

Za angleško-francoski jezikovni par je izbira največja. Posamezne založbe praviloma ponujajo široko paleto slovarjev različnih velikosti in zahtevnosti, od majhnih žepnih slovarjev, namenjenih za potovanje, do obsežnih, pogosto tudi večzvezkovnih slovarjev za strokovnjake različnih profilov in prevajalce.

a) Večzvezkovni slovarji:

- *Le Grand Robert et Collins* (oziroma *Collins Robert French Dictionary Supersenior*) v dveh knjigah, s 450 000 besedami in besednimi zvezami, 700 000 ustreznici, ki zelo dobro pokriva tudi specializirano izrazje (zadnja izdaja: 2007);
- *Harrap's Unabridged*: 440 000 besed in besednih zvez, 780 000 ustreznici v dveh knjigah (zadnja izdaja: 2007).

b) Enozvezkovni slovarji, namenjeni učiteljem, študentom, poslovnežem, pa tudi prevajalcem:

- *Le Robert et Collins* (oziroma *Collins Robert French Dictionary Senior*) s 350 000 besedami in besednimi zvezami in 600 000 ustreznici (zadnja izdaja: 2007);
- *Le Grand dictionnaire Hachette – Oxford* (oziroma *The Oxford French Dictionary*): 360 000 besed in besednih zvez in 550 000 ustreznici (zadnja izdaja: 2007);
- *Harrap's Shorter*: 350 000 besed in besednih zvez, 600 000 ustreznici (zadnja izdaja: 2006)
- *Dictionnaire Larousse – Chambers anglais-français / français-anglais*: 250 000 besed in besednih zvez, 400 000 ustreznici (zadnja izdaja: 2007).

¹⁵ V angleškem in nemškem prostoru je vrstni red založb v imenih seveda obrnjen: *Collins Robert*, *Oxford Hachette* ...

Za nemško-francoski jezikovni par je izbira manjša, razpon slovarjev bolj omejen, ritem novih izdaj pa nekoliko počasnejši. Med nemškim in francoskim trgom obstajajo pomembne razlike, pri čemer je potrebno ugotoviti, da je na nemškem trgu izbira dvojezičnih slovarjev za nemško-francoski jezikovni par boljša. Izpostavimo lahko naslednje slovarje:

- *Langenscheidt Großwörterbuch Französisch Sachs-Villatte*: 310 000 besed in besednih zvez, blizu 600 000 ustreznice (zadnja izdaja: 2006);
- *PONS Großwörterbuch Französisch*: 280 000 besed in besednih zvez, 340 000 ustreznice (zadnja izdaja: 2006);
- *Grand dictionnaire Larousse allemand-français / français-allemand*: 220 000 besed in besednih zvez, 400 000 ustreznice (zadnja izdaja: 2004);
- *Grand dictionnaire allemand Hachette – Langenscheidt*: 220 000 besed in besednih zvez, 500 000 ustreznice (zadnja izdaja: 2004).

3. SKLEPNA MISEL

Splošni jezikovni slovarji so seveda samo eno od »orodij«, ki jih v svojem delu uporablja prevajalec. Slika prevajalskih pripomočkov bi bila celovitejša, čeprav nika-
kor ne popolna, če bi bili dodani še specializirani slovarji (npr. slovarji sopomenk, analogij, kolokacij ...),¹⁶ terminološki slovarji in podatkovne zbirke ter številne nove oblike »računalniških« orodij.¹⁷

¹⁶ V Sloveniji je dobro znana terminološka zbirka *Evroterm*. Za frankofonski prostor so pomembni še:

- terminološka zbirka *Conseil international de la langue française*: brezplačen dostop preko www.cilf.org; poleg definicij zbirka ponuja še ustreznice v angleščini, nemščini, španščini, v že nekoliko zastareli različici na CD-ROM-u so bile podane tudi ustreznice v italijanščini;
- kanadski *Grand dictionnaire terminologique* (v okviru *Office québécois de la langue française*): brezplačen dostop (www.granddictionnaire.com), prek 3 milijone terminov, definicije v francoščini, ustreznice v angleščini (pri medicinskih izrazih tudi latinščini);
- *Termium*: zmožljiva, a na žalost ne brezplačna dvojezična (angleško-francoska) terminološka zbirka kanadske vlade, ki obsega preko 3,5 milijona terminov (www.termiumplus.qc.ca).

¹⁷ Posebej zanimivi so slovarji, posebej izdelani za računalniško okolje, in pa različni črkovalniki in urejevalniki besedil. Nekateri črkovalniki in pregledovalniki slovnice so tako veliko več kot le preprosti »korektorji« in so zanimivi tudi kot slovarska orodja. Vzemimo npr. *Cordial* francoskega podjetja Synapse Développement, ki v svoji profesionalni različici ponuja poleg povsem uporabnih slovarjev občnih in lastnih imen Littréjevega slovarja, slovarja *Trésor de la langue française* (glej v nadaljevanju), še slovar sopomenk in protipomenk, slovar analogij, slovar lažnih prijateljev, slovar jezikovnih pasti, slovar homonimov ter rudimentarne »prevajalnike« za francoščino, angleščino, nemščino, italijanščino, španščino in portugalščino.

4. OBRAVNAVANI ENOJEZIČNI SLOVARJI (ZADNJE IZDAJE)

- Dictionnaire de l'Académie française*, Fayard, 1994, 2000
(2 zvezka nepopolne devete izdaje) [+ internet]
Dictionnaire de la langue française – Lexis, Larousse, 2003.
Dictionnaire Hachette encyclopédique 2008, Hachette livre, 2007 [+ CD-ROM]
Dictionnaire Hachette – langue française, Hachette livre, 2001
Grand Larousse de la langue française, Larousse, 1971–1978
Grand Robert de la langue française, 2001 [+ CD-ROM]
Larousse Maxi Poche 2008, Larousse, 2007
Le Nouveau Petit Robert 2008, Dictionnaires le Robert, 2007 [+ CD-ROM]
Le Petit Larousse 2008, Larousse, 2007 [+ CD-ROM]
Nouveau dictionnaire de français, Larousse, 2006
Trésor de la langue française, CNRS, 1971–1994 [+ CD-ROM + internet]

5. BIBLIOGRAFIJA

- Béjoint, H. & Thoirion, P., ur. 1996. *Les dictionnaires bilingues*. Bruxelles: Duculot.
Pruvost, J. 2002. *Les dictionnaires de langue française*. Paris: PUF.

Gregor Perko je docent in raziskovalec na Oddelku za romanske jezike in književnosti Filozofske fakultete v Ljubljani, kjer poučuje moderni francoski jezik. V času podiplomskega študija se je strokovno izpopolnjeval v Lillu (specialistična diploma iz leksikografije in terminografije). Doktoriral je s temo iz dvojezične leksikografije. Osrednja področja njegovega raziskovanja so leksikografija, leksikologija in semantika.

Gregor Perko, PhD in Linguistics (bilingual lexicography), is senior lecturer and researcher in the Department of Romance Languages of the Faculty of Arts at the University of Ljubljana. During his postgraduate studies, he specialized in lexicography and terminography (University of Lille III, France). His main research interests cover lexicography, lexicology and semantics.

E: gregor.perko@guest.arnes.si

Ljudmila Gabrovšek

Going Dutch¹: An Overview of Dutch Dictionaries

ABSTRACT

The article starts with background information on the Dutch language and goes on to provide basic information on the most important contemporary Dutch general-purpose lexicographical achievements, concentrating on general ❶ monolingual Dutch dictionaries and ❷ bilingual dictionaries with Dutch. Among the latter, combinations of Dutch with Slovenian and English are highlighted. The survey concludes with a selection of freely available general-purpose online reference sources for Dutch.

KEY WORDS: *monolingual dictionaries, bilingual dictionaries, Dutch lexicography, Dutch/English, Dutch/Slovenian*

IZVLEČEK

Po nizozemsko: predstavitev nizozemskih slovarjev

Članek najprej poda osnovna dejstva o nizozemskem jeziku, nato pa se osredotoči na najpomembnejše dosežke sodobne nizozemske splošne eno- in dvojezične leksikografije. Med dvojezičnimi slovarji posebej izpostavi obstoječe splošne nizozemsko-slovenske in nizozemsko-angleške. Zadnji del članka prinaša izbor najrelevantnejših splošnih priročniških virov za nizozemščino, ki so dostopni na spletu.

KLJUČNE BESEDE: *enojezični slovarji, dvojezični slovarji, nizozemska leksikografija, nizozemsko-angleški, nizozemsko-slovenski*

1. INTRODUCTION

The Dutch² language (*de Nederlandse taal*), one of the official languages of the European Union, the Benelux and the Union of South American Nations, derives from Low Franconian³ and, together with English and German, belongs to the group of the West Germanic languages. Historically, it is similar to the other West Germanic languages in that it is divided into three stages – Old, Middle and Modern. Dutch is

¹ *Going Dutch*, also known as *Dutch treat/date*, stands for 'An outing, as for dinner or a movie, in which all persons pay their own expenses.' (<http://www.bartleby.com/61/77/D0437700.html>)

² "The word *Dutch* comes from the Old Germanic word *theodisk*, meaning 'of the people', 'vernacular' as opposed to official, i.e. Latin or later French." (<http://www.encyclopedia4u.com/d/dutch-language.html>).

³ "It derives from Low Franconian, the speech of the Western Franks, which was restructured through contact with speakers of North Sea Germanic along the coast (Flanders, Holland) about 700 CE." (*Britannica Online Encyclopedia*)

nowadays spoken by a total of some 24 million people worldwide and ranks 46th on the list of world languages by the number of native speakers⁴. Dutch is an official language in the Netherlands, Belgium⁵, the Netherlands Antilles, Suriname and Aruba; it is spoken also in several countries in which it does not hold the status of an official language, notably in Indonesia, France (French Flanders) and Germany (Lower Rhine). In connection with Dutch, two other languages are often mentioned – Frisian and Afrikaans. As the overview of the history of Dutch compiled at the University of Vienna suggests, although “there is perhaps no direct connection with the actual development of Dutch, a study of closely related languages such as Frisian and Afrikaans can be very interesting for the history of Dutch” (Hüning et al. 1997/1999). The Frisian language, spoken natively by about 500,000 people, chiefly in the Dutch province of Friesland, is in some respects similar to Dutch; it is an independent member of the West Germanic language family and is the closest relative of English – it “has developed in parallel, albeit possibly strongly influenced by Dutch”, whereas Afrikaans⁶ “is a fairly young language, which arose from Dutch as recently as the 17th century, and which grew into an independent language in the course of the past three centuries.” (Hüning et al. 1997/1999) It is spoken natively by about 6.5 million people.

The Dutch language has about ten times as many speakers as Slovenian, which is a South Slavic language spoken by approximately 2.4 million people. Characterizing anything as big or small is evidently relative as, intriguingly enough, the Dutch often regard their language as being insignificant and small; as a consequence, they are famous for their fluency in foreign languages – predominantly English, which has been gaining ground at the expense of German and French, but the latter two are also relevant, largely owing to the fact that the Dutch school curricula incorporate the learning of more than one foreign language. Kees de Bot, a linguist, conducted an interesting research in which he tried to find some answers to the question of why the Dutch excel in learning foreign languages⁷. (De Bot 2004)

⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_languages_by_number_of_native_speakers#Top_20/.

⁵ The variety of Dutch spoken in the region of Flanders (in the north of Belgium) is referred to as Flemish (*Vlaams*); it differs from standard Dutch (*Standaard* or *Algemeen Nederlands*, which is defined by the Dutch Language Union) in pronunciation and some segments of vocabulary. Flemish is spoken by approximately 6 million people.

⁶ Language spoken predominantly in South Africa and Namibia, as well as in some other African countries.

⁷ “For some reason, Dutch people are supposed to be superior foreign language learners. I have tried to find the original source of this assumption, and though it goes back several centuries, it is not clear on the basis of what evidence we acquired this fame. Given the lack of empirical evidence, it is easy to speculate, and one of the speculations I like to entertain is that there is a close correlation between ♦

The reasons why the Dutch learn foreign languages may well go back to the golden days of Dutch international trade relations in the *gouden eeuw*, or in English the golden 17th century, and their maritime success, when they clearly represented, regardless of their size, one of the great world powers. Moreover, the Dutch have a favorable geographical position and their native language, after all, belongs to the same group as English and German. It is generally believed that Dutch resembles German more than it does English, although it shares similarities with both, so that for the Dutch learning the two is not really a tough nut to crack.

The first bilingual dictionary combining Dutch with another language (specifically French) appeared as early as 1546⁸; moreover, the Dutch also boast a rich tradition of excellent monolingual dictionaries (e.g. the *dikke*⁹ Van Dale). Since the Dutch are generally quick to adapt to the needs of their environment and are willing to learn foreign languages, it is quite logical that “the number of non-native speakers of Dutch who voluntarily learn the language is small. Dutch is not geographically widespread and in its home countries, the Netherlands and Belgium, most of its speakers are proficient in other European languages.”¹⁰ This also explains why the first Dutch (monolingual) dictionary made exclusively for learners’ needs was published only in 2003. However, the relatively small number of people learning Dutch may actually turn out to be a motivation to take up Dutch, given the opportunities a person who acquires Dutch as a second language has – there are so many fields in which the Netherlands, or the Dutch-speaking countries, play a major role, meaning that many opportunities are likely to open up for translators who are proficient in Dutch (in trade and commerce, design, literature, etc.).

This survey article presents the most important achievements of Dutch general lexicography, focusing first on the most notable present-day Dutch monolingual dictionaries (Van Dale, Prisma and Kramers), and second on bilingual dictionaries with Dutch, with special emphasis on the Dutch-Slovenian achievements and then on bilingual dictionaries combining Dutch and English. I will also refer to bilingual

language aptitude and intelligence and so, arguing back from the assumed superiority in language learning and accordingly a higher aptitude, we arrive at the conclusion that Dutch people are more intelligent than other people. Unfortunately, the experience of having lived in that country for more than 50 years has made it absolutely clear to me that that cannot be the explanation.” (De Bot 2004)

⁸ Osselton (1991: 3034) explains that “The production of dictionaries involving Dutch and other languages can be seen to reflect the practical needs of a minor-language community which has at the same time always been a major trading nation with strong international ties, both cultural and political.”

⁹ *Dik* in Dutch means ‘fat.’

¹⁰ Wikipedia: the Dutch Language

dictionaries with Dutch and Serbian/Croatian, concluding with a selective list of useful free online Dutch dictionaries / translating engines.

2. MONOLINGUAL DUTCH DICTIONARIES

The creation of dictionaries practically always reflects the needs of potential users, and the products are structured accordingly. In the Netherlands, the need for bilingual dictionaries arose sooner than the need for monolingual ones. The early production of bilingual dictionaries was to a large extent a result of international trading ties, as well as of colonial politics and expansion. The need for a proper monolingual mother-tongue dictionary was fulfilled later; as Osselton (1991: 3035) points out, “in many respects the evolution of monolingual [Dutch] dictionaries lagged behind that of bilingual ones”.

The first Dutch word lists appeared in the 16th century and were used for special purposes; in order “to advance the use of Dutch terminology” (Hüning et al. 1997/1999), Jan van der Werve compiled a collection of loanwords used in the field of law and provided them with their Dutch equivalents – *Het Tresoor der Duytsscher Talen* (later renamed *Den schat der Duytsscher talen*), published in 1553. Jan van Musen added “an alphabetical Vocabularius of foreign words”¹¹ (Hüning et al. 1997/1999). The *Tresoor* dominated the field practically throughout the 18th century.

The first “call for the compilation of a dictionary in which the mother tongue was central” (Hüning et al. 1997/1999) was made by Josuah van Iperen in 1762; indeed, in 1796 Pieter Weiland set out to compile an eleven-volume dictionary, *Nederduitsch taalkundig woordenboek* [published between 1799 and 1811], but his work did not meet the standards of *Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde* (the Society of Dutch Literature) in Leiden, the main Dutch linguistic centre already at that time. It was only in the 19th century that “it was decided to compile two historical dictionaries: one for Middle Dutch and one for Modern Dutch” (Hüning et al. 1997/1999, drawing on Van Sterkenburg 1984).

The imposing monolingual dictionary of Modern Dutch – the *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (= WNT) – was based on a plan made by linguist Matthias de Vries (1820–1892) in 1851. A huge project, it took almost 150 years to complete; the makers were advancing very slowly because there were too few editors involved

¹¹ The Dutch seem to put a lot of emphasis on the use of loanwords and their role in their mother tongue, and it is interesting to observe that “lexicography targeted solely on Dutch, without any special interest in loan words, only begins towards the end of the eighteenth century” (Hüning et al. 1997/1999).

and because funding was inadequate for quite a while. It was also unclear whether the dictionary should focus more on historical or current usage. It was eventually completed in 1998, comprising 500,000 entries in 40 volumes, this supposedly making it “the biggest dictionary in the world” (Hüning et al. 1997/1999). Present-day monolingual Dutch dictionaries are synchronic, thus following the prevailing trend in contemporary lexicography, and thus do not depend primarily on the historical WNT. Thus the *dikke Van Dale*¹² (‘fat Van Dale’), for example, the most comprehensive monolingual Dutch dictionary, has been steadily reducing its dependence on the WNT since 1976, making the current vocabulary more prominent. (Hüning et al. 1997/1999)

To understand the important role of monolingual Dutch dictionaries, one needs to consider language change. Dutch is highly susceptible to change and new words enter it practically on a daily basis, which is why monolingual dictionaries get revised and updated constantly; another reason is the frequent changes in spelling, regulated by *de Nederlandse Taalunie*¹³ (the Dutch Language Union). Dutch has a very large vocabulary which keeps growing, and the ease with which new words (especially English loanwords at present) penetrate it is striking; for example, the English noun *e-mail* (used in Dutch as well) recently acquired the verbal ending *-en* and the verb *emailen* was thus born (the same goes for *printen*, *internetten*, etc.). There are also numerous English words that have entered Dutch while fully preserving their original form, such as *scanner*. However, the Dutch do not seem to be worried about the future of their language and I personally do not believe there is a major reason for concern. Indeed, Adriaan van Dis, a well-known Dutch writer and a *taalliberaal* (language liberal), who was awarded the *Groenman Taalprijs*¹⁴ in 2007, is not afraid of a too strong influence of English on Dutch; as he put it in one of his recent interviews: “De taal is levend, en vernieuwt zich steeds weer¹⁵.”

¹² Its full title is *Groot woordenboek van de Nederlandse taal* (the large dictionary of the Dutch language)

¹³ The Dutch Language Union in cooperation with *het Instituut voor Nederlandse Lexicologie* (the Institute of Dutch Lexicology) is responsible for regulating the spelling and updating it; the spelling rules are published in the book entitled *Woordenlijst Nederlandse Taal* (wordlist of the Dutch language), also referred to by the public as *het Groene Boekje* (the green booklet) because of its green covers.

¹⁴ Groenman language award is given to people who contribute significantly to the Dutch language and Mr. Van Dis won the award because of his clear and innovative use of the language in his books.

¹⁵ “Language is alive, and it changes all the time.” The quote is taken from the interview published in the magazine *Onze Taal*, 2007, no. 7/8, pp. 192–194.

2.1 Van Dale

The Van Dale dictionaries began with the “fat” Van Dale and the work of Johan Hendrik van Dale (1828–1872) – this was the basis for the development of a publishing house that nowadays sets the standard for Dutch dictionaries of different sorts. In the early 1970s they started to expand their dictionary list. The Van Dale monolingual dictionaries are generally regarded as the best in the country; they are backed by a tradition going back to the 1870s. They aim to serve the needs of a wide range of users¹⁶ whose knowledge of Dutch varies and whose language reference needs vary considerably.

① **The fat Van Dale** is currently the most important, the best, and the most widely used Dutch monolingual dictionary; it is based on bilingual dictionaries which were more advanced than their monolingual counterpart, thus offering a basis for compiling a monolingual lexicon, notably on the Dutch-French / French-Dutch dictionaries of Marin and Halma¹⁷. Although the Calisch brothers were its original authors (*Nieuw woordenboek der Nederlandsche taal* [1864]), the name Van Dale has stuck to the dictionary from the year 1872 onwards, because it was Johan Hendrik van Dale who revised an early edition of the dictionary; however, he died before the book was released. At present, its 14th edition is available (on a CD-ROM as well), incorporating spelling changes of 2005, drawing on the work of many specialists, each contributing their expertise in their field in order to improve and update the dictionary. The latest edition, in full *Groot woordenboek van de Nederlandse taal* (Den Boon and Geeraerts 2005), comes in three volumes and comprises 268,826 entries in 4,464 pages; some 9,000 entries from modern Dutch and Flemish culture are new to this edition; the dictionary is especially notable for its coverage of allusions from book titles, film titles and pop music. The entries are all furnished with grammatical information (the article/gender of nouns, plural forms of nouns, parts of speech, etc.); word combinations are provided as well (although not in the classical sense – e.g. full sentences). The fat Van Dale is also famous for providing rich etymological information (it is printed in blue in the 14th edition, in which 46,000 entries contain etymological information – it also indicates which languages particular loanwords

¹⁶ The Van Dale series includes *Mijn Eerste Van Dale* (my first Van Dale), a 144-page dictionary for kids up to 5 years of age, and *Van Dale Basiswoordenboek Nederlands* (Basic Dutch Dictionary) for the 10-to-12-year-old target group, which is advertised as the biggest dictionary for children. It is remarkable that such attention is paid to the role of dictionaries in learning one's mother tongue; even babies get their own dictionaries. Of course this is also a product of a long and rich lexicographical tradition in the Netherlands.

¹⁷ Pierre Marin and François Halma compiled bilingual dictionaries with Dutch and French in the 18th century and were great rivals (involving issues of plagiarism).

come from). Some entries include the so-called *datering*, the information on the time span in which they occurred. The dictionary includes an appendix on the importance of gender in Dutch nouns, an appendix on terms of address, and much more. This is what the entry *boek* ('book') looks like:

1 *boek* (het; -en) **1** (als voorwerp) geheel van een aantal bedrukte of beschreven bladen van papier, perkament of andere stof, een geschrift over enig onderwerp bevattende, m.n. zulk een uit gevouwen en samengenaaid vellen bedrukt papier bestaand geheel, al of niet in een band gebonden: *een ingenaaid, een gebonden boek; een boek in losse vellen, nog niet ingenaaid; een boek collationeren*, nazien of er geen bladen ontbreken of verkeerd geplaatst zijn; *een boek opensnijden*, de bladen ervan op de buitenvouwen doorsnijden; *met een boekje in een boekje*, zie bij *boek*¹ (5); *Gulden Boek*, register waarin hoge bezoekers van een stad, van musea enz. hun naam schrijven; *altijd (met zijn neus) in de boeken zitten*, altijd studeren; *noot een oog in een boek slaan*, nooit lezen **2** (meer abstr.) letterkundig werk, verhandeling, beschrijving enz., in zulk een samenstel van bladen neergelegd en gepubliceerd: *een goed boek heeft een bepaalde toon en deze toon klinkt door in elke zin van dat boek* G. Krol; *het zijn niet de dikste boeken waarin de waarheid woont* W.F. Hermans; *gesproken boek*, audioboek; *dat boek is goed gegaan*, verkocht; *verboden boeken*, die door de geestelijke of wereldlijke overheid, als voor het ware geloof, de goede dat is voor hem een gesloten boek, daar weet hij, begrijpt hij niets van; *een open boek zijn*, geen geheimen hebben; *een boek met zeven zegelen* (met zinspel op zo'n boek in Openb. 5:1), een groot geheim, een zaak waarvan niets bekend is 4 hoofdafdeling van een enigszins uitgebreid letterkundig werk, m.n. in de Bijbel: *het boek Genesis; de gewijde boeken*, de Bijbel; *daar kom ik met de boeken van Mozes*, van iem. gezegd die met zware en oude boeken komt aansjouwen; (scherts.) *de vijf boeken Mozes*, vijf oude ongetrouwde zusters of vrijsters 5 een aantal bladen wit, veelal gelinieerd papier, ingebonden en bestemd om er aantekeningen in te schrijven, syn. *schrijfboek*; – ook als tweede lid in samenst. als de volgende, waarin het eerste lid de geregistreerde gegevens noemt: *adresboek, akteboek, doodboek, doopboek, hypotheekboek, notulenboek, stamboek* 6 (in 't bijz.) (als verkorting van) koopmansboek: *de boeken bijhouden*, afsluiten, nazien; *een post te boek stellen*, in de boeken inschrijven; *boeken*; *een post buiten de boeken houden*, niet boeken; iem. uit zijn boek schrappen, niets meer met iem. te maken willen hebben, niets meer voor iem. doen; *een rijk boek hebben*, maar arm aan kas zijn, vele vorderingen maar geen contanten hebben; *bij iem. te boek staan voor a)* zijn schuldenaar zijn voor een zeker bedrag, *b)* aansprakelijk, verantwoordelijk zijn voor een zaak of een misdrijf, *c)* (van koopwaren) als post voorkomen en geschat zijn voor een zeker bedrag; *hij heeft een schoon boek*, niets op zijn kerfstok, van iem. wiens schulden vereffend of wiens overtreddingen geboet zijn; *schoon boek maken*, zijn schulden betalen; *dat is een gesloten boek*, een afgesloten episode (van personen die gestorven, of zaken die afgedaan zijn); (gew.) *hoe liggen, zitten de boeken?*, hoe staan de zaken?; *wel in iemands boeken staan*, hoog te boek staan, bij iem. goed aangeschreven staan; – lijst of register door een ambtenaar gehouden: *het boek van Adams geslacht*, zijn geslachtsregister; *te boek staan*, in een boek opgeschreven zijn: *zij stond onder een andere naam te boek*, was onder een andere naam ingeschreven; *te boek staan als –*, gehouden worden voor: *als goed, eerlijk, verstandig te boek staan*, daarvoor doorgaan in de schatting van anderen; *hij staat als leugenaar te boek*; *een boek (met) stalen*,

een aantal stalen als in een album of een bundel bijgeezeden of de goede gezindheid gevaarlijk, veroordeeld zijn, en op welker lezing of verspreiding straf gesteld is; *iets te boek stellen*, opschrijven, beschrijven; *men zou er een (heel) boek over kunnen (vol)schrijven*, ter aanduiding van een buitengewone hoeveelheid van veelal onaangename omstandigheden en ervaringen die men beleefd heeft of nog ducht; *dat is in geen boeken te beschrijven*; *iemand uit een boek*, zoals men alleen in de boeken, niet in de werkelijkheid aantreft; *spreken als een boek a)* onnatuurlijk en stijf, *b)* (gew.) zeer vloeiend en logisch; *dat spreekt als een boek*, vanzelf, dat is duidelijk; *het Boek (Gods)*, *het Boek der Boeken*, de Heilige Schrift; *het boek der toekomst*, van het noodlot, de toekomstige resp. onvermijdelijke loop der dingen; (scherts.) *nee, ik heb al een boek*, reactie op de vraag of iem. een boek wil hebben; *boek des levens*, genoom; – ook als tweede lid in samenst. als de volgende, waarin het eerste lid het thema (in 't bijz. een schoolvak of een wetenschap) noemt: *aardrijkskundeboek, algebraboek, avonturenboek, babyboek, bijenboek, biochemieboek, biologieboek, bouwkunstboek, damboek, dierenboek, diertkundeboek, geneeskundeboek, grammaticaboek, hondenboek, insectenboek, kamerplantenboek, kattenboek, kostuumboek, letterkundeboek, mechanicaboek, meetkundeboek, natuurkundeboek, plantkundeboek, schaakboek, scheikundeboek, vlinderboek, vogelboek, wiskundeboek*; – ook als tweede lid in samenst. als de volgende, waarin het eerste lid de tekstsoort noemt: *hymneboek, moppenboek, pornoboek, sprookjesboek, verhalenboek, verslagboek, vertelsboek*; – ook als tweede lid in samenst. als de volgende, waarin het eerste lid het doel of de functie noemt: *dictaatboek, instructieboek, opleidingsboek, troostboek, voorleesboek, voorlichtingsboek, zelfhulpboek* 3 (fig.) in toepassing op een geheel van denkbeelden, voorstellingen, ervaringen enz. waarin men als 't ware kan lezen: *hij las in het boek zijner verbeelding*, in het boek van het verleden; *het boek der natuur*, de natuur, de schepping, m.n. als een der openbaringen Gods; in het boek van iemands hart gescreven zijn, bemind worden; (spr.) (een) *andermans boeken zijn duister te lezen*, het is duister te lezen in *andermans* boeken, het is moeilijk de omstandigheden, bedoelingen, m.n. de financiële toestand van een ander te begrijpen en te beoordelen; voegd, bv. van een kieermaker of stoffeerder; – ook als tweede lid in samenst. als onder¹ (5) 7 naam voor een bepaalde hoeveelheid: *een boek papier*, 25 vel in elkaar geslagen (vroeger en van Hollands geschept papier nog 24 vel); *een boek prenten*, 24 stuks in elkaar geslagen; *een nieuw boek*, honderd vel (sinds 1877 in Duitsland en elders); *een boek bladgoud*, 250 blaadjes; (gew.) *een boek kaarten*, een spel kaarten 8 (verzamel.) de stokkaarten 9 (Barg., volkst.) portfeuille: *een boek met poen*, een goed gevulde portfeuille 10 (als verkorting van) *boekpens* • (901-1000) – Oud-Ind. *bhagah* (bezit, toedeler), in het Oud-Germ. zou het betekenen 'lot, dat wat toebedeeld is', wat zich ontwikkelde tot 'tot het lot bestemd(e)', 'runtenkenen' en ten slotte 'boek'

²*boek* (de (m.); -en) (gew.) *beuk*¹

³*boek* (de (m.); -en) langwerpig vierkant, enigszins gebogen of geheel plat gouden of zilveren sierblad ('token') aan het hoofd- of oorlijn der vrouwen in Holland • (1837) etymologie onbekend

The sample entry *boek* is quite detailed; it comprises information on the gender and its plural form. There are actually three *boek* entries shown with superscript numbers, but I focus on the first entry. Ten senses of the word are given in a numbered

sequence, each of them listing the relevant set phrases and free combinations to illustrate the use. At the end of the entry, the afore-mentioned *datering* can be seen (901-1000), followed by etymological information printed in blue (the color cannot be seen in the scanned version of the entry as I first photocopied it and then scanned it). This entry, too, clearly shows that the flagship Dutch dictionary¹⁸, practically an institution of its own, is appropriate for (educated) native speakers and (highly) advanced non-native users or learners of Dutch.

The fat Van Dale's younger offspring, focusing on contemporary Dutch of the past fifty years, is ② **Groot woordenboek hedendaags Nederlands** (the comprehensive dictionary of contemporary Dutch) (Sterkenburg et al. 1996/2008). The recent (2008) 4th edition comes in two volumes and comprises 97,000 modern Dutch entries in 1,900 pages. The dictionary provides in its entries a large number of synonyms, antonyms, hyponyms and hypernyms, as well as idioms and collocations (explained when not semantically transparent or when heavily polysemic) – it is also regarded as the largest synonym book of modern Dutch.

The sample entry *boek* from the 1996 print edition:

The article indicating gender (*het*) is placed after the noun, its plural form being likewise shown (*-en*). Five modern senses of the word follow one after the other, numbered from 0.1 to 0.5, whereas examples of use (which follow the sign ♦) are given together. However, the examples of use are treated differently than is customary. They are numbered in a peculiar way, according to how they combine [valency]; thus the first given number marks the kind of combination in which the noun *boek* occurs in a particular example of use, e.g. number one = combined with a noun, number two = combined with an adjective, number three = combined with a verb, etc. This is why the example *een*

boek {f} (het ~; ~en) (→ sprw. 51) 0.1 bundel bedrukte of beschreven bladen van papier in een band 0.2 letterkundig product, verhandeling, beschrijving, in deze vorm verschenen 0.3 aantal bladen wit papier, bestemd om er aantekeningen in te schrijven 0.4 hoofdafdeling van een uitgebreid letterkundig werk 0.5 een bepaalde hoeveelheid in boekvorm ♦ 1.1 wetboek; woordenboek 1.2 het Boek der Boeken de bijbel 1.3 dagboek; kasboek 1.4 het ~ Genesis; de Boeken der Kronieken de bijbelboeken die handelen over David, Salomo en het rijk Juda; het Boek der Openbaring het laatste bijbelboek 1.5 een ~ bladgoud 250 blaadjes: een ~ papier 25 vel in elkaar geslagen 2.1 het groene ~ je de Woordenlijst van de Nederlandse taal 2.2 de apocriefe ~ en de bijbelboeken die niet tot de canon gerekend worden: een boeiend ~; dat is een gesloten ~ een afgesloten episode: dat is voor hem een gesloten ~ daar weet hij, begrijpt hij niets van; een open ~ zijn geen geheimen hebben 3.1 draaiboek; een ~ je opendoen over geheimen verklappen van 3.2 een ~ schrijven 3.3 de ~ en bijhouden ontvangsten en uitgaven optekenen; de ~ en sluiten een financieel jaarverslag en balans maken 6.1 buiten zijn ~ je gaan zijn bevoegdheden te buiten gaan; met zijn neus ~ in de ~ en zitten; uit het ~ je zuiver theoretisch; volgens het ~ je volgens de voorschriften 6.2 iets te ~ stellen opschrijven, beschrijven 6.3 te ~ staan als bekend staan als: zij stond onder een andere naam te ~ was onder een andere naam ingeschreven in het register van de burgerlijke stand; bij iem. te ~ staan voor hem een zeker bedrag schuldig zijn 6.5 een ~ met stalen een aantal stalen in een bundel bijeengevoegd.

¹⁸In August 2008, the fat Van Dale “3-in-1” was released, meaning that all three volumes of the 14th edition of the dictionary are now available in a single handy volume, so that looking up words is made considerably easier.

boek schrijven ('to write a book') is listed under the number 3.2, as it is the second in the row of examples in which the noun *boek* is combined with a verb (number 3). For quite a few relatively inexperienced users, this way of marking examples of use might be quite demanding, as one first has to examine the whole structure of the entry and the system of numbering the examples of use as given in the front matter, in order to be able to use it optimally. Significantly, the sign <f>, placed immediately after the bold-type noun *boek*, represents an attempt to make the dictionary more non-native-speaker-friendly, as it were. On the basis of frequency, a core vocabulary of Dutch¹⁹ totaling some 4,500 entries was chosen and marked with <f>, so that non-native speakers can pay more attention to them in an effort to use Dutch more efficiently. Another important metalinguistic device in the entry is <→sprw. 51>, which tells the user that the word *boek* appears on page 51 in the list of Dutch proverbs, which are listed separately in an appendix; direct references to them are made in brackets preceding the explanations of the senses of particular entries.

By providing many clusters of related words, set expressions, and examples of use, the *Hedendaags Nederlands* is an invaluable dictionary for language production. The print version might be challenging to use in some ways, but it offers a great deal of information and is, accordingly, appropriate for a wide range of uses – it can be used at school, at work or at home and is suitable for both language professionals / translators and students. It is designed chiefly for native speakers, but in a slightly adapted form to be suitable for (advanced) non-native speakers as well.

The Van Dale dictionaries include another notable member – ③ the *Praktijkwoordenboek Nederlands*²⁰ (practice Dutch dictionary), available in print and on CD-ROM with a quick-find feature and pop-ups with background information, grammatical instructions and useful writing tips. Issued in 2005, it comprises 60,000 words from particular fields which are likely to be interesting to translators, such as (office) management, communication, *information and communication technology*, and economy. The definitions of entries are compact but clear, synonyms and antonyms are provided along with special squares introducing language tips – with an emphasis on everyday use of the language. The dictionary also includes encyclopedic information on countries of the world. *Praktijkwoordenboek*, as the name implies, also gives tips on how to write a business letter in Dutch, providing realistic examples.

¹⁹ These 4,500 entries are referred to in Dutch as the *lexicaal minimum* or *kernwoordenschat*.

²⁰ The description of this dictionary, which I have not seen or used myself and am thus not familiar with it, was obtained from <http://www.vandale.nl/vandale/producten/taal/Nederlands/?p=2>.

Moving on to dictionaries designed for students, Van Dale's **④ Studiewoordenboek Nederlands**²¹ (the study dictionary of Dutch) includes up-to-date vocabulary and provides its users with about 70,000 word senses. The descriptions, explanations and clear examples of use make this one of the best (and simplest) reference books for school and study – the first edition in the *Studiewoordenboeken* series, which are made largely for educational purposes. The *Studiewoordenboek* is twice as large as its smaller brother, the Van Dale **⑤ Pocketwoordenboek Nederlands**, or pocket Dutch dictionary (formerly known as *Ster woordenboek*), which is less detailed than *Studiewoordenboek*, being aimed chiefly at those who are just starting their secondary education. This work does not include grammar, but the updated edition brings many new terms and is typographically much clearer than before. The CD-ROM is replaced by an activation code with which the user may download freely the digital version of the dictionary from the Van Dale website (for a maximum of three times). The 4th edition, incorporating the latest spelling changes, was published in 2006.

A special, 360-odd-page *Pocketwoordenboek* designed for elementary-school pupils, **⑥ Pocketwoordenboek Nederlands voor de Basisschool**²², includes 24,000 word meanings (with clear descriptions and examples) in its 560 pages, information on grammar for the correct use of language, and a handy quick-search system – it presents the basic Dutch vocabulary in compact format. Published in 2003, the dictionary offers essential information on Dutch needed in order for one to be able to understand, speak and write the language as used in everyday life.

Still in the range of *Pocketwoordenboeken* (pocket dictionaries), Van Dale published one of its groundbreaking works in 2003, namely the **⑦ Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)** (pocket dictionary of Dutch as a second language) (Verburg et al. 2003), the first-ever Dutch dictionary designed for non-native learners of Dutch as a second (or foreign) language who do not have a Dutch or Belgian background; a Belgian version is also available for learners of Flemish. Prior to this work, beginners learning Dutch mostly used children's dictionaries which were sometimes regarded as inappropriate or too childish for adults; however, *Pocketwoordenboek NT2* solved this problem. It is simple and appropriate for the first stages of learning Dutch, being based on the idea that what users need in the first place is to

²¹ Together with *Praktijkwoordeboeken*, *Studiewoordenboeken* represent the continuation of the former line of *Handwoordenboeken* ("handy dictionaries") of contemporary Dutch, English, French and German, which are no longer available. *Handwoordenboeken* concentrated on everyday language use (the media, studies, free time activities, etc.), whereas rarely used expressions, specialized terminology and technical language were left out.

²² This dictionary is available in a Belgian edition as well.

understand the texts they read (emphasis on text reception rather than production); nevertheless, it does not ignore productive skills. The defining vocabulary (2,000 words) is listed in the *Basiswoordenboek Nederlands*²³, and the entries are supplied with the basic grammatical information (gender and plural forms of nouns, two past tense forms of verbs; parts of speech are indicated). The dictionary comprises 14,000 alphabetically arranged entries, and the definitions sometimes include additional cultural information; in some cases synonyms and antonyms are provided as well, along with examples of use. The most frequent collocations and other word combinations are listed, and there are 650 illustrations clarifying the senses of particular entries. An example of an entry (*boek*) looks like this:

het ***boek** [boeken]
 een aantal gedrukte bladen papier in één band + *ik zat een boek te lezen*
een open boek zijn: heel open zijn; direct laten merken wat je vindt en voelt
boe-ken [boekte, heeft geboekt]
1 een reis, een kamer enz. reserveren [iemand boekt een reis, een hotel enz.] + *ik heb een reis naar Mexico geboekt*
2 in de administratie schrijven [iemand boekt een bedrag] + *het bedrijf boekte vorig jaar een verlies van twee miljoen euro*

The entry is printed in bold blue, and provides gender indication and word stress marking preceding it and the plural form following it. A simple definition of *boek* follows accompanied by an example of use. A frequent idiom is listed and explained as well (*een open boek zijn*, 'to be an open book'). The entry following the noun *boek* is the verb *boeken*; first, its two past tense forms are given (in *imperfectum* and *perfectum*). Two numbered senses (1, 2) of the verb are supplied, each with a simple sentence-length example illustrating its use. This entry demonstrates that the dictionary was designed for learners of Dutch as a foreign language – this shows in word choice, the wording of explanations, and example sentences.

Apart from conventional entries, the dictionary includes 40 light-blue squares providing information on the Dutch and Belgian society and culture. They are boxes inserted into the text after certain definitions, e.g. the definition of *kroket* is followed by the explanation of a peculiar Dutch way of eating snacks (*uit de muur*, 'out of the wall'); the definition of *partij* is followed by a concise account of Dutch and Belgian political parties (*politieke partijen*). There is a list of geographical names, including names of the capitals of the European countries (country/province/city, their adjectival derivatives, names of their inhabitants). The dictionary comes complete with a CD-ROM

²³ By P. de Kleijn and E. Nieuwborg (Groningen: Wolters-Noordhoff, 1996)

providing with full pronunciations. The work is intended chiefly for elementary learners; indeed, it is an invaluable learners' companion, as it gives not only linguistic information but also cultural information on the Belgian and Dutch societies (learning about L2 culture being considered very important), and thus going a long way toward clarifying many dilemmas arising when translating culture-bound texts.

* Another significant dictionary suitable for learners of Dutch as a second/foreign language that is **not** published by Van Dale is the "basic" *Basiswoordenboek Nederlands*, referred to in footnote #23, compiled by P. de Kleijn and E. Nieuwborg; I have used the 7th edition of 1996. The dictionary contains 2,044 headwords; it started off as a word list, specifically a list of words which the candidates taking the CNaVT exam²⁴ were expected to know and to use – covering the whole range from beginners to more advanced learners; the selection was based on frequency as well. The headwords are furnished with grammatical information (article/gender of nouns, parts of speech, plural forms of nouns, past tense forms of verbs, etc.). Focus is on differences in meaning, functions of particular words and their valency. Each entry includes several examples of use – functions and combinations are prominent in this dictionary which is of great help to those who are preparing for the CNaVT exam, but it can prove useful for other user groups too.

2.1.2 Koenen

The last Van Dale dictionary in this section is the **⑧ Koenen woordenboek Nederlands**²⁵ (the Koenen Dutch dictionary) (Koenen eds. 2006), named after its first author-editor Matthijs Jacobus Koenen, who published its first edition, *Verklarend handwoordenboek der Nederlandsche taal* (explanatory handy dictionary of the Dutch language), in 1897. After many revisions, the 30th edition appeared in 2006; in terms of size, it can be compared to the *Praktijkwoordenboek*, as it comprises 63,000 entries in 1,375 pages. The Van Dale website describes the dictionary as a useful, up-to-date and affordable tool for everyday use of language. It is said to include clear explanations of meaning, many illustrative examples, grammatical information, and an extended list of geographical names. However, Van Sterkenburg (1984) was critical of the dictionary; "the 27th edition was edited by J.B. Drewes and this edition represented a radical

²⁴ CNaVT = *Certificaat Nederlands als Vreemde Taal* (certificate of Dutch as a foreign language) is an international exam, a project of the Dutch Language Union in cooperation with the University of Amsterdam and the Catholic University of Leuven. The exam is designed for foreign students learning Dutch; it can be taken in more than 40 countries and is divided into six profiles (different levels of proficiency according to the Common European Framework of Reference for Languages). For more on CNaVT, cf. www.cnavt.org.

²⁵ Since the Koenen series of dictionaries were published by the publishing house of Wolters (later known as Wolters-Noordhoff) until 1994, they were until that year known as Wolters' dictionaries.

change in the objectives of the Koenen-Endepols dictionary, as it became entirely synchronic rather than normative. As a result of this the dictionary became totally unsuitable for use in schools²⁶ (Hüning et al. 1997/1999, drawing on Sterkenburg 1984).

2.2 Prisma

Prisma, the second well-known series of Dutch dictionaries, is an imprint of the publishing house of Het Spectrum. Their general policy is the production of dictionaries of good quality that can be sold at a reasonable price. The first Prisma pocket dictionary was published more than 50 years ago and since then, the Prisma language-related books (not only dictionaries, but also grammars, language training coursebooks, etc.) have grown in number. Prisma has designed their dictionaries for a wide range of users, from elementary-school pupils to language professionals. Prisma pocket dictionaries are among the bestsellers in the dictionary category, in both the Netherlands and Belgium.

① ***Prisma Basiswoordenboek Nederlands*** (Coenders 2005) is a basic illustrated dictionary of Dutch comprising 15,000 entries, including a selection of words used exclusively in Belgium, so it combines Dutch and Flemish. The dictionary is intended for relatively inexperienced users of Dutch, notably schoolchildren and non-native speakers of Dutch. The alphabetized entries were chosen on the basis of their frequency; they are accompanied by simple explanations of meaning, and often by examples of use; pronunciation help is provided for difficult words. The dictionary is appropriate for users older than 12 years.

Prisma's pocket dictionaries are the publisher's most popular reference products; they are said to be the bestselling pocket dictionaries (especially among students) in the country, and this applies to both monolingual and bilingual pocket dictionaries.

② ***Prisma woordenboek Nederlands*** has gone through over 40 editions and is also available on CD-ROM; the one published in 2006 (Weijnen 2006) provides senses of about 40,000 contemporary Dutch words and phrases. Every headword comprises part-of-speech information, its inflected forms, word stress and – where they exist – frequent sayings and expressions. The work provides basic information and is not too demanding, thus being appropriate for elementary-level users.

²⁶ The Koenen dictionary was to be used for educational purposes; the title page of the 27th edition also bears a kind of explanatory title, *vooral ten dienste van het onderwijs*, which is why Van Sterkenburg (1984) refers to its use in schools.

③ **Prisma Handwoordenboek Nederlands** (handy Dutch dictionary) (Weijnen 2008) is the newest addition to the Prisma series; it was published in mid-2008 and is likely to fill the void that opened after Van Dale ceased to publish their popular *handwoordenboeken*. Its 70,000 entries, 90,000 word senses and 35,000 example sentences and fixed word combinations make it an ideal reference for more advanced users (levels B2/C1/C2 of the Common European Framework of Reference for Languages – CEFR²⁷) such as students, language editors and people working for companies and institutions, who need a reliable and up-to-date reference on contemporary Dutch. The example sentences illustrate the use of words in context, and information on plural forms, on inflections, pronunciation and etymology is given.

The last Prisma monolingual dictionary in this section is ④ **De Grote Prisma Nederlands** (large Prisma Dutch) (Abeling 2005); this work has become known for its clear definitions, grammatical information and especially for the generous provision of word combinations and typical contexts. Thus e.g. when looking up the entry *vragen*²⁸ ('to ask'), the user, besides being able to retrieve its meaning and grammatical information, learns that one can be *asked out to a party, to eat (dinner), to dance*, etc. (all these words combine with *vragen*). It is thanks to such combinations that users can always learn how to use words (= encode) not in isolation, but in typical contexts, that is, how to find the right expressions.

2.3 Kramers

Kramers dictionaries were named after Jacob Kramers Janszoon (1802–1869), a teacher who worked for the publishing house of Van Goor Zonen from 1847 until his death and compiled mono- and bilingual dictionaries. Kramers “reached back to an earlier method” and “based the dictionary primarily on foreign sources” (Hüning et al. 1997/1999); he compiled the *Kramers Verklarend Woordenboek Nederlands*. The latest revision of the original Kramers monolingual dictionary is entitled the **Kramers woordenboek Nederlands** (Coenders 2000), being also known as *Kramers Paperback Nederlands*. This edition has a total of 75,000 entries in 1,533 pages.

²⁷ More about CEFR can be found at http://www.coe.int/T/DG4/Linguistic/CADRE_EN.asp.

²⁸ The explanation of the entry is my own translation of the following Dutch original: *Bij het trefwoord 'vragen' bijvoorbeeld wordt vermeld dat je iemand op een feest, te eten, ten dans en voor een functie kunt vragen*. Cf. <http://www.prismawoordenboeken.nl/detailpagina.aspx?prodid=19>.

A sample entry:

boek (*het*; -en) **1** bundel bedrukte of beschreven vellen papier, die in een band zijn samengebonden; *het Boek der Boeken, het Boek Gods de Bijbel; het ~ der natuur de natuur als zelfstandig, levend iets waaruit een mens lering kan trekken; het is een gesloten ~ voor me ik weet er niets van; zie ook bij boekske(n); 2 opschrijfboek, notitieboekje: *buiten zijn boekje gaan* iets doen waartoe men niet gemachtigd is; *een boekje over iemand opendoen* vertellen wat iemand zo al gedaan heeft; *te ~ staan als bekend zijn als; te ~ stellen* opschrijven, schriftelijk vastleggen; *dit verliep volgens het boekje* geheel volgens plan; **3** onderdeel van een boekwerk: *de boeken van de bijbel; 4* vijftientwintig vel papier; **5** ZN: *een ~ kaarten* een spel kaarten; *ook stok* (overgebleven kaarten na het ronddelen)*

The entry provides grammatical information (gender and plural form of the word) and then five different senses (clear and easy to understand) of the word, each followed by (a set of) word combinations in which the word most frequently occurs in that particular sense. Non-transparent word combinations are explained separately for easy comprehension. The work is appropriate for different types of users, especially for students (but not beginner's level).

3. BILINGUAL DICTIONARIES WITH DUTCH

Paving the way to monolingual dictionaries that were to follow later, bilingual dictionaries with Dutch have “developed to a high degree during the past four and a half centuries” (Osselton 1991: 3034). The first bilingual dictionaries with Dutch, or better, the first word lists combining Dutch with another language were Latin-Dutch word lists used in schools. After Latin, French was incorporated as well, and the first bilingual Dutch dictionary was one in which Dutch was paired with French, compiled by Joos Lambrecht and published in 1546²⁹. The 16th century was quite influential in terms of dictionary-making; its influence was maintained in the 17th and 18th centuries too. Dictionaries made in that period were intended mostly as translators' tools.

After bilingual Dutch dictionaries with Malaysian³⁰ (1612) and Spanish (1617) were made, the time was ripe for the first bilingual dictionary with English, which duly appeared in 1647 (English coming second after French in the second half of the 17th century). The author of the first English-Dutch and Dutch-English dictionaries was

²⁹ When it comes to 16th-century Dutch dictionaries, publisher Plantin and compiler of polyglot works Cornelis Kiliaan (Dutch, Latin, French), who was “the most important modernizer of Dutch dictionaries” (Hüning et al. 1997/1999), cannot be overlooked. Kiliaan dealt with etymology as well, and his work (especially the *Etymologicum* and the *Thesaurus Theutonicae linguae*) proved to be very influential throughout the 17th century.

³⁰ “Geographical contiguity was far from being the main factor in determining the repertoire of foreign languages with which Dutch was combined. The early take-up of exotic languages is noteworthy.” (Osselton 1991: 3034)

Henry Hexham. However, it was Willem Sewel's *Nieuw Woordenboek* of 1691 that turned out to be "the standard work for English-Dutch and Dutch-English lexicography in the 18th century" (Hüning et al. 1997/1999). A new feature introduced by Sewel was that "he provides the words with examples of usage, though this applies only to words with a pejorative meaning" (Hüning et al. 1997/1999). Sewel also included "a treatise on Dutch spelling, and guides to the pronunciation of the two languages as well as grammars of them. He provides also more grammatical information in the text itself, for instance by placing the article before Dutch nouns to indicate gender" (Osselton 1991: 3037).

The first Dutch-German dictionary appeared in 1719; it was the work of Matthias Kramer. The main reason for its relatively late appearance was that "the two languages were sufficiently close for people to get on without feeling the lack of a lexicographical prop" (ibid.).

In the 19th and 20th centuries the production of bilingual dictionaries expanded further; "for Dutch, combinations with the three languages of the nearest neighbors have remained dominant" (ibid., p. 3038). Importantly, Derk Bomhoff (1792–1860) produced three two-volume sets of bilingual dictionaries combining Dutch with English, French and German, the so-called school languages in the Netherlands. Thus "the pattern of the triple two-volume series became firmly established" (ibid.), which is still the case, as the majority of publishers bring out bilingual dictionaries in this combination.

Here is Osselton's (1991: 3034) chronological list of bilingual dictionaries with Dutch³¹:

Language	Year	Language	Year
French	1546	Danish	1826
Malaysian	1612	Javanese	1827
Spanish	1617	Japanese	1855
English	1647	Sranan	1855
Yiddish	1710	Chinese	1882
Italian	1710	Swedish	1907
Portuguese	1714	Turkish	1971
German	1719	Polish	1977
Russian	1813		

³¹ The early appearance of "exotic" languages (Malaysian and later on Javanese, etc.) is linked to Dutch colonial past, whereas some other dictionaries (e.g. with Turkish) reflect the late-20th-century influx of migrant workers.

3.1 Dutch with Slovenian

Until 2006, there were no bilingual dictionaries of Dutch with Slovenian available, probably because of the small size of the Slovenian market (and hence small demand) and the fairly weak tradition of dictionary-making in Slovenia, as well as the fact that it is not possible to study Dutch in Slovenia as a full undergraduate study program. However, a high-quality comprehensive three-year Dutch course is offered by the Faculty of Arts, University of Ljubljana, aimed primarily at students of German and English, though other students may attend as well. Why so? Because German and English belong to the same language group as Dutch, thus representing a solid basis on which beginners can start building their knowledge of Dutch. Secondly, due to the lack of bilingual dictionaries of Dutch and Slovenian, students had tended to use other bilingual dictionaries, mostly Dutch-English and English-Dutch or Dutch-German and German-Dutch. To sum up, learning Dutch in Slovenia for many reasons often involved using a language other than Slovenian (predominantly English or German).

However, in 2006 the very first Dutch-Slovenian and Slovenian-Dutch bidirectional dictionary was finally issued by the Cankarjeva založba publishing house (Srebnik 2006). Entitled *Nizozemsko-slovenski / slovensko-nizozemski evropski slovar* (Dutch-Slovenian / Slovenian-Dutch European dictionary), it is a volume in the European Dictionaries series of the Cankarjeva založba, which were brought out to promote all the official languages of the European Union. The dictionary is divided into two parts, each comprising 5,000 entries belonging to the basic vocabulary, which makes it suitable for beginners. It does not provide grammatical information or examples of use, but focuses on meaning, that is, on listing basic translation equivalents. While the dictionary is necessarily limited in size, conforming to the requirements of the whole series, it is nevertheless very important as it marks the very beginning of Dutch-Slovenian / Slovenian-Dutch lexicography; thus it was exactly 460 years after the Dutch got their first bilingual dictionary (in combination with French) that the first bilingual Slovenian/Dutch dictionary was born in Slovenia.

However, the following year – 2007 – turned out to be of even greater importance, as a brand new Dutch-Slovenian dictionary, a lot larger than its predecessor of 2006, was launched by the DZS publishing house (Srebnik 2007), marking another historic moment in the development of Slovenian bilingual lexicography. Entitled *Nizozemsko-slovenski slovar* (Dutch-Slovenian dictionary), it was made, in cooperation with the Institute of Dutch Lexicology in Leiden, by Anita Srebnik, MA, a lecturer at the Faculty of Arts, University of Ljubljana and a lexicographer. Ms. Srebnik is also the author-editor of the *Dutch-Slovenian / Slovenian-Dutch European Dictionary*

mentioned above. She compiled this pioneering work, the Dutch-Slovenian dictionary, all by herself, selecting for inclusion 11,000 entries of the basic Dutch vocabulary. The dictionary aims not only to assist translators but also to provide elements of general education. The initial idea was to make the dictionary useful primarily for students attending the Dutch course at the Faculty of Arts, which is also headed by Ms. Srebnik, but because of its expanded coverage, it is now quite appropriate for virtually all speakers of Slovene who wish to learn and understand written or spoken Dutch. As to the choice of what to include and the question of how to treat the chosen entries³², the author consulted a number of mono- and bilingual dictionaries coming chiefly from the Van Dale reference shelf. The words are spelled according to the 2005 official spelling of Dutch (*Woordenlijst der Nederlandse taal*).

Here is our sample entry:

The gender of the noun (printed in easy-to-see boldface red print) is indicated and so is the plural form and word stress. The translation equivalent in Slovenian is preceded by a special right-pointing symbol (►) and followed by two examples of use (either collocations or free combinations), which are then also translated into Slovenian. Four idioms with the word *boek* are included in the entry; they are all printed in bold for ease of access. If an idiom in Dutch has more than one possible Slovenian equivalent, the latter are numbered; the same goes for polysemic entries. The entry is well-structured and its layout is quite easy on the eye.

het **boek boeken**

►knjiga

*Sla het boek open op pagina dertien.
Odprite knjigo na strani trinajst. | Ik
lig elke avond in bed een boek te lezen.
Vsak večer v postelji berem knjigo.*

IDIOM:

Alles loopt volgens het boekje. (1) Vse poteka po načrtih. (2) Vse poteka po pravilih.

een open boek zijn biti odprta knjiga
een gesloten boek zijn voor iemand
biti komu velika uganka; ne imeti
pojma o čem

het boek der boeken knjiga vseh
knjig, Sveto pismo

³² The entries were chosen on the basis of Anita Srebnik's MA dissertation in which she studied the principles of compiling a smaller bilingual dictionary, as well as on the basis of her teaching experience. The entries were selected on the basis of her consulting the following dictionaries: *Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal* (2003), *Van Dale Basiswoordenboek Nederlands* (1996), *Van Dale Hedendaags Nederlands* (1996 and 2003), *Basiswoordenboek Nederlands* (1996), *Basiswoordenboek Servokroatisch-Nederlands* (1993), and *Nederlands-Arabisch Woordenboek* (2003). For reasons of further semantic information and the provision of suitable examples of use, the author consulted also *Van Dale Hedendaags Nederlands* (1996 and 2003), *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal* (1999 and 2005), translation dictionaries *Van Dale Groot woordenboek Nederlands-Engels* (1991 and 2002) and *Van Dale Groot woordenboek Nederlands-Duits* (1992 and 2002) as well as *Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal* (2003). (Taken from Srebnik 2007)

The front matter includes a chapter on the use of the dictionary (explanation of symbols and abbreviations used, outline description of a typical entry, etc.). The dictionary has several appendices; one contains a short guide to Dutch pronunciation, another one comprises a concise nine-page presentation of the basics of Dutch grammar, to help the user understand Dutch better and to contribute to active use of the language. A list of Dutch irregular verbs (the infinitive and the two past tense forms) is supplied as well. This dictionary is, along with being a faithful companion to all Slovenian students of Dutch and Slovenians learning Dutch for various reasons, an invaluable tool for the Slovenian translator translating from Dutch – a must-have really, as it is designed to enhance receptive as well as productive skills.

Although at present no Slovenian-Dutch dictionary proper exists in book form, the *Slovar / Sloveens-Nederlands woordenboek* (Clemens 2004) was brought to my attention recently. It is available online, at www.dekko.nl/slovar, and it also allows free download. Created and maintained by Arthur Clemens, the *Slovar* comprises 11,000 entries; the latest additions to it were made in December 2004. It is a word list providing Dutch translation equivalents of Slovenian entries, offering also examples of use for selected entries. Users can submit their own entries to *Slovar*, which is done quite easily in terms of computing requirements; as the editor states in the *Slovar Manual*, “the user can suggest improvements of translations and phrases. Your suggestions will be checked, processed and incorporated in new word lists” (<http://www.dekko.nl/slovar/SlovarManual.pdf>). *Slovar* is appropriate for beginner-level reference needs, as it is very basic (e.g. it does not list articles with nouns and past tense forms of verbs), and appears to be in need of more careful editing, but it does manage to fill the gap caused by the non-existence of a Slovenian-Dutch print dictionary, at least to a certain extent.

3.2 Dutch with Serbian and Croatian

Dutch bilingual dictionaries with Serbian and/or Croatian, which could be of interest to the Slovenian user of Dutch, were published much sooner than those of Dutch and Slovenian. Van Goor’s *Pocketwoordenboek Joegoslavisch* (pocket Yugoslav dictionary), no longer in print, was published at a time when Yugoslavia existed as a single unit. Later, it was revised and published through the early 1990s. Otherwise the best present-day bilingual dictionary combining Serbian and Croatian with Dutch is the 5,500-entry *Basiswoordenboek Nederlands-Servokroatisch* (1993) and its counterpart, the 5,400-entry *Basiswoordenboek Servokroatisch-Nederlands* (1994); both were compiled by Jelica Novaković-Lopušina, the leading

Serbian expert in Dutch. The Dutch-Serbian/Croatian dictionary comprises basic vocabulary items, a short overview of Dutch grammar, pronunciation and spelling guidelines; nouns have their plural forms listed (in full), and the two past tense forms of verbs are given, too. The dictionary contains an appendix on word formation, a list of grammatical terms, a list of Dutch abbreviations with their full forms and Serbian-Croatian equivalents, as well as a list of geographical names. The entries are simple and well-structured and the dictionary is appropriate for beginner-level users; it incorporates numerous examples of use separated from one another with the sign □.

A one-time staff member of the Dutch Studies Department at Belgrade University has told me that funds are being raised for a large bilingual dictionary. It comes as no surprise to me that the Serbs are willing to invest in a bilingual dictionary with Dutch, given that from among Slovenia, Croatia and Serbia, it is only possible to get a university degree in the Dutch language in Serbia; Slovenia and Croatia offer comprehensive courses, not full undergraduate programs, at the Faculty of Arts (University of Ljubljana and University of Zagreb).

The last bilingual dictionary in this category to be mentioned in this survey is *Prisma miniwoordenboek Kroatisch en Servisch* (Vosters 2004), published by Spectrum; unfortunately, I am unable to provide any details as I do not have any personal experience with the dictionary and could not access much information online either. It is, however, a small-sized work of some 500-odd pages.

3.3 Dutch with English

There are so many bilingual dictionaries with Dutch that I had to restrict myself to one particular language combination, namely bilingual dictionaries with Dutch and English, as they are the most widely used ones and they are also the ones I know best; I have been using them almost since I first began learning Dutch, which was prior to the release of the first Dutch-Slovenian dictionary. English being the leading world language today, it has substantially influenced Dutch as well, and is at present firmly anchored as the number one foreign language learned in the Netherlands. Decades ago French was more prominent, but English gradually made its way to the top and has also contributed a lot of loanwords to Dutch (this still occurs on a daily basis). I focused more on dictionaries for decoding than on those for encoding, as this survey is aimed at people translating *from* Dutch into Slovenian. Slovenians now have a concise Dutch-Slovenian dictionary, but when translating more demanding texts, larger dictionaries need to be consulted, so that a third language (mostly

English or German) will often be involved in the process of translating, the translator typically first using a Dutch-English dictionary and only then proceeding to find a Slovenian equivalent of the English word. Needless to say, a good command of English is required in such cases.

3.3.1 Van Dale

Just as with monolingual dictionaries, Van Dale publishing house is prominent in the field of bilingual dictionaries, too. They offer a wide range of bilingual dictionaries with English, starting with the pictorial reference **① *Beeldwoordenboek Nederlands Engels*** (picture dictionary Dutch-English) (Corbeil and Archambault 2004) which comprises some 12,000 entries and 2,000 illustrations. The work focuses on words from everyday life, presenting a selection from a range of fields such as sports, astronomy, music, divided into 22 chapters, each further subdivided into 3 to 10 subchapters. The Dutch entries are printed under the pictures (gender is marked) and under them the English equivalent is printed in italics. It is first and foremost designed for the comprehension and development of the basic vocabulary and is thus appropriate for younger learners / beginners. The dictionary is advertised as a pleasant experience for everyone aged 9 to 99.

The next dictionary is the new (2008) Van Dale **② *Miniwoordenboek Engels*** (mini dictionary English) (Van Dale 2008) with 20,000 entries. It includes both Dutch-English and English-Dutch sections in relatively large print (especially for a small dictionary). It focuses on contemporary Dutch vocabulary and also provides the gender of nouns and information on pronunciation. It comprises thematic word-lists, e.g. food / culinary art, frequently used abbreviations, days of the week, etc. It also includes pragmatic information, which can be especially handy for travelers (asking for direction, how to order a drink, etc.). A list of irregular verbs is provided as well. The work might be labeled “mini”, but it certainly offers a lot for its size; however, it remains appropriate for beginners (especially travelers).

Miniwoordenboek's bigger brother is the *Pocketwoordenboek*; the 4th edition of the **③ *Pocketwoordenboek Nederlands-Engels*** was released in 2006 (Jansen 2006); it includes 32,000 word meanings, clear translations into English and examples of use; it comes with a free downloadable version (you can find the code in the printed version). The dictionary comprises the basic vocabulary of English and is ideal for students. Its companion volume, the *Pocketwoordenboek Engels-Nederlands* (Van Dale 2006c), now in its 4th edition with 37,000 word meanings, grammatical information, clear examples of use and a free downloadable version, is available as well.

④ **Studiewoordenboek Nederlands-Engels** (Van Dale 2006b) comes in turn as the *Pocketwoordenboek*'s big brother (it includes twice as much information); first released in 2006, it supplies some 70,000 word meanings. It is an up-to-date dictionary ideal for school use and for study; simplicity and clarity are its most important features. *Studiewoordenboek Engels-Nederlands* (Van Dale 2006a) likewise provides about 70,000 word meanings and clear examples of use. Both dictionaries were compiled in accordance with the 2005 spelling changes and, as the name suggests, they are most suitable for students.

⑤ **Praktijkwoordenboek Nederlands-Engels** (Van Dale 2005b), on the other hand, is a dictionary designed for use at work and in everyday life. Published in 2005, its 50,000 entries focus on today's Dutch vocabulary (Dutch entries are printed in bold, whereas their English equivalents are set in blue), and it also offers grammatical information, 300 dark-blue boxes with extra information, a list of irregular verbs, 12 examples of business letters in Dutch and English as well as tips for correct language use – it is more advanced than the *Studiewoordenboek* and is thus more suitable for advanced users, or rather professionals, especially those working (or translating) in fields such as economy, business, management, etc. A review of the dictionary by Madelon de Swart³³ warns users that word search might last a bit longer due to the small print. De Swart also compares this dictionary to Prisma's *Handwoordenboek Nederlands-Engels* (Veldman 2005a), which is more appropriate for students and office staff, whereas Van Dale's *Praktijkwoordenboek* is more suitable for attorneys, journalists, etc. Not surprisingly, the *Praktijkwoordenboek Engels-Nederlands* (Van Dale 2005a) has the same characteristics as *Praktijkwoordenboek Nederlands-Engels*; both (the electronic versions exist too) can also be bought together as a set.

The bilingual *Studiewoordenboeken* and *Praktijkwoordenboeken* have replaced Van Dale's discontinued bilingual series of *Handwoordenboeken* (Dutch in combination with English, French, German, Italian, Spanish and Swedish). *Handwoordenboek Nederlands-Engels* (I own a copy of the 3rd edition published in 1996) (Hannay et al. 1996a) is based on the *Groot Woordenboek Nederlands-Engels* (the large Dutch-English translation dictionary) (Martin and Tops 1998/2008) and totals 49,036 entries accompanied by examples of use. This dictionary was made for native speakers of Dutch³⁴, which can be problematic for a user whose mother tongue is not Dutch. Why? The entries do not include gender information (actually it may appear in some of the example

³³ Retrieved from <http://www.bruna.nl/boeken/9789066482562>.

³⁴ It is pointed out in the preface to the dictionary that comments from non-native Dutch speakers (especially native speakers of English who also used this dictionary) asking for revisions of the dictionary were received frequently and the publishing house responded accordingly.

sentences, but not always), which may not be a big problem in decoding, but in encoding, while searching for a Dutch equivalent of an English word, consulting the *Handwoordenboek Engels-Nederlands* (Hannay et al. 1996b) means finding the Dutch equivalent listed without its article (and thus failing to retrieve gender information at the same time, as the gender of a noun can be inferred from the article), which is of great importance especially when placing an adjective in front of a noun. The Dutch-English dictionary does not include pronunciations of Dutch words, because native speakers (= the target audience) know how to pronounce Dutch words, and the editors chose to leave it out. The system of coding³⁵ word combinations is quite complex. However, illustrative examples and a variety of word combinations (nouns combining with verbs, either as free combinations, collocations or idioms) make up for the lack of grammatical information. For illustrative purposes, here are two entries, *boek* from *Handwoordenboek Nederlands-Engels* (Hannay et al. 1996a) and, correspondingly, *book* from *Handwoordenboek Engels-Nederlands* (Hannay et al. 1996b).

Example 1 – *boek*:

boek 0.1 *book* ♦ 1.1 het ~ Genesis *the Book of Genesis*; het ~ Gods, het Boek (der Boeken) *the (Good) Book* 2.1 een ingenaaid / gebonden ~ *a sewn / bound b.*; (fig.) een open ~ zijn *be an open b.* 3.1 de ~ en bijhouden / afsluiten / controleren *keep / close / audit the books / accounts* 6.1 altijd met zijn neus in de ~ en zitten *always have one's nose in a b. / be at one's books*; een ~ over a *b. on*; iets te ~ stellen *record sth.*; een post te ~ stellen / in de ~ en inschrijven *book an entry*; (fig.) als eerlijk te ~ staan *be reputed to be an honest person* 6.¶ een ~ met stalen *a sample book*.

Example 2 – *book*:

book¹ [boek] 1 (telb. zn.) 0.1 *boek* ⇒ *boekdeel / werk*; (vnl. BE; inf.) *telefoonboek* 0.2 (B-; the) *het Boek (der Boeken)* ⇒ *de Heilige Schrift, de bijbel* 0.3 *boek* (hoofdstuk v. bijbel, gedicht e.d.) 0.4 *tekstboekje* ⇒ *libretto* (v. opera e.d.); *manuscript, script* (v. toneelstuk) 0.5 (*schrijf*)*boek* ⇒ *schrift, blocnote* 0.6 *boekje* (kaartjes, lucifers, postzegels) 0.7 *register* ⇒ *lijst, boek*; (iib.) *lijst v. aangegane weddenscapen* (bij wedrennen) ♦ 1.1 *Book of Common Prayer* *gebedenboek* (v. anglicaanse Kerk) 1.2 the people of the Book *het joodse volk* 1.3 Books of the Maccabees *Boeken der Maccabeën* 1.4 ~ of words *tekstboek, libretto* 3.2 swear on the Book *de eed op de bijbel afleggen* 3.7 make / keep (a) ~ *wedmakelen, boekmaker zijn* 3.¶ bring s.o. to ~ for sth. *iem. voor iets rekenschap laten afleggen*; *iem. zijn gerechte straf doen ondergaan*; closed ~ *gesloten boek*; read s.o. like a ~ *iem. volkomen door hebben*; (inf.) throw the ~ (of rules) at s.o. *iem. maximum straf toebedelen*; *iem. de les lezen* 4.¶ (inf.) one for the ~ *iets om niet te vergeten* 6.1 be always at one's ~ *s altijd met zijn neus in de boeken zitten* 6.¶ by the ~ *volgens het boekje / de voorschriften*; in my ~ *volgens mij, mijns inziens*; II (mv.; the) 0.1 *de boeken* ⇒ *kasboek, kantoorboek, journaal* 0.2 *boek* ⇒ *register, ledenlijst* ♦ 3.¶ open the ~ *s de boeken (her)openen, de tekening openstellen* 6.2 off the ~ *s v.d. lijst geschrapt*; on the ~ *s ingeschreven, lid*. → *bad, black, good*.

⑥ *Koenen woordenboek Nederlands-Engels* (Bruggencate 2004) is a classic lexicographical work with a long history, whose revised 21st edition was published in 2003; it is the penultimate dictionary coming from the Van Dale stock. With about 77,000 entries in 1,077 pages it also includes many terms used in Belgium. It is user-friendly in terms of typography and lists many proper nouns as main entries. The dictionary can be used for educational purposes, also for home reference, and is appropriate for a wide range of users. The other “half”, *Koenen woordenboek Engels-Nederlands* (Bruggencate 2006), comprises some 61,000 entries and is ideal for advanced students.

³⁵ Each code is keyed to full front-matter explanations.

Next, the four-volume set of Dutch-English (2 volumes) and English-Dutch (2 volumes) translation dictionaries from the Van Dale series is by far the most comprehensive (possibly also the most reliable) bilingual reference of all Dutch-English and English-Dutch dictionaries listed. The Van Dale **7** *Groot woordenboek Nederlands-Engels* (large dictionary Dutch-English) (Martin and Tops 1998/2008) is an advanced-level translation dictionary designed for translators, interpreters and language students. Its 4th edition of 2008 comprises more than 109,000 entries (including the most recent neologisms along with their equivalents) in almost 2,300 pages. It provides users with extra (language) tips and features generally informative entries and grammar information (article/gender, but no plural forms); it also pays special attention to Dutch, British and American proverbs and sayings (there is an appendix devoted to them). It includes also an appendix with model letters, and another one with units of measurement. Overall, this is a great translation tool. A typical entry first provides word meanings rendered in English (sometimes with sense discriminations, i.e. additional bracketed semantic explanations in Dutch), with examples of use following – the system of numbering them is exactly the same as the one employed in the *Groot woordenboek hedendaags Nederlands* (referred to in the section on the Van Dale monolingual dictionaries).

Sample entry (from the 2nd [1991] edition):

The English-Dutch counterpart, *Groot woordenboek Engels-Nederlands* (Martin et al. 1999/2008), its latest edition also having been published in 2008, includes 103,000 entries in almost 2,200 pages, again with many extra tips and various appendices, plus a selection of lexical entries from the Scottish, Irish, Canadian, Australian, Indian and South African varieties of English. This dictionary was made primarily for native speakers of Dutch who use English for professional purposes, but it is likewise a useful tool for professional translators who are non-native speakers of Dutch and need information on both Dutch and English.

3.3.2 Prisma

Like Van Dale, Prisma also offers a range of bilingual dictionaries of Dutch and English. The first in line is **1** *Basiswoordenboek Engels* (Dol 2002/2006), which comprises 8,000 entries in the Dutch-English part and another 8,000 in the English-

boek (het) (→sprw. 55) 0.1 [gebonden/ingenaaid aantal bladen] book 0.2 [letterkundig produkt] book 0.3 [schrijfboek] book 0.4 [hoofdafdeling v. e. letterk. undig werk] book 0.5 [iets in boekvorm] book 0.6 [hoeveelheid] quire ♦ 1.2 het ~ Gods/Boek (der Boeken) God's Book, the (Good) Book, the Book of Books; het ~ der natuur nature's b. 1.4 het ~ Genesis the b. of Genesis 1.6 een ~ bladgoud a book of gold leaf; een ~ papier a q. of paper 2.1 een ingenaaid/gebonden ~ a sewn/bound b. 2.2 (fig.) dat is voor hem een gesloten ~ that is/ remains a closed/sealed b. 3.0 for him; een gesproken ~ a talking b.; (fig.) een open ~ zijn be an open b. 3.3 de ~ en bijhouden/afsluiten keep/close the books/accounts; de ~ en bijwerken balance the books; de ~ en controleren examine/check/audit the books; de ~ en vervalsen doctor the accounts 6.1 een ~ in losse vellen an unbound b.; a b. in quires/sheets; altijd met zijn neus in de ~ en zitten always have one's nose in a b. / be at one's books; een ~ over a b. on 6.2 iets te ~ stellen record/note/write up sth. 6.3 dat blijft buiten de ~ en that will remain unentered/will not be entered/will not be put up on the books; een post te ~ stellen/in de ~ en inschrijven post/book an entry, enter an item; bij iem. te ~ staan voor be in s.o.'s debt for, owe s.o.; zij stond onder een andere naam te ~ she was registered under another name; (fig.) als goed/ eerlijk/ verstandig te ~ staan be reputed to be a good/honest/sensible person, have a good/honest/sensible reputation 6.9 een ~ met stalen a sample book.

Dutch part. The dictionary focuses on basic English and was designed for beginner-level learners of English. Also including graphic illustrations, it provides clear translation equivalents and also incorporates common expressions and everyday example sentences.

A level higher is the **②Prisma Express woordenboek Nederlands-Engels** (Gargano and Veldman 2008c) which contains explicit entry information (no difficult-to-remember abbreviations!) and many examples of use, which is also its most praised feature – this dictionary can (also) be used by inexperienced users and beginners. It includes translation equivalents of 18,000 word meanings as well as 22,000 fixed word combinations and helpful example sentences. *Prisma Express woordenboek Engels-Nederlands* (Gargano and Veldman 2008b) was also published for reference work in the other (English-to-Dutch) direction.

Further on, **③Prisma Mini woordenboek Engels-Nederlands / Nederlands-Engels** (Demeersseman 2004) is another member of the Prisma family, a small-format, handy work, very appropriate to take on a trip; it is useful especially for beginner-level students. Each part comprises about 15,000 entries with numerous translation equivalents but fewer examples of use.

Next, for more advanced use, the **④Prisma Pocketwoordenboek Nederlands-Engels** (Visser et al. 2005) with about 40,000 entries and some 30,000 examples of use, is a better choice. This is one of the most widely used dictionaries of its kind; it also provides a pronunciation guide. Buying it entitles one to a one-year free online use. Its companion volume (English-Dutch), likewise comprising 40,000 entries, is entitled *Prisma Pocketwoordenboek Engels-Nederlands* (Van Baars et al. 2005), and the CD-ROM versions of both dictionaries are available as well.

The most recent (2008), and the largest, Prisma dictionary of Dutch and English is the single-volume **⑤Handwoordenboek Engels-Nederlands / Nederlands-Engels** (Gargano and Veldman 2008a). The Dutch-English part comprises 50,000 entries, 65,000 translation equivalents and 40,000 example sentences, whereas the English-Dutch part totals 50,000 entries, 85,000 translation equivalents and 35,000 example sentences. The dictionary provides contemporary English and Dutch vocabularies and is on the level B2/C1 of the Common European Framework of Reference for Languages, thus being appropriate for more advanced users including translators.

3.3.3 Kramers

The first Kramers dictionary to be referred to is the two-part **①Handwoordenboek Engels-Nederlands / Nederlands-Engels** (Coenders 1996a/2007); I checked its 38th edition, published by Spectrum in 1996. The dictionary comprises 95,000 entries.

The Dutch-English part also provides articles/gender and plurals of nouns, as well as past tense forms of verbs (but no pronunciations of Dutch words, which is logical, because this part is aimed at Dutch users). In the English-Dutch part, the Dutch nominal translation equivalents are marked for gender too; thus *o* following a word indicates that its article is *het* (marking neuter gender), whereas if there is no *o*, the article *de* (marking feminine or masculine nouns) should be used with it. This bit of lexicographical policy was applied to make the dictionary more user-friendly to non-native speakers of Dutch. A short overview of Dutch grammar for English users (in English) follows the English-Dutch part of the dictionary; similarly, the Dutch-English part ends with a short overview of the English grammar (in Dutch), followed by an appendix on letter writing in which both Dutch and English phrases commonly used in letters are presented for the benefit of Dutch users. Some of the (more demanding) irregular plurals are provided as separate entries, and at the end of each part of the dictionary, English and Dutch irregular verbs, respectively, are listed. The dictionary was designed chiefly for non-native learners of Dutch and it is also quite popular with Slovenian students learning Dutch at the Faculty of Arts in Ljubljana. It can be used profitably by both elementary- and intermediate-level learners of the language.

Next, there is a set of *Kramers* dictionaries consisting of the **②***Kramers vertaalwoordenboek Nederlands-Engels* (*Kramers Dutch-English translation dictionary*) (Coenders 1996c), and the *Kramers vertaalwoordenboek Engels-Nederlands* (Coenders 1996b), published in paperback by Spectrum in 2001. I unfortunately cannot provide any details as I do not know or use either of the two dictionaries myself and could not access any detailed information on it either, but as a dictionary apparently designed for translators it should not remain unnoticed.

3.3.4 Non-Dutch Publishers

For this dictionary overview I have focused on dictionaries issued by Dutch publishers, as they are the ones who publish the best dictionaries (both mono- and bilingual) involving the Dutch language. However, there are also some notable dictionaries issued by non-Dutch publishers. Starting at the lowest (= beginner) level, there is the well-known ***Berlitz Dutch-English Dictionary*** (Berlitz Publishing 1994) brought out by Berlitz International; it also provides frequently used phrases and is therefore appropriate for travel as well as for home or basic-level school use. The second dictionary in this category is the ***Teach Yourself Dutch Dictionary*** (Quist and Strik 2003), with both Dutch-English and English-Dutch parts, totaling over 30,000 definitions, featuring the most frequently used Dutch words for which it provides their English equivalents (different senses are separated by semi-colons, while translations having roughly

the same meaning are separated by commas). Word stress is marked when it does not fall on the first syllable, which is usually the case with Dutch words. There are no examples of use (however, information on the gender of nouns is provided, and so are brief explanations after the translations in case the senses might be confusing). The work includes a selection of phrasal entries, e.g. *dat gaat jou niks aan*, 'that's none of your business'. It is appropriate for beginners and intermediate learners.

Langenscheidt Universal Dutch Dictionary: Dutch-English / English-Dutch (Langenscheidt 2008) has 16,000 references in 416 pages; it comprises up-to-date vocabulary, with all headwords printed in blue for easy reference. It focuses on basic phrases and grammar and is intended for students and travelers (classroom use or in conversation).³⁶

Last but not least, **The New Routledge Dutch Dictionary (Dutch-English and English-Dutch)** (Osselton and Hempelman 2003), first published in 2001 by Van Dale as *Ster woordenboek Engels-Nederlands / Nederlands Engels*, comprises 50,000 entries (of which more than 25,000 Dutch ones); it includes full pronunciations (supplied in phonetic transcription) for all entries (Dutch and English), and marks gender of Dutch nouns (in the English-Dutch part as well), while also providing examples of use / contextual information. The dictionary includes informal and idiomatic language, Flemish words and the names of political, military and economic institutions as entries (e.g. NAVO – de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie; NATO), and a list of Dutch irregular verbs. This helpful and systematic work is appropriate for learners of Dutch at all levels, including more advanced users (translators). I have been using it myself for several years, and it has hardly ever failed to meet my reference needs.

3.3.5 Online Dictionaries and Translating Engines

When searching for online dictionaries or translating engines, an average Internet user usually consults Google or another similar search engine he or she is familiar with. As a result, countless hits are usually generated, but there are not nearly as many online dictionaries available as it seems from the number of hits – they are usually made available under different names and in a variety of language combinations.

Most online dictionaries with Dutch that I examined provide translation equivalents in English (or vice versa), with the user being restricted to typing in only an isolated word (not a whole sentence or text). The simplest varieties provide one single equivalent, whereas the more advanced ones provide several, not to mention possible additional explanations or, very rarely, a selection of examples of use.

³⁶ Information retrieved from http://www.langenscheidt.de/katalog/titel_langenscheidt_universal_dictionary_dutch_3599_2456.html.

First of all, I searched for free monolingual Dutch dictionaries available online; the simple test I applied to all the candidate sites was a check of the entries on *boek* ('book') and *paddestoel* ('fungus').

The first online Dutch monolingual dictionary to be singled out is the *Van Dale Gratis Online Woordenboek* (Van Dale free online dictionary), available at <http://www.vandale.nl/vandale/opzoeken/woordenboek/>, which provides not only the meaning of an entry but information on the gender of nouns and their plural forms. For those who need more detailed information, subscription to the expanded online version is available for a few euro per month. Subscriptions to several other dictionaries, notably *Online professioneel Nederlands* (online professional Dutch), *Online professioneel Engels / Frans / Duits* (online professional English/French/ German), *Online basis Nederlands* (online basic Dutch) and *Online basis Engels / Frans / Duits* (online basic English / French / German) are available as well.

The second monolingual online Dutch dictionary is *Blackorwhite Nederlands Woordenboek*, available at <http://www.blackorwhite.nl/NLwoordenboek/index.php?a=top10>.

In the category of bilingual free online dictionaries with Dutch and English, I again focused on those combining Dutch and English:

- **ONLINE ENGLISH TO DUTCH TO ENGLISH DICTIONARY** (translation equivalents) <http://www.freedict.com/onldict/dut.html>
- **DUTCH-ENGLISH DICTIONARY** (This one is quite useful, as it also provides additional explanations and several equivalents; the English-Dutch version is available as well.) <http://lookwayup.com/free/DutchEnglishDictionary.htm>
- **TRAVLANG'S DUTCH-ENGLISH ON-LINE DICTIONARY** (provides basic equivalents, comprises 15,000 terms; English-Dutch version too) <http://dictionaries.travlang.com/DutchEnglish>
- **LINGVOFLEX ENGLISH-DUTCH AND DUTCH-ENGLISH DICTIONARY** (provides part-of-speech information and limited information on valency) <http://www.lingvosoft.com/English-Dutch-Dictionary>
- **ECTACO ONLINE DICTIONARY; FREE ENGLISH TRANSLATION SYSTEM** (translation equivalents) <http://online-old.ectaco.com/online/diction.php3?lang=23>
- **VALLEYTRAIL ENGLISH-DUTCH AND DUTCH-ENGLISH DICTIONARY** (very basic; it does not even list one of my two test words, namely *paddestoel*) <http://www.valley-trail.com/dictionary.php?lang=2>
- Apart from bilingual Dutch-English and English-Dutch free online dictionaries, free online translation engines are available as well, which allow users to translate whole chunks of text (sentences, paragraphs). The most frequently used ones include the following:

- FREE TRANSLATION AND PROFESSIONAL TRANSLATION SERVICES
<http://free.translated.net>
- DICTIONARY.COM (provides translations into AmE or BrE)
<http://dictionary.reference.com/translate/text.html>
- WORLD LINGO http://www.worldlingo.com/en/products_services/worldlingo_translator.html
- SYSTRAN – ONLINE TRANSLATION, TRANSLATION SOFTWARE AND TOOLS <http://www.systran.co.uk>
- LOGOS DICTIONARY – LOGOS TRANSLATIONS MULTILINGUAL DICTIONARY (you insert word by word; it provides lots of possible combinations) <http://www.logos.it/dictionary/owa/sp?lg=NL>
- INTERGLOT.COM – ENGLISH SPANISH FRENCH GERMAN DUTCH AND SWEDISH DICTIONARY <http://www.interglot.com>

It is common knowledge that many online dictionaries and translation engines are not really the most reliable references that exist; examples of use are few; moreover, sometimes even a wrong translation of a word can be given as the generator does not distinguish between different shades of meaning of the same word. For example, when I entered the sentence *Geel is mijn favoriete kleur*. (Yellow is my favorite color), the translation engine produced the sentence *Yolk is my favorite color*. The engine failed to translate the word *geel* correctly and to recognize the adjective *favoriete* due to the fact that it was inflected (*favoriet* + *-e*).

All of the above-listed online dictionaries and translation engines provide limited language support and help users understand words, even helping them to get a general impression about something they are reading or translating, but when one has to engage in more demanding tasks, print editions and CD-ROM versions of the standard dictionaries are still indispensable.

4. CONCLUSION

This survey article has shown that Dutch is lexicographically a well-covered language, as it has developed distinguished and long-lasting lexicographical traditions. After all, it boasts a comprehensive bibliography of dictionaries (Claes and Bakema 1995). For the Slovenian translator from and (later) into contemporary Dutch the three basic reference sources might well be:

- 1) *Nizozemsko-slovenski slovar* (Dutch-Slovenian dictionary) (Srebnik 2007)
- 2) *Van Dale Groot woordenboek hedendaags Nederlands* (the comprehensive dictionary of contemporary Dutch) (Sterkenburg et al. 1996/2008)

- 3) *Van Dale Groot woordenboek Nederlands-Engels / Engels-Nederlands* (large dictionary Dutch-English / English-Dutch) (Martin and Tops 1998/2008; Martin et al. 1999/2008)

For general reference purposes *The New Routledge Dutch Dictionary (Dutch-English and English-Dutch)* (Osselton and Hempelman 2003) is especially recommended thanks to its helpful, though necessarily concise, lexical information on both Dutch and English.

5. REFERENCES

[All of the websites referred to below were last accessed in November 2008.]

- Abeling, A. 2005. *De Grote Prisma Nederlands*. 8th edn. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- American Heritage Dictionary of the English Language, *The*. Fourth Edition. 2000. At <http://www.bartleby.com/61/77/D0437700.html/>.
- Berlitz Publishing, eds. 1994. *Berlitz Dutch-English Dictionary / Woordenboek Engels Nederlands*. Oxford: Berlitz.
- Bot, K. de. 2004. Foreign Language Teaching and Learning in the Netherlands. Lecture delivered at *The National Language Conference*, Adelphi, MD. At www.nlconference.org/docs/CASL_lezing_300604.doc
- Bruggencate, K. ten. 2004. *Koenen woordenboek Nederlands-Engels*. Utrecht [etc.]: Koenen Woordenboeken.
- Bruggencate, K. ten. 2006. *Koenen woordenboek Engels-Nederlands*. Utrecht [etc.]: Koenen Woordenboeken.
- Claes, F., and Bakema, P. 1995. *A Bibliography of Dutch Dictionaries*. Lexicographica, Series Maior #67. Tübingen: Max Niemeyer [xx + 377 pp.]
- Clemens, A. 2004. *Slovar – Slovene-Dutch Dictionary*. At <http://www.dekko.nl/slovar/>.
- Coenders, H., ed. 1996a. *Kramers Handwoordenboek Engels-Nederlands / Nederlands-Engels*. Utrecht: Het Spectrum. [new edition 2007]
- Coenders, H., ed. 1996b. *Kramers vertaalwoordenboek Engels-Nederlands*. Amsterdam: Elsevier.
- Coenders, H., ed. 1996c. *Kramers vertaalwoordenboek Nederlands-Engels*. Amsterdam: Elsevier.
- Coenders, H., ed. 2000. *Kramers woordenboek Nederlands*. Amsterdam: Elsevier.
- Coenders, H., ed. 2005. *Prisma Basiswoordenboek Nederlands*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- Corbeil, J.-C., and Archambault, A., eds. 2004. *Van Dale Beeldwoordenboek / Nederlands Engels*. Trans. F. van Doorn and M. Albers. Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- De Boer, W. Th. 2006. *Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands (nieuwe spelling)*. Utrecht [etc.]: Koenen.
- De Kleijn, P., and Nieuwborg, E. 1996. *Basiswoordenboek Nederlands*. 7th edn. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Den Boon, T., and Geeraerts, D., eds. 2005. *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal*. 14th edn. Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Demeersseman, H. J. 2004. *Prisma Miniwoordenboek Engels-Nederlands / Nederlands-Engels*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- Dol, R. 2002/2006. *Prisma Basiswoordenboek Engels*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- Gargano, P., and Veldman, F. 2008a. *Handwoordenboek Engels-Nederlands / Nederlands-Engels*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.

- Gargano, P., and Veldman, F. 2008b. *Prisma Express woordenboek Engels-Nederlands*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- Gargano, P., and Veldman, F. 2008c. *Prisma Express woordenboek Nederlands-Engels*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- Hannay, M., Schrama, M. H. M., et al., eds. 1996a. *Van Dale handwoordenboek Nederlands-Engels*. 3rd edn. Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Hannay, M., Schrama, M. H. M., et al., eds. 1996b. *Van Dale handwoordenboek Engels-Nederlands*. 3rd edn. Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Hüning, M., et al. 1997/1999. *History of the Dutch Language*. Trans. J. Gledhill. Dutch Studies, University of Vienna. At <http://s2.ned.univie.ac.at/Publicaties/taalgeschiedenis/en/>.
- Jansen, J. P. M. 2006. *Van Dale's Pocketwoordenboek Engels-Nederlands*. Utrecht [etc.]: Koenen.
- Koenen, M. J., and Drewes, J. B., eds. 1985. *Koenen Verklarend handwoordenboek der Nederlandse taal*. 27th edn. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Koenen eds. 2006. *Koenen woordenboek Nederlands*. 30th edn. Utrecht [etc.]: Koenen.
- Langenscheidt eds. 2008. *Langenscheidt Universal Dutch Dictionary: Dutch-English / English-Dutch*. Langenscheidt Universal Dictionary series. Mannheim: Langenscheidt Publishers.
- Martin, W. J. R., and Tops, G. A. J., eds. 1998. *Van Dale Groot woordenboek Nederlands-Engels*. 3rd edn. Utrecht and Antwerp: Van Dale Lexicografie. [4th edn. 2008]
- Martin, W. J. R., et al., eds. 1999. *Van Dale Groot woordenboek Engels-Nederlands*. 3rd edn. Utrecht and Antwerp: Van Dale Lexicografie. [4th edn. 2008]
- Novaković-Lopušina, J. 1993. *Basiswoordenboek Nederlands-Servokroatisch / Nizozemsko-srpskohrvatski bazični rečnik*. Belgrade: Toreksin.
- Novaković-Lopušina, J. 1994. *Basiswoordenboek Servokroatisch-Nederlands / Srpskohrvatsko-nizozemski bazični rečnik*. Belgrade: Plato.
- Osselton, N. E. 1991. Bilingual Lexicography with Dutch. Article #320 in *Wörterbücher/Dictionaries/Dictionnaires* (3 vols.), eds. F. J. Hausmann; O. Reichmann; H. E. Wiegand; and L. Zgusta (1989–1991), Vol. 3, pp. 3034–39. *Handbooks of Linguistics and Communication Science*, Vol. 5.3. Berlin: Walter de Gruyter.
- Osselton, N., and Hempelman, R. 2003. *The New Routledge Dutch Dictionary (Dutch-English and English-Dutch)*. London: Routledge.
- Prisma. At <http://www.prismawoordenboeken.nl/>.
- Quist, G., and Strik, D. 2003. *Teach Yourself Dutch Dictionary*. London: Hodder & Stoughton / Hodder Education.
- Schlichting, L., Sluzyer, B., and Verburg, M. 2005. *Mijn eerste Van Dale: voorleeswoordenboek*. Utrecht and Antwerp: Van Dale Lexicografie.
- Schoonheim, T. H., and Pijnenburg, W. J. J. 2006. Dutch and Flemish Lexicography. In *Encyclopedia of Language & Linguistics*, Second Edition (14 vols.), ed. K. Brown, pp. 20–23. Kidlington, Oxford: Elsevier.
- Smit, M. P., and De Boer, W. Th. 2006. *Van Dale Pocket Woordenboek Nederlands voor de Basisschool*. Utrecht [etc.]: Koenen.
- Srebnik, A. 2006. *Nizozemsko-slovenski / slovensko-nizozemski evropski slovar*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Srebnik, A. 2007. *Nizozemsko-slovenski slovar*. Ljubljana: DZS.
- Sterkenburg, P. G. J. van. 1984. *Van woordenlijst tot woordenboek. Inleiding tot de geschiedenis van de Nederlandse taal*. Leiden: E. J. Brill.

- Sterkenburg, P. G. J., et al., eds. 1996. *Van Dale Groot woordenboek van hedendaags Nederlands*. 2nd edn. Utrecht and Antwerp: Van Dale Lexicografie. [3rd edn. 2008] Uitgeverij het Spectrum. At www.spectrum.nl/.
- Van Baars, F. J. J., et al. 2005. *Prisma Pocketwoordenboek Engels-Nederlands*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- Van Dale eds. 2005a. *Van dale Praktijkwoordenboek Engels-Nederlands*. Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Van Dale eds. 2005b. *Van Dale Praktijkwoordenboek Nederlands-Engels*. Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Van Dale eds. 2006a. *Van Dale Studiewoordenboek Engels-Nederlands*. Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Van Dale eds. 2006b. *Van Dale Studiewoordenboek Nederlands-Engels*. Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Van Dale eds. 2006c. *Van Dale Pocketwoordenboek Engels-Nederlands*. Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Van Dale eds. 2008. *Van Dale Miniwoordeboek Engels Nederlands Nederlands Engels*. Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Van Dale Online. At www.vandale.nl/.
- Veldman, F. 2005a. *Prisma Handwoordenboek Nederlands-Engels*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- Veldman, F. 2005b. *Prisma Handwoordenboek Engels-Nederlands*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- Verburg, M., Stumpel, R., et al., eds. 2003. *Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)*. Utrecht and Antwerp: Van Dale Lexicografie.
- Visser, G. J., et al. 2005. *Prisma Pocketwoordenboek Nederlands-Engels*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- Vosters, S. 2004. *Prisma miniwoordenboek Kroatisch en Servisch: Kroatisch/Servisch-Nederlands / Nederlands-Kroatisch/Servisch*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- Weijnen, A. A. 2006. (*Pocketwoordenboek*) *Prisma woordenboek Nederlands*. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.
- Weijnen, A. A. 2008. *Prisma handwoordenboek Nederlands*. New edn. Utrecht: Uitgeverij het Spectrum.

Ljudmila Gabrovšek graduated in English Language and Literature and Sociology (double major) at the Faculty of Arts, Ljubljana University. She is currently completing her MA degree program in sociolinguistics and language acquisition at the Faculty of Humanities, Leiden University, the Netherlands. She successfully completed a 3-year comprehensive Dutch course offered by the Faculty of Arts in Ljubljana and obtained the PAT (highest) level of the Certificate of Dutch as a Foreign Language (CNaVT). She compiled the pocket English-Slovene / Slovene-English European Dictionary (2007) for the Cankarjeva založba publishing house. She has been active as a translator as well.

Ljudmila Gabrovšek je diplomantka študija angleškega jezika s književnostjo in sociologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Trenutno končuje magistrski študij iz sociolingvistike in usvajanja jezika na Fakulteti za humanistiko Univerze v Leidnu, Nizozemska. Zaključila je triletni lektorat nizozemskega jezika na Filozofski fakulteti v Ljubljani in opravila zaključno stopnjo (PAT) certifikata iz nizozemščine kot tujega jezika (CNaVT). Pri Cankarjevi založbi je v sklopu zbirke Evropski slovarji pripravila Angleško-slovenski / slovensko-angleški evropski slovar (2007). Aktivno se ukvarja z angleškim in nizozemskim jezikom; deluje tudi kot prevajalka.

E: ljudmila.gabrovsek@gmail.com

Rada Lečić

O Vezljivostnem slovarju slovenskih glagolov avtorice Andreje Žele

■ IZVLEČEK

Vezljivostni slovar slovenskih glagolov je enojezični razlagalni slovar. Vsebinskopredstavitevno je zasnovan večnivojsko, kar z vidika namenskosti pomeni, da je lahko koristen pripomoček zahtevnejšim naslovnikom, ki na podlagi vzorčnih glagolskih gesel oz. leksemov, uvrščenih v različne glagolske vezljivostne skupine, želijo podrobneje spoznati vezljivostne zmožnosti slovenskih glagolov oz. si želijo slovensko skladno tudi uzavestiti v smislu boljšega normativno-stilnega tvorjenja povedi in besedil (ti bodo prebrali tudi celotni teoretični uvod in (vsaj) pregledali vezljivostne obrazce); na drugi strani pa je lahko zgolj spremni učni pripomoček učiteljem, učencem in študentom, še posebej tistim, ki se učijo slovenščine kot tujega jezika; in končno je lahko zgolj informativno-normativni vodnik, s katerim sklonom je ustreznejše vezati uporabljeni glagolski pomen. Slednji dve skupini možnih naslovnikov se bosta verjetno omejili samo na informativne legende, ki omogočajo lažjo orientacijo po slovarju. Še v posebno pomoč za čimbolj praktično in posledično poenostavljeno uporabo bo elektronska različica slovarja z različnimi možnimi vidiki iskanja.

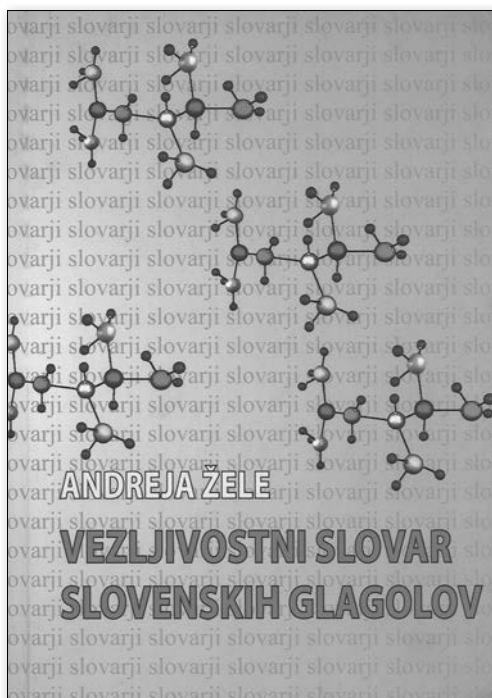
KLJUČNE BESEDE: *glagoli, vezljivost, enojezični razlagalni slovar*

■ ABSTRACT

About The Dictionary of Slovenian Transitive Verb, written by Andreja Žele

The Dictionary of Slovenian Transitive Verbs is a monolingual explanatory dictionary designed to cater for the needs of a broad range of users; more demanding users will consult the dictionary in order to gain a better understanding of the transitive patterns of Slovenian transitive verbs, which will enable them to form and write stylistically as well as syntactically acceptable sentences and texts (these users will also most likely read the entire theoretical introduction and will at least briefly go through the general transitive patterns). Pupils and students, particularly those who are learning Slovene as a foreign language, will use the dictionary as an additional educational tool in the classroom together with their teachers. The dictionary can also be used as a manual of style providing valuable information on case agreement with a particular verbal meaning. Less demanding users will probably not move beyond the informative legends that make search easier, while the electronic version of the dictionary with various search options will only further facilitate the already practical and simple use of the dictionary.

KEY WORDS: *verbs, valency, monolingual explanatory dictionary*

Poleti 2008 je pri Založbi ZRC SAZU izšel *Vezljivostni slovar slovenskih glagolov* (VSG). Je hkrati prvi tovrstni slovar za slovenščino. *Vezljivostni slovar slovenskih glagolov* (skrajšano VSG) uporabnikom – tako domačim kot tujim – prikazuje in svetuje obenem, kako različni glagoli oz. posamezni glagolski pomeni vežejo in s tem okrog sebe organizirajo različne besede v različne možne stavčne povedi; tako namreč nastajajo stavki, ki so za slovenščino normativno-stilno sprejemljivi.

Vsebinskopredstavitevno je VSG zasnovan večnivojsko, kar z vidika namenskosti pomeni, da je lahko koristen pripomoček zahtevnejšim naslovnikom, ki na podlagi

vzorčnih glagolskih gesel oz. leksemov, uvrščenih v različne glagolske vezljivostne skupine, želijo podrobneje spoznati vezljivostne zmožnosti slovenskih glagolov oz. si želijo slovensko skladno tudi ozavestiti v smislu boljšega normativno-stilnega tvorjenja povedi in besedil (ti bodo prebrali tudi celotni teoretični uvod in (vsaj) pregledali vezljivostne obrazce); na drugi strani pa je lahko zgolj spremni učni pripomoček učiteljem, učencem in študentom, še posebej tistim, ki se učijo slovenščine kot tujega jezika; in končno je lahko zgolj informativno-normativni vodnik, s katerim sklonom je ustrezneje vezati uporabljeni glagolski pomen. Slednji dve skupini možnih naslovnikov pa se bosta verjetno omejili samo na informativne legende, ki omogočajo lažjo orientacijo po slovarju. Še v posebno pomoč za čimbolj praktično in posledično poenostavljeno uporabo je elektronska različica slovarja z različnimi možnimi vidiki iskanja – elektronska izdaja omogoča iskanje na različnih zahtevnostnih stopnjah, npr. iskanje samo po valenci oz. vezljivosti, iskanje po pomenu, vsebini, iskanje po simbolno označenih glagolskih pomenskih skupinah. Torej je slovar hkrati izšel v knjižni in digitalizirani obliki (tj. s priloženim CD-romom).

Izhodiščna teoretično-metodološka osnova za *Vezljivostni slovar slovenskih glagolov* in hkrati leksikografsko in leksikološko vodilo je avtorici vezljivostni slovar *Wörterbuch zur Valenz und Distribution deutscher Verben* (G. Helbig, W. Schenkel, Leipz-

ig 1969); z vidika jezikovnosistemskih podobnosti pa se avtorica problemskouporabnostno sklicuje še na vezljivostni slovar čeških glagolov *Slovesa pro praxi* (Praha 1997) avtoric N. Svozilové, H. Prouzové in A. Jirasové ter na vezljivostni slovar slovaških glagolov *Valenčný slovník slovenských slovies* (Prešov 1998) avtoric J. Nižnikové, M. Sokolové in kolektiva.

Potreba po vezljivostnem slovarju predvsem slovenskih glagolov, pa tudi samostalnikov in pridevnikov se je najočitneje pokazala in tudi javno izrazila že na začetkih vedno bolj sistematičnega poučevanja slovenščine kot tujega jezika. Ravno pri učenju slovenščine kot nematernalnega jezika je bilo namreč hitro ugotovljeno, da dosednji dvojezični slovarji, namenjeni Slovencem, ne upoštevajo ali pa vsaj ne izražajo jasno večpomenskosti slovenskih leksemov, kar hkrati onemogoča obvestilnost o njihovi pomenski vezljivosti, in še, da pomanjkanje oblikoslovno-skladenjskih opredelitev onemogoča tudi pravilno oz. normirano rabo vezljivosti v slovenskem stavku.

V slovarju je vezljivostno analiziranih 2591 glagolov kot slovarskih gesel (2061 glavnih izhodiščnih gesel in 530 kazalčnih gesel) – merilo za ta obseg je zajetje pomensko-skladenjsko temeljnih glagolov iz petih osnovnih glagolskih pomenskih skupin (tj. iz vseh nosilnih vezljivostnih skupin glagolov – upoštevani so stanjski glagoli /telesnega in duševnega stanja/ vključno z glagoli nastajanja, glagoli ravnanja/upravljanja/ustvarjanja, glagoli govorjenja/mišljenja/razumevanja, glagoli spremembe in glagoli premikanja; vsi s faznimi in naklonskimi različicami. Slovar izhaja iz glagolske pomenske tipologije, zato je prvenstveno sistemski, z vidika aktualne rabe pa mora biti dodatno vključena že ustaljena ažurirana raba znanih pomenov in dodani novi pomeni, pa tudi nekaj novih leksemov. Pomembno, predvsem pa koristno in potrebno je namreč tudi, da je bilo pri redakciji pretežno znanih glagolov oz. glagolskih gesel (izhodišče je SSKJ) izvedeno tudi aktualizacijsko preverjanje in kritično usklajevanje pomensko- in strukturnoskladenjske rabe glagolov z današnjo aktualno/živo rabo.

V okviru povedka je označena oz. upoštevana tudi t. i. povedkovodoločilna vezljivost, ki je največkrat psevdovezljivost.

Uporabniku oz. naslovniku so ponujeni različni sezname in legende simbolov, kvalifikatorjev in pojasnil, uporabljeni in namenjeni za prikaz vezljivosti po posameznih pomenih glagola v okviru celotnega pomenja v slovarskem geslu. Pri načinu prikaza in izražanja vezljivosti so osnovni in zato hkrati najpomembnejši vezljivostni podatki tako v seznamih/legendah kot v slovarskih geslih, označeni v rdeči barvi, nasprotno so pomensko-skladenjske formule, namenjene predvsem jezikoslovcem, označene z zatemnjeno barvo in s tem umaknjene v ozadje; v elektronski različici pa so omenjene formule po želji celo umaknjene ali dodane. Sporočilno hierarhijo dopolnjujejo samo-umevni in hkrati nujni zgledi v navadnem nevtralnem tisku. Pri zgledih so neobvezna

določila označena z okroglimi oklepaji, nevezljiva dopolnila so v poševnih oklepajih – enaka oz. usklajena oklepajna hierarhija je upoštevana v pomenskih razlagah.

Kljub različnim seznamom in legendam in tribarvnim prikazom gesel, kar vse omogoča izbirno branje glede na stopnjo interesa ali predvedenja, slovar zaenkrat ostaja temeljno delo, ki takoj v naslednji fazi zahteva oz. bo zahtevalo še bolj uporabnostno različico, npr. v smislu šolskih priročnih izdaj. Seveda pa nivojski prikaz vezljivosti – tj. prikaz za različne zahtevnostne stopnje bralstva – slovar že sedaj upošteva in vključuje.

Kot vsako izhodiščno delo slovar že takoj v naslednji fazi omogoča dopolnitve in nadgradnjo – predvsem v smislu različnonamenskih uporabnostnih različic (tj. predvsem za učenje slovenščine na različnih zahtevnostnih ravneh). Tudi sicer pa je slovar odprtega tipa, kar pomeni, da se bo v prihodnosti po vsebinskih in materialnih možnostih lahko tudi dopolnjeval oz. tako ali drugače ažuriral.

Rada Lečić je diplomirala iz slovenskega in italijanskega jezika ter magistrirala iz sodobne slovenske književnosti. Od l. 1985 poučuje, bila je tudi lektorica slovenskega jezika na univerzi v Rimu. Uči na Filozofski fakulteti Univerze v Trstu. Na tečajih je poučevala potomce Slovencev v Braziliji, Urugvaju in ZDA, pa tudi prevajalce v Luksemburgu.

Rada Lečić graduated in Slovene and Italian language and gained her Master's degree in contemporary Slovene literature. Since 1985 she has been teaching, and was also lecturer in Slovene language at the University of Rome. She currently teaches at the Faculty of Arts, Trieste University, Italy. At various courses she has taught people of Slovene descent in Brazil, Uruguay and in the USA, and also translators in Luxembourg.

E: rada.lecic@telemach.net

Mojca M. Hočevar

Euralexova mednarodna konferenca v Barceloni Univerza Pompeu Fabra, od 15. do 19. julija 2008

■ IZVLEČEK

Poročilo na kratko navaja reprezentativne slovaristične vidike, ki so jih leksikografi, terminologi, računalnikarji-jezikoslovci in raziskovalci posameznih jezikov predstavili na trinajsti konferenci Evropskega leksikografskega združenja Euralex. Mednarodna konferenca je potekala od 15. do 19. julija 2008 v Barceloni, med sodelujočimi pa so nastopili tudi lingvisti in slovaristi iz Slovenije.

KLJUČNE BESEDE: *poročilo, Euralex, konferenca, slovaropisje, raziskovanje*

■ ABSTRACT

**Euralex International Congress in Barcelona
Pompeu Fabra University, 15–19 July 2008**

This report unfolds representative aspects of lexicography, which were presented by lexicographers, terminologists, computational linguists and language researchers at the 13th Euralex International Congress in Barcelona. The congress was held from 15 to 19 July 2008 at the campus of Pompeu Fabra University, and among the presenters there were also linguists and dictionary-editors from Slovenia.

KEY WORDS: *report, Euralex, congress, lexicography, research*

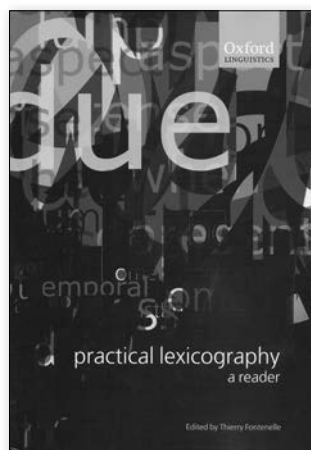
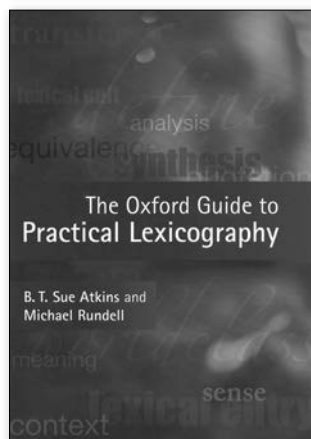
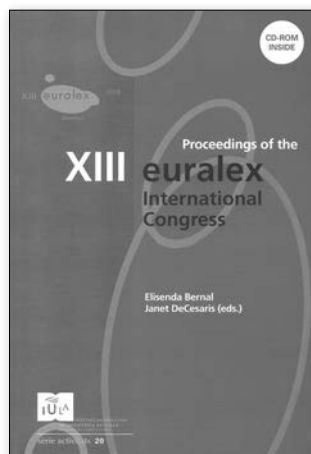
Trinajsta mednarodna konferenca evropskega slovaropisnega združenja Euralex (<http://www.euralex.org>), v katerega so včlanjeni evropski slovaristi, terminologi, računalničarji-jezikoslovci in raziskovalci različnih jezikov, je bila v Barceloni, in sicer na Univerzi Pompeu Fabra, od 15. do 19. julija 2008. Na konferenci, ki jo združenje organizira vsako drugo leto, je bila tokrat pozornost posvečena tudi 25-letnici Euralexovega proučevanja slovarjev, udeležencem pa je bil znova ponujen vsebinsko bogat program plenarnih predavanj, vzporednih tematskih sklopov z referati in delavnicami, ki so se odvijale ob robu dogajanja.

Predsednica organizacijskega odbora **Janet DeCesaris** je v imenu prirediteljev z Univerze Pompeu Fabra najprej prijazno pozdravila udeležence ter nas povabila na slovesno otvoritev s katalonskim kulturnim programom. Ves čas konference je bila na ogled tudi priložnostna razstava slovarjev in drugih jezikovnih priročnikov. S svojimi izdajami je bila močno zastopana založba Oxford University Press, saj je ob koncu konference priredila tudi slovesno predstavitev najnovejših slovarskih priročnikov, in sicer *The Oxford Guide to Practical Lexicography* avtorjev **B. T. Sue Atkins**

in **Michaela Rundella** ter »berilo« izbranih slovarističnih člankov z naslovom *Practical Lexicography: A Reader*, ki ga je uredil **Thierry Fontenelle**. Omenjenim avtorjem se je pridružil še **Anthony Paul Cowie** kot urednik obsežne slovarske monografije z naslovom *The Oxford History of English Lexicography*. Slednja je natisnjena v dveh zvezkih, izmed katerih prvi obravnava splošne slovarje, drugi pa specializirane.

Na konferenci sta imela že zaradi obširnega področja angleške ter ameriške leksikografije odmevna plenarna predavanja **Patrick Hanks** (Lexical Patterns: from Hornby to Huston and Beyond) in **Charles J. Fillmore** (FrameNet Meets Construction Grammar). Navzoče je zelo pritegnil tudi **Reinhard R. K. Hartmann** (Twenty-five years of Dictionary Research: Taking Stock of Conferences and other Lexicographic Events since LEXeter'83), ki je s starimi fotografijami spomnil na prva srečanja ustanoviteljev in udeležencev Euralex. Tradicijo in razvoj katalonske slovaristike je predstavil **Joaquim Rafel** (Tradition and Innovation in Catalan Lexicography), značilnosti priprave zgodovinskega slovarja pa **José Antonio Pascual** (Sobre la discontinuidad en un diccionario histórico).

Med vzporednimi sklopi referatov so bili z vidika znanstveno-tehniškega prevajanja zanimivi zlasti tisti, ki so obravnavali strokovno terminologijo – med njimi tako tudi referat **Vojka Gorjanca**, **Simona Kreka** in **Špele Vintar** o pripravi projekta Slovene Terminology Web Portal (Slovenski terminološki portal, dostopno na <http://lojze.lugos.si/stp/index.html>) ter referat **Simona Kreka**, **Mojce Šorli** in **Polonce Kocjančič** z naslovom *The Funny Mirror of Language*, ki je opozoril na zabavno zrcalno podobo, pridobljeno z obračanjem angleško-slovenskega slovarja, ki bi lahko služila za osnovo slovensko-angleškega slovarja.

S pedagoškega vidika so bili zanimivi zlasti referati **Iztoka Kosma** Dictionaries for University Students (Slovarji za visokošolske in univerzitetne študente), **Arija Kernermana** Improving Dictionaries (Kako izboljšati slovarje) ter **Paula Bogaardsa** Frequency in Learner's Dictionaries (Pogostost v učnih slovarjih). Veliko referentov je obravnavalo jezikovne in slovarske vidike v povezavi z urejanjem besedišča in digitalizacijo slovarskih baz.

V spremnem zborniku so natisnjeni izvlečki referatov, članki pa so bili tokrat prvič priloženi v e-obliki na cederomu ter tudi kot e-knjiga (<https://www.documentauniversitaria.cat/botiga.php?a=llibre&id=226>).

Ves čas konference je bilo zaradi funkcionalnosti in prostornosti univerzitetnega kampusa veliko priložnosti za snidenja ter strokovne in družabne pomenke. Ob koncu so člani združenja na svojem rednem občnem zboru izvolili tudi novi upravni odbor, s katerim so bile načrtovane prihodnje smernice Euralexovega delovanja.

Mojca M. Hočevár je diplomirala iz angleščine in primerjalne književnosti ter magistrirala iz dvojezičnega slovaropisja na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Na Fakulteti za pomorstvo in promet v Portorožu ter na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani poučuje strokovno oziroma tehniško angleščino. Ob prevajanju zbira novo izrazje ter sestavlja in ureja jezikovne priročnike. Od leta 2002 je glavna urednica revije *Mostovi DZTPS*.

Mojca M. Hočevár graduated in English and comparative literature, and received her MA in bilingual dictionary studies from the Faculty of Arts, Ljubljana University. She teaches professional and technical English at the Faculty of Maritime Studies and Transport in Portorož, and at the Faculty of Chemistry and Chemical Technology of the University of Ljubljana. Besides translating she also compiles new vocabulary and edits language handbooks. Since 2002 she has been editor of the journal *Mostovi DZTPS*.

E: mojcamhocevar@gmail.com

Marjeta Vrbinc

Poročilo s petega mednarodnega leksikografskega kolokvija z naslovom Stalne besedne zveze in leksikografija

■ IZVLEČEK

Tradicionalni leksikografski kolokvij je tokrat potekal oktobra 2008 v Bratislavi, posvečen pa je bil stalnim besednim zvezam in leksikografiji. Kolokvija se je udeležila vrsta priznanih jezikoslovcev in leksikografov iz različnih držav, ki so v referatih govorili o problematiki stalnih besednih zvez v eno- in dvojezičnih slovarjih ter poročali o aktualnih slovarskih projektih.

KLJUČNE BESEDE: *leksikografski kolokvij, stalne besedne zveze, eno- in dvojezični slovarji*

■ ABSTRACT

Report from the Fifth International Colloquium on Lexicography: Fixed Word Combinations and Lexicography

The traditional colloquium on lexicography took place in October 2008 in Bratislava. The topic of the colloquium was fixed word combinations and lexicography. Several eminent linguists and lexicographers from different countries took part in the colloquium and devoted their attention to fixed word combinations in mono- and bilingual dictionaries and reported on current dictionary projects they are working on.

KEY WORDS: *colloquium on lexicography, fixed word combinations, mono- and bilingual dictionaries*

Od 20. do 21. oktobra 2008 je v Bratislavi potekal peti mednarodni leksikografski kolokvij, ki sta ga tokrat organizirali Univerza Sv. Cirila in Metoda iz Trnave in Slovaška akademija znanosti, predsednik organizacijskega odbora pa je bil Peter Ďurčo. Kolokvij spada v sklop leksikografskih kolokvijev, ki sta jih leta 2000 začela pripravljati **Herbert Ernst Wiegand** in **Pavel Petkov**, in o katerih smo v *Mostovih DZTPS* že poročali. Tokratni kolokvij je bil posvečen stalnim besednim zvezam in leksikografiji, poudarek pa je bil na teoretičnih vidikih definiranja in klasificiranja stalnih besednih zvez, novih konceptih leksikografskega opisa stalnih besednih zvez in metodah empiričnih raziskav stalnih besednih zvez. Predstavljenih je bilo 16 referatov, pet slovaških leksikografov pa je pripravilo daljšo predstavitev svojega projekta.

Prvo plenarno predavanje z naslovom Makro- und mikrostrukturelle Präsentationsprobleme bei Phrasemen in allgemeinen einsprachigen Wörterbüchern: Vorschläge für ihre Lösung je imel profesor **Wiegand**, ki je nazorno prikazal, s kakšnimi problemi se srečujejo leksikografi pri vključevanju frazemov v splošne enojezične slovarje. Poudaril je, da se morajo znati odločiti, ali bo frazem vključen v slovar makrostrukturno, tj. kot samostojna iztočnica, ali mikrostrukturno, tj. kot definirano podgeslo v frazeološkem gnezdu. Drugo plenarno predavanje je imel priznani češki jezikoslovec **František Čermák**, ki je na primeru glagolov in prislovov prikazal leksikalno kolokabilnost (naslov predavanja je bil Lexical Collocability: The Case of Verbs and Adverbs). Našel je vrste kolokacij in možne kombinacije, govoril je o semantičnih razredih kolokacij, semantični reduplikaciji in formalni inverziji, nato pa se je dotaknil še problematike frekvence pri kolokacijah. Predavanje je zaključil z vprašanji, ki si jih je potrebno zastaviti v nadaljnjih raziskavah tega področja leksike.

Med predavatelji so bila številna znana imena s področja frazeologije in leksikografije. V nadaljevanju podajam kratek pregled referatov, predstavljenih na Leksikografskem kolokviju:

Dobrovolskij in Šaradin sta v svojem predavanju izpostavila problematiko glagolov premikanja v *Novem velikem nemško-ruskem slovarju* in na konkretnih primerih prikazala, kako so leksikografi označevali te skupine glagolov v tem slovarju.

Häcki Buhofer je predstavila leksikografsko obravnavo kolokacij in frazemov v slovarjih dialektov, ki so v prvi vrsti namenjeni uporabnikom, ki niso jezikoslovci, še posebej pa je osvetlila trenutno stanje na področju frazeološke teorije.

Skupina slovaških jezikoslovcev je predstavila delo na dveh projektih, ki trenutno potekata na Slovaškem, in sicer delo na nemško-slovaškem slovarju kolokacij in enojezičnem slovarju kolokacij slovaškega jezika.

Vida Jesenšek je na primeru nemščine in slovenščine prikazala, kako uporabni in učinkoviti so korpusi pri preučevanju pregovorov in kakšne podatke lahko pridobimo iz obstoječih korpusov tudi s kontrastivnega vidika.

Avstrijska jezikoslovka **Evelyn Breiteneder** je predstavila slabšalno rabo stalnih besednih zvez, pri čemer je navajala primere iz slovarja zmerljivk, ki je zajel besedišče družbenokritičnega časopisa FACKEL, ki ga je izdajal Karl Kraus od leta 1899 do leta 1936, nastal pa je s pomočjo 6-milijonskega korpusa. Slovar obsega tri zvezke in je izšel oktobra 2008, založila pa ga je Avstrijska akademija znanosti.

Zita Hollós je svoje predavanje posvetila meji med kolokacijami in stalnimi besednimi zvezami, **Alexandra Jarošová** je obravnavala kriterije za določitev kolokacij, **Uwe Quasthoff** pa identifikacijo stalnih besednih zvez na primeru projekta

nemškega besedišča. **Kathrin Steyer** je opisala model za korpusno analizo, ki se uporablja za opis stalnih besednih zvez.

Zlasti zanimivo je bilo predavanje profesorja **Gouwsa** iz Južnoafriške republike, ki je pozornost namenil stalnim besednim zvezam v mikrostrukturni obdelavi in problemu, ki se pojavljajo v zvezi z vključevanjem in razvrščanjem besednih zvez znotraj geselskega članka.

Marjeta Vrbinc je v svojem referatu obravnavala prevajalske in leksikografske vidike frazemov iz literarnih virov, Alenka Vrbinc pa je govorila o kompleksnosti prevajanja frazeoloških enot in implikacijah za dvojezične angleško-slovenske slovarje.

Kolokvij sta zaključili bolgarski jezikoslovki, in sicer **Mikaela Petkova - Kessanlis**, ki je predavala o kolokacijah v lingvističnem diskurzu, **Emilia Baschewa** pa je predstavila leksikografsko obravnavo kolokacij v dvojezičnih slovarjih.

Prispevki, predstavljeni na kolokviju, so bili objavljeni v prestižni periodični publikaciji *Lexicographica Series Maior*, ki izhaja pri založbi Max Niemeyer Verlag.

Marjeta Vrbinc je izredna profesorica za angleški jezik na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Magistrirala je s področja dvojezičnega slovaropisja, doktorirala pa iz angleške frazeologije in slovaropisja. Skupaj s sestro Alenko sta avtorici *Angleško-slovenskega slovarja* (2009). Ob slovaristiki se ukvarja tudi s prevajanjem strokovnih besedil.

Marjeta Vrbinc is Associate Professor in English language at the Faculty of Arts, University of Ljubljana. She obtained her MA in the field of bilingual lexicography, and her doctorate in English phraseology and lexicography. Together with her sister Alenka, she is the author of the *English-Slovene Dictionary* (2009). She is also active as a translator of technical texts.

E: marjeta.vrbinc@ff.uni-lj.si

Nada Porenta

Lik uspešnega prevajalca

■ IZVLEČEK

Večina prevajalcev se še nikoli ni vprašala, kaj natanko pomeni biti uspešen in zaupanja vreden prevajalec. Katere so ključne lastnosti uspešnega prevajalca? Uspešni, ambiciozni in sposobni prevajalci so pripravljeni vložiti veliko časa, energije in svojega znanja v raziskovanje in pripravo čim boljših jezikovnih in terminoloških virov. Poleg tega se popolnoma posvetijo odličnosti izvedbe svojega dela. Kaj še so najpomembnejše značilnosti uspešnega prevajalca? Odgovor je obravnavan in predstavljen v pričujočem članku.

KLJUČNE BESEDE: *prevajalec, uspeh, lastnosti, značilnosti*

■ ABSTRACT

The Successful Translator's Profile

Most translators have never been asked about what exactly qualifies a translator as being successful and trustworthy. What are the key characteristics of a successful translator? Prosperous, ambitious and capable translators are ready to invest a considerable amount of time, energy and intelligence in researching and building up first-class language and terminology resources. In addition they dedicate themselves completely to performing excellent work. What else creates the most important components of a successful translator? The answer is researched and presented in this article.

KEY WORDS: *translator, success, characteristics, components*

Pri svojem delu in študiju pa tudi pri ukvarjanju z drugimi dejavnostmi in hobiji imamo prevajalci in tolmači priložnost srečati in spoznati vrsto zanimivih, prijaznih in prijetnih ljudi. Večina izmed njih je bila (in je še vedno) uspešna, nekateri od njih pa so žal odpovedali, se izneverili pričakovanjem in doživeli polom. Slednje je mogoče razdeliti na dve skupini: na tiste, ki so se med neuspešneže preselili iz skupine uspešnih, in na tiste, ki (zaenkrat) sploh še niso doživeli in izkusili uspeha. Ti pa se spet delijo v tri kategorije: na tiste, ki si za uspeh prizadevajo in verjamejo, da ga bodo prej ali slej dosegli, potem na tiste, ki so že obupali in vrgli puško v koruzo ter se odločili za »linijo najmanjšega odpora« oziroma za ohranjanje in vzdrževanje statusa quo, v tretjo kategorijo pa sodijo tisti, ki jih uspeh ni nikoli zanimal oziroma se z njim niso nikoli posebej zavzeto ukvarjali, marveč so se raje prepustili toku v upanju, da jih bo prej ali slej odnesel v varno naročje uspeha. Vse naštetje kategorije je mogoče odkriti tudi med prevajalci, pri čemer sodbo o številčnosti posameznih skupin prepuščam v presojo vsakemu posamezniku.

Kaj je sploh značilno za uspešne ljudi? Kakšne lastnosti, sposobnosti in zmožnosti, darove in potenciale ter značilnosti skrivajo v sebi posamezniki, ki so se kljub svoji (vsaj navidezni) povprečnosti povzpeli na Olimp uspešnosti in se na njem potem (vsaj določen čas) uspeli tudi obdržati?

Rezultati in izsledki raziskav, ki so jih strokovnjaki izvedli na obeh straneh Atlantika, pričajo, da se uspešni posamezniki odlikujejo z vrsto odličnih značilnosti in dragocenih potencialov, ki jim omogočajo in pomagajo stopati in vztrajati po strmi, vijugasti in razdrapani poti do uspeha.

Mednje sodijo:

- Odnos do samega sebe
- Odnos do soljudi
- Odnos do znanja in izkušenj
- Odnos do dela
- Odnos do časa
- Odnos do denarja in materialnega bogastva
- Odnos do narave

Odnos do samega sebe

Z veliko začetnico so zapisane samozavest, samozaupanje in samospoštovanje na eni strani ter prilagodljivost, socialna občutljivost (empatija) in harmoničnost na drugi strani. Slednja obsega skladnost telesa, duha in duše. Posameznik, ki je urejen in umirjen, sproščen in odprt, nefrustriran, neobremenjen in nezamorjen, vzbuja simpatijo, občudovanje in spoštovanje, pričujoča občutja pa bistveno pripomorejo k uspešnosti in učinkovitosti, tako pri delu in študiju (v poklicnem življenju) kakor tudi pri prostočasnih dejavnostih, hobijih in druženju – v službi in v družbi, ki sta pri uspešnih prevajalcih in tolmačih pogosto tesno povezani ali celo prepleteni.

Čeprav je odnos do samega sebe v domeni slehernega posameznika, hkrati predstavlja tudi odraz okolja, v katerem je rasel in se razvijal (se oblikoval v samostojno, zrelo in odraslo osebnost), družinske in družbene klime pa tudi socialnega okolja, v katerem se trenutno nahaja. Odnos do samega sebe, tj. posameznikova samopodoba se ne glede na osebno in zasebno, intimno naravo posameznika jasno odraža na zunaj ne le v njegovem videzu, pojavi in zunanji podobi, pač pa tudi v njegovem vedenju, ravnanju, razmišljanju in odzivanju. Vsakomur, ki se odloči za samostojno pot na področju prevajalstva, lahko zelo pomaga do uspeha pozitiven odnos do samega sebe,

ki ga hkrati tudi učinkovito obvaruje pred krizo identitete. Najbolje namreč uspevajo posamezniki, ki so prepričani, da biti prevajalec/tolmač pomeni biti in ostati, kar si, oziroma pomeni postati in ostati, kar si vedno želel biti. Tovrstna prepričanja posamezniku pomagajo tudi sprejeti in razumeti, da je vreden poštenega (dobrega ali celo odličnega) plačila.

Odnos do soljudi

Ta odnos je razviden iz posameznikovega odnosa do ožjega in širšega socialnega okolja, iz njegove priljudnosti, družabnosti in človečnosti, ki zaznamujejo sleherni njegovo družbeno interakcijo. Interaktivnost in soodvisnost sta pri uspešnih prevajalcih in tolmačih vedno zapisani z veliko začetnico kot nepogrešljivi lastnosti in sposobnosti. Posamezniki, ki se zapirajo vase, tako da se nazadnje sporazumevajo le še s črkami na papirju ali na računalniškem zaslonu, kmalu izgubijo stik s svojo okolico in tvegajo, da jih bo ta (prekmalu in popolnoma) pozabila – ter jih izključila iz (najožjega) kroga kandidatov za poslovno sodelovanje.

Za uspešneže velja, da sta družba in služba povezani z nevidno nitjo, ki je včasih lahko bolj debela in napeta, spet drugič bolj tanka in ohlapna, popolnoma pa se ne prekine nikoli. Delo prevajalcev in tolmačev sodi med dejavnosti, namenjene javnosti, zato ta pričakuje in zahteva, da se človek v njej tudi pojavlja in sodeluje pri oblikovanju toka življenja v njem. Vse to seveda ne terja pretiranega javnega izpostavljanja in ogrožanja posameznikove lastne zasebnosti, marveč zahteva zgolj pravo mero navzočnosti, ki zbujajo željo po navezovanju stikov, komunikaciji in sodelovanju, ki ga lahko ovira tudi pojav odtujenosti v visokorazviti, storilnostno naravnani družbi.

V zvezi s tem je potrebno omeniti tudi kolegialnost in prijateljstvo. Dober prijatelj je lahko najboljši zdravnik, psiholog in svetovalec v stiski. Psihologi trdijo, da bi marsikomu, ki omahuje na poklicni poti, v odločilnem trenutku lahko pomagal prijatelj – človek, ki bi se mu prizadeti lahko zaupal in potožil, ga prosil za pomoč in nasvet. Podobno ugotavljajo tudi Finci, saj je po njihovem mnenju prijateljstvo zaklad, ki ga marsikdo upravičeno celo bolj ceni kot ljubezen. Prijateljstvo navsezadnje predstavlja svojevrstno zlahtno kombinacijo naklonjenosti, ljubezni, simpatije, razumevanja, dobrohotnosti, širokogrudnosti, popustljivosti, zaupljivosti, očarljivosti, nagajivosti, spontanosti, skrivnostnosti, predanosti in ljubeznivosti.

Čeprav večina izmed nas v sebi nosi izkušnjo ali vsaj željo po prijateljstvu, so ljudje, ki doživijo pravo, resnično in trajno prijateljstvo, dejansko izbranci, ki imajo med drugim tudi boljšo družabno in poklicno perspektivo.

Odnos do znanja in izkušenj

Za uspešne posameznike – vključno s prevajalci in tolmači – je značilno »razkošje v glavi«, zaznamovano s pozitivnim odnosom do preverjene tradicije na eni in obetavnimi novostmi, ki se šele uveljavljajo, na drugi strani. Zlasti posamezniki, ki se niso prezgodaj usmerili oziroma specializirali za eno samo področje, upravičeno veljajo za prave poliglote, katerih znanje in izkušnje daleč presegajo tiste, ki jo je mogoče pridobiti zgolj z običajno akademsko izobrazbo. Čim bolj bogato in obenem poglobljeno ter jezikovno specializirano znanje na eni strani ter splošno znanje na drugi strani sodi med nepogrešljive adute uspešnih posameznikov na tem področju.

Prevajalska stroka potrebuje tako »generaliste« kot tudi »super specialiste« – idealna pa je seveda kombinacija obeh v eni sami osebi. (Tovrstni geniji so žal bolj redki, zato pa temu primerno tudi toliko bolj cenjeni in spoštovani!) Vsi, ki poznajo zahteve, možnosti, izzive in priložnosti na tem področju, vedo, da med profile, zapisane doživljenjskemu učenju, izobraževanju, izpopolnjevanju in usposabljanju, nedvomno sodijo tudi vsi kakovostni, uspešni ter perspektivni prevajalci in tolmači. Management znanja in evalvacija (avto- in hetero-) se uvrščata med nepogrešljive spremljevalce na njihovi poklicni odisejdi.

Odnos do dela

Tu gre za pozitivno naravnost in zdrav, spodbuden odnos do dela. V glavah in srcih uspešnih prevajalcev in tolmačev je etika poklicnega udejstvovanja in profesionalnega delovanja. Najbolj cenjeni so predstavniki opisanih profilov, ki svoje sodelavce, naročnike, stranke in kupce s svojim delom, vedenjem, razmišljanjem in ravnanjem – z besedami in dejanji prepričajo, da so vredni strokovnega in človeškega zaupanja in spoštovanja. Slednje pa je zelo pomembno, saj prevajalec in tolmač, ne glede na to, ali (morebiti) kar se da uživa pri svojem delu, dela za naročnika in občinstvo oziroma javnost, katerim je njegovo delo namenjeno.

Zahvaljujoč svojemu odnosu do dela in ustvarjanju ter zlasti etični predanosti in storilnostni naravnosti, ki ga spodbujata in ženeta naprej, ne da bi ga hkrati obremenjevala, se lahko intelektualci (v samostojnem poklicu) sooča s konstruktivno kritiko, ne da bi se pri tem počutil ogroženega in napadenega ali celo onemogočenega in uničenega. Uspešen prevajalec in tolmač počne vse – bodisi za denar ali brezplačno – z razlogom. Uspešni posamezniki znajo uživati v zasluženem denarju, prisluženih privilegijih, hobijih in prostem času. Po trdem delu so si sposobni in

pripravljeni privoščiti razkošje prostega časa, zato si brez občutka obžalovanja in kančka krivde privoščijo dopust, podaljšani vikend ali most med prazniki. Energija in potencial, ki si ju tedaj naberejo, jim dejansko pomagata k boljši učinkovitosti in uspešnosti v poklicu oziroma poslu. V poslu je treba biti odločen in po potrebi tudi neizprosni; predvsem pa je treba imeti močne živce in seveda zvrhano mero samodiscipline:

»Najprej stranka, nato podjetje, potem šele jaz sam ...« To je čudežni stavek, kateremu poznavalci razmer pripisujejo skrivnost uspeha uspešnežev par excellence.

Odnos do časa

Vsi poznamo lik prezaposlenega posameznika, ki nikoli nima časa – niti za tisto in tiste, ki jih ima najraje, čeprav ima njegov dan prav tako 24 ur kakor za vse ostale, ki niso nenehno izpostavljeni naglici. Sproščen in neobremenjen, lahкотen (vendar ne brezbrizen, nonšalanten in malomaren) odnos do dogajanja v kraljestvu boga Kronosa, sodi med ključne lastnosti in značilnosti sodobnih uspešnežev. Skandinavski psihologi svetujejo tistim, ki skozi življenje nenehno drvi v najvišji prestavi, naj se ustavijo, si oddahnejo in prerešetajo svoj odnos do časa. Potem ko se zamislijo nad svojim ravnanjem in ugotovijo, zakaj in kam se jim neprestano mudi, naj si vzamejo čas tudi za tisto, na kar si dotlej niso upali niti pomisliti. Mini razkošje prostega časa si človek kljub svoji prezaposlenosti lahko privošči tudi kako popoldne ali večer med tednom, ne da bi za to porabil veliko energije ali denarja, tako da preprosto počne le tisto, kar si želi, in pri tem skrbno izbira ljudi za svoje druženje.

K omenjenemu priporočilu je treba dodati še tole: ne pozabite, da večina frustracij v poklicu, poslu in karieri izvira iz stresa, ki ga človek v službo prinese iz domače kuhinje, dnevne sobe in spalnice. Človek, ki pri sebi nima urejenega in zadovoljnega zasebnega življenja, ki bi mu ustrezalo, tudi v poslu ne more biti vrhunski oziroma za svoj uspeh plačuje z zunanjim videzom, zdravjem, psihofizično stabilnostjo in psihosocialno preobremenjenostjo.

Uradni delovni dan uspešnih ljudi se pogosto ne začne pred deveto zjutraj – tisti, ki ne morejo spati ali pa ne znajo, nočejo in ne morejo uživati prijetnih jutranjih trenutkov sami s seboj ali v krogu svojih najdražjih, se lahko dotlej ukvarjajo s posameznimi posli, nikakor pa jim ne svetujemo časovnega nasilja nad ostalimi sodelavci in poslovnimi partnerji – ki nemalokrat potem traja do večera ali pozno v noč. Poudariti velja, da ta čas seveda nikakor ni primeren za predpisovanje resnih poslovnih srečanj, organiziranje konstruktivnih sestankov in perspektivnih pogovorov. Premišljen in učinkovit management tako poklicnega oziroma poslovnega udejstvovanja

kakor tudi prostega časa postaja na pragu 21. stoletja vse pomembnejša prвина klasičnega Horacijevega priporočila: *Carpe diem – uživaj dan!*

Odnos do denarja in materialnega bogastva

Čeprav med prevajalci ni veliko premožnih ljudi, pričujoča dejavnost sama po sebi nikakor ne bi smela predstavljati sinonima za pretirano finančno skromnost ali celo za materialno stisko, tudi in predvsem zato ne, ker pri materialnem blagostanju ni odločilna količina denarja – višina zneskov, ki se stekajo na posameznikov bančni račun ali v njegov mošnjiček. Pri doseganju blagostanja gre predvsem za to, kaj kdo zna, hoče, je pripravljen in zmore narediti. Kdaj, kako, kje, koliko, s kom in zakaj denar porabi.

Psihologi poudarjajo, da je med posamezniki, ki niso najbolj spretni s svojimi financami, glavnina takih, ki pozablajo, da sta denar in bogastvo pogosto bolj kot od debeline denarnice in vsebine mošnjička odvisna od psihe. Za bogastvo velja podobno, kot ameriški zdravniki in psihologi ugotavljajo za telesno blaginjo: brez pretirnega odpovedovanja, garanja, stradanja in frustracij se najlažje enkrat za vselej znebijo odvečnih kilogramov, spet postanejo vitki in ohranijo zavidanja vredno postavo tisti posamezniki, ki so ne glede na svojo trenutno čezmerno telesno težo v sebi ohranili dušo suhca, vključno z zdravim odnosom do hrane, pijače in gibanja.

Največ možnosti, da (p)ostanejo premožni in začnejo uživati v pridobljenem oziroma ustvarjenem materialnem blagostanju, imajo posamezniki, ki razmišljajo, se vedejo, ravnaajo in vsaj sem ter tja živijo kot bogataši, – tisti, ki v sebi pestujejo dušo premožnega človeka. V praksi to pomeni, da imajo zdrav odnos do materialnih dobrin in obilja ter verjamejo, da bodo tudi zahvaljujoč svoji naklonjenosti udobju, razkošju in materialnemu blagostanju nekoč dejansko postali premožni. Posameznikove misli, občutki in čustva namreč usmerjajo njegova dejanja. Človek lahko žanje samo tisto, kar je posejal.

Odnos do narave

Ekološka naravnost je zaželena in potrebna tudi v poklicih in pri profilih, ki na videz sploh niso povezani z naravo. Tovrstno pojmovanje je dejansko samo navidezno. S svojim delovanjem in ustvarjanjem namreč vsi dejavno vplivamo na okolje, v katerem živimo, delamo in ustvarjamo dodano vrednost. Dejstvo, da je posameznik ekološko naravnat – da pri svojem delu skrbi za naravo in jo spoštuje, sodi med

pomembne konkurenčne prednosti ambicioznih posameznikov v poklicu, poslu in karieri. Pričujočemu dejstvu enakovredno stopa ob bok tudi zavest, da s svojim delovanjem in življenjem ohranjamo in izboljšujemo dobrine ter varujemo naravo za prihodnje generacije.

Nada Porenta je članica DZTPS že več kot dve desetletji. Prevaja predvsem strokovna besedila, še zlasti ko gre za angleščino, nemščino in italijanščino, pa tudi francoščino in španščino. Ob prevajanju in raziskovanju se ukvarja tudi s pisanjem o različnih sodobnih temah.

Nada Porenta, MSc, a long time member of DZTPS and scientific-technical translator, is mostly active in the field of English, German and Italian language, although her curriculum includes French and Spanish as well. Her translation and research work is completed by writings on different contemporary topics.

Izvlečki člankov v letniku 42

JEZIK IN PREVAJANJE

Izvorni znanstveni članek

Tomaž Longyka

Je lahko angleščina globalni esperanto?

V mednarodnem sporazumevanju smo priče dveh realnosti. **Prva:** Svet s svojimi nešte-timi etničnimi jeziki se pogreza v komunikacijskem močvirju jezikovnega darvinizma, mrzlično iščoč oporo pred utonitvijo v eni ali drugi lingvi franki – ta trenutek v angleščini. Kar 95 % Zemljanov je komunikacijsko FRUSTRIRANIH. **Druga:** Znotraj tega sveta obstaja razpršena, a dobro povezana svetovna skupnost ljudi, ki se mednarodno sporazu-mevajo v posebej za ta namen ustvarjenem mednarodnem jeziku esperantu. Ti ljudje so komunikacijsko ZADOVOLJNI.

Zaradi globalizacije **je postalo vprašanje svetovnega sporazumevalnega jezika eno najpomembnejših vprašanj človeštva**. Naj bo ta nevtralni mednarodni jezik esperanto? Ali kak etnični jezik, recimo japonščina, slovenščina, angleščina? Pred politično odločitvijo je vsakega treba preskusiti. Posebna veja uporabnega jezikoslovja – interlingvistika – je definirala mednarodni jezik in lastnosti, ki jih ta mora imeti. V članku avtor predstavi lastnosti mednarodnega jezika in preveri, ali angleščina ustreza merilom za pridobitev statusa mednarodnega jezika.

KLJUČNE BESEDE: *angleščina, esperanto, etnični jeziki, interlingvistika, jezikovna skupnost, jezikovni darvinizem, konstruirani jeziki, oživiljeni jeziki, mednarodni jezik, nevtralni jezik, sporazumevalni jeziki (lingve franke)*

Pregledni znanstveni članek

Alenka Vrbinc

Kako lahko uporabnik najhitreje poišče slovnične podatke v enojezičnih slovarjih za tujejezične govorce?

Vključevanje slovničnih podatkov sodi med pomembnejše elemente v enojezičnih slovarjih za tujejezične govorce in že od vsega začetka je slovnica vključena v to vrsto slovarjev tako na neposredni kot tudi na posredni način. V članku je podan pregled vključevanja slovničnih podatkov v pet vodilnih britanskih enojezičnih slovarjev za tujejezične govorce. Pomembno je poudariti tudi, da bi morali uporabnike usposobiti za učinkovito rabo slovarjev, kajti le tako bodo sposobni poiskati številne podatke, ki jim bodo pomagali pri pravilni rabi posamezne besede ali zveze.

KLJUČNE BESEDE: *slovnični podatki, vključevanje in iskanje slovničnih podatkov, enojezični slovarji za tujejezične govorce*

Strokovni članek

Gordana Lalić

Pravna redakcija

Cilj in namen vsakega pravno zavezujočega besedila sta jasnost in razumljivost za vse, na katere je naslovljeno. Temeljna značilnost pravnih predpisov je njihova obveznost, dolžnost ravnanja njihovih naslovljencev na način, kot ga predpis določa. Naloga pravne redakcije je odpraviti vse tiste lastnosti in dejavnike osnutka pravnega predpisa, ki bi lahko bili z navedenim v nasprotju. Namen tega članka je prikazati, da pravna redakcija ni neko nepomembno opravilo.

KLJUČNE BESEDE: *pravna redakcija, osnutki, pravni predpisi, obveznost, jasnost, razumljivost*

TERMINOLOGIJA

Strokovni članek

Breda Negro Marinič

Politično izrazje v angleščini

V članku so predstavljeni angleško politično izrazje in slovenske ustreznice. Avtorica je poskušala izbrati večpomenke s tega področja, ki pri prevajanju v slovenščino povzročajo

največ težav, saj je prevod povsem odvisen od sobesedila. Zato je večina angleških izrazov uporabljena v stavkih. V drugem sklopu so izrazi s področja politične ureditve Slovenije, Združenega kraljestva Velika Britanije in Severne Irske ter Združenih držav Amerike, s posebnim poudarkom na nazivih in imenih organov. Tretji sklop pa vsebuje volilno izrazje vseh treh držav s slovenskimi prevodnimi ustreznici.

KLJUČNE BESEDE: *angleško politično izrazje, večpomenke, sobesedilo, politična ureditev, volilno izrazje*

RAČUNALNIŠKA ORODJA IN SPLETNI VIRI

Strokovni članek

Miran Željko

Pomnilnik prevodov EU

EU je dala na voljo del pomnilnika prevodov, ki je nastal do leta 2004. Prispevek opisuje dve možnosti uporabe teh prosto dostopnih podatkov: kot zbirka podatkov, ki jo prevajalec uporablja s programom za prevajanje s pomnilnikom prevodov, in kot večjezični korpus na spletu.

KLJUČNE BESEDE: *pomnilnik prevodov, večjezični korpus, EU, Generalni direktorat za prevajanje Evropske komisije (DGT)*

ČLANI DZTPS

Drugi članki in sestavki

Maja Merčun

50-letnica DZTPS

Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS) praznuje letos 50-letnico delovanja. Članek obravnava temeljna vprašanja prevajalstva, povezana z zagotavljanjem kakovosti, z izobraževanjem, usposobljenostjo za prevajanje posameznih strokovnih področij, s statusom prevajalca, z informiranjem in povezovanjem članov. Okrogla miza z naslovno temo *Perspektive strokovnega prevajanja* bo organizirana 1. decembra 2010 v hotelu Grand Hotel Union Executive, Miklošičeva cesta 1, 1000 Ljubljana.

KLJUČNE BESEDE: *50-letnica DZTPS, temeljna vprašanja prevajalstva, status strokovnega prevajalca, strokovno usposabljanje, okrogla miza*

Intervju

Lidija Šega

Predstavlja se vam Alan McConnell - Duff

Alan McConnell - Duff je eden najboljših prevajalcev v angleščino ter obenem lektor in avtor odmevnih strokovnih priročnikov o prevajanju in rabi angleščine. Rojen je v Portadownu na Severnem Irskem in po zgodnjem mladostnem obdobju v Južni Afriki ter študiju in diplomu na Univerzi v Cambridgeu (Anglija) je postal sodelavec Britanskega sveta. Služboval je na Finskem, Kitajskem, v Indiji, Franciji in Vojvodini, Srbija. Nazadnje je svoj dom našel v Ljubljani. Je tudi avtor kratkih zgodb in prevajalec leposlovja. Že dolga leta dejavno deluje v našem društvu in uredniškem odboru *Mostov DZTPS*.

KLJUČNE BESEDE: *intervju, prevajalec, lektor, avtor, pisatelj, angleški jezik, prevajanje, Duke of Edinburgh Award, Trubarjeva nagrada*

DOSEŽKI IN PRIZNANJA

Drugi članki ali sestavki

Mojca M. Hočevar

Prof. Andrej Bekeš odlikovan z japonskim redom vzhajajočega sonca z zlatimi žarki in rozeto

Japonska vlada je decembra 2008 odlikovala z redom vzhajajočega sonca z zlatimi žarki in rozeto prof. dr. Andreja Bekeša, in sicer za prispevek k napredku izobraževanja na področju japonskega jezika in kulturne izmenjave ter za krepitev prijateljstva in medsebojnega razumevanja med Japonsko in Slovenijo. Prof. Bekeš, ustanovitelj Katedre za japonologijo pri Oddelku za azijske in afriške študije Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, je prvi slovenski državljan, ki mu je bilo podeljeno to priznanje.

KLJUČNE BESEDE: *japonščina, japonologija, Japonska, Slovenija, kulturna izmenjava, red vzhajajočega sonca, zlati žarki z rozeto*

V SPOMIN

Drugi članki ali sestavki

*Mojca M. Hočevar***Poslovil se je Janez Gradišnik – mož brez posebnosti**

22. september 1917 – 5. marec 2009

Prispevek je nekrolog ob slovesu Janeza Gradišnika, enega največjih slovenskih književnih prevajalcev. Prevajal je dela svetovnih klasikov, še zlasti iz angleščine, nemščine, francoščine, ruščine, srbsčine in hrvaščine v slovenščino. V javnih občilih je nenehno opozarjal na vprašanja, ki zadevajo splošno jezikovno rabo in slovenski pravopis, ter na terminologijo v znanosti. Kot slovarist je bodisi samostojno ali v soavtorstvu sestavil slovenski del *Slikovnega besednjaka*, različne izdaje *Nemško-slovenskega* in *Slovensko-nemškega slovarja* ter pojmovnik *Pomorska angleščina*.

KLJUČNE BESEDE: nekrolog, slovo, književni prevajalec, slovarist, Prešernova nagrada

PREDSTAVITVE, OCENE IN STROKOVNI ZAPISI

Pregledni znanstveni članek

*Mojca Šorli in Katarina Grabnar***Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS pod drobnogledom z vidika avtorjev**

Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS (2005, 2006) (VASS) je bil zasnovan kot enosmerni dvojezični slovar, ki izčrpno opisuje angleški jezik za potrebe razumevanja ter prevajanja s stališča slovenskih uporabnikov. Kot pričakovano, je bil slovar deležen pohval, pa tudi bolj ali manj utemeljenih kritik. Prispevek se prične s splošnim razmislekom o slovarskih standardih in doseženi kakovosti, sledi razmislek o korpusu kot osnovnem pripomočku za izdelavo slovarja ter kot poglobitni prednosti VASS v primerjavi z drugimi angleško-slovenskimi slovarji, drugi del pa je namenjen nekaterim dilemam, ki so se med izdelavo ves čas pojavljale, in prednostim, zaradi katerih je novi slovar dragocen prevajalski pripomoček.

KLJUČNE BESEDE: slovar, popolnost, napaka, deskriptivnost, korpus, leksikografske dileme, prevajalski pripomoček

Pregledni znanstveni članek

Dušan Gabrovšek

O slovarjih – angleških, angleško-slovenskih ter o nekaterih drugih: kaj je dobro, boljše in koristno

Članek se osredotoča na sodobne slovarje angleščine in sorodne priročnike za tiste slovenske prevajalce, ki delajo z angleškim jezikom. Navaja glavna današnja dela v kategoriji splošnih in jezikovno specializiranih enojezičnih slovarjev in splošnih dvojezičnih slovarjev. Vsa v besedilu omenjena ali pa na kratko ocenjena dela so sistematsko navedena tudi v bibliografiji, vključujejo pa takó tiskana dela kot tudi zgoščenke/dvd-je in nekatere slovarje na spletu. V večini primerov so omenjena dela torej predstavljena sicer (zelo) na kratko, a takó besedilno kot bibliografsko. Zadnji del bibliografije navaja in na kratko opisuje izbor okoli 50 relevantnih spletnih virov.

KLJUČNE BESEDE: *priročnik, slovaropisje, metaleksikografija, splošni slovar, specializirani slovar, enojezični slovar, dvojezični slovar, tiskani slovar, elektronski slovar, spletni viri*

Pregledni znanstveni članek

Gregor Perko

Francoski enojezični in dvojezični splošni slovarji

Namen pričujočega članka je v prvem delu predstavitev najpomembnejših francoskih enojezičnih slovarjev, v drugem pa kratek oris izbora dvojezičnih slovarjev za francosko-slovenski, francosko-angleški in pa francosko-nemški jezikovni par. Omejili se bomo na splošne slovarje, kar pomeni, da nas ne bodo zanimali specializirani terminološki in drugi slovarji ter baze podatkov, kot tudi ne slovarji različnih geografskih oziroma socialnih zvrsti francoščine.

KLJUČNE BESEDE: *francoščina, splošni slovarji, enojezični slovarji, dvojezični slovarji*

Pregledni znanstveni članek***Ljudmila Gabrovšek*****Po nizozemsko: predstavitev nizozemskih slovarjev**

Članek najprej poda osnovna dejstva o nizozemskem jeziku, nato pa se osredotoči na najpomembnejše dosežke sodobne nizozemske splošne eno- in dvojezične leksikografije. Med dvojezičnimi slovarji posebej izpostavi obstoječe splošne nizozemsko-slovenske in nizozemsko-angleške. Zadnji del članka prinaša izbor najrelevantnejših splošnih priročniških virov za nizozemščino, ki so dostopni na spletu.

KLJUČNE BESEDE: *enojezični slovarji, dvojezični slovarji, nizozemska leksikografija, nizozemsko-angleški, nizozemsko-slovenski*

Recenzija, prikaz knjige, kritika***Rada Lečič*****O Vezljivostnem slovarju slovenskih glagolov avtorice Andreje Žele**

Vezljivostni slovar slovenskih glagolov je enojezični razlagalni slovar. Vsebinsko predstavitveno je zasnovan večnivojsko, kar z vidika namenskosti pomeni, da je lahko koristen pripomoček zahtevnejšim naslovnikom, ki na podlagi vzorčnih glagolskih gesel oz. leksemov, uvrščenih v različne glagolske vezljivostne skupine, želijo podrobneje spoznati vezljivostne zmožnosti slovenskih glagolov oz. si želijo slovensko skladno tudi uzavešiti v smislu boljšega normativno-stilnega tvorjenja povedi in besedil (ti bodo prebrali tudi celotni teoretični uvod in (vsaj) pregledali vezljivostne obrazce); na drugi strani pa je lahko zgolj spremni učni pripomoček učiteljem, učencem in študentom, še posebej tistim, ki se učijo slovenščine kot tujega jezika; in končno je lahko zgolj informativno-normativni vodnik, s katerim sklonom je ustreznejše vezati uporabljeni glagolski pomen. Slednji dve skupini možnih naslovnikov se bosta verjetno omejili samo na informativne legende, ki omogočajo lažjo orientacijo po slovarju. Še v posebno pomoč za čimbolj praktično in posledično poenostavljeno uporabo bo elektronska različica slovarja z različnimi možnimi vidiki iskanja.

KLJUČNE BESEDE: *glagoli, vezljivost, enojezični razlagalni slovar*

KONFERENCE, POSVETI IN DELAVNICE

Drugi članki ali sestavki

Mojca M. Hočevar

Euralexova mednarodna konferenca v Barceloni

Univerza Pompeu Fabra, od 15. do 19. julija 2008

Poročilo na kratko navaja reprezentativne slovaristične vidike, ki so jih leksikografi, terminologi, računalnikarji-jezikoslovci in raziskovalci posameznih jezikov predstavili na trinajsti konferenci Evropskega leksikografskega združenja Euralex. Mednarodna konferenca je potekala od 15. do 19. julija 2008 v Barceloni, med sodelujočimi pa so nastopili tudi lingvisti in slovaristi iz Slovenije.

KLJUČNE BESEDE: *poročilo, Euralex, konferenca, slovaropisje, raziskovanje*

Drugi članki ali sestavki

Marjeta Vrbinc

Poročilo s petega mednarodnega leksikografskega kolokvija z naslovom Stalne besedne zveze in leksikografija

Tradicionalni leksikografski kolokvij je tokrat potekal oktobra 2008 v Bratislavi, posvečen pa je bil stalnim besednim zvezam in leksikografiji. Kolokvija se je udeležila vrsta priznanih jezikoslovcev in leksikografov iz različnih držav, ki so v referatih govorili o problematiki stalnih besednih zvez v eno- in dvojezičnih slovarjih ter poročali o aktualnih slovarskih projektih.

KLJUČNE BESEDE: leksikografski kolokvij, stalne besedne zveze, eno- in dvojezični slovarji

Strokovni članek

Nada Porenta

Lik uspešnega prevajalca

Večina prevajalcev se še nikoli ni vprašala, kaj natanko pomeni biti uspešen in zaupanja vreden prevajalec. Katere so ključne lastnosti uspešnega prevajalca? Uspešni, ambiciozni in sposobni prevajalci so pripravljeni vložiti veliko časa, energije in svojega znanja v raziskovanje in pripravo čim boljših jezikovnih in terminoloških virov. Poleg tega se popolnoma posvetijo odličnosti izvedbe svojega dela. Kaj še so najpomembnejše značilnosti uspešnega prevajalca? Odgovor je obravnavan in predstavljen v pričujočem članku.

KLJUČNE BESEDE: *prevajalec, uspeh, lastnosti, značilnosti*

Article Abstracts in Volume 42

LANGUAGE AND TRANSLATION

Original Scientific Article

Tomaž Longyka

Can English Be Global Esperanto?

In international communication we are facing two realities. **First:** The world with its innumerable ethnic languages is sinking in the communication bog of linguistic Darwinism, feverishly searching for a prop against drowning in one of the *lingua francas* – this time in English. 95% of mankind are communicationally **FRUSTRATED**. **Second:** There exists within this world a dispersed, but closely connected, world community of people who communicate internationally in a language designed just for this purpose – the international language Esperanto. They are communicationally **HAPPY**.

Globalization made **the question of the world communication language one of the key questions of mankind**. Should this be the neutral international language Esperanto? Or any ethnic language, say Japanese, Slovenian, English? Each of them must be tested before political decision. A special branch of applied linguistics – interlinguistics – has defined the international language and the features it must have. In the article, the author presents the features of the international language, and verifies whether English complies with the criteria required for the status of international language.

KEY WORDS: *constructed languages, English (language), Esperanto, ethnic languages, interlinguistics, international language, language community, lingua francas, linguistic Darwinism, neutral language, revived languages*

Resumo

Ĉu la angla povas esti tutmonda Esperanto?

En internacia komunikado ni alfrontas du realaĵojn. **Unua:** La mondo kun ĝiaj sennombraj etnaj lingvoj sinkas en la komunikada marĉo de lingva darvinismo, febrece serĉanta apogon kontraŭ drono en unu aŭ alia peranta lingvo – ĉifoje en la angla. 95% da Teraĵoj estas komunike **FRUSTRITAJ**. **Dua:** Ekzistas ene de ĉi tiu mondo dispersita sed bone

interligita tutmonda komunumo de homoj, kiuj kompreniĝas internacie per aparte tiucele kreita lingvo – internacia lingvo Esperanto. Ili estas komunike KONTENTAJ.

Tutmondiĝo estigis **la demandon de la tutmonda komunika lingvo unu el la ŝlosilaj demandoj de la homaro**. Ke tio estu la neŭtrala internacia lingvo Esperanto? Aŭ iu etna lingvo, diru la japana, la slovena, la angla? Ĉiu lingva kandidato testendas antaŭ la politika decido. Speciala branĉo de aplikata lingvistiko – interlingvistiko – difinis la internacian lingvon kaj ties havendajn ecojn. En ĉi tiu artikolo la aŭtoro prezentas la ecojn de la internacia lingvo kaj testas, ĉu la angla lingvo kontentigas la kriteriojn postulatajn por la statuso de internacia lingvo.

ŜLOSILAJ VORTOJ: *Esperanto, etnaj lingvoj, interlingvistiko, internacia lingvo, la angla, lingva darvinismo, lingva komunumo, neŭtrala lingvo, perantaj lingvoj, planlingvoj, revivigitaj lingvoj*

Review Article

Alenka Vrbinč

How to Retrieve Grammatical Information in Monolingual Learner's Dictionaries as Quickly as Possible?

One of the most important elements of monolingual learner's dictionaries is the inclusion of grammatical information. These dictionaries have included grammar either in the direct or indirect way since the very beginning. The article discusses the inclusion of grammatical information in five leading British monolingual learner's dictionaries. It is also important to stress the fact that users should be taught how to use dictionaries effectively, otherwise they cannot find the numerous data about the entry which may help them to use a word or phrase correctly.

KEY WORDS: *grammatical information, inclusion and retrieval of grammatical information, monolingual learner's dictionaries*

Professional Article

Gordana Lalić

Legal Revision

The aim and objective of each legal act is clearness and comprehensibility for all its addressees. Legislation should be coherent and clear, easy to understand, and hence ensure legal certainty. The main feature of legal acts is their obligatory nature, and the duty to act in accordance with them. The task of legal revision is to eliminate all those features of a legislative draft that tend to contravene the aforementioned. Hence, the purpose of this article is to demonstrate that legal revision is not some insignificant job.

KEY WORDS: *legal revision, drafts, legal acts, obligatory nature, clearness, comprehensibility*

TERMINOLOGY

Professional Article

Breda Negro Marinič

English Political Terms

The article deals with English political terms and their Slovene equivalents. The author has tried to select words from this domain having several meanings and causing difficulties when being translated into Slovene; their translation largely depends on the context. Therefore, most of the English terms are used in sentences. The second cluster contains terminology relating to the political systems of Slovenia, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the United States of America, focusing particularly on titles and names of individual bodies. The third group of terms comprises election terminology of the three countries and its Slovene equivalents.

KEY WORDS: *English political terms, multiple-meaning words, context, political system, election terminology*

COMPUTER TOOLS AND WEB RESOURCES

Professional Article

Miran Željko

EU Translation Memory

The EU has made freely available part of its translation memory that was produced till 2004. The paper describes two possible uses of these data: a database for translation memory software and a multilingual corpus on the Web.

KEY WORDS: *translation memory, multilingual corpus, EU, Directorate-General for Translation (DGT)*

MEMBERS OF DZTPS

Other types of articles

Maja Merčun

50th Anniversary of the DZTPS Association

This year, the Association of Scientific and Technical Translators of Slovenia (DZTPS) is celebrating its 50th anniversary. In this article the author deals with the fundamental issues of translating – with translation quality assurance, education, professional training in special fields, the translator's status, providing information and maintaining links. The round table *Perspectives of Professional Translating* will take place on December 1, 2010 at the Grand Hotel Union Executive, Miklošičeva cesta 1, 1000 Ljubljana.

KEYWORDS: 50th Anniversary of the DZTPS Association, fundamental issues of professional translating, professional translator's status, professional training, round table

Interview

Lidija Šega

Introducing Alan McConnell - Duff

Alan McConnell - Duff is one of the best translators into English, and at the same time he is also a language editor and author of renowned professional handbooks about translation and usage of English. He was born in Portadown, Northern Ireland, and after spending his early youth in South Africa, and graduating from Cambridge (England), he worked for the British Council in Finland, China, India, France and Vojvodina (Serbia). Finally, he found his home in Ljubljana (Slovenia). He is also writing short-stories and translating literature. For many years he has been an active member of DZTPS and of the editorial board of *Mostovi DZTPS*.

KEYWORDS: interview, translator, language editor, author, writer, English language, translating, Duke of Edinburgh Award, Trubar Award

ACHIEVEMENTS AND AWARDS

Other Articles

Mojca M. Hočevar

Prof. Andrej Bekeš Awarded with the Japanese Order of the Rising Sun, Gold Rays with Rosette

Prof. Andrej Bekeš was awarded with the prestigious Japanese Order of the Rising Sun, Gold Rays with Rosette, for his contribution to the development of education in the fields of the Japanese language and cultural exchange, and for strengthening friendship and mutual understanding between Japan and Slovenia. Prof. Bekeš, the founder of the Chair of Japanology in the Department of Asian and African Studies at the Faculty of Arts, University of Ljubljana, is the first Slovenian citizen who was honoured with this order.

KEY WORDS: *Japanese, Japanology, Japan, Slovenia, cultural exchange, Order of the Rising Sun, Gold Rays with Rosette*

IN MEMORIAM

Other Articles

Mojca M. Hočevar

Farewell to Janez Gradišnik – The Man without Qualities

22. september 1917 – 5. marec 2009

This obituary is in tribute to Janez Gradišnik, one of the greatest Slovenian literary translators. He was a translator of the world classics, mainly from English, German, French, Russian, Serbian and Croatian into the Slovene language. In the media he was constantly reminding the public of issues regarding the general usage and spelling of the Slovene language, and the usage of terminology in science. Either by himself or together with other lexicographers he compiled the *Pictorial Dictionary*, various editions of the *German-Slovene and the Slovene-German Dictionary*, and the *Maritime English Glossary*.

KEY WORDS: *obituary, farewell, literary translator, lexicographer, Prešeren Award*

PRESENTATIONS, REVIEWS AND PROFESSIONAL WRITING

Professional Article

Mojca Šorli and Katarina Grabnar

The Comprehensive English-Slovenian OXFORD-DZS Dictionary with a Closer Look from the Authors' Perspective

The Comprehensive English-Slovenian OXFORD-DZS Dictionary (2005, 2006) (VASS) was designed as a monodirectional bilingual dictionary. It provides Slovenian users with an exhaustive description of the English language for decoding purposes. As expected, the dictionary was on the whole received with acclaim, but also with some, more or less substantiated, critical response. The first section is a general reflection on the dictionary's standards and quality, followed by some general thoughts on an electronic corpus as an essential tool for the production of dictionaries and, above all, on the use of corpora as the primary advantage in the production of VASS. In the second section, some dilemmas are presented which repeatedly emerged during the compilation process, as well as some key points that translators should particularly benefit from in the new dictionary in comparison to other sources.

KEY WORDS: *dictionary, completeness, mistake, descriptiveness, corpus, lexicographical dilemmas, translation tool*

Review Article

Dušan Gabrovšek

About Dictionaries – English, English and Slovene, and a Handful of Others: the Good, the Better, and the Useful

The article is a broad survey of contemporary English dictionaries and related reference sources for the Slovenian translator working with English. It highlights major general-purpose titles available today in both monolingual and multilingual categories while also concentrating, in the monolingual (English) category, on selected specialized language resources. A range of print, CD-ROM/DVD-ROM, and online sources are considered and briefly evaluated. All the works mentioned, and then some more, are listed in the Bibliography, so that most of the reference works referred to are introduced, however briefly, both textually and bibliographically. A Webliography is added, providing an annotated selection of some 50 useful and interesting online sources.

KEY WORDS: *reference source, lexicography, metalexicography, general dictionary, specialized dictionary, monolingual dictionary, bilingual dictionary, print dictionary, electronic dictionary, online sources*

Review Article

Gregor Perko**French Monolingual and Bilingual General Dictionaries**

The aim of the article is to give in the first part an overview of some of the most important French monolingual dictionaries. The second part brings a selection of bilingual dictionaries for the Slovene-French, French-English and French-German language pairs. Our survey will be restricted to the general dictionaries, leaving out specialized terminological and other dictionaries or databases as well as dictionaries of geographical and social varieties of the French language.

KEY WORDS: *French, general dictionaries, monolingual dictionaries, bilingual dictionaries*

Review Article

Ljudmila Gabrovšek**Going Dutch: An Overview of Dutch Dictionaries**

The article starts with background information on the Dutch language and goes on to provide basic information on the most important contemporary Dutch general-purpose lexicographical achievements, concentrating on general ❶ monolingual Dutch dictionaries and ❷ bilingual dictionaries with Dutch. Among the latter, combinations of Dutch with Slovenian and English are highlighted. The survey concludes with a selection of freely available general-purpose online reference sources for Dutch.

KEY WORDS: *monolingual dictionaries, bilingual dictionaries, Dutch lexicography, Dutch/English, Dutch/Slovenian*

Review, Book Review, Critique

Rada Lečič**About The Dictionary of Slovenian Transitive Verb,
written by Andreja Žele**

The Dictionary of Slovenian Transitive Verbs is a monolingual explanatory dictionary designed to cater for the needs of a broad range of users; more demanding users will consult the dictionary in order to gain a better understanding of the transitive patterns of Slovenian transitive verbs, which will enable them to form and write stylistically as well as syntactically acceptable sentences and texts (these users will also most likely read

the entire theoretical introduction and will at least briefly go through the general transitive patterns). Pupils and students, particularly those who are learning Slovene as a foreign language, will use the dictionary as an additional educational tool in the classroom together with their teachers. The dictionary can also be used as a manual of style providing valuable information on case agreement with a particular verbal meaning. Less demanding users will probably not move beyond the informative legends that make search easier, while the electronic version of the dictionary with various search options will only further facilitate the already practical and simple use of the dictionary.

KEY WORDS: *verbs, valency, monolingual explanatory dictionary*

CONFERENCES AND WORKSHOPS

Other Articles

Mojca M. Hočevar

Euralex International Congress in Barcelona

Pompeu Fabra University, 15–19 July 2008

This report unfolds representative aspects of lexicography, which were presented by lexicographers, terminologists, computational linguists and language researchers at the 13th Euralex International Congress in Barcelona. The congress was held from 15 to 19 July 2008 at the campus of Pompeu Fabra University, and among the presenters there were also linguists and dictionary-editors from Slovenia.

KEY WORDS: *report, Euralex, congress, lexicography, research*

Other Articles

Marjeta Vrbinc

Report from the Fifth International Colloquium on Lexicography: Fixed Word Combinations and Lexicography

The traditional colloquium on lexicography took place in October 2008 in Bratislava. The topic of the colloquium was fixed word combinations and lexicography. Several eminent linguists and lexicographers from different countries took part in the colloquium and devoted their attention to fixed word combinations in mono- and bilingual dictionaries and reported on current dictionary projects they are working on.

KEY WORDS: *colloquium on lexicography, fixed word combinations, mono- and bilingual*

Professional Article***Nada Porenta*****The Successful Translator's Profile**

Most translators have never been asked about what exactly qualifies a translator as being successful and trustworthy. What are the key characteristics of a successful translator? Prosperous, ambitious and capable translators are ready to invest a considerable amount of time, energy and intelligence in researching and building up first-class language and terminology resources. In addition they dedicate themselves completely to performing excellent work. What else creates the most important components of a successful translator? The answer is researched and presented in this article.

KEY WORDS: *translator, success, characteristics, components*

Navodila avtorjem prispevkov

Preden se odločite za pisanje članka, se posvetujte s člani uredniškega odbora o ustreznosti vsebine in prispevka. V *Mostovih DZTPS* objavljeni članki morajo biti izvirni in ne smejo biti ponovno natisnjeni v drugih publikacijah ali medijih brez dovoljenja uredniškega odbora glasila.

Avtorji so dolžni predložiti lektorirano in redigirano besedilo, za katerega opravijo avtorsko korekturo in odobrijo objavo. Člani uredniškega odbora prispevke preberejo ter njihovo objavo bodisi odobrijo ali zavrnejo, odvisno od rezultatov recenzijskega postopka. Vsak znanstveni in strokovni članek recenzirata po dva anonimna recenzenta v obliki dvojne slepe recenzije. Uredništvo je odgovorno, da so prispevki objavljeni v skladu z navodili. Plagiatorstvo preganjamo kot hujši akademski prekršek.

SPLOŠNI NAPOTKI

Uredništvo sprejema besedila, napisana v urejevalniku Microsoft Word for Windows, in sicer v pisavi Times New Roman velikosti 12. Če je le mogoče, naj se velikost pisave v besedilu ne spreminja. Besedilo naj bo levo poravnano ter brez slogov in oblikovanja za grafično postavitev in prelom. Strani naj bodo oštevilčene.

Naslovi avtorskih prispevkov naj bodo navedeni v slovenskem in ustreznem tujem jeziku. Zapisani naj bodo z malimi črkami, razen v primerih, ko pravopis zaradi rabe velike začetnice ali kratic zahteva drugače.

Vsakemu naslovu članka mora slediti tip članka, in sicer v ležeči pisavi ter v skladu s Cobissovo tipologijo (http://home.izum.si/COBISS/bibliografije/Tipologija_slv.pdf), npr. izvirni znanstveni članek, pregledni znanstveni članek itd.

Na začetku znanstvenih in strokovnih člankov mora biti **izvleček** v jeziku prispevka (**do največ 500 znakov brez presledkov**) in angleščini oziroma v drugem ustreznem tujem jeziku, ki naj bo primerljivega obsega kot izvleček v jeziku članka. Če je prispevek napisan v angleščini oziroma drugih tujih jezikih, mora biti angleški/tuji izvleček preveden v slovenščino. Na koncu vsakega izvlečka naj bodo navedene **ključne besede**.

Avtorji morajo na koncu članka napisati tudi kratko **osebno predstavitev** (**od 300 do največ 500 znakov brez presledkov**) v jeziku članka ter v angleščini oziroma slovenščini, kadar članek ni napisan v angleščini. Na koncu predstavitve naj bo pripisano avtorjevo ime z nazivom/nazivi in e-naslovom. Če avtor svojega naslova ne želi objaviti, naj to sporoči na e-naslov uredništva.

Dodatno slikovno gradivo naj bo skenirano z ločljivostjo 300 točk na palec.

Dolžina prispevkov (vključno s sprotnimi in končnimi opombami ter navedenkami)

- znanstveni članek: do največ **27 strani** (40.500 znakov brez presledkov)
- strokovni članek: do največ **20 strani** (30.000 znakov brez presledkov)

- recenzija, predstavitev ali ocena strokovnih ali znanstvenih del: do največ **15 strani** (22.500 znakov brez presledkov)
- intervju s članom društva: do največ **10 strani** (15.000 znakov brez presledkov)
- poročilo ipd.: do največ **5 strani** (7.500 znakov brez presledkov)

Roki za oddajo prispevkov

Roki za oddajo prispevkov so objavljeni na spletni strani revije *Mostovi DZTPS*:
www.mostovi.dztps.si.

Prispevke pošljite v datotekah MS Word na e-naslov člana uredniškega odbora, s katerim ste v dogovoru, ali na e-naslov uredništva, objavljenega na spletni strani **www.mostovi.dztps.si**. V glavi e-sporočila pod Zadeva vpišite MOSTOVI.

NAPOTKI ZA ZAPIS BESEDILA

Poudarjeni deli besedila (strokovni izrazi, citati ipd.) naj bodo zapisani v ležeči pisavi; le najbolj izpostavljeni delčki naj bodo zapisani polkrepko.

Opombe naj bodo vnesene z ukazom Vstavi Sklic —> Sprotne opombe.

Naslovi knjig in revij naj bodo tako v besedilu članka kot tudi v opombah in bibliografiji navedeni v ležeči pisavi.

Naslovi člankov iz revij in zbornikov naj bodo zapisani navadno (pokončno).

Navajanje virov

Navedbe virov naj bodo zapisane v skladu z napotki iz priročnika:

The Chicago Manual of Style.

15. izd. Chicago: University of Chicago Press, 2003.

http://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide.html

Posebna znamenja v besedilu

Kadar so v besedilu uporabljena posebna znamenja, pošljite prispevek v dogovorjenem roku tudi v natisnjeni obliki na naslov:

Mostovi DZTPS

Petkovškovo nabrežje 57

SI-1000 Ljubljana

Oddanih prispevkov ne vračamo.

Predlogi, pobude in odmevi

Predloge za članke v prihodnjih številkah ter mnenja o prispevkih, objavljenih v prejšnjih številkah, zbiramo na e-naslovu uredništva, objavljenega na spletni strani **www.mostovi.dztps.si**.

Instructions for Contributors

Before deciding to write an article, you are advised to consult members of the Editorial Board on the suitability of the contents and chosen approach. Articles published in *Mostovi DZTPS* must be original, and may not be reproduced in other publications or via other media without the prior consent of the Editorial Board.

Authors are required to submit texts which are proof-read, edited and approved for publication. Articles submitted are then read by the Editorial Board, and their publication is either approved or rejected, dependent on the results of the peer review process. Each scientific and professional article is peer reviewed in double-blind form by two anonymous peer reviewers. However, The Editorial Board is responsible for publishing articles which comply with the journal's instructions. Plagiarism is prosecuted as a serious academic offence.

GENERAL GUIDELINES

Editors accept texts presented in the form of Microsoft Word document, using the Times New Roman script of size 12. If possible, the script size should not be altered in the articles themselves. The text should be adjusted to the left, without harmonization and design for the graphic arrangement and type-setting. Each page should be numbered.

The titles of articles should be given both in Slovene and in the appropriate foreign language. They should be printed in lower case, unless otherwise indicated by the customary orthographic usage of capital letters, abbreviations, etc.

Each article title must be followed by the type of the article that should be written in italics and specified according to Cobiss Typology (http://home.izum.si/COBISS/bibliografije/Tipologija_eng.pdf), e.g. Original Scientific Article, Review Article etc.

Scientific and professional articles must begin with an **abstract** in the language of the paper (**up to 500 characters with no spaces**) and also in English or other appropriate language of translation, comparable in length to the abstract in the language of the article. If the body text is written in English or in other languages, the abstract in English/foreign language should be provided in Slovene translation. At the end of each abstract **key words** should be provided.

Below their contribution, authors should also write a brief **personal presentation** (**from 300 up to 500 characters with no spaces**) in the language of the article and in English or Slovene, when the article is not written in English. They are requested to add an e-mail address, or else email a statement to the Editor that they do not wish it to be published.

Supplementary pictures should be scanned at resolution of 300 dots per inch.

Length of Contributions (Including Footnotes, Endnotes and References)

- scientific article: maximum **27 pages** (40,500 characters with no spaces)
- professional article: maximum **20 pages** (30,000 characters with no spaces)

- review, presentation or assessment of professional and scientific publications: maximum **15 pages** (22,500 characters with no spaces)
- interview with a member of the Association: maximum **10 pages** (15,000 characters with no spaces)
- report, etc.: maximum **5 pages** (7,500 characters with no spaces)

Submission Deadlines

Submission deadlines are announced on *Mostovi DZTPS* website: **www.mostovi.dztps.si**.

Contributions in MS Word documents should be submitted to the e-mail address of the member of the Editorial Board with whom the author has been in contact, or to the Editor's e-mail address provided on the website **www.mostovi.dztps.si**. In the heading to the message, under Subject, inscribe MOSTOVI.

GUIDELINES FOR PRESENTING TEXTS

Accentuated parts of the text (e.g. professional expressions, citations, etc.) should be presented in italics; only the most emphasized bits of text can be printed in bold typeface.

Notes and comments should be entered with the command: Insert References —> Footnote.

In the body text of the article, and also in the notes and bibliographic references, all titles of books and journals must be printed in italics.

Titles of articles from journals and proceedings should be printed in regular (vertical) type, within inverted commas.

CITING GUIDELINES

References should comply with the guidelines from:

The Chicago Manual of Style.

15th ed. Chicago: University of Chicago Press, 2003.

http://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide.html

Special Characters in the Text

Whenever special characters in the text occur, authors are requested to send also the printed version of the article to the address:

MOSTOVI DZTPS

Petkovškovo nabrežje 57

SI-1000 Ljubljana

Slovenia

Contributions cannot be returned.

Proposals, Suggestions and Feedback

Please send proposals for articles in forthcoming editions as well as opinions on contributions published in earlier issues of the journal to the Editor's e-mail address provided on the website **www.mostovi.dztps.si**.

